ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2018

Δεκέμβριος 2019

Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΕΠΑνΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
ΕΣΠΑ 2014-2020
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

© INSETE Intelligence – Επιτρέπεται η αναδημοσίευση με την προϋπόθεση της αναφοράς στην πηγή

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΟΡΙΣΜΟΙ 7

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 9

1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ 12

1.1 Γεωμορφολογία της Περιφέρειας Κρήτης 12

1.2 Διοικητικά Στοιχεία 16

1.3 Μεταφορικές Υποδομές 18

1.3.1 Αεροδρόμια 18

1.3.2 Λιμένες 20

1.3.3 Οδικοί άξονες 21

1.4 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά, 2013 και 2018 22

1.4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 22

1.4.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 24

1.5 Ηλικιακή Κατανομή, 2013 και 2018 25

1.5.1 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Ελλάδας 25

1.5.2 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Περιφέρειας Κρήτης 26

1.6 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018 27

1.6.1 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 27

1.7 Μακροικονομικά Στοιχεία, 2010 - 2016 29

1.7.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 29

1.7.2 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στην Περιφέρεια Κρήτης 31

1.7.3 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 33

1.7.4 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης 34

1.7.5 Περιφερειακή κατανομή και συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2018 35

1.8 Απασχόληση στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιων καταλύματος και εστίασης, 2013 – 2018 36

1.8.1 Αριθμός απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια 37

1.8.2 Αριθμός απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία απασχόλησης 39

1.8.3 Τύπος απασχόλησης στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια 40

1.8.4 Τύπος απασχόλησης και ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης 43

1.8.5 Φύλο απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια 45
1.8.6 Φύλο απασχολούμενων ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης 48
1.8.7 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια 50
1.8.8 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία απασχόλησης 53
1.8.9 Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018 55
2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ 57
2.1 Ξενοδοχειακό Δυναμικό 2018 57
2.1.1 Ξενοδοχειακό δυναμικό Ελλάδας ανά Περιφέρεια 57
2.1.2 Ξενοδοχειακό δυναμικό Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 60
2.2 Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων, 2018 63
2.2.1 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 63
2.2.2 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 66
2.3 Δυναμικό Τουριστικών Επιπλωμένων Κατοικιών και Επαύλεων, 2018 68
2.3.1 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 68
2.3.2 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 70
2.4 Κύριες και Δευτερεύουσες Κατοικίες, 2001 - 2011 72
2.5 Δυναμικό Κάμπινγκ, 2018 75
2.5.1 Δυναμικό κάμπινγκ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 75
2.5.2 Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 79
3 ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 81
3.1 Παραδοσιακοί Οικισμοί 81
3.2 Αρχαιολογικοί Χώροι και Μουσεία 82
3.2.1 Αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 82
3.2.2 Μουσεία της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 84
3.3 Γαλάζιες Σημαίες, 2018 85
3.4 Μαρίνες, 2018 87
3.5 Γκόλφ 88
3.6 Καταδυτικοί προορισμοί 89

3.7 Πεζοπορία - TREKKING 90
3.8 Αναρριχητικά πεδία 91
3.9 Ορειβατικά Καταφύγια 93
4 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 94
4.1 Διεθνείς Αεροπορικές Αφίξεις, 2013 - 2018 94
4.1.1 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 94
4.1.2 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 96
4.2 Αεροπορική Κίνηση Εσωτερικού, 2013 - 2018 97
4.2.1 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 97
4.2.2 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 99
4.3 Ακτοπλοϊκή Κίνηση Εσωτερικού, 2013 - 2018 100
4.3.1 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 100
4.3.2 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Κρήτης 102
4.4 Ακτοπλοϊκή Κίνηση Εξωτερικού, 2013 - 2018 103
4.5 Στοιχεία Κρουαζιέρας, 2013 - 2018 104
4.5.1 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια . 104
4.5.2 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Κρήτης 106
4.5.3 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 108
4.5.4 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Κρήτης 110
4.6 Επισκέπτες σε Μουσεία, 2013 - 2018 112
4.6.1 Επισκέπτες σε μουσεία στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 112
4.6.2 Επισκέπτες σε μουσεία στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 114
4.7 Επισκέπτες σε Αρχαιολογικούς Χώρους 2013 - 2018 115
4.7.1 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 115
4.7.2 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 117
5 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ, 2016 - 2018 118
5.1 Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού, 2016 - 2018 118
5.1.1 Επισκέψεις στην Ελλάδα 118
5.1.2 Επισκέψεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης 120
5.1.3 Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 122

5.1.4 Διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης 124
5.1.5 Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 126
5.1.6 Εισπράξεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης 128
5.2 Βασικοί Δείκτες Εισερχόμενου Τουρισμού, 2016 - 2018 130
5.2.1 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα 130
5.2.2 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης 132
5.2.3 Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 134
5.2.4 Μέση Ημερήσια Δαπάνη ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης 136
5.2.5 Μέση Διάρκεια Παραμονής στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 138
5.2.6 Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης 140
5.3 Κύριες και Δυνητικές Αγορές 142
5.3.1 Κύριες Αγορές 142
5.3.2 Δυνητικές Αγορές 146
5.4 Στοιχεία Αφίξεων – Διανυκτερεύσεων – Πληρότητας σε Ξενοδοχειακά Καταλύματα, 2013 - 2018 150
5.4.1 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 150
5.4.2 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 152
5.4.3 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 154
5.4.4 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 156
5.4.5 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια 158
5.4.6 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα 159
5.5 Αφίξεις και Διανυκτερεύσεις σε Καταλύματα Σύντομης Διαμονής, 2014 - 2018 160
5.5.1 Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής 160
5.5.2 Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής 162
5.6 Τιμές Δωματίων, 2017 - 2018 164
5.6.1 Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Κρήτης 164
6 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ 166
6.1 Οικονομικοί Δείκτες Απόδοσης Ξενοδοχείων, 2017 166
6.1.1 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Ελλάδα 167
6.1.2 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης 169

6.2 Δείκτες Ποιότητας Ξενοδοχείων, 2017-2018 171

6.2.1 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια 172

6.2.2 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία αστεριού 173

7 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 174

ΟΡΙΣΜΟΙ

- **ΑΕΠ**: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- **Αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού**: στις αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού καταγράφονται και αλλοδαποί.
- **Αφίξεις**: ορίζονται ως οι διεθνείς αφίξεις που καταγράφονται στα κατά τόπους σημεία εισόδου (αεροδρόμια, μεθοριακοί σταθμοί, λιμάνια) της χώρας.
- **Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής**: είναι οι αφίξεις (Κατοίκων και Μη κατοίκων) σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια).
- **Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα**: το σύνολο των αφίξεων (Κατοίκων και Μη Κατοίκων) σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανά Περιφέρεια.
- **Απασχολούμενοι**: ορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία την εβδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μια ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποίαν απουσίαζαν προσωρινά.
- **Διανυκτερεύσεις**: το σύνολο των διανυκτερεύσεων (Μη κατοίκων) ανά Περιφέρεια στα επιμέρους καταλύματα.
- **Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής**: είναι οι διανυκτερεύσεις (Κατοίκων και Μη Κατοίκων) σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια).
- **Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα**: το σύνολο των διανυκτερεύσεων (Κατοίκων και Μη Κατοίκων)σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανά Περιφέρεια.
- **Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις**: οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις δεν καταγράφουν εθνικότητα αλλά χώρα προέλευσης.
- **Εισπράξεις**: το σύνολο των τουριστικών εισπράξεων (Μη κατοίκων) ανά Περιφέρεια. Στο σύνολο των εισπράξεων δεν **περιλαμβάνεται το μεταφορικό κόστος (αεροπορικό, θαλάσσιο και σιδηροδρομικό) ακόμα και αν η εταιρεία είναι Ελληνική**.
- **Επισκέψεις**: ορίζονται ως οι επισκέψεις (Μη κατοίκων) που κάνει ένας τουρίστας στις επιμέρους Περιφέρειες της χώρας. Για παράδειγμα ένας τουρίστας που ταξιδεύει στην Ελλάδα και επισκέπτεται 2 Περιφέρειες (π.χ. Αττικής και Νοτίου Αιγαίου) στην Έρευνα Συνόρων καταγράφεται ως μια άφιξη και δύο επισκέψεις.

- **Ίδια Κεφάλαια**: περιλαμβάνει τα κεφάλαια που έχουν συνεισφέρει οι μέτοχοι στην εταιρεία είτε άμεσα είτε έμμεσα.
- **Καθαρά Πάγια**: στα καθαρά πάγια περιλαμβάνονται τα πάγια περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας (ακίνητα, εξοπλισμός κλπ.) και τυχόν έξοδα ιδρύσεως μετά την αφαίρεση των αποσβέσεων.
- **ΚΠΦ**: Κέρδος προ Φόρων.
- **ΚΠΦΤΑ**: Κέρδος προ Φόρων Τόκων και Αποσβέσεων.
- **Κύκλος Εργασιών**: είναι ο τζίρος που κάνει ένα ξενοδοχείο κατά την διάρκεια ενός έτους.
- **Μακροπρόθεσμα Δάνεια**: μακροπρόθεσμα ονομάζονται τα δάνεια με χρονική διάρκεια αποπληρωμής μεγαλύτερη του ενός έτους.
- **Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη**: ορίζεται ως η Μέση Δαπάνη που κάνει ένας επισκέπτης (Μη κάτοικος) ανά Περιφέρεια. Αντίθετα, η Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη αντιπροσωπεύει το σύνολο της δαπάνης που κάνει ο τουρίστας στην χώρα (που μπορεί να επισκέπτεται δύο ή περισσότερες Περιφέρειες).
- **Μέση Διάρκεια Παραμονής**: ορίζεται ως η Μέση Διάρκεια παραμονής των επισκεπτών (Μη κατοίκων) ανά Περιφέρεια.
- **Μέση Ημερήσια Δαπάνη**: ορίζεται ως η Μέση Ημερήσια Δαπάνη που κάνει ένας επισκέπτης (Μη κάτοικος) ανά Περιφέρεια.
- **Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός**: αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν.
- **Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων**: η ετήσια πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων ανά Περιφέρεια.
- **GRI**: Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης πελατών ξενοδοχείων, ο οποίος υπολογίζεται για κάθε ξενοδοχείο, μέσω ανάλυσης των μεταβλητών που συνδέονται με τις αναρτήσεις σχολίων πελατών σε εκατοντάδες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, ιστοσελίδες σχολιασμού ξενοδοχείων και ιστοσελίδες OTAs (online travel agents – διαδικτυακά ταξιδιωτικά γραφεία).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση με τίτλο: Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του Τουρισμού για το έτος 2018 – Περιφέρεια Κρήτης υλοποιείται στο πλαίσιο της Πράξης «*Δράσεις πρόγνωσης και παρακολούθησης μεταβολών του Τουριστικού Τομέα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του*» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5003333[1]. Η μελέτη αποσκοπεί στην τεκμηρίωση του τομέα και μέσω αυτής στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Το περιεχόμενο του παρόντος Παραδοτέου αφορά στην διαγνωστική ανάλυση και στις κατευθύνσεις του τουριστικού κλάδου στην Περιφέρεια Κρήτης και ειδικότερα περιλαμβάνει:

- ανάλυση των δημογραφικών χαρακτηριστικών (πληθυσμός, ηλικιακή διάρθρωση),
- ανάλυση των βασικών μακροοικονομικών στοιχείων (ΑΕΠ, κατά Κεφαλήν ΑΕΠ),
- ανάλυση των τουριστικών υποδομών (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις, κύριες & δευτερεύουσες κατοικίες, κάμπινγκ)
- ανάλυση των βασικών μεγεθών του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα (αφίξεις, διανυκτερεύσεις, έσοδα),
- ανάλυση των βασικών δεικτών του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα (Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη, Μέση Ημερήσια Δαπάνη, Μέση Διάρκεια Παραμονής),
- ανάλυση της απασχόλησης (αριθμός απασχολούμενων, φύλο, ηλικία και τύπος απασχόλησης ανά κλάδο δραστηριότητας), της εξέλιξης της ανεργίας και του οικονομικά ενεργού πληθυσμού,
- ανάλυση της αεροπορικής κίνησης (διεθνείς αφίξεις και αφίξεις εσωτερικού),
- ανάλυση της ακτοπλοϊκής κίνησης (διακινηθέντες κατά την επιβίβαση και την αποβίβαση),
- ανάλυση της οδικής κίνησης στους μεθοριακούς σταθμούς (αφίξεις Μη – Κατοίκων),

[1] Η παρούσα έκθεση αποτελεί το παραδοτέο Π.2.2.13.1 του Υποέργου 3: Δράσεις παρακολούθησης της δυναμικότητας των τουριστικών προορισμών και των επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου, Δράσεις Διάχυσης/προβολής της Πράξης & Δράσεις Συντονισμού και Επιστημονικής υποστήριξης της υλοποίησης της Πράξης: Δράσεις πρόγνωσης και παρακολούθησης μεταβολών του Τουριστικού τομέα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του (MIS 5003333).

- ανάλυση της κρουαζιέρας (κίνηση κρουαζιερόπλοιων και αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας),
- ανάλυση της επισκεψιμότητας σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους,
- καταγραφή αφίξεων – διανυκτερεύσεων – πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα,
- καταγραφή αφίξεων – διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής,
- καταγραφή των τιμών σε ξενοδοχειακά δωμάτια,
- χωροταξικό σχεδιασμό,
- ανάλυση βασικών δεικτών απόδοσης (Οικονομικοί και Ποιοτικοί δείκτες απόδοσης).

Για την ανάλυση του τουριστικού κλάδου της Περιφέρειας Κρήτης συλλέχθηκαν τα ακόλουθα στοιχεία:

- μακροοικονομικά στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τις τουριστικές υποδομές από το ΞΕΕ (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας), το ΜΗΤΕ (Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων) και την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τα βασικά μεγέθη και τους βασικούς δείκτες του ελληνικού τουρισμού από την Τράπεζα της Ελλάδας,
- στοιχεία για την απασχόληση, τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και την ανεργία από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) της ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τις διεθνείς αεροπορικές αφίξεις και την κίνηση εσωτερικού από την FRAPORT, την ΥΠΑ (Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας) και τον ΔΑΑ (Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών),
- στοιχεία για την οδική κίνηση από τους Μεθοριακούς Σταθμούς,
- στοιχεία ακτοπλοϊκής κίνησης από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία κρουαζιέρας από την Ένωση Λιμένων Ελλάδος,
- στοιχεία αφίξεων, διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία αφίξεων και διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία επισκέψεων σε Μουσεία και Αρχαιολογικούς Χώρους από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά από την ΕΛΣΤΑΤ,
- στοιχεία για τους Παραδοσιακούς Οικισμούς από το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας,
- στοιχεία για τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία από το Υπουργείο Πολιτισμού,
- στοιχεία για τους δείκτες απόδοσης των ξενοδοχείων από την ICAP,

- στοιχεία για τις τιμές των ξενοδοχειακών δωματίων από την Trivago,
- στοιχεία για τους δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων από την ReviewPro,
- στοιχεία για τις μαρίνες και τους ιαματικούς φυσικούς πόρους από το Υπουργείο Τουρισμού.

1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

1.1 ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Χάρτης 1: Γεωγραφική αποτύπωση της Περιφέρειας Κρήτης

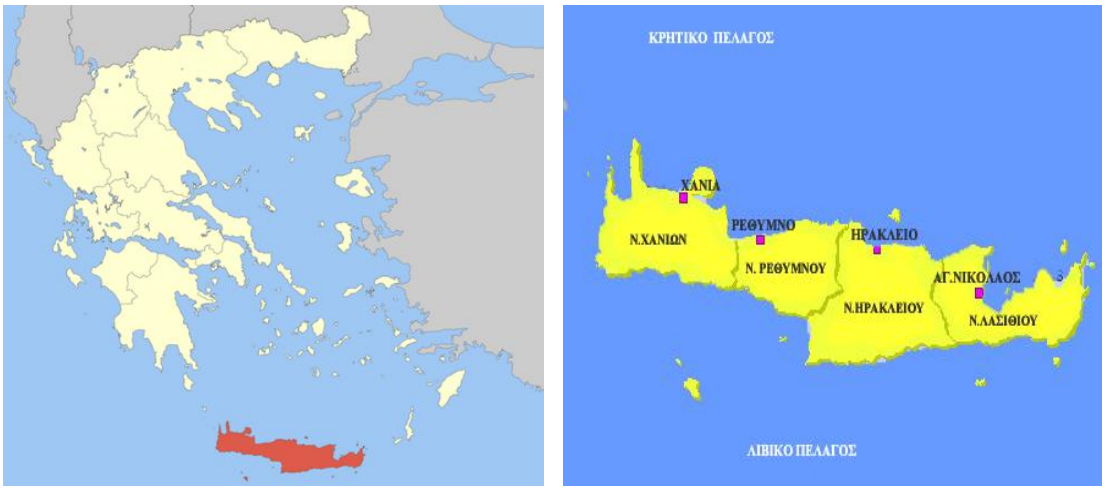

Η Περιφέρεια Κρήτης βρίσκεται στο νότιο άκρο του Αιγαίου πελάγους σε απόσταση 160 χλμ. περίπου από την Ηπειρωτική χώρα. Βόρεια βρέχεται από το Κρητικό και νότια από το Λιβυκό πέλαγος, ενώ περιβάλλεται από πλήθος μικρών νησιών (Γαύδος, Γαυδοπούλα, Χρυσή, Κουφονήσι, Ντία, Διονυσάδες κ.α.). Η συνολική έκταση του νησιού είναι 8.336 km^2, καλύπτοντας το 6,3% της συνολικής ελληνικής επικράτειας και πρωτεύουσα της είναι η πόλη του Ηρακλείου.

Η **γεωμορφολογία** του νησιού είναι έντονη με το 41% του εδάφους της να είναι ορεινοί όγκοι, το 33% πεδιάδες και το 26% ημιορεινοί όγκοι. Στα δυτικά και νότια οι πρόποδες των βουνών είναι απόκρημνοι και φθάνουν με μεγάλη κλίση στη θάλασσα, ενώ στα βόρεια το ανάγλυφο είναι πιο ήπιο και λοφώδες. Η μεγαλύτερη πεδινή έκταση του νησιού βρίσκεται στο νότιο-κεντρικό τμήμα του νησιού (πεδιάδα Μεσαράς), ενώ στο νοτιοανατολικό αναπτύσσεται η πεδιάδα της Ιεράπετρας.

Η **Κρήτη** είναι το μεγαλύτερο νησί στην Ελλάδα και το 2° μεγαλύτερο της ανατολικής Μεσογείου μετά την Κύπρο. Το νησί είναι εξαιρετικά ορεινό με τρεις κύριες οροσειρές, την Ίδη (Ψηλορείτης, 2.456 μ.), τα Λευκά Όρη (2.454 μ.) και τη Δίκτη (Λασιθιώτικα Όρη, 2.148 μ.) που το διασχίζουν κατά σειρά από τη δύση ως την ανατολή. Επιπλέον ορεινοί όγκοι είναι αυτοί της Θρυπτής (1.476 μ) στα ανατολικά και τα Αστερούσια Όρη (1.231 μ.) στα νότια. Στα βόρεια της Ενότητας Ρεθύμνου υψώνονται τα Ταλαία όρη (1.088 μ.) καθώς και το αυτόνομο όρος Κέντρος (1.777 μ.) στην ίδια Ενότητα.

Σε αυτά τα βουνά οφείλεται η ύπαρξη εύφορων οροπεδίων, όπως ο Ομαλός στα Λευκά Όρη, η Νίδα και το Λασίθι στην Ίδη και το Καθαρό στη Δίκτη. Στο νησί υπάρχουν σημαντικά σπήλαια όπως το Δικταίο και το Ιδαίο άντρο. Κύριο μορφολογικό χαρακτηριστικό της Κρήτης είναι τα επιβλητικά φαράγγια όπως το διάσημο φαράγγι της Σαμαριάς, το φαράγγι Ίμπρου, το Κουρταλιώτικο φαράγγι κ.α..

Το **κλίμα** της Κρήτης χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, αν και η έντονη γεωμορφολογία του νησιού προκαλεί διαφοροποιήσεις στο κλίμα από βορρά προς νότο και από δύση προς ανατολή. Η ατμόσφαιρα μπορεί να είναι αρκετά υγρή, ανάλογα με την εγγύτητα στην θάλασσα. Ο χειμώνας είναι αρκετά ήπιος και υγρός, με αρκετές βροχοπτώσεις, ως επί το πλείστον, στα δυτικά τμήματα του νησιού. Η χιονόπτωση είναι σπάνια στις πεδινές εκτάσεις αλλά αρκετά συχνή στις ορεινές.

Η **χλωρίδα** της Κρήτης είναι από τις πλέον ενδιαφέρουσες και πλούσιες της χώρας, καθώς λόγω της γεωγραφικής της θέσης και απομόνωσης παρουσιάζει τον υψηλότερο ενδημισμό στον ελλαδικό χώρο. Ο κατάλογος της χλωρίδας της Κρήτης περιλαμβάνει 1.828 αυτόχθονα είδη, εκ των οποίων τα 189 είναι ενδημικά της Κρήτης και των γύρω νησιών (45). Η **βλάστηση** της Κρήτης αποτελείται κυρίως από μεσογειακά σκληρόφυλλα είδη και χαρακτηρίζεται από μικρό αριθμό ξυλώδων ειδών. Υψηλό ενδημισμό παρουσιάζει και η **πανίδα** της Κρήτης, κυρίως στα είδη των ασπονδύλων. Εκτιμάται ότι ο αριθμός των ενδημικών ασπονδύλων της Κρήτης είναι της τάξης των 1.000 ειδών ενώ στην Κρήτη απαντώνται και 10 είδη ερπετών. Επίσης, στην Κρήτη συναντάμε 350 είδη πουλιών, 36 από τα 48 είδη αρπακτικών που απαντώνται στην Ευρώπη και 34 είδη χερσαίων θηλαστικών

Λόγω του μικρού της πλάτους, η Κρήτη έχει λίγα ποτάμια που ξεκινούν από τους ορεινούς όγκους του νησιού στο κεντρικό κομμάτι και καταλήγουν στο Λιβυκό και το Κρητικό πέλαγος. Τα περισσότερα από αυτά έχουν λιγοστό νερό κυρίως κατά τους χειμερινούς μήνες ενώ το καλοκαίρι είναι τελείως ξηρά. Τα κυριότερα ποτάμια είναι:

- Ο Πλατύς ποταμός, τροφοδοτείται από τα νερά του βορειοανατολικού Κέδρου και της κοιλάδας του Αμαρίου και εκβάλλει στην παραλία της Αγίας Γαλήνης στο Νότιο Ρέθυμνο,
- Ο Αναποδάρης, πρόκειται για το μακρύτερο ποτάμι της Κρήτης με τη μεγαλύτερη λεκάνη απορροής. Συγκεντρώνει το νερό του κεντροανατολικού τμήματος της Ενότητας Ηρακλείου και μεγάλο μέρος των υδάτων της νότιας Δίκτης και καταλήγει στη θέση Δέρματος κοντά στους οικισμούς Τσούτσουρα και Κερατόκαμπου,

- Ο Γεροπόταμος Μεσαράς, μαζεύει όλα τα νερά της Κάτω Μεσαράς διασχίζοντας τις αρχαίες πόλεις της Φαιστού και της Γόρτυνας και εκβάλλει στον κόλπο της Μεσσαράς λίγο πιο νότια από τον Κόκκινο Πύργο μέσα στην περιοχή του στρατοπέδου Τυμπακίου,
- Ο Ταυρωνίτης, συγκεντρώνει τα περισσότερα νερά του από το Σεμπρωνιώτικο Λαγκό και το χείμαρρο Ντεριανό. Στην έξοδό του στη θάλασσα ο ποταμός σχηματίζει ένα μικρό δέλτα, το οποίο αποτελεί ένα πολύ σημαντικό υδροβιότοπο,
- ο Κουρταλιώτης, πηγάζει από 5 μεγάλες πηγές και εκβάλει στα νότια της Ενότητας Ρεθύμνου,
- ο Μπούτακας, πηγάζει από τα νερά των Λευκών Ορέων κοντά στον Βαφέ. Περνάει από το χωριό Βρύσες και εκβάλει στην παραλία Καλυβάκι στην Γεωργιούπολη, αφού πριν έχει αναμειχθεί με αλμυρό νερό.

Η μεγαλύτερη φυσική λίμνη της Κρήτης βρίσκεται στον Κουρνά Αποκορώνου. Μικρές αλλά σημαντικές φυσικές λίμνες με νερό όλο το χρόνο βρίσκονται στον Τερσανά Χανίων (Λίμνες Λιγαρά και Λιβάδας). Τεχνητές λίμνες βρίσκονται στην Αγυιά Χανίων, στα μεγάλα φράγματα Μπραμιανών, Αποσελέμη, Φανερωμένης, Ποταμών και στα πολυάριθμα μικρά φράγματα της ενδοχώρας του Ηρακλείου, ενώ αξιόλογο σημείο για βόλτα είναι η λίμνη του Ζαρού.

Στην Περιφέρεια Κρήτης υπάρχει σημαντικός αριθμός θεσμοθετημένων περιοχών προστασίας. Ειδικότερα, με βάση την υφιστάμενη εθνική και διεθνή νομοθεσία στην Περιφέρεια οι θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές περιλαμβάνουν:

- 1 Εθνικό δρυμό (Σαμαριάς),
- 1 Αισθητικό Δάσος (Φοινικόδασος Βάι, Λασιθίου),
- 2 Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με την Σύμβαση της Βαρκελώνης (Εθνικός Δρυμός της Σαμαριάς και το Φοινικόδασος του Βάι),
- 53 περιοχές οι οποίες περιλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 (Οδηγίες 92/43/ΕΚ και 2009/147/ΕΚ (79/409/εοκ)),
- 1 Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή (Νήσος Δίας Ηρακλείου)
- 54 Καταφύγια Άγριας Ζωής,
- 5 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (το Κρητικό Κεφαλάνθηρο στις Καμάρες Ηρακλείου, ο αειθαλής Πλάτανος της Φαιστού, η Δρυς στις Κορφές Ηρακλείου, ο Πλάτανος Βλάτους Χανίων και ο αειθαλής Πλάτανος των Αζωγυρών Χανίων),

- Ο Εθνικός Δρυμός της Σαμαριάς έχει επίσης χαρακτηριστεί Απόθεμα Βιόσφαιρας ενώ του έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα. Ο πυρήνας του θεωρείται και Βιογενετικό Απόθεμα και
- 91 Παραδοσιακοί οικισμοί.

1.2 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Περιφέρεια Κρήτης χωρίζεται σε 4 Περιφερειακές Ενότητες:

Η **Π.Ε. Ηρακλείου** είναι η μεγαλύτερη από τις 4 Περιφερειακές Ενότητες της Κρήτης και συνορεύει με τις Ενότητες Λασιθίου ανατολικά και Ρεθύμνου δυτικά. Καταλαμβάνει το ομαλότερο και μεγαλύτερο τμήμα ανάμεσα στα όρη Ίδη (Δυτικά) και Δίκτη (Ανατολικά). Χωρίζεται σε δυο μέρη από μια χαμηλή οροσειρά. Το βόρειο μέρος περιλαμβάνει κατάφυτες κοιλάδες, χαμηλές λοφοπλαγιές αλλά και πεδιάδες, με σημαντικότερη την πεδιάδα του Καστελλίου. Το νότιο τμήμα κυριαρχείται από την πεδιάδα της Μεσαράς.

Στα δυτικά βρίσκεται ο ορεινός όγκος της Ίδης με ψηλότερη κορυφή τον Κούσσακα (2.209μ). Στα ανατολικά βρίσκεται η Δίκτη με ψηλότερη κορυφή τον Αφέντη Χριστό (2.141 μ). Στα νότια βρίσκονται τα Αστερούσια όρη με ψηλότερη κορυφή τον Κόφινα (1.231 μ). Η συνολική έκταση της Ενότητας είναι 2.641 km² και αντιστοιχεί στο 31,8% της Περιφέρειας.

Η **Π.Ε. Λασιθίου** είναι η ανατολικότερη και η λιγότερη κατοικημένη Ενότητα της Κρήτης. Η Ενότητα Λασιθίου συνορεύει δυτικά με την Ενότητα Ηρακλείου με φυσικό σύνορο την οροσειρά Δίκτη, ενώ βρέχεται βόρεια από το Κρητικό πέλαγος, ανατολικά από το Καρπάθιο και νότια από το Λιβυκό. Πρωτεύουσά του είναι ο Άγιος Νικόλαος.

Το έδαφος της Ενότητας είναι κυρίως ορεινό, με την οροσειρά Δίκτη (2.148 μ.) (ή αλλιώς Λασιθιώτικα όρη) που κυριαρχεί στα δυτικά, να καταλαμβάνει εξολοκλήρου την επαρχία Λασιθίου και μέρος των επαρχιών Μιραμπέλλου και Ιεράπετρας. Μια δεύτερη οροσειρά, τα Στειακά όρη, βρίσκονται στα ανατολικά του νομού. Η έκταση της Ενότητας Λασιθίου είναι 1.823 km², που αντιστοιχεί στο 22,0% του συνόλου της Περιφέρειας.

Η **Π.Ε. Ρεθύμνου** συνορεύει δυτικά με την Ενότητα Χανίων και ανατολικά με την Ενότητα Ηρακλείου. Βόρεια βρέχεται από το Κρητικό πέλαγος και νότια από το Λιβυκό πέλαγος. Η έκταση την Ενότητας είναι 1.496 km², που αντιστοιχεί στο 18,0% του συνόλου της Περιφέρειας.

Το έδαφος της Ενότητας κατά ποσοστό 65% είναι ορεινό, ένα ποσοστό περίπου 19% είναι ημιορεινό και το υπόλοιπο 16% είναι πεδινό. Τα πεδινά εδάφη περιορίζονται στα βόρεια και νότια παράλια. Ανατολικά της Ενότητας, παρά τα όρια των επαρχιών Αμαρίου και Μυλοποτάμου, δεσπόζει το όρος Ίδη, γνωστότερο ως Ψηλορείτης, με

υψόμετρο 2.458 μ. Άλλες σημαντικές βουνοκορφές είναι ο Σιταράς (1.575 μ.), η Κουρούνα (1.855 μ.), ο Τυμπανάτορας (1.491 μ.), ο Σκίνακας (1.760 μ.), ο Καλόρος (1.125 μ.) και η Χαμένη (1.281 μ.). Αντίθετα στα δυτικά εκτείνονται οι ανατολικές προεκτάσεις των Λευκών Ορέων με σημαντικότερες κορυφές τον Κρυονερίτη (1.312 μ.), την Κουρούπα (1.001μ.) και τον Βρύσινα (860 μ.).

Η **Π.Ε. Χανίων** είναι η δυτικότερη Ενότητα της Κρήτης. Συνορεύει ανατολικά με την Ενότητα Ρεθύμνου, δυτικά και βόρεια με το Κρητικό πέλαγος και νότια με το Λιβυκό πέλαγος. Η Ενότητα Χανίων είναι η 2^{η} μεγαλύτερη Ενότητα της Κρήτης με έκταση 2.376 Km², που αντιστοιχεί στο 28,6% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας.

Το έδαφος της Ενότητας σε ποσοστό σχεδόν 60% είναι ορεινό, 20% πεδινό (πεδιάδες Χανίων, Κισσάμου και Αποκορώνου) και κατά σχεδόν 20% ημιορεινό. Στο ανάγλυφο της Ενότητας δεσπόζουν τα Λευκά Όρη, με ψηλότερη κορυφή τις Πάχνες (2.454 μ.). Στα Λευκά Όρη βρίσκεται και το φαράγγι της Σαμαριάς, που εκτείνεται από τα βόρεια προς τα νότια και καταλήγει στο χωριό Αγία Ρούμελη ενώ δυτικότερα σχηματίζεται το 2^{ο} μεγαλύτερο φαράγγι της Κρήτης (το Νίμπρου ή Ίμπρου). Στα ημιορεινά υπάρχουν μικρά οροπέδια και κοιλάδες, όπως το οροπέδιο του Ομαλού (1.100μ.), βορειοδυτικά των Λευκών Όρεων, το οροπέδιο του Ασκύφου στα ανατολικά, η κοιλάδα της Καντάνου και το παράκτιο υψίπεδο της Χώρας Σφακίων.

1.3 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Χάρτης 2: Μεταφορικές υποδομές της Περιφέρειας Κρήτης

1.3.1 Αεροδρόμια

Αναφορικά με τις αεροπορικές υποδομές, η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει 3 αεροδρόμια, το Αεροδρόμιο Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης», το Αεροδρόμιο των Χανίων «Ιωάννης Δασκαλογιάννης» και ο Διεθνής Αερολιμένας Σητείας «Βιτσέντζος Κορνάρος».

Το αεροδρόμιο Ηρακλείου αποτελεί το 2ο σημαντικότερο ελληνικό αερολιμένα. Απέχει 4 χλμ. από το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου, στην περιοχή Νέα Αλικαρνασσός. Το αεροδρόμιο διαθέτει ένα επιβατικό σταθμό και θέσεις στάθμευσης για 25 αεροσκάφη. Οι διαστάσεις του κύριου διαδρόμου (μήκος * πλάτος) είναι 2.714 m * 45m. Οι κτιριακές του εγκαταστάσεις καλύπτουν έκταση 26.000 τ.μ..

Το αεροδρόμιο των Χανίων βρίσκεται σε απόσταση 15 χλμ. ανατολικά της πόλης των Χανίων, στην χερσόνησο του Ακρωτηρίου (Σούδα). Από το Δεκέμβριο του 2015, το αεροδρόμιο των Χανίων πέρασε στην διαχείριση της εταιρίας Fraport. Στο πλαίσιο της εταιρείας για αναβάθμιση και εκμοντερνισμό των υφιστάμενων εγκαταστάσεων έχουν προγραμματιστεί έργα για την:

- αναδιοργάνωση των εσωτερικών χώρων του αεροσταθμού,
- αναδιοργάνωση του χώρου αναχωρήσεων,
- νέο σύστημα ελέγχου αποσκευών,
- επέκταση των διαδικασιών ασφαλείας,
- επέκταση της εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων ή σύνδεση με το δημοτικό δίκτυο,

- αναδιοργάνωση του χώρου στάθμευσης των αεροσκαφών,
- ανακαίνιση του οδοστρώματος στους χώρους προσγείωσης – απογείωσης – στάθμευσης αεροσκαφών,
- 25% αύξηση του συνολικού αριθμού πυλών (από 8 σε 10) και
- Διπλασιασμός των σημείων ασφαλείας και ελέγχου του αεροδρομίου (από 4 σε 8).

Το αεροδρόμιο της Σητείας βρίσκεται 1 χιλ. βόρειο-βορειοδυτικά του κέντρου της πόλης της Σητείας. Το αεροδρόμιο έχει την δυνατότητα να φιλοξενήσει αεροπλάνα μικρού και μεσαίου μεγέθους και αποτελεί το σημαντικότερο έργο της Ενότητας Λασιθίου για την ανάπτυξη ολόκληρης της Ανατολικής Κρήτης. Το μήκος του διαδρόμου προσγείωσης είναι 2.700 m * 60m ενώ η επιφάνεια των κτηριακών εγκαταστάσεων φτάνει τα 7.50τ.μ.

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε τα σχέδια για την κατασκευή του Νέου Διεθνή Αερολιμένα Κρήτης στο Καστέλι Ηρακλείου, ο οποίος σχεδιάζεται να αντικαταστήσει τον Διεθνή Αερολιμένα Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης». Το αεροδρόμιο θα έχει μήκος διαδρόμου 3.200 μέτρων (και πρόβλεψη επέκτασης στα 3.800 μέτρα), με χώρους στάθμευσης 39 αεροσκαφών και 9 φυσούνες επιβατών. Το νέο διεθνές αεροδρόμιο στο Καστέλι θα είναι το 2ο μεγαλύτερο αεροδρόμιο στην Ελλάδα, πίσω από το Ελευθέριος Βενιζέλος. Επίσης, στο πλαίσιο του έργου προβλέπεται να κατασκευαστεί ένα βιοκλιματικό κεντρικό κτήριο αεροσταθμού επιφάνειας 71.818 τ.μ., ενώ έχει προβλεφθεί εμπορευματικό κέντρο εμβαδού 10 στρεμμάτων, εκθεσιακό κέντρο εμβαδού 3.200 τ.μ. για τα τοπικά προϊόντα αλλά και μια τεράστια εμπορική ζώνη που θα εκτείνεται σε 441 στρέμματα.

1.3.2 Λιμένες

Αναφορικά με τις λιμενικές υποδομές, η Περιφέρεια Κρήτης διαθέτει 2 κύρια λιμάνια το Λιμάνι του Ηρακλείου και το Λιμάνι της Σούδας (Χανιά). Το λιμάνι του Ηρακλείου χωρίζεται στο παλιό (ενετικό λιμάνι) και στο νέο λιμάνι για επιβάτες και εμπορεύματα. Παρέχει κυρίως υπηρεσίες ελλιμενισμού και διακίνησης επιβατών και οχημάτων. Το λιμάνι είναι κατά κύριο λόγο επιβατικό, με ακτοπλοϊκή σύνδεση τόσο με τον Πειραιά όσο και με τα νησιά του Αιγαίου. Επίσης, αποτελεί και σημαντικό σταθμό για Κρουαζιερόπλοια.

Το λιμάνι της Σούδας, βρίσκεται στον ομώνυμο όρμο και είναι το βασικό λιμάνι των Χανίων. Απέχει περίπου 6 χλμ. από το κέντρο της πόλης. Το λιμάνι παρέχει υπηρεσίες ελλιμενισμού και διακίνησης επιβατών και οχημάτων. Το λιμάνι είναι κατά κύριο λόγο επιβατικό, με ακτοπλοϊκή σύνδεση με τον Πειραιά ενώ επίσης αποτελεί και σημαντικό σταθμό για κρουαζιερόπλοια.

Τα υπόλοιπα λιμάνια της Περιφέρειας είναι:

- το λιμάνι του Ρεθύμνου, το λιμάνι είναι μεικτής χρήσης και χωρίζεται σε δύο τμήματα. Το δυτικό τμήμα εξυπηρετεί κυρίως την εμπορική κίνηση του λιμανιού (φορτοεκφορτώσεις κάθε είδους εμπορεύματος) ενώ υπάρχει και η δυνατότητα εξυπηρέτησης τουριστικού σκάφους άνω των 150μ. Στο ανατολικό τμήμα γίνεται η πρόσδεση των κρουαζιερόπλοιων και των επιβατικών οχηματαγωγών πλοίων.
- το λιμάνι του Κισσάμου, όπου πραγματοποιούνται δρομολόγια μόνο προς Κύθηρα και Αντικύθηρα,
- το λιμάνι του Αγ. Νικολάου, όπου πραγματοποιούνται δρομολόγια προς όλα τα χωριουδάκια του Δήμου ενώ παρέχει και δυνατότητα φιλοξενίας κρουαζιερόπλοιων καθ’ όλη τη διάρκεια του χρόνου και
- το λιμάνι της Σητείας, όπου πραγματοποιούνται δρομολόγια προς Κυκλάδες, Δωδεκάνησα και Πειραιά. Επίσης, το λιμάνι της Σητείας έχει την δυνατότητα υποδοχής κρουαζιερόπλοιων.

1.3.3 Οδικοί άξονες

Το οδικό δίκτυο είναι αρκετά εκτεταμένο. Κατά μήκος της βόρειας ακτής αναπτύσσεται ένας σύγχρονος αυτοκινητόδρομος, ο Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης, ενώ αντιθέτως κατά μήκος της νότιας ακτής δεν υπάρχει αναπτυγμένο οδικό δίκτυο, αν και σε όλη την νότια Κρήτη υπάρχουν επαρχιακοί δρόμοι που ενώνουν τα χωριά και τις πόλεις μεταξύ τους.

1.4 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ, 2013 ΚΑΙ 2018

1.4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοινώνει η ΕΛΣΤΑΤ, ο υπολογιζόμενος πληθυσμός της Ελλάδας την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε μείωση κατά -2% (από 11,0 εκατ. το 2013 σε 10,7 εκατ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες εμφάνισαν μείωση την περίοδο 2013 – 2018, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Κρήτης (+1%, από 630 χιλ. το 2013 σε 634 χιλ. το 2018), Νοτίου Αιγαίου (+2%, από 335 χιλ. το 2013 σε 341 χιλ. το 2018) και Βορείου Αιγαίου (+6%, από 199 χιλ. το 2013 σε 211 χιλ. το 2018).

Πίνακας 1: Εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018

Περιφέρεια	2013	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττική	3.912.849	3.756.453	-4%
Κεντρική Μακεδονία	1.912.624	1.875.996	-2%
Θεσσαλία	741.593	722.065	-3%
Δυτική Ελλάδα	682.583	659.470	-3%
Κρήτη	**630.085**	**633.506**	**1%**
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	610.102	601.175	-1%
Πελοπόννησος	586.863	576.749	-2%
Στερεά Ελλάδα	560.093	555.623	-1%
Νότιο Αιγαίο	334.652	340.870	2%
Ήπειρος	343.128	334.337	-3%
Δυτική Μακεδονία	281.324	269.222	-4%
Βόρειο Αιγαίο	199.478	211.137	6%
Ιόνια Νησιά	208.241	204.562	-2%
Ελλάδα	**11.003.615**	**10.741.165**	**-2%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Υπολογιζόμενος Πληθυσμός - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού στις 13 Περιφέρειες της χώρας για το 2018, παρατηρούμε ότι το 52% του συνόλου είναι συγκεντρωμένο στις Περιφέρειες Αττικής (35%) και Κεντρικής Μακεδονίας (17%), στις οποίες ανήκουν και τα 2 μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη). Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 6% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας.

Διάγραμμα 1: Ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

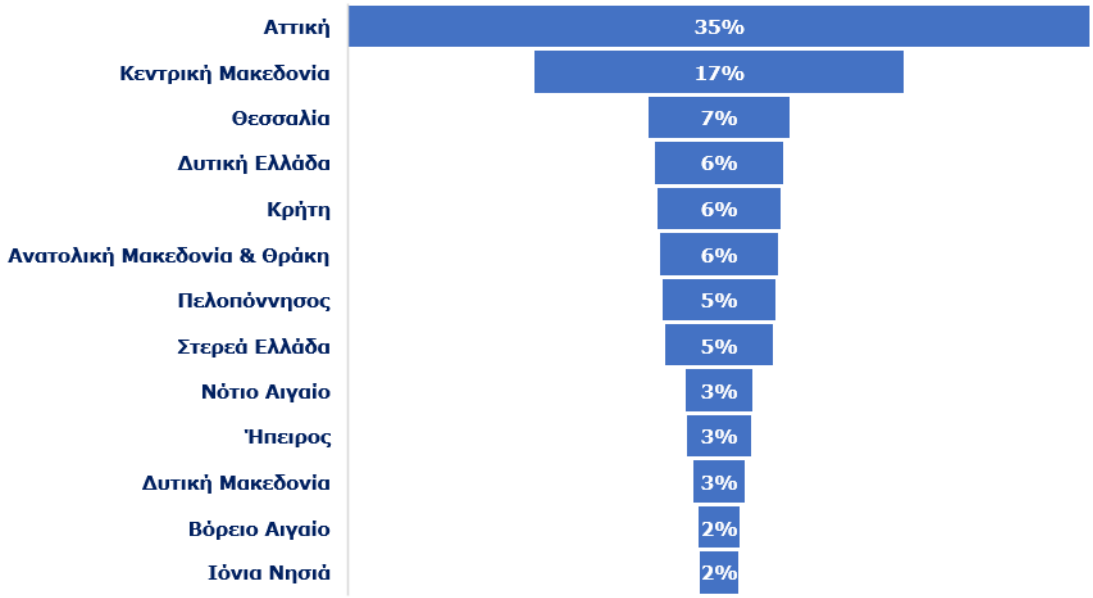

1.4.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018, σημείωσε αύξηση κατά +1% (από 630 χιλ. το 2013 σε 634 χιλ. το 2018). Επιμέρους όλες οι Ενότητες σημείωσαν αύξηση πληθυσμού, με εξαίρεση την Ενότητα Λασιθίου (-2%, από 75 χιλ. το 2013 σε 74 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Ενότητες: Ηρακλείου (+1%, από 310 χιλ. το 2013 σε 313 χιλ. το 2018), Χανίων (+1%, από 158 χιλ. το 2013 σε 159 χιλ. το 2018) και Ρεθύμνου (+1%, από 87 χιλ. το 2013 σε 88 χιλ. το 2018).

Πίνακας 2: Εξέλιξη του πληθυσμού της Περιφέρειας Κρήτης, 2013 και 2018

Ενότητα	2013	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	309.743	312.514	1%
Χανίων	158.096	159.272	1%
Ρεθύμνου	86.829	87.510	1%
Λασιθίου	75.417	74.210	-2%
Κρήτη	**630.085**	**633.506**	**1%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Υπολογιζόμενος Πληθυσμός - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2018, η Ενότητα Ηρακλείου αντιπροσωπεύει σχεδόν τον μισό πληθυσμό της Περιφέρειας (49%) και ακολουθούν οι Ενότητες Χανίων (25%), Ρεθύμνου (14%) και Λασιθίου (12%).

Διάγραμμα 2: Ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού της Περιφέρειας Κρήτης, 2018

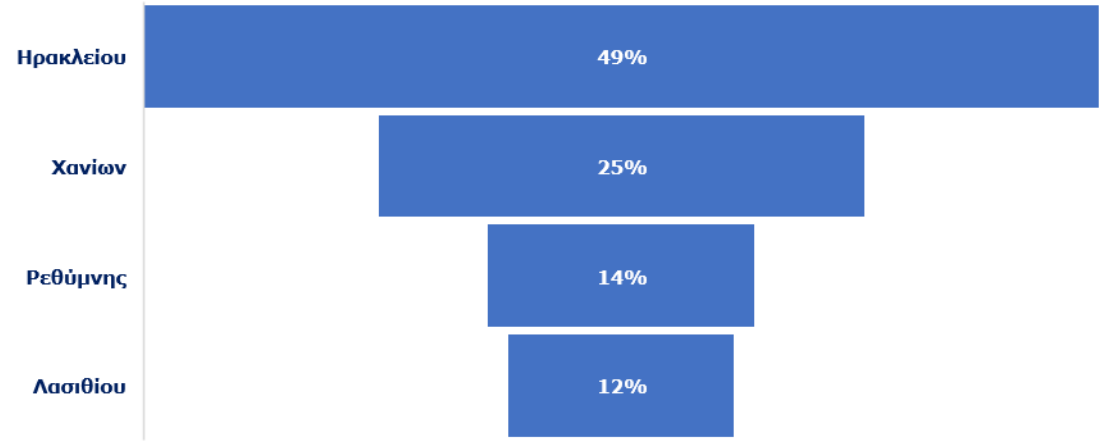

1.5 ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ, 2013 ΚΑΙ 2018

1.5.1 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Ελλάδας

Αναφορικά με την ηλικιακή κατανομή, παρατηρούμε μια γήρανση του πληθυσμού της Ελλάδας την περίοδο 2013 – 2018. Συγκεκριμένα, οι ηλικίες 0 – 44 ετών καταγράφουν μείωση των μεριδίων τους ενώ αντίθετα αύξηση κατέγραψαν οι ηλικίες άνω των 45 ετών. Στις επιμέρους ηλικιακές κατηγορίες, μείωση κατέγραψαν οι ηλικίες 0 – 14 ετών (-5%), 15 – 19 ετών (-4%), 20 – 24 ετών (-8%), 25 – 29 ετών (-14%) και 30 – 44 ετών (-9%) και αύξηση οι ηλικίες 45 – 64 ετών (+4%) και 65+ ετών (+4%). Αναφορικά με τα μερίδια των επιμέρους ηλικιών για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχουν οι ηλικίες 45 – 64 ετών (28%) και ακολουθούν οι ηλικίες 65+ ετών (22%), 30 – 44 ετών (21%), 15 – 29 ετών (15%) και 0-14 ετών (14%).

Διάγραμμα 3: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Ελλάδας, 2013 και 2018

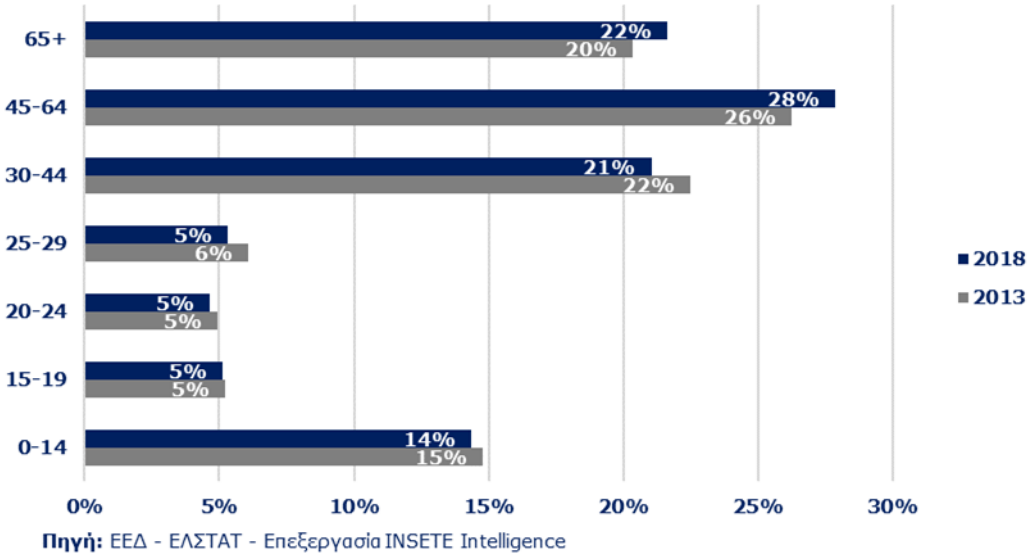

Πηγή: ΕΕΔ - ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.5.2 Ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Περιφέρειας Κρήτης

Η Περιφέρεια Κρήτης σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας, σημειώνει πιο ήπια μείωση στις ηλικίες 30 – 44 ετών και πιο έντονη στις ηλικίες 15 – 19 και 25 - 29 ετών. Παράλληλα σε αντίθεση με το σύνολο της χώρας οι ηλικίες 20 – 24 ετών καταγράφουν αύξηση. Συγκεκριμένα, στις επιμέρους ηλικιακές κατηγορίες, μείωση κατέγραψαν οι ηλικίες 0 – 14 ετών (-2%), 15 – 19 ετών (-14%), 25 – 29 ετών (-19%) και 30 – 44 ετών (-1%) και αύξηση οι ηλικίες 20 – 24 ετών (+11%), 45 – 64 ετών (+8%) και 65+ ετών (+5%). Όσον αφορά τα μερίδια των επιμέρους ηλικιών για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχουν οι ηλικίες 45 – 64 ετών (26%) και ακολουθούν οι ηλικίες 30 - 44 ετών (23%), 65+ ετών (19%), 15 – 29 ετών (16%) και 0-14 ετών (16%). Τέλος, αξιοσημείωτο για την Περιφέρεια Κρήτης είναι η αύξηση του μεριδίου στις ηλικίες 20 – 24 ετών σε αντίθεση με το σύνολο της χώρας.

Διάγραμμα 4: Ποσοστιαία ηλικιακή κατανομή των κατοίκων της Περιφέρειας Κρήτης, 2013 και 2018

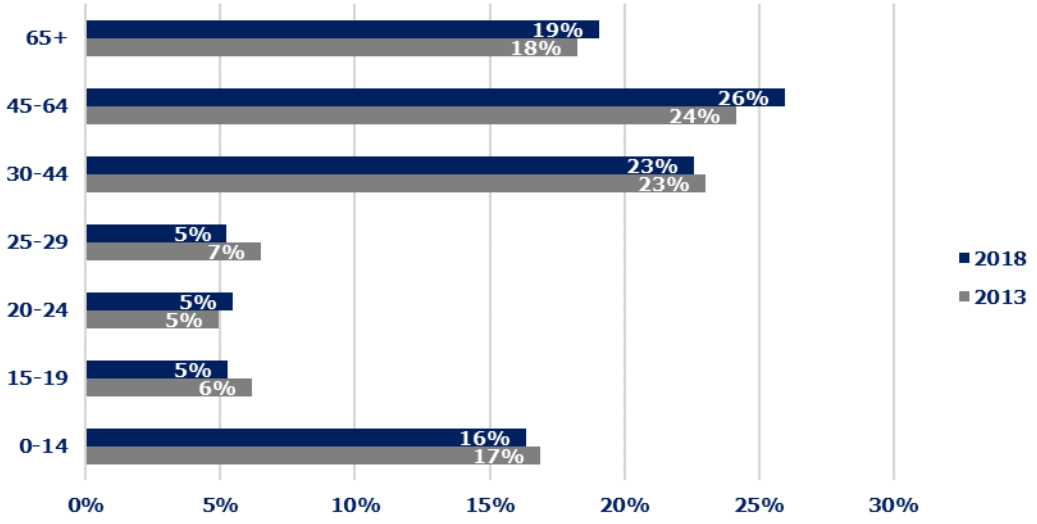

Πηγή: ΕΕΔ - ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, 2013 ΚΑΙ 2018

Η ΕΛΣΤΑΤ διενεργεί κάθε χρόνο την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, η οποία εκτός από στοιχεία απασχόλησης περιλαμβάνει εκτιμήσεις για τον πληθυσμό, τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, δείκτες απασχόλησης και ανεργίας κ.α. Ο **Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός** αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν.

1.6.1 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Οι ηλικίες άνω των 15 ετών αντιπροσωπεύουν το 85% και 86% του πληθυσμού της χώρας τα έτη 2013 και 2018 αντίστοιχα, εκ των οποίων το 52% (και για τα δύο έτη) αποτελεί τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Επιμέρους στις 13 Περιφέρειες, δεν παρατηρούνται μεγάλες διαφοροποιήσεις και για τα δύο έτη με το ποσοστό των ηλικιών 15+ ετών να κυμαίνεται μεταξύ 83% - 87%.

Αναφορικά με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό για το 2018 καταγράφεται στις νησιωτικές Περιφέρειες της χώρας, Νότιο Αιγαίο (57%), Κρήτη (55%), Βόρειο Αιγαίο (55%) και Ιόνια Νησιά (54%). Στον αντίποδα το χαμηλότερο ποσοστό για το 2018 εντοπίζεται στις Περιφέρειες Ηπείρου (47%), Στερεάς Ελλάδας (50%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (50%), Δυτικής Ελλάδας (50%) και Θεσσαλίας (50%).

Η πλειοψηφία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού όπως είναι φυσικό απαντάται και για τα 2 έτη στις μεγάλες αστικές Περιφέρειες της χώρας (~54%), Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, ενώ οι υπόλοιπες Περιφέρειες σημειώνουν μικρότερα μερίδια κάτω από το 10%.

Πίνακας 3: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018						
	2013			2018		
	% Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού*	% κατανομή ενεργού πληθυσμού	% Ηλικιών 15+	% Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού	% κατανομή ενεργού πληθυσμού
Αττική	86%	55%	38%	86%	53%	36%
Κεντρική Μακεδονία	85%	49%	16%	86%	51%	17%
Θεσσαλία	85%	50%	7%	86%	50%	7%
Δυτική Ελλάδα	85%	49%	6%	86%	50%	6%
Κρήτη	**83%**	**55%**	**6%**	**84%**	**55%**	**6%**
Αν. Μακεδονία & Θράκη	85%	49%	5%	86%	50%	5%
Πελοπόννησος	85%	52%	5%	86%	52%	5%
Στερεά Ελλάδα	85%	50%	5%	86%	50%	5%
Νότιο Αιγαίο	83%	56%	3%	83%	57%	3%
Ήπειρος	87%	48%	3%	87%	47%	3%
Δυτική Μακεδονία	85%	47%	2%	86%	51%	2%
Ιόνια Νησιά	85%	53%	2%	85%	54%	2%
Βόρειο Αιγαίο	86%	49%	2%	85%	55%	2%
Ελλάδα	**85%**	**52%**	**100%**	**86%**	**52%**	**100%**

Πηγή: ΕΕΔ - ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

***επί του συνόλου των ηλικιών 15+**

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 6% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, ενώ το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της ως προς τον πληθυσμό της ηλικίας 15+ ετών ήταν 55% και για τα δύο έτη. Σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας, η Περιφέρεια Κρήτης εμφανίζει υψηλότερο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού και για τα 2 έτη. Συγκεκριμένα, η Περιφέρεια Κρήτης σημειώνει το 2^{ο} υψηλότερο οικονομικά ενεργό πληθυσμό και για τα δύο μετά την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

1.7 ΜΑΚΡΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, 2010 - 2016

1.7.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας, παρατηρούμε ότι την περίοδο 2010 – 2016 το ΑΕΠ της χώρας σημείωσε σημαντική πτώση κατά -22% (από € 226.031 εκατ. το 2010 σε € 176.488 εκατ. το 2016), απόρροια της οικονομικής κρίσης που χτύπησε την Ελλάδα από το 2009. Από το 2013 όμως, που αποτελεί και έτος έναρξης της αύξησης των βασικών μεγεθών του Ελληνικού τουρισμού η μείωση αυτή εμφανίζεται να είναι πιο ήπια (-2%, από € 180.654 εκατ. το 2013 σε € 176.488 εκατ. το 2016). Επιμέρους, οι Περιφέρειες οι οποίες κατέγραψαν τις μικρότερες μειώσεις στο ΑΕΠ τους ήταν της Θεσσαλίας (-15%), της Πελοποννήσου (-16%), του Νοτίου Αιγαίου (-17%) και της Στερεάς Ελλάδας (-17%). Την περίοδο 2013 – 2016, μόνο οι Περιφέρειες της Κρήτης (+2%), των Ιονίων Νήσων (+2%) και της Θεσσαλίας (+2%) κατέγραψαν αύξηση στο ΑΕΠ τους. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η τουριστική δραστηριότητα στις 3 αυτές Περιφέρειες είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη. Αναφορικά με την 4η τουριστικά ανεπτυγμένη Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου, αυτή σημείωσε οριακή μείωση κατά -0,04%.

Πίνακας 4: ΑΕΠ Περιφερειών της Χώρας, 2010 – 2016 (σε εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

Περιφέρεια	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	%Δ 2010 - 2016	%Δ 2013 - 2016
Αττικής	110.462	100.972	92.671	87.642	86.047	84.515	83.872	-24%	-4%
Κεντρικής Μακεδονίας	30.348	28.092	25.807	24.172	23.771	23.918	24.237	-20%	0%
Θεσσαλίας	10.835	9.953	9.517	9.065	9.114	9.154	9.214	-15%	2%
Κρήτης	**10.860**	**9.716**	**8.845**	**8.565**	**8.781**	**8.880**	**8.732**	**-20%**	**2%**
Στερεάς Ελλάδας	9.903	9.273	8.628	8.075	7.912	7.960	8.185	-17%	1%
Δυτικής Ελλάδας	10.671	9.611	8.957	8.275	8.196	8.156	8.032	-25%	-3%
Πελοποννήσου	9.430	8.806	8.270	7.847	7.766	7.830	7.878	-16%	0%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	9.198	8.150	7.579	7.004	6.878	6.831	6.901	-25%	-1%
Νοτίου Αιγαίου	7.236	6.603	6.079	5.983	6.042	6.121	5.981	-17%	0%
Ηπείρου	4.930	4.611	4.187	3.989	3.955	3.925	3.960	-20%	-1%
Δυτικής Μακεδονίας	4.981	4.819	4.724	4.398	4.530	4.337	3.916	-21%	-11%
Ιονίων Νήσων	3.992	3.479	3.260	3.066	3.112	3.129	3.124	-22%	2%
Βορείου Αιγαίου	3.184	2.944	2.678	2.573	2.553	2.504	2.455	-23%	-5%
Ελλάδα	**226.031**	**207.029**	**191.204**	**180.654**	**178.656**	**177.258**	**176.488**	**-22%**	**-2%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2016, όπως είναι φυσιολογικό την μεγαλύτερη συμβολή στο ΑΕΠ της χώρας έχουν οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, που αποτελούν και την καρδιά της οικονομικής δραστηριότητας, συνεισφέροντας το 62% του ΑΕΠ της χώρας. Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 5% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας.

Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία κατανομή του ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2016

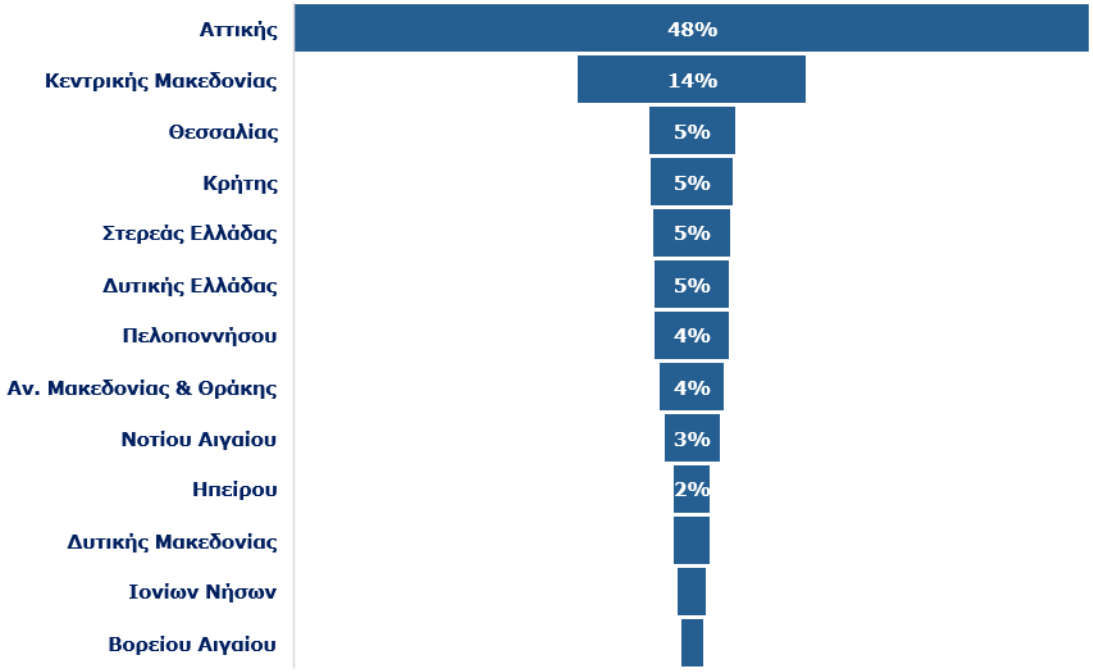

1.7.2 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν στην Περιφέρεια Κρήτης

Η εξέλιξη του ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης την περίοδο 2010 – 2013 εμφανίζει παρόμοια εικόνα με αυτήν του συνόλου της χώρας ενώ από το 2013 – 2016 η Περιφέρεια Κρήτης καταγράφει αύξηση εν αντιθέσει με το σύνολο της χώρας που συνεχίζει πτωτικά. Συγκεκριμένα, την περίοδο 2010 – 2016 η Περιφέρεια σημείωσε μείωση του ΑΕΠ της κατά -20% (από € 10.860 εκατ. το 2010 σε € 8.732 εκατ. το 2016) ενώ την περίοδο 2013 – 2016 αύξηση κατά +2% (από € 8.565 εκατ. το 2013 σε € 8.732 εκατ. το 2016).

Διάγραμμα 6: Εξέλιξη του ΑΕΠ της Ελλάδας και της Περιφέρειας Κρήτης (σε εκατ. €), 2010 – 2016

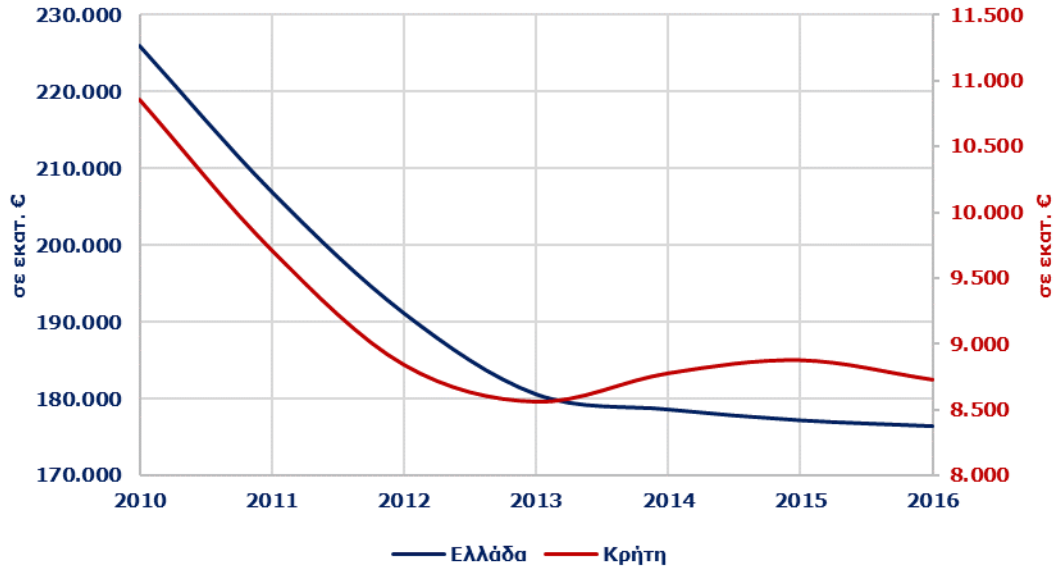

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Ενότητες εμφάνισαν μείωση του ΑΕΠ τους την περίοδο 2010 – 2016, με την μικρότερη μείωση να καταγράφεται στην Ενότητα Λασιθίου (-14%) και την υψηλότερη στην Ενότητα Ηρακλείου (-22%). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Ενότητες: Ρεθύμνου (-15%) και Χανίων (-20%). Την περίοδο 2013 – 2016, όλες οι Ενότητες σημείωσαν αύξηση, Ηρακλείου (+1%, από € 4.161 εκατ. το 2013 σε € 4.215 εκατ. το 2016), Χανίων (+3%, από € 2.164 εκατ. το 2013 σε € 2.228 εκατ. το 2016), Ρεθύμνου (+2%, από € 1.147 το 2013 σε € 1.174 το 2016) και Λασιθίου (+2%, από € 1.093 εκατ. το 2013 σε € 1.115 εκατ. το 2016).

Πίνακας 5: ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2010 – 2016 (σε εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

Ενότητα	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	%Δ 2010 - 2016	%Δ 2013 - 2016
Ηρακλείου	5.405	4.768	4.223	4.161	4.238	4.236	4.215	-22%	1%
Χανίων	2.770	2.522	2.358	2.164	2.250	2.287	2.228	-20%	3%
Ρεθύμνου	1.386	1.280	1.171	1.147	1.165	1.192	1.174	-15%	2%
Λασιθίου	1.299	1.145	1.093	1.093	1.128	1.165	1.115	-14%	2%
Κρήτη	**10.860**	**9.716**	**8.845**	**8.565**	**8.781**	**8.880**	**8.732**	**-20%**	**2%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

1.7.3 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας την περίοδο 2010 – 2016 μειώθηκε κατά -19% (από € 20.324 το 2010 σε € 16.378 το 2016). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες παρουσίασαν παρόμοια εικόνα, με τις μικρότερες μειώσεις να καταγράφονται στις Περιφέρειες της Θεσσαλίας -13% (από € 14.499 το 2010 σε € 12.662 το 2016) και της Πελοποννήσου -15% (από € 16.009 το 2010 σε € 13.579 το 2016).

Την περίοδο 2013 – 2016, η μείωση στο κατά Κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας είναι οριακή -1%. Επιμέρους, η εικόνα ήταν μικτή με τις Περιφέρειες των Ιονίων Νήσων (+3%), της Θεσσαλίας (+3%), της Κρήτης (+2%), της Στερεάς Ελλάδας (+2%), της Κεντρικής Μακεδονίας (+2%), της Πελοποννήσου (+1%) και της Ηπείρου (+1%) να σημειώνουν αύξηση ενώ οι υπόλοιπες μείωση.

Πίνακας 6: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2010 – 2016 (σε €)

Περιφέρεια	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	%Δ 2010 - 2016	%Δ 2013 - 2016
Αττικής	27.630	25.380	23.530	22.540	22.389	22.229	22.204	-20%	-1%
Νοτίου Αιγαίου	21.709	19.748	18.163	17.874	18.045	18.280	17.769	-18%	-1%
Ιονίων Νήσων	19.106	16.633	15.621	14.746	15.007	15.143	15.182	-21%	3%
Στερεάς Ελλάδας	17.663	16.510	15.383	14.428	14.167	14.296	14.727	-17%	2%
Δυτικής Μακεδονίας	17.405	16.908	16.711	15.707	16.320	15.761	14.361	-17%	-9%
Κρήτης	**17.372**	**15.465**	**14.046**	**13.584**	**13.912**	**14.058**	**13.811**	**-20%**	**2%**
Πελοποννήσου	16.009	14.942	14.066	13.390	13.291	13.449	13.579	-15%	1%
Κεντρικής Μακεδονίας	15.776	14.600	13.458	12.669	12.520	12.664	12.880	-18%	2%
Θεσσαλίας	14.499	13.328	12.796	12.256	12.389	12.513	12.662	-13%	3%
Βορείου Αιγαίου	15.882	14.669	13.389	12.927	12.883	12.700	12.266	-23%	-5%
Δυτικής Ελλάδας	15.430	13.940	13.070	12.166	12.133	12.159	12.058	-22%	-1%
Ηπείρου	14.240	13.328	12.162	11.662	11.630	11.613	11.785	-17%	1%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	15.057	13.320	12.403	11.498	11.324	11.281	11.432	-24%	-1%
Ελλάδα	**20.324**	**18.643**	**17.311**	**16.475**	**16.402**	**16.381**	**16.378**	**-19%**	**-1%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

1.7.4 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης

Η εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης εμφανίζει παρόμοια εικόνα με αυτήν του συνόλου της χώρας μέχρι το 2013 ενώ από το 2013 και έπειτα σημειώνει αύξηση σε αντίθεση με το σύνολο της Ελλάδας που καταγράφει μείωση. Συγκεκριμένα, την περίοδο 2010 – 2016 η Περιφέρεια σημείωσε μείωση κατά -20% (από € 17.372 το 2010 σε € 13.811 το 2016) ενώ την περίοδο 2013 – 2016 αύξηση κατά +2% (από € 13.584 το 2013 σε € 13.811 το 2016).

Διάγραμμα 7: Εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας και της Περιφέρειας Κρήτης (σε €), 2010 – 2016

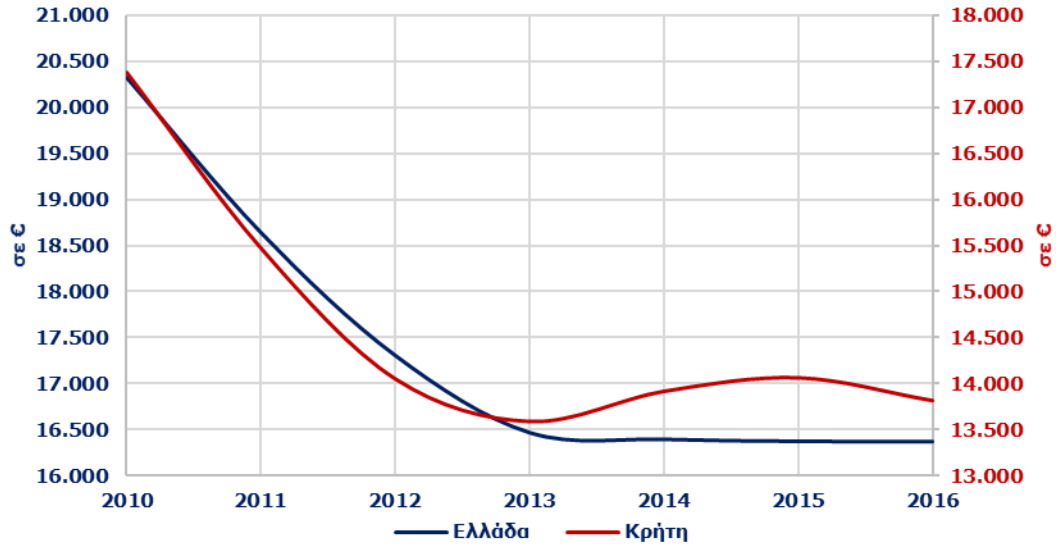

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Παρόμοια εικόνα με την συνολική συναντάμε και στις Ενότητες της Περιφέρειας Κρήτης. Συγκεκριμένα, όλες οι Ενότητες την περίοδο 2010 – 2016 σημείωσαν μείωση: Ηρακλείου -23%, Χανίων -21%, Ρεθύμνου -17% και Λασιθίου -13%. Αντίθετα, την περίοδο 2013 – 2016, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν αύξηση: Λασιθίου (+3%, από € 14.513 το 2013 σε € 14.956 το 2016), Χανίων (+3%, από € 13.676 το 2013 σε € 14.019 το 2016), Ηρακλείου (+1%, από € 13.420 το 2013 σε € 13.538 το 2016) και Ρεθύμνου (+2%, από € 13.199 το 2013 σε € 13.432 το 2016).

Πίνακας 7: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα (σε €), 2010 – 2016

Ενότητα	2010	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016*	%Δ 2010 - 2016	%Δ 2013 - 2016
Λασιθίου	17.139	15.113	14.467	14.513	15.023	15.573	14.956	-13%	3%
Χανίων	17.674	16.004	14.926	13.676	14.198	14.414	14.019	-21%	3%
Ηρακλείου	17.619	15.460	13.648	13.420	13.646	13.623	13.538	-23%	1%
Ρεθύμνου	16.144	14.805	13.500	13.199	13.379	13.663	13.432	-17%	2%
Κρήτη	**17.372**	**15.465**	**14.046**	**13.584**	**13.912**	**14.058**	**13.811**	**-20%**	**2%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Προσωρινά στοιχεία

1.7.5 Περιφερειακή κατανομή και συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2018

Η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας το 2018 ήταν της τάξης του 11,7% ή € 21,6 δισ. Η μεγαλύτερη συνεισφορά του τουρισμού στο Περιφερειακό ΑΕΠ εντοπίζεται όπως είναι φυσικό στις νησιωτικές Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (97%), των Ιονίων Νήσων (71%) και της Κρήτης (47%), όπου η κύρια οικονομική δραστηριότητα είναι ο τουρισμός.

Τα έσοδα της Περιφέρειας Κρήτης από τον τουρισμό το 2018, αντιπροσώπευαν το 20% (€ 4,3 δισ.) των συνολικών εσόδων της χώρας ενώ η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ της Περιφέρειας ήταν 47%. Επίσης, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που κάναμε, το ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης το 2018 σημείωσε αύξηση κατά +5% (από € 8.732 εκατ. το 2016 σε € 9.139 εκατ. το 2018).

Πίνακας 8: Συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια, 2018

Περιφέρεια	% κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού 2018	αναλογία άμεσης τουριστικής δαπάνης 2018 - σε € εκ.	ΑΕΠ Περιφέρειας 2018*- σε εκ.	άμεση συμβολή τουρισμού στο ΑΕΠ Περιφέρειας με στοιχεία 2018	κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2016 - σε €
Ν. Αιγαίο	28%	6.080	6.260	97%	17.769
Κρήτη	**20%**	**4.317**	**9.139**	**47%**	**13.811**
Αττική	15%	3.139	87.782	4%	22.204
Κεντ. Μακεδονία	15%	3.134	25.367	12%	12.880
Ιόνια Νησιά	11%	2.329	3.270	71%	15.182
Πελοπόννησος	3%	572	8.245	7%	13.579
Αν. Μακεδονία & Θράκη	2%	443	7.223	6%	11.432
Θεσσαλία	2%	373	9.643	4%	12.662
Ήπειρος	1%	306	4.145	7%	11.785
Δυτ. Ελλάδα	1%	292	8.406	3%	12.058
Στερεά Ελλάδα	1%	267	8.567	3%	14.727
Β. Αιγαίο	1%	226	2.570	9%	12.266
Δυτ. Μακεδονία	0%	83	4.098	2%	14.361
Σύνολο Χώρας	**100%**	**21.562**	**184.714**	**12%**	**16.378**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Η κατανομή του ΑΕΠ των Περιφερειών είναι εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψιν την ποσοστιαία κατανομή του 2016

*Το ΑΕΠ των Περιφερειών είναι προσωρινό και υπόκειται σε αλλαγή

1.8 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ[2] ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ, 2013 – 2018

Στην ενότητα αυτή καταγράφεται η ετήσια εξέλιξη της απασχόλησης στις δραστηριότητες παροχής καταλύματος και εστίασης, ανά τύπο απασχόλησης (πλήρης – μερική), ηλικία και φύλο καθώς και η εξέλιξη της ανεργίας. Αν και μέρος της δραστηριότητας της εστίασης δεν αφορά στον τουρισμό, η εποχικότητα που παρουσιάζουν τα στοιχεία απασχόλησης σε αυτήν ταυτίζεται με την εποχικότητα του Ελληνικού τουρισμού. Ως εκ τούτου θεωρούμε την δραστηριότητα της εστίασης ως κλάδο του τουρισμού. Επίσης, σημειώνουμε ότι υπάρχουν άλλες τουριστικές δραστηριότητες (πχ μεταφορές, ταξιδιωτικά γραφεία) που περιλαμβάνονται σε άλλες κατηγορίες και δεν καταγράφονται στα παρόντα στοιχεία. Τέλος, τα στοιχεία προέρχονται από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) της ΕΛΣΤΑΤ και η περίοδος αναφοράς είναι από το 2013 έως το 2018. Αναφορικά με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, σημειώνουμε τα εξής:

- Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού είναι δειγματοληπτική και διεξάγεται από την ΕΛΣΤΑΤ,
- Ως απασχολούμενοι ορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία την εβδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μια ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσίαζαν προσωρινά.

[2] Λόγω της δειγματοληπτικής μεθόδου της ΕΕΔ, εκτιμήσεις <2.000 είναι μη αξιόπιστες γιατί εμπεριέχουν μεγάλα δειγματοληπτικά σφάλματα.

1.8.1 Αριθμός απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια

Οι απασχολούμενοι στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης σημείωσαν αύξηση την περίοδο 2013 – 2018 κατά +40% (από 259 χιλ. το 2013 σε 362 χιλ. το 2018). Επιμέρους όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν θετική ποσοστιαία μεταβολή, με τις υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις να καταγράφονται στις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων (+108%, από 11 χιλ. το 2013 σε 22 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+89%, από 9 χιλ. το 2013 σε 17 χιλ. το 2018), Θεσσαλίας (+72%, από 13 χιλ. το 2013 σε 22 χιλ. το 2018), Ηπείρου (+64%, από 9 χιλ. το 2013 σε 14 χιλ. το 2018), Νοτίου Αιγαίου (+49%, από 24 χιλ. το 2013 σε 35 χιλ. το 2018) και Βορείου Αιγαίου (+49%, από 6 χιλ. το 2013 σε 8 χιλ. το 2018). Οι χαμηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις σημειώθηκαν στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (+11%, από 5 χιλ. το 2013 σε 6 χιλ. το 2018), Στερεάς Ελλάδας (+13%, από 13 χιλ. το 2013 σε 15 χιλ. το 2018) και Κεντρικής Μακεδονίας (+13%, από 42 χιλ. το 2013 σε 47 χιλ. το 2018).

Πίνακας 9: Εξέλιξη των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττική	71.811	85.759	90.092	97.547	91.664	98.146	37%
Κεντρική Μακεδονία	41.631	45.533	48.067	50.565	48.069	46.841	13%
Κρήτη	**27.628**	**31.169**	**34.974**	**34.985**	**35.072**	**38.855**	**41%**
Νότιο Αιγαίο	23.534	31.337	28.263	30.074	32.319	35.100	49%
Ιόνια Νησιά	10.760	12.054	14.697	17.435	19.380	22.373	108%
Θεσσαλία	12.820	13.062	19.958	23.071	26.668	22.002	72%
Δυτική Ελλάδα	14.877	15.882	19.829	16.785	18.331	20.441	37%
Πελοπόννησος	14.399	16.281	17.526	17.157	20.459	17.489	21%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	9.040	12.291	16.728	16.441	14.919	17.128	89%
Στερεά Ελλάδα	13.116	11.916	14.099	15.214	17.744	14.800	13%
Ήπειρος	8.810	9.522	9.741	8.722	12.095	14.451	64%
Βόρειο Αιγαίο	5.548	6.054	5.763	7.784	8.221	8.270	49%
Δυτική Μακεδονία	5.233	6.263	5.800	5.398	5.752	5.830	11%
Ελλάδα	**259.206**	**297.122**	**325.539**	**341.177**	**350.692**	**361.726**	**40%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (27%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (13%), Κρήτης (11%), Νοτίου Αιγαίου (10%), Ιονίων Νήσων (6%), Θεσσαλίας (6%), Δυτικής Ελλάδας (6%), Πελοπόννησος (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (5%), Στερεάς Ελλάδας (4%), Ηπείρου (4%), Βορείου Αιγαίου (2%) και Δυτικής Μακεδονίας (2%).

Διάγραμμα 8: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια, 2018

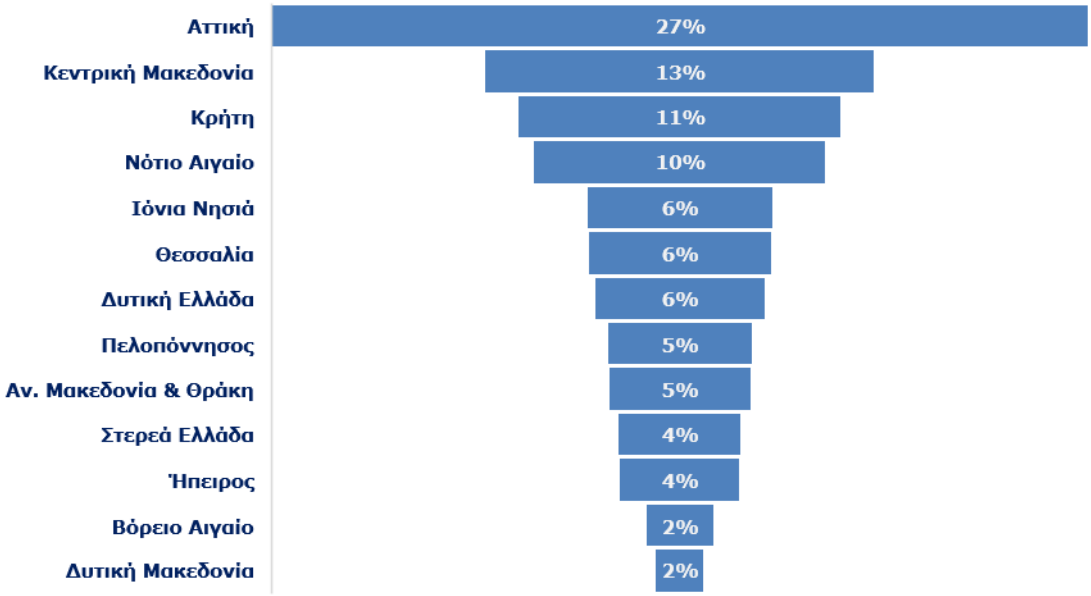

1.8.2 Αριθμός απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία απασχόλησης

Οι απασχολούμενοι στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης στην Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσαν αύξηση κατά +41% (από 28 χιλ. το 2013 σε 39 χιλ. το 2018). Επιμέρους, οι απασχολούμενοι στα καταλύματα σημείωσαν αύξηση κατά +50% (από 14 χιλ. το 2013 σε 20 χιλ. το 2018) ενώ οι απασχολούμενοι στην εστίαση αύξηση κατά +32% (από 14 χιλ. το 2013 σε 18 χιλ. το 2018).

Πίνακας 10: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία απασχόλησης, 2013 - 2018

Κλάδος	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Καταλύματα	13.644	14.100	15.149	15.605	18.892	20.428	50%
Εστίαση	13.985	17.069	19.825	19.380	16.180	18.427	32%
Κρήτη	**27.628**	**31.169**	**34.974**	**34.985**	**35.072**	**38.855**	**41%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για την Περιφέρεια Κρήτης, παρατηρούμε σχετική ισοκατανομή των απασχολούμενων στις επιμέρους κατηγορίες απασχόλησης. Συγκεκριμένα οι απασχολούμενοι στα καταλύματα εμφάνισαν αύξηση του μεριδίου τους (από 49% το 2013 σε 53% το 2018) σε αντίθεση με τους απασχολούμενους στην εστίαση που κατέγραψαν μείωση (από 51% το 2013 σε 47% το 2018). Η μείωση του μεριδίου των απασχολούμενων στην εστίαση οφείλεται στον υψηλότερο ρυθμό αύξησης των απασχολούμενων στα καταλύματα.

Διάγραμμα 9: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία απασχόλησης, 2013 – 2018

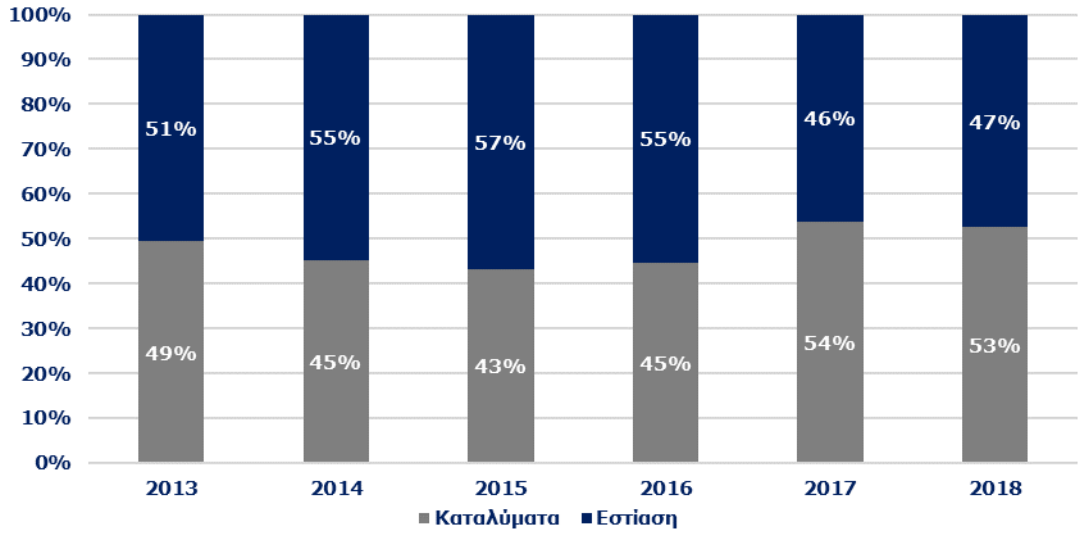

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.8.3 Τύπος απασχόλησης στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια

Αναφορικά με τον τύπο απασχόλησης στο σύνολο της χώρας την περίοδο 2013 - 2018, παρατηρούμε ότι οι απασχολούμενοι στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης με πλήρη απασχόληση σημείωσαν αύξηση κατά +34% (από 225 χιλ. το 2013 σε 303 χιλ. το 2018) ενώ αυτοί με μερική απασχόληση αύξηση κατά +75% (από 34 χιλ. το 2013 σε 59 χιλ. το 2018).

Πίνακας 11: Εξέλιξη των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια και ανά τύπο απασχόλησης, 2013 - 2018

Περιφέρεια	Τύπος Απασχόλησης	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττική	Πλήρης	56.942	64.839	68.226	73.372	68.050	76.613	35%
	Μερική	14.869	20.921	21.866	24.175	23.614	21.533	45%
Κεντρική Μακεδονία	Πλήρης	36.923	38.589	37.512	39.960	37.061	34.778	-6%
	Μερική	4.708	6.945	10.555	10.605	11.008	12.063	156%
Κρήτη	**Πλήρης**	**25.507**	**28.254**	**30.828**	**31.549**	**32.589**	**35.309**	**38%**
	Μερική	**2.121**	**2.916**	**4.146**	**3.435**	**2.483**	**3.546**	**67%**
Νότιο Αιγαίο	Πλήρης	22.288	30.348	26.751	28.247	30.692	32.970	48%
	Μερική	1.246	989	1.512	1.827	1.627	2.131	71%
Ιόνια Νησιά	Πλήρης	10.615	11.660	14.534	16.368	18.468	21.639	104%
	Μερική	144	395	164	1.067	912	734	409%
Θεσσαλία	Πλήρης	10.825	11.262	15.366	17.451	20.211	17.734	64%
	Μερική	1.995	1.800	4.592	5.620	6.458	4.268	114%
Δυτική Ελλάδα	Πλήρης	13.322	13.494	17.332	13.458	13.787	16.294	22%
	Μερική	1.555	2.389	2.497	3.327	4.544	4.147	167%
Πελοπόννησος	Πλήρης	13.080	14.069	15.002	14.898	18.390	15.822	21%
	Μερική	1.319	2.212	2.524	2.259	2.069	1.667	26%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Πλήρης	7.294	9.776	14.301	12.851	12.396	14.455	98%
	Μερική	1.746	2.515	2.427	3.590	2.523	2.673	53%
Στερεά Ελλάδα	Πλήρης	11.500	10.762	12.646	12.511	13.215	11.583	1%
	Μερική	1.617	1.154	1.453	2.702	4.529	3.217	99%
Ήπειρος	Πλήρης	8.007	8.838	8.797	8.045	10.969	13.040	63%
	Μερική	803	683	944	677	1.126	1.411	76%
Βόρειο Αιγαίο	Πλήρης	4.931	5.519	5.516	7.457	7.540	7.773	58%
	Μερική	617	534	247	328	680	497	-20%
Δυτική Μακεδονία	Πλήρης	4.235	5.481	5.194	4.043	4.488	4.808	14%
	Μερική	998	781	606	1.355	1.263	1.022	2%
Ελλάδα	**Πλήρης**	**225.470**	**252.890**	**272.007**	**280.210**	**287.856**	**302.818**	**34%**
	Μερική	**33.737**	**44.232**	**53.532**	**60.967**	**62.835**	**58.908**	**75%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση της πλήρους και μερικής απασχόλησης, με εξαίρεση την Κεντρική Μακεδονία για την πλήρη (-6%, από 37 χιλ. το 2013 σε 35 χιλ. το 2018) και το Βόρειο Αιγαίο για την μερική (-20%, από 617 απασχολούμενους το 2013 σε 497 απασχολούμενους το 2018). Συγκεκριμένα, οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις στην πλήρη απασχόληση καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων (+104%, από 11 χιλ. το 2013 σε 22 χιλ. το 2018), Αν.

Μακεδονίας & Θράκης (+98%, από 7 χιλ. το 2013 σε 14 χιλ. το 2018), Θεσσαλίας (+64%, από 11 χιλ. το 2013 σε 18 χιλ. το 2018) και Ηπείρου (+63%, από 8 χιλ. το 2013 σε 13 χιλ. το 2018) ενώ στην μερική απασχόληση σημειώθηκαν στις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων (+409%, από 144 απασχολούμενους το 2013 σε 734 απασχολούμενους το 2018), Δυτικής Ελλάδας (+167%, από 2 χιλ. το 2013 σε 4 χιλ. το 2018), Κεντρικής Μακεδονίας (+156%, από 5 χιλ. το 2013 σε 12 χιλ. το 2018), Θεσσαλίας (+114%, από 2 χιλ. το 2013 σε 4 χιλ. το 2018) και Στερεάς Ελλάδας (+99%, από 2 χιλ. το 2013 σε 3 χιλ. το 2018).

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των εργαζόμενων πλήρους απασχόλησης ανά Περιφέρεια για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (25%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κρήτης (12%), Κεντρικής Μακεδονίας (11%), Νοτίου Αιγαίου (11%), Ιονίων Νήσων (7%), Θεσσαλίας (6%), Δυτικής Ελλάδας (5%), Πελοποννήσου (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (5%), Ηπείρου (4%), Στερεάς Ελλάδας (4%), Βορείου Αιγαίου (3%) και Δυτικής Μακεδονίας (2%).

Διάγραμμα 10: Ποσοστιαία κατανομή των εργαζόμενων πλήρους απασχόλησης στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια, 2018

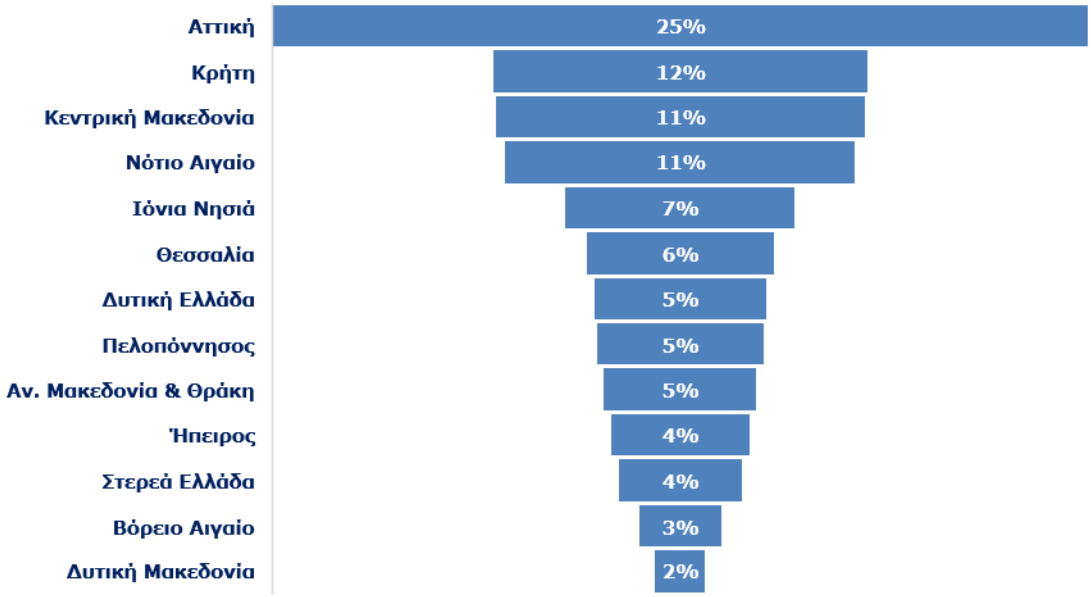

Στην μερική απασχόληση το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (37%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (20%), Θεσσαλίας (7%), Δυτικής Ελλάδας (7%), Κρήτης (6%), Στερεάς Ελλάδας (5%), Αν.

Μακεδονίας & Θράκης (5%), Νοτίου Αιγαίου (4%), Πελοποννήσου (3%), Ηπείρου (2%), Δυτικής Μακεδονίας (2%), Ιονίων Νήσων (1%) και Βορείου Αιγαίου (1%).

Διάγραμμα 11: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων μερικής απασχόλησης στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια, 2018

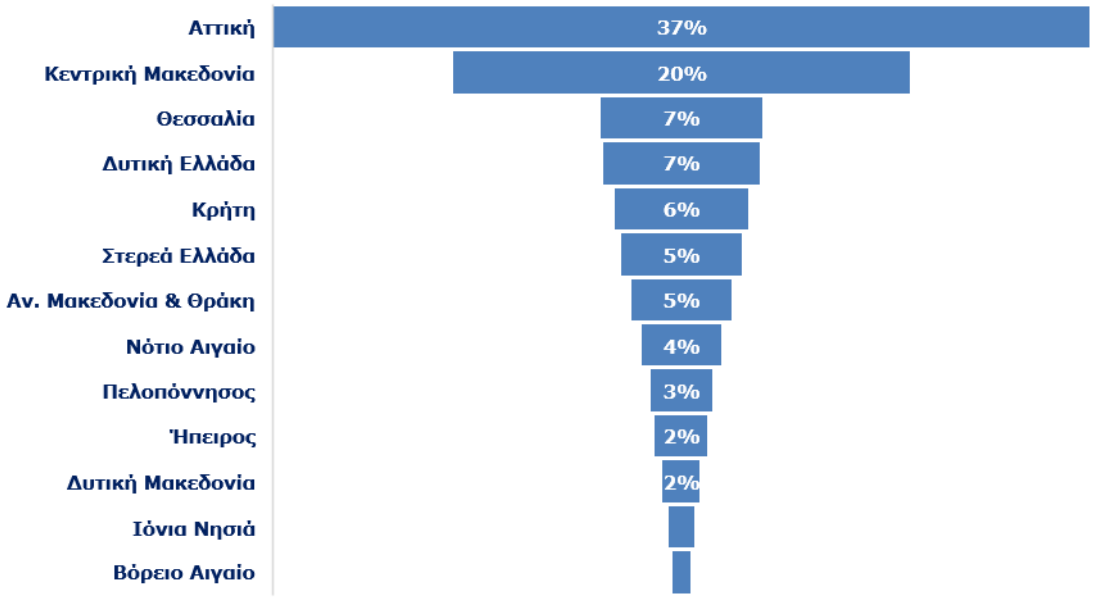

1.8.4 Τύπος απασχόλησης και ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης

Οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018, σημείωσαν αύξηση κατά +38% (από 26 χιλ. το 2013 σε 35 χιλ. το 2018) ενώ οι απασχολούμενοι μερικής αύξηση κατά +67% (από 2 χιλ. το 2013 σε 4 χιλ. το 2018). Επιμέρους, οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης σημείωσαν αύξηση στην εστίαση κατά +22% (από 12 χιλ. το 2013 σε 15 χιλ. το 2018) και στα καταλύματα κατά +54% (από 13 χιλ. το 2013 σε 20 χιλ. το 2018) ενώ οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης στην εστίαση αύξηση κατά +111% (από 2 χιλ. το 2013 σε 3 χιλ. το 2018) και στα καταλύματα μείωση κατά -67% (από 519 απασχολούμενους το 2013 σε 170 απασχολούμενους το 2018).

Πίνακας 12: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά τύπο απασχόλησης και ανά κατηγορία απασχόλησης, 2013 - 2018

Κλάδος	Τύπος Απασχόλησης	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Εστίαση	Πλήρης	12.383	14.570	16.437	16.534	14.307	15.051	22%
	Μερική	1.602	2.499	3.388	2.846	1.873	3.376	111%
Καταλύματα	Πλήρης	13.124	13.684	14.391	15.015	18.282	20.258	54%
	Μερική	519	416	758	590	610	170	-67%
Κρήτη	**Πλήρης**	**25.507**	**28.254**	**30.828**	**31.549**	**32.589**	**35.309**	**38%**
	Μερική	**2.121**	**2.916**	**4.146**	**3.435**	**2.483**	**3.546**	**67%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Επιμέρους την περίοδο 2013 - 2018, οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης στην εστίαση (από 89% το 2013 σε 82% το 2018) εμφανίζουν υψηλότερο μερίδιο έναντι των μερικής απασχόλησης (από 11% το 2013 σε 18% 2018).

Διάγραμμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην εστίαση ανά τύπο απασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης, 2013 – 2018

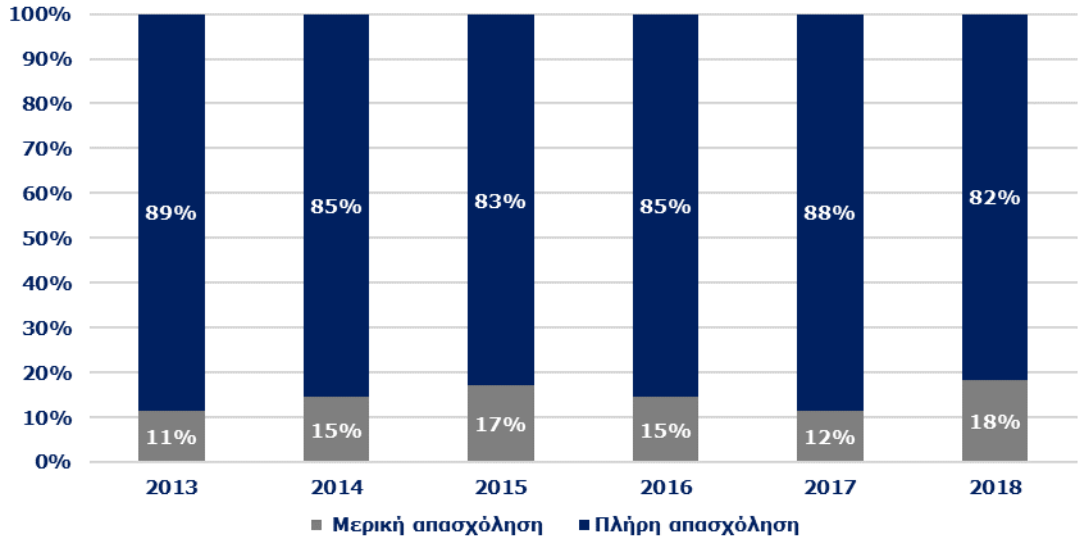

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά τους απασχολούμενους στα καταλύματα, οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης (από 96% το 2013 σε 99% το 2018) καταγράφουν τα υψηλότερα μερίδια σε σύγκριση με τους εργαζόμενους μερικής απασχόλησης (από 4% το 2013 σε 1% το 2018).

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στα καταλύματα ανά τύπο απασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης, 2013 - 2018

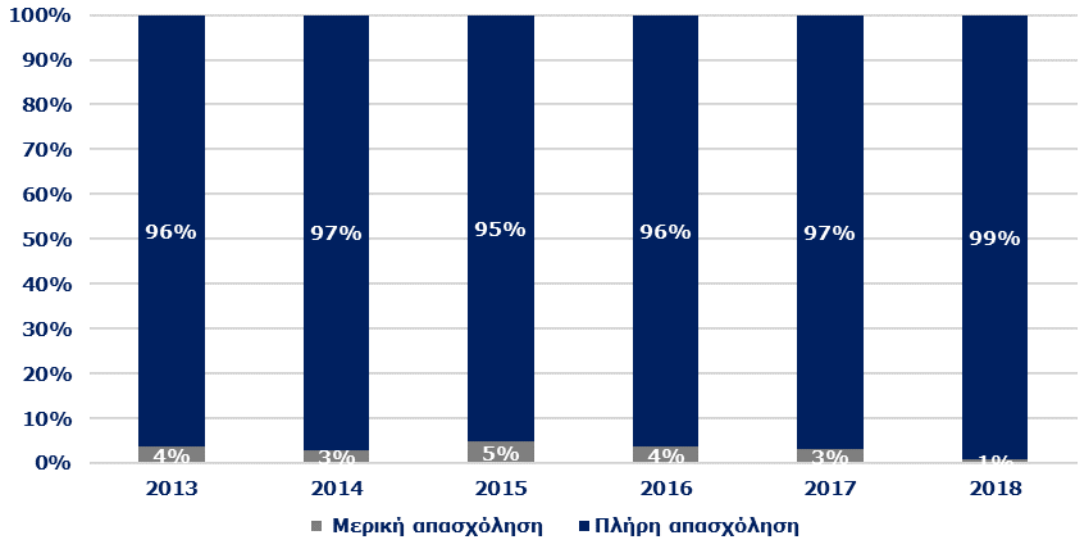

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.8.5 Φύλο απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια

Αναφορικά με το φύλο των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης για το σύνολο της χώρας την περίοδο 2013 - 2018, παρατηρούμε ότι οι άνδρες απασχολούμενοι σημείωσαν αύξηση κατά +35% (από 144 χιλ. το 2013 σε 195 χιλ. το 2018) ενώ οι γυναίκες αύξηση κατά +45% (από 115 χιλ. το 2013 σε 167 χιλ. το 2018).

Πίνακας 13: Εξέλιξη των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια και ανά φύλο απασχολούμενων, 2013 - 2018

Περιφέρεια	Φύλο απασχολούμενων	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττική	Άνδρας	42.580	49.494	56.957	60.482	53.502	56.745	33%
	Γυναίκα	29.231	36.265	33.135	37.065	38.162	41.402	42%
Κεντρική Μακεδονία	Άνδρας	24.122	26.592	27.499	27.439	26.962	25.942	8%
	Γυναίκα	17.509	18.941	20.568	23.126	21.106	20.898	19%
Κρήτη	**Άνδρας**	**12.879**	**14.009**	**16.456**	**16.236**	**17.151**	**18.273**	**42%**
	Γυναίκα	**14.750**	**17.160**	**18.519**	**18.748**	**17.921**	**20.582**	**40%**
Νότιο Αιγαίο	Άνδρας	12.698	14.825	15.247	15.782	14.946	15.885	25%
	Γυναίκα	10.836	16.512	13.016	14.292	17.373	19.216	77%
Ιόνια Νησιά	Άνδρας	5.664	6.578	7.709	7.493	9.369	10.743	90%
	Γυναίκα	5.096	5.476	6.988	9.941	10.011	11.630	128%
Θεσσαλία	Άνδρας	8.162	8.122	11.344	13.754	16.148	13.292	63%
	Γυναίκα	4.658	4.940	8.614	9.317	10.521	8.710	87%
Δυτική Ελλάδα	Άνδρας	8.528	9.786	11.249	10.134	11.226	11.953	40%
	Γυναίκα	6.348	6.097	8.580	6.651	7.104	8.488	34%
Πελοπόννησος	Άνδρας	7.107	9.375	8.120	8.924	11.588	9.602	35%
	Γυναίκα	7.292	6.906	9.406	8.234	8.871	7.887	8%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Άνδρας	4.798	7.071	9.180	9.555	8.275	8.959	87%
	Γυναίκα	4.242	5.220	7.549	6.886	6.644	8.169	93%
Στερεά Ελλάδα	Άνδρας	7.672	6.622	7.124	7.797	9.561	8.886	16%
	Γυναίκα	5.445	5.294	6.976	7.416	8.183	5.914	9%
Ήπειρος	Άνδρας	4.500	5.174	5.887	4.793	6.209	7.355	63%
	Γυναίκα	4.310	4.348	3.854	3.929	5.886	7.096	65%
Βόρειο Αιγαίο	Άνδρας	2.731	2.398	3.169	4.832	4.578	3.734	37%
	Γυναίκα	2.818	3.656	2.594	2.952	3.642	4.536	61%
Δυτική Μακεδονία	Άνδρας	2.775	2.738	2.539	2.388	2.887	3.226	16%
	Γυναίκα	2.458	3.525	3.262	3.010	2.864	2.604	6%
Ελλάδα	**Άνδρας**	**144.214**	**162.783**	**182.480**	**189.609**	**192.403**	**194.595**	**35%**
	Γυναίκα	**114.992**	**134.339**	**143.059**	**151.569**	**158.289**	**167.132**	**45%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Επιμέρους, σε όλες τις Περιφέρειες σημειώθηκε αύξηση των ανδρών και γυναικών. Συγκεκριμένα, οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις στους άνδρες απασχολούμενους καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων (+90%, από 6 χιλ. το 2013 σε 11 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+87%, από 5 χιλ. το 2013 σε 9 χιλ. το 2018), Θεσσαλίας (+63%, από 8 χιλ. το 2013 σε 13 χιλ. το 2018) και Ηπείρου (+63%, από 5 χιλ. το 2013 σε 7 χιλ. το 2018) ενώ στις γυναίκες στις Περιφέρειες Ιονίων Νήσων (+128%, από 5 χιλ. το 2013 σε 12 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονίας &

Θράκης (+93%, από 4 χιλ. το 2013 σε 8 χιλ. το 2018), Θεσσαλίας (+87%, από 5 χιλ. το 2013 σε 9 χιλ. το 2018) και Νοτίου Αιγαίου (+77%, από 11 χιλ. το 2013 σε 19 χιλ. το 2018).

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των ανδρών απασχολούμενων ανά Περιφέρεια για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (29%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (13%), Κρήτης (9%), Νοτίου Αιγαίου (8%), Θεσσαλίας (7%), Δυτικής Ελλάδας (6%), Ιονίων Νήσων (6%), Πελοποννήσου (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (5%), Στερεάς Ελλάδας (5%), Ηπείρου (4%), Βορείου Αιγαίου (2%) και Δυτικής Μακεδονίας (2%).

Διάγραμμα 14: Ποσοστιαία κατανομή των ανδρών απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια, 2018

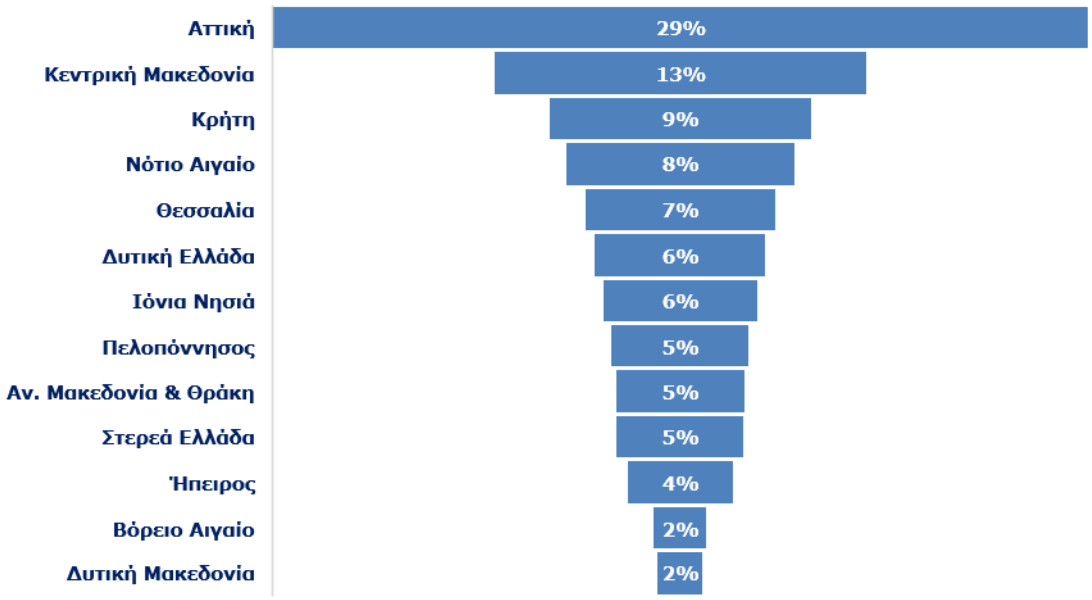

Παρόμοια είναι η εικόνα που καταγράφεται και στην ποσοστιαία κατανομή των γυναικών, με το υψηλότερο ποσοστό να καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (25%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (13%), Κρήτης (12%), Νοτίου Αιγαίου (11%), Ιονίων Νήσων (7%), Θεσσαλίας (5%), Δυτικής Ελλάδας (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (5%), Πελοποννήσου (5%), Ηπείρου (4%), Στερεάς Ελλάδας (4%), Βορείου Αιγαίου (3%) και Δυτικής Μακεδονίας (2%).

Διάγραμμα 15: Ποσοστιαία κατανομή των γυναικών απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια, 2018

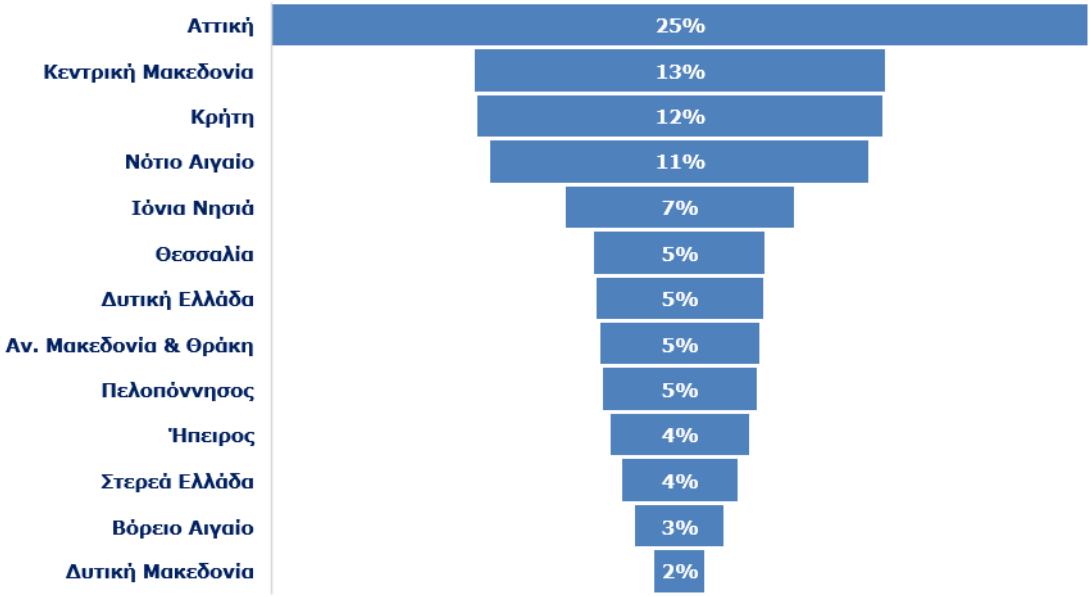

1.8.6 Φύλο απασχολούμενων ανά κατηγορία απασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης

Οι άνδρες απασχολούμενοι στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης στην Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018, σημείωσαν αύξηση κατά +42% (από 13 χιλ. το 2013 σε 18 χιλ. το 2018) ενώ οι γυναίκες αύξηση κατά +40% (από 15 χιλ. το 2013 σε 21 χιλ. το 2018). Επιμέρους, οι άνδρες απασχολούμενοι σημείωσαν αύξηση στην εστίαση κατά +23% (από 8 χιλ. το 2013 σε 9 χιλ. το 2018) και στα καταλύματα κατά +69% (από 5 χιλ. το 2013 σε 9 χιλ. το 2018) ενώ οι γυναίκες απασχολούμενες σημείωσαν αύξηση στην εστίαση κατά +42% (από 6 χιλ. το 2013 σε 9 χιλ. το 2018) και στα καταλύματα κατά +37% (από 8 χιλ. το 2013 σε 11 χιλ. το 2018).

Πίνακας 14: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά φύλο απασχολούμενων και ανά κατηγορία απασχόλησης, 2013 - 2018

Κλάδος	Φύλο απασχολούμενων	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Εστίαση	Άνδρας	7.574	8.425	10.874	10.341	9.406	9.304	23%
	Γυναίκα	6.411	8.644	8.951	9.039	6.774	9.123	42%
Καταλύματα	Άνδρας	5.305	5.584	5.582	5.896	7.745	8.969	69%
	Γυναίκα	8.339	8.516	9.567	9.709	11.147	11.459	37%
Κρήτη	**Άνδρας**	**12.879**	**14.009**	**16.456**	**16.236**	**17.151**	**18.273**	**42%**
	Γυναίκα	**14.750**	**17.160**	**18.519**	**18.748**	**17.921**	**20.582**	**40%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με το φύλο των απασχολούμενων στην εστίαση την περίοδο 2013 – 2018, οι άνδρες απασχολούμενοι (από 54% το 2013 σε 50,5% το 2018) εμφανίζουν υψηλότερα μερίδια σε σύγκριση με τις γυναίκες (από 46% το 2013 σε 49,5% το 2018), εξαίρεση αποτέλεσε το 2014 (άνδρες 49% και γυναίκες 51%).

Διάγραμμα 16: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην εστίαση ανά φύλο απασχολούμενων, 2018

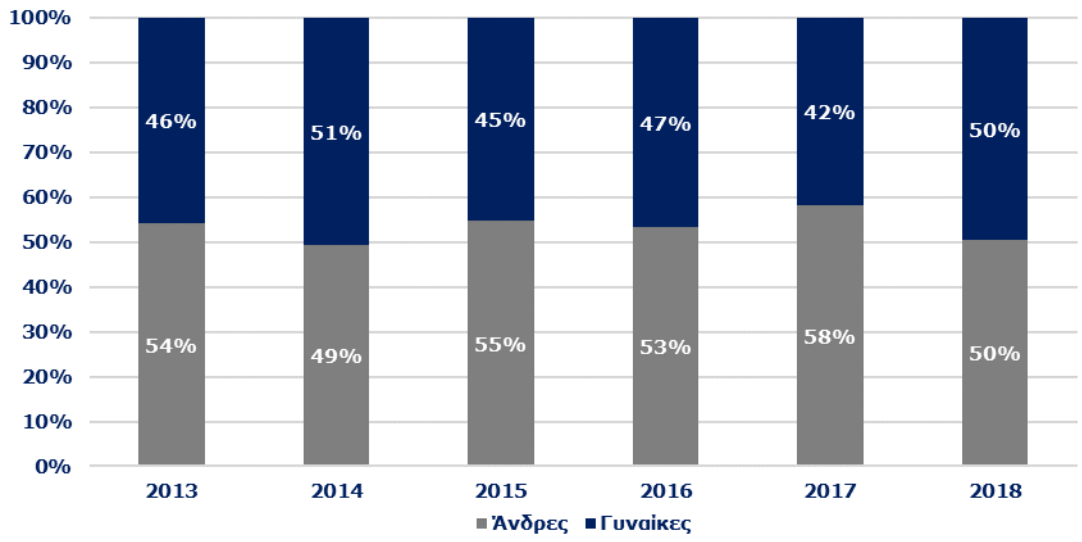

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στα καταλύματα η εικόνα είναι αντίθετη, με τις γυναίκες απασχολούμενες (από 61% το 2013 σε 56% το 2018) να καταγράφουν υψηλότερα μερίδια έναντι των ανδρών (από 39% το 2013 σε 44% το 2018).

Διάγραμμα 17: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στα καταλύματα ανά φύλο απασχολούμενων, 2018

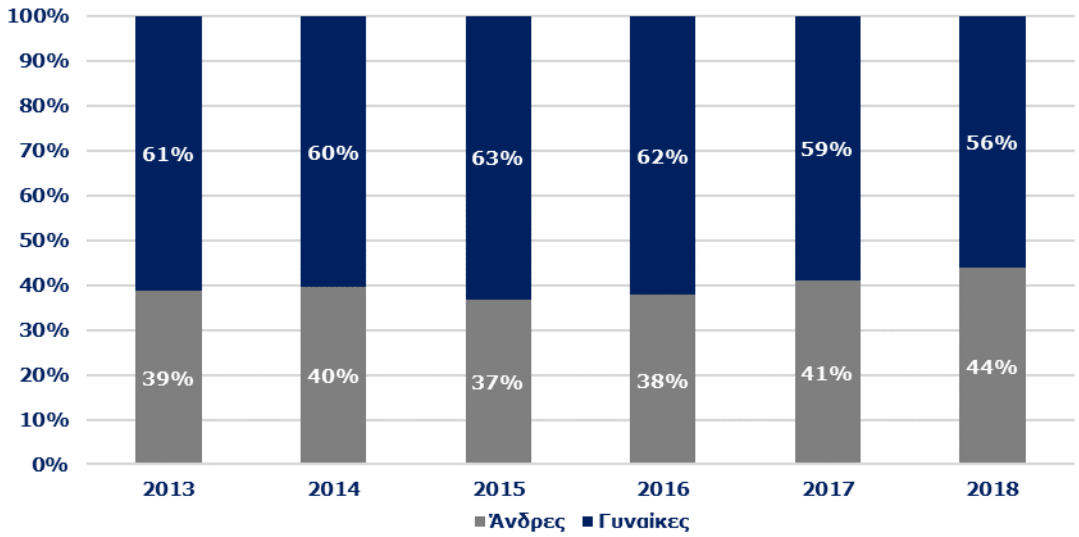

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.8.7 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά Περιφέρεια

Αναφορικά με την ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης, παρατηρούμε ότι όλες οι ηλικιακές ομάδες σημείωσαν αύξηση την περίοδο 2013 – 2018: 15-24 ετών (+57%, από 27 χιλ. το 2013 σε 43 χιλ. το 2018), 25-34 ετών (+35%, από 82 χιλ. το 2013 σε 111 χιλ. το 2018), 35-44 ετών (+17%, από 73 χιλ. το 2013 σε 86 χιλ. το 2018), 45-55 ετών (+56%, από 52 χιλ. το 2013 σε 81 χιλ. το 2018) και 55+ (+65%, από 25 χιλ. το 2013 σε 41 χιλ. το 2018).

Στις επιμέρους Περιφέρειες, όλες οι ηλικιακές ομάδες σημείωσαν αύξηση με εξαίρεση τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας (-21% στις ηλικίες 55+), Ηπείρου (-17% στις ηλικίες 45-55 ετών), Βορείου Αιγαίου (-44% στις ηλικίες 35-44 ετών) και Δυτικής Μακεδονίας (-36% και -31% στις ηλικίες 35-44 ετών και 55+ αντίστοιχα).

Οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις την περίοδο 2013 – 2018, σημειώθηκαν στις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου στις ηλικίες 55+ ετών (+271%, από 659 απασχολούμενους το 2013 σε 2 χιλ. το 2018), Ιονίων Νήσων στις ηλικίες 55+ ετών (+209%, από 2 χιλ. το 2013 σε 5 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης στις ηλικίες 25-34 ετών (+196%, από 2 χιλ. το 2013 σε 5 χιλ. το 2018), Ηπείρου στις ηλικίες 25-34 ετών (+191%, από 2 χιλ. το 2013 σε 5 χιλ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας στις ηλικίες 55+ ετών (+169%, από 818 απασχολούμενους το 2013 σε 2 χιλ. το 2018) και Θεσσαλίας στις ηλικίες 45-55 ετών (+167%, από 2 χιλ. το 2013 σε 5 χιλ. το 2018).

Πίνακας 15: Εξέλιξη των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά ηλικιακή διάρθρωση και ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	Φύλο απασχολούμενων	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττική	15-24 ετών	8.222	14.209	11.959	12.179	12.573	13.536	65%
	25-34 ετών	28.869	29.776	33.079	35.726	29.256	38.129	32%
	35-44 ετών	20.673	22.718	22.315	24.678	24.989	22.193	7%
	45-54 ετών	10.249	12.425	16.280	17.161	16.900	17.824	74%
	55+ ετών	3.797	6.631	6.459	7.804	7.945	6.465	70%
Κεντρική Μακεδονία	15-24 ετών	4.766	4.558	5.304	4.943	5.399	5.440	14%
	25-34 ετών	12.931	14.649	15.829	16.460	15.437	13.744	6%
	35-44 ετών	10.164	11.364	10.099	12.531	12.200	10.362	2%
	45-54 ετών	10.095	9.537	9.687	9.817	10.214	12.333	22%
	55+ ετών	3.673	5.425	7.148	6.814	4.819	4.962	35%
Κρήτη	15-24 ετών	**2.281**	**3.597**	**3.510**	**3.618**	**3.911**	**4.676**	**105%**
	25-34 ετών	**8.282**	**8.805**	**8.181**	**9.340**	**10.120**	**10.697**	**29%**
	35-44 ετών	**7.655**	**9.145**	**11.160**	**9.500**	**10.113**	**9.957**	**30%**
	45-54 ετών	**5.910**	**6.535**	**8.379**	**8.232**	**7.147**	**9.667**	**64%**
	55+ ετών	**3.500**	**3.088**	**3.745**	**4.294**	**3.780**	**3.858**	**10%**
Νότιο Αιγαίο	15-24 ετών	2.641	3.579	3.239	3.497	3.562	3.548	34%
	25-34 ετών	8.035	10.260	9.631	8.181	8.202	8.173	2%
	35-44 ετών	4.741	7.004	8.058	8.116	7.600	7.490	58%
	45-54 ετών	5.159	7.154	4.635	6.316	8.989	10.261	99%
	55+ ετών	2.959	3.340	2.700	3.963	3.965	5.628	90%
Ιόνια Νησιά	15-24 ετών	1.094	1.188	1.290	1.765	1.779	1.889	73%
	25-34 ετών	1.815	3.157	3.077	3.853	3.605	3.668	102%
	35-44 ετών	3.706	3.144	3.270	4.268	5.192	6.260	69%
	45-54 ετών	2.583	2.657	3.369	4.233	5.353	5.728	122%
	55+ ετών	1.562	1.909	3.691	3.316	3.451	4.828	209%
Θεσσαλία	15-24 ετών	1.291	1.854	1.935	2.386	4.451	3.214	149%
	25-34 ετών	3.207	3.252	8.165	6.908	6.448	6.222	94%
	35-44 ετών	4.702	4.383	3.835	6.295	7.303	5.323	13%
	45-54 ετών	1.790	1.977	4.242	4.966	5.094	4.771	167%
	55+ ετών	1.829	1.596	1.781	2.515	3.372	2.472	35%
Δυτική Ελλάδα	15-24 ετών	1.724	2.211	3.541	2.638	2.126	2.151	25%
	25-34 ετών	4.888	5.589	7.158	5.465	6.326	8.044	65%
	35-44 ετών	4.355	3.754	4.544	3.775	4.008	4.551	5%
	45-54 ετών	3.092	3.356	2.644	2.966	4.031	3.495	13%
	55+ ετών	818	973	1.942	1.940	1.839	2.200	169%
Πελοπόννησος	15-24 ετών	865	1.589	1.553	1.321	1.702	1.051	21%
	25-34 ετών	4.357	5.450	5.320	4.433	5.925	4.473	3%
	35-44 ετών	4.944	4.104	5.058	4.905	5.982	5.954	20%
	45-54 ετών	2.701	3.444	3.532	4.300	4.198	3.813	41%
	55+ ετών	1.532	1.693	2.063	2.199	2.652	2.198	44%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	15-24 ετών	1.118	1.025	1.367	2.031	2.061	2.548	128%
	25-34 ετών	1.793	2.844	4.406	4.489	3.557	5.310	196%
	35-44 ετών	3.060	3.483	4.579	4.022	3.716	3.425	12%
	45-54 ετών	2.234	2.701	3.439	3.741	3.772	3.951	77%
	55+ ετών	834	2.237	2.937	2.158	1.812	1.893	127%
Στερεά Ελλάδα	15-24 ετών	1.836	1.276	1.346	1.449	2.865	1.932	5%
	25-34 ετών	3.834	4.384	5.009	3.943	5.264	3.824	0%
	35-44 ετών	2.684	2.324	3.251	3.864	3.833	4.083	52%
	45-54 ετών	2.913	2.376	2.649	3.798	3.654	3.501	20%
	55+ ετών	1.849	1.555	1.844	2.160	2.128	1.459	-21%
Ήπειρος	15-24 ετών	767	667	344	761	816	1.556	103%
	25-34 ετών	1.628	2.888	3.262	2.161	2.563	4.733	191%
	35-44 ετών	2.521	2.558	2.880	2.606	3.528	3.793	50%
	45-54 ετών	2.676	2.469	1.954	2.090	2.628	2.232	-17%
	55+ ετών	1.218	940	1.302	1.104	2.561	2.137	75%
Βόρειο Αιγαίο	15-24 ετών	295	573	1.121	1.334	576	608	106%
	25-34 ετών	1.634	1.929	1.770	1.760	1.871	2.240	37%
	35-44 ετών	1.742	1.635	1.227	1.671	1.096	969	-44%
	45-54 ετών	1.217	1.113	873	1.821	2.418	2.009	65%
	55+ ετών	659	803	772	1.199	2.261	2.444	271%
Δυτική Μακεδονία	15-24 ετών	290	692	865	751	779	473	63%
	25-34 ετών	983	1.328	1.268	1.914	1.917	2.014	105%
	35-44 ετών	2.125	2.443	1.805	1.237	897	1.359	-36%
	45-54 ετών	1.301	994	1.011	1.364	1.523	1.614	24%
	55+ ετών	535	806	851	132	635	371	-31%
Ελλάδα	15-24 ετών	**27.191**	**37.018**	**37.375**	**38.673**	**42.602**	**42.622**	**57%**
	25-34 ετών	**82.257**	**94.312**	**106.155**	**104.634**	**100.490**	**111.271**	**35%**
	35-44 ετών	**73.072**	**78.058**	**82.081**	**87.468**	**90.458**	**85.721**	**17%**
	45-54 ετών	**51.920**	**56.738**	**62.693**	**70.804**	**75.923**	**81.199**	**56%**
	55+ ετών	**24.765**	**30.996**	**37.235**	**39.599**	**41.219**	**40.914**	**65%**

Περιφέρεια Κρήτης

Πηγή: Εργασία Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά ηλικιακή κατηγορία για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχει η ηλικιακή ομάδα 25-34 ετών (31%) και ακολουθούν οι ηλικίες 35-44 ετών (24%), 45-55 ετών (22%), 15-24 ετών (12%) και 55+ ετών (11%).

Διάγραμμα 18: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης ανά ηλικιακή ομάδα, 2018

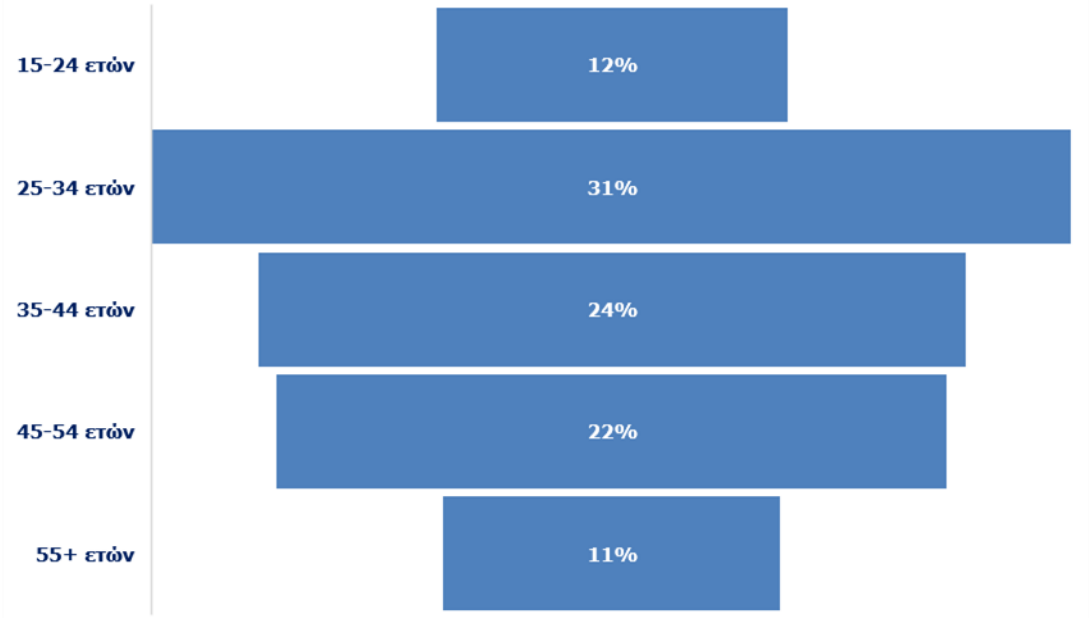

1.8.8 Ηλικιακή διάρθρωση των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία απασχόλησης

Όλες οι ηλικιακές ομάδες των απασχολούμενων στις δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης στην Περιφέρεια Κρήτης σημείωσαν την περίοδο 2013 – 2018 αύξηση. Συγκεκριμένα: 15-24 ετών (+105%, από 2 χιλ. το 2013 σε 5 χιλ. το 2018), 25-34 ετών (+29%, από 8 χιλ. το 2013 σε 11 χιλ. το 2018), 35-44 ετών (+30%, από 8 χιλ. το 2013 σε 10 χιλ. το 2018), 45-54 ετών (+64%, από 6 χιλ. το 2013 σε 10 χιλ. το 2018) και 55+ ετών (+10%, από 4 χιλ. το 2013 σε 4 χιλ. το 2018).

Πίνακας 16: Εξέλιξη των απασχολούμενων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά ηλικιακή διάρθρωση και ανά κατηγορία απασχόλησης, 2013 - 2018

Κλάδος	Φύλο απασχολούμενων	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Εστίαση	15-24 ετών	1.579	2.405	2.708	2.242	2.267	3.049	93%
	25-34 ετών	4.583	5.374	5.170	5.184	4.984	6.380	39%
	35-44 ετών	3.504	4.109	5.646	5.142	3.573	3.713	6%
	45-54 ετών	2.672	3.088	4.362	4.665	3.193	3.530	32%
	55+ ετών	1.647	2.093	1.939	2.147	2.162	1.755	7%
Καταλύματα	15-24 ετών	703	1.192	803	1.376	1.644	1.627	132%
	25-34 ετών	3.700	3.431	3.010	4.156	5.136	4.317	17%
	35-44 ετών	4.151	5.036	5.513	4.357	6.540	6.244	50%
	45-54 ετών	3.238	3.447	4.017	3.567	3.954	6.137	90%
	55+ ετών	1.853	994	1.805	2.148	1.619	2.103	14%
Κρήτη	**15-24 ετών**	**2.281**	**3.597**	**3.510**	**3.618**	**3.911**	**4.676**	**105%**
	25-34 ετών	**8.282**	**8.805**	**8.181**	**9.340**	**10.120**	**10.697**	**29%**
	35-44 ετών	**7.655**	**9.145**	**11.160**	**9.500**	**10.113**	**9.957**	**30%**
	45-54 ετών	**5.910**	**6.535**	**8.379**	**8.232**	**7.147**	**9.667**	**64%**
	55+ ετών	**3.500**	**3.088**	**3.745**	**4.294**	**3.780**	**3.858**	**10%**

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σύμφωνα με την ποσοστιαία κατανομή των ηλικιακών ομάδων στην εστίαση για την Περιφέρεια Κρήτης, παρατηρούμε ότι σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο τα υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων καταγράφονται στις ηλικίες 25-34 ετών (από 33% το 2013 σε 35% το 2018), 35-44 ετών (από 25% το 2013 σε 20% το 2018), 45-54 ετών (από 19% το 2013 σε 19% το 2018) και 15-24 ετών (από 11% το 2013 σε 17% το 2018). Μικρότερα μερίδια καταγράφονται στην ηλικιακή ομάδα 55+ ετών (από 12% το 2013 σε 10% το 2018). Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η μείωση που καταγράφεται στα μερίδια των επιμέρους ηλικιακών ομάδων οφείλεται σε μικρότερους ρυθμούς αύξησης και όχι σε μείωση του αριθμού των απασχολούμενων.

Διάγραμμα 19: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στην Εστίαση ανά ηλικιακή ομάδα για την Περιφέρεια Κρήτης, 2018

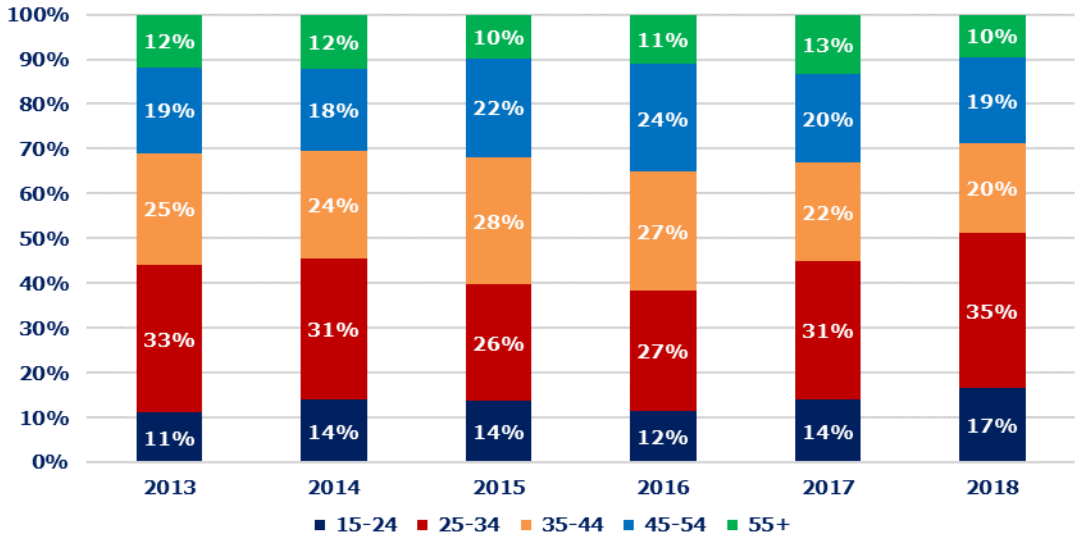

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των ηλικιακών ομάδων στα καταλύματα για την Περιφέρεια Κρήτης, παρατηρούμε ότι σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο τα υψηλότερα ποσοστά απασχολούμενων καταγράφονται στις ηλικίες 25-34 ετών (από 27% το 2013 σε 21% το 2018), 35-44 ετών (από 30% το 2013 σε 31% το 2018) και 45-54 ετών (από 24% το 2013 σε 30% το 2018). Μικρότερα μερίδια καταγράφονται στις ηλικιακές ομάδες 15-24 ετών (από 5% το 2013 σε 8% το 2018) και 55+ ετών (από 14% το 2013 σε 10% το 2018). Η μείωση που καταγράφεται στα μερίδια των επιμέρους ηλικιακών ομάδων δεν οφείλονται σε μείωση των απασχολούμενων αλλά σε μικρότερο ρυθμό αύξησης.

Διάγραμμα 20: Ποσοστιαία κατανομή των απασχολούμενων στα καταλύματα ανά ηλικιακή ομάδα για την Περιφέρεια Κρήτης, 2018

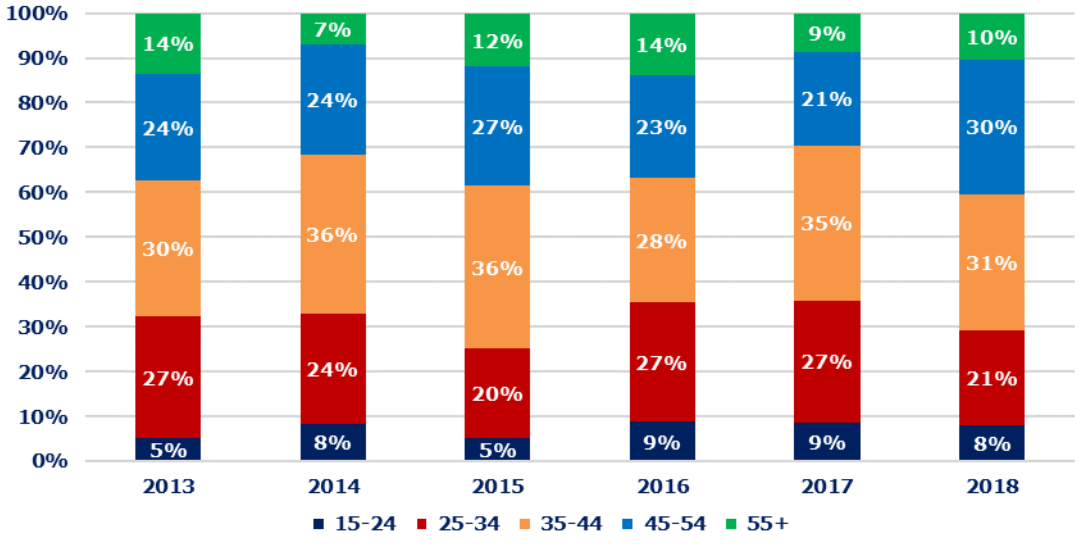

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

1.8.9 Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018

Η ανεργία στην Ελλάδα την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε μείωση κατά -31% (από 1.330 χιλ. το 2013 σε 915 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στον αριθμό των ανέργων τους, με εξαίρεση την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου που κατέγραψε αύξηση (+10%, από 19 χιλ. το 2013 σε 20 χιλ. το 2018). Συγκεκριμένα, οι υψηλότερες ποσοστιαίες μειώσεις καταγράφονται στις Περιφέρειες Κρήτης (-46%, από 71 χιλ. το 2013 σε 38 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-41%, από 68 χιλ. το 2013 σε 40 χιλ. το 2018), Αττικής (-35%, από 527 χιλ. το 2013 σε 342 χιλ. το 2018), Πελοποννήσου (-35%, από 54 χιλ. το 2013 σε 35 χιλ. το 2018), Στερεάς Ελλάδας (-34%, από 67 χιλ. το 2013 σε 45 χιλ. το 2018), Κεντρικής Μακεδονίας (-30%, από 239 χιλ. το 2013 σε 168 χιλ. το 2018), Ηπείρου (-30%, από 39 χιλ. το 2013 σε 27 χιλ. το 2018) και Θεσσαλίας (-29%, από 80 χιλ. το 2013 σε 57 χιλ. το 2018). Οι χαμηλότερες μειώσεις καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (-10%, από 36 χιλ. το 2013 σε 32 χιλ. το 2018), Ιονίων Νήσων (-11%, από 17 χιλ. το 2013 σε 15 χιλ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας (-14%, από 80 χιλ. το 2013 σε 69 χιλ. το 2018) και Νοτίου Αιγαίου (-20%, από 33 χιλ. το 2013 σε 27 χιλ. το 2018).

Αναφορικά με το ποσοστό των ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό για το 2018, παρατηρούμε ότι τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις Περιφέρειες Κρήτης (13%) και Πελοποννήσου (14%) και τα υψηλότερα στις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας (27%) και Δυτικής Ελλάδας (24%).

Πίνακας 17: Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018

Εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 και 2018					
	2013		2018		
Περιφέρεια	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)	% Ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)	% Ανέργων ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό	%Δ των ανέργων 2013 - 2018
Αττική	527	29%	342	20%	-35%
Κεντρική Μακεδονία	239	30%	168	21%	-30%
Δυτική Ελλάδα	80	28%	69	24%	-14%
Θεσσαλία	80	25%	57	18%	-29%
Στερεά Ελλάδα	67	28%	45	19%	-34%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	68	27%	40	16%	-41%
Κρήτη	**71**	**25%**	**38**	**13%**	**-46%**
Πελοπόννησος	54	22%	35	14%	-35%
Δυτική Μακεδονία	36	32%	32	27%	-10%
Ήπειρος	39	27%	27	20%	-30%
Νότιο Αιγαίο	33	21%	27	17%	-20%
Βόρειο Αιγαίο	19	22%	20	22%	10%
Ιόνια Νησιά	17	18%	15	16%	-11%
Σύνολο	**1.330**	**27%**	**915**	**19%**	**-31%**

Πηγή: ΕΕΔ ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των ανέργων στις Περιφέρειες για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Περιφέρεια Αττικής (37%) και ακολουθούν οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (18%), Δυτικής Ελλάδας (8%), Θεσσαλίας (6%), Στερεάς Ελλάδας (5%), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (4%), Κρήτης (4%), Πελοποννήσου (4%), Δυτικής Μακεδονίας (3%), Ηπείρου (3%), Νοτίου Αιγαίου (3%), Βορείου Αιγαίου (2%) και Ιονίων Νήσων (2%).

Διάγραμμα 21: Ποσοστιαία κατανομή των ανέργων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

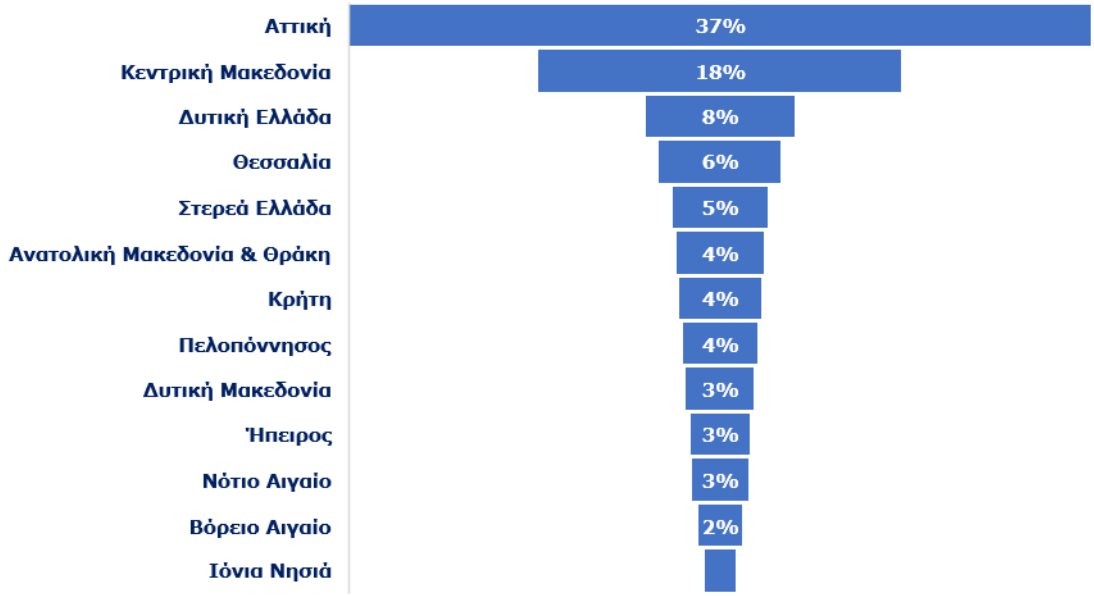

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των ανέργων στις Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι η Περιφέρεια Κρήτης καταγράφει το 4% των ανέργων της χώρας σημειώνοντας την περίοδο 2013 – 2018 μείωση κατά -46% (από 71 χιλ. το 2013 σε 38 χιλ. το 2018). Από την άλλη πλευρά εμφανίζει το 2018 το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας ως προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της (13% έναντι 25% το 2013) στο σύνολο των 13 Περιφερειών.

2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ

2.1 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ 2018

2.1.1 Ξενοδοχειακό δυναμικό[3] Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Πίνακας 18: Ξενοδοχειακό δυναμικό της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018							
Περιφέρεια		**5***	**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
	Μονάδες	175	406	560	1.005	288	2.434
Νότιο Αιγαίο	Δωμάτια	23.502	33.531	21.285	25.382	4.371	108.071
	Κλίνες	50.092	67.537	43.268	50.918	8.673	220.488
	Μονάδες	**107**	**286**	**421**	**717**	**226**	**1.757**
Κρήτη	**Δωμάτια**	**18.685**	**26.701**	**16.713**	**19.882**	**5.246**	**87.227**
	Κλίνες	**40.033**	**54.775**	**35.375**	**43.548**	**11.112**	**184.843**
	Μονάδες	31	141	246	559	90	1.067
Ιόνια Νησιά	Δωμάτια	4.749	13.230	14.346	16.182	1.680	50.187
	Κλίνες	9.917	26.961	28.790	33.468	3.478	102.614
	Μονάδες	49	121	293	461	467	1.391
Κεντρική Μακεδονία	Δωμάτια	8.385	8.661	10.636	10.856	8.942	47.480
	Κλίνες	18.222	17.554	21.836	21.761	18.478	97.851
	Μονάδες	34	118	146	295	128	721
Αττική	Δωμάτια	6.435	9.132	6.969	9.065	2.519	34.120
	Κλίνες	12.191	17.221	13.028	16.761	4.766	63.967
	Μονάδες	22	135	242	313	93	805
Πελοπόννησος	Δωμάτια	2.919	4.047	6.675	6.126	1.098	20.865
	Κλίνες	6.388	8.442	13.878	11.927	2.139	42.774
	Μονάδες	27	129	148	266	98	668
Θεσσαλία	Δωμάτια	1.200	3.192	3.884	5.351	1.636	15.263
	Κλίνες	2.587	6.610	7.804	10.791	3.277	31.069
	Μονάδες	12	46	154	319	96	627
Στερεά Ελλάδα	Δωμάτια	766	3.009	4.091	7.098	1.696	16.660
	Κλίνες	1.752	6.103	8.064	13.502	3.269	32.690
	Μονάδες	12	35	106	187	86	426
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Δωμάτια	1.049	1.929	3.211	3.918	1.492	11.599
	Κλίνες	2.134	3.967	6.572	7.791	2.827	23.291
	Μονάδες	6	40	136	188	59	429
Βόρειο Αιγαίο	Δωμάτια	782	1.575	4.191	4.145	844	11.537
	Κλίνες	1.655	3.209	8.451	8.406	1.660	23.381
	Μονάδες	5	41	106	138	28	318
Δυτική Ελλάδα	Δωμάτια	2.070	2.498	2.989	2.920	313	10.790
	Κλίνες	4.606	4.875	5.932	5.562	607	21.582
	Μονάδες	13	97	168	160	32	470
Ήπειρος	Δωμάτια	1.042	1.720	2.983	2.730	520	8.995
	Κλίνες	2.191	3.894	6.198	5.416	1.007	18.706
	Μονάδες	3	17	67	38	8	133
Δυτική Μακεδονία	Δωμάτια	61	383	1.733	675	169	3.021
	Κλίνες	137	834	3.666	1.409	460	6.506
	Μονάδες	**496**	**1.612**	**2.793**	**4.646**	**1.699**	**11.246**
Σύνολο	**Δωμάτια**	**71.645**	**109.608**	**99.706**	**114.330**	**30.526**	**425.815**
	Κλίνες	**151.905**	**221.982**	**202.862**	**231.260**	**61.753**	**869.762**

Πηγή: ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

[3] Τα στοιχεία του ξενοδοχειακού δυναμικού προέρχονται από την βάση δεδομένων (βάσει ΑΦΜ) του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων και του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου.

Η Ελλάδα το 2018 διέθετε 11.246 ξενοδοχειακές μονάδες με 425.815 δωμάτια και 869.762 κλίνες. Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κρήτης, των Ιονίων Νήσων, της Κεντρικής Μακεδονίας και της Αττικής, που δέχονται και τον μεγαλύτερο αριθμό τουριστών, αντιπροσωπεύουν το 66% του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας (7.370 ξενοδοχειακές μονάδες).

Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (41%) και 3* (25%) ξενοδοχεία και χαμηλή στα 5* (4%). Οι υπόλοιπες κατηγορίες 4* (14%) και 1* (15%).

Η εικόνα στα ξενοδοχειακά δωμάτια είναι πιο ισοκατανεμημένη με τα 4* και τα 2* να αντιπροσωπεύουν το 26% και 27% αντίστοιχα, τα 3* το 23%, τα 5* το 17% και τα 1* μόλις το 7%. Παρόμοια εικόνα και στις κλίνες 5* 17%, 4* 26%, 3* 23%, 2* 27% και 1* 7%.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι τα 5* παρόλο που αντιπροσωπεύουν μόλις το 4% των ξενοδοχειακών μονάδων εντούτοις κατέχουν το 17% των δωματίων και το 17% των κλινών.

Τέλος, οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (35%) και της Κρήτης (22%) έχουν τον μεγαλύτερο αριθμό 5* ξενοδοχείων αντιπροσωπεύοντας το 57% του συνόλου.

Διάγραμμα 22: Κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Ελλάδα, 2018

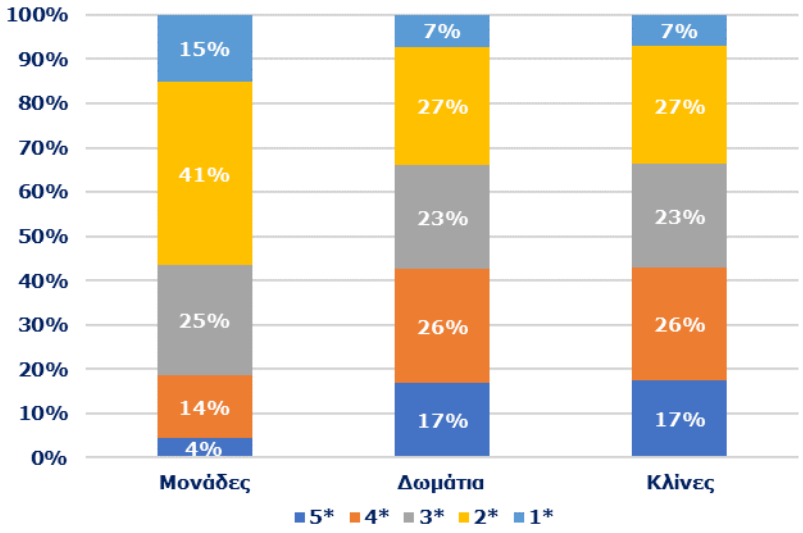

Πηγή: ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την κατανομή των δωματίων, αξιοσημείωτο είναι ότι οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κρήτης, των Ιονίων Νήσων, της Κεντρικής Μακεδονίας και

της Αττικής αντιπροσωπεύουν το 2018 το 77% των ξενοδοχειακών δωματίων της χώρας.

Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία κατανομή ξενοδοχειακών δωματίων ανά Περιφέρεια, 2018

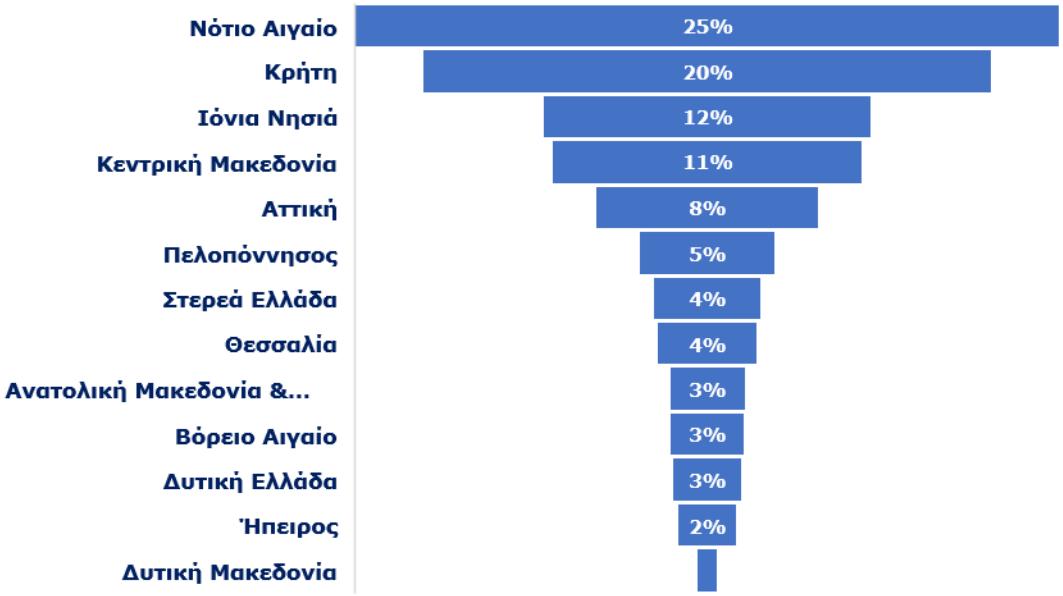

Όσον αφορά την εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στο σύνολο της χώρας την περίοδο 2010 – 2018, παρατηρούμε αύξηση στα 5* (+62%), 4* (+14%) και 3* (+7%) και μείωση στα 2* (-17%) και 1* (-12%).

Διάγραμμα 24: Εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στο σύνολο της Ελλάδας (2010=100), 2010 – 2018

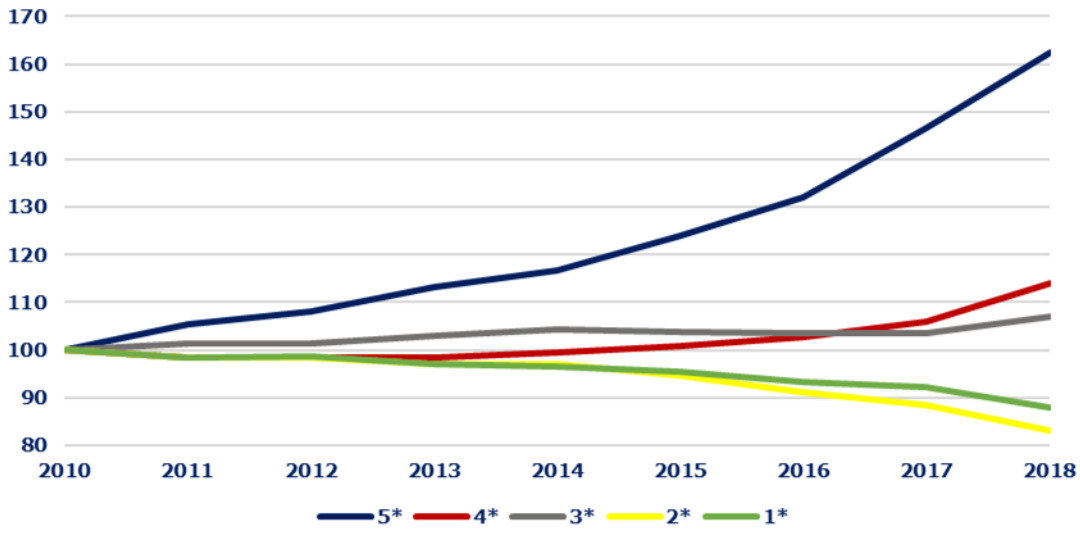

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.1.2 Ξενοδοχειακό δυναμικό Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 2018 το 16% των μονάδων, το 20% των δωματίων και το 21% των κλινών της χώρας. Συνολικά διαθέτει 1.757 μονάδες με 87.227 δωμάτια και 184.843 κλίνες.

Πίνακας 19: Ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Ξενοδοχειακό δυναμικό 2018							
Ενότητα		**5***	**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
Ηρακλείου	Μονάδες	35	117	121	184	112	**569**
	Δωμάτια	8.524	14.322	5.694	5.873	3.290	**37.703**
	Κλίνες	17.959	28.591	11.509	11.891	6.869	**76.819**
Χανίων	Μονάδες	28	70	148	317	58	**621**
	Δωμάτια	2.964	4.316	4.918	8.158	1.145	**21.501**
	Κλίνες	6.394	9.133	10.840	19.170	2.480	**48.017**
Ρεθύμνου	Μονάδες	18	59	111	135	22	**345**
	Δωμάτια	2.720	4.279	4.326	3.729	363	**15.417**
	Κλίνες	5.553	9.414	9.336	8.110	803	**33.216**
Λασιθίου	Μονάδες	26	40	41	81	34	**222**
	Δωμάτια	4.477	3.784	1.775	2.122	448	**12.606**
	Κλίνες	10.127	7.637	3.690	4.377	960	**26.791**
Σύνολο	**Μονάδες**	**107**	**286**	**421**	**717**	**226**	**1.757**
	Δωμάτια	**18.685**	**26.701**	**16.713**	**19.882**	**5.246**	**87.227**
	Κλίνες	**40.033**	**54.775**	**35.375**	**43.548**	**11.112**	**184.843**

Πηγή: ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών, παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (41%) και 3* (24%) ξενοδοχεία και χαμηλή στα 4* (16%), 1* (13%) και 5* (6%). Η εικόνα στα ξενοδοχειακά δωμάτια είναι πιο ισοκατανεμημένη, 5* (21%), 4* (31%), 3* (19%), 2* (23%) και 1* (6%), με εξαίρεση τα 1*.

Παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες, 5* (22%), 4* (30%), 3* (19%), 2* (24%) και 1* (6%).

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι τα 5*, παρόλο που αντιπροσωπεύουν μόλις το 6% των ξενοδοχειακών μονάδων εντούτοις κατέχουν το 21% των δωματίων και το 22% των κλινών.

Διάγραμμα 25: Κατανομή ξενοδοχειακών μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία αστεριών στην Περιφέρεια Κρήτης, 2018

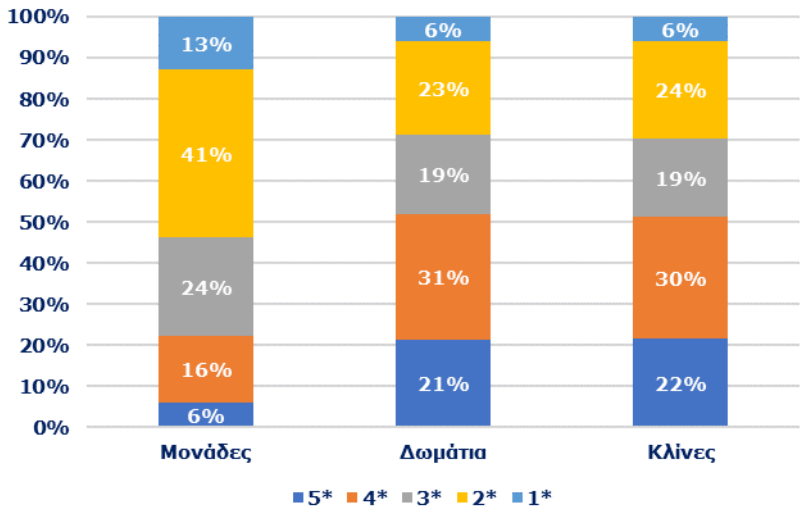

Πηγή: ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Ηρακλείου αντιπροσωπεύει το 43% των δωματίων της Περιφέρειας με 569 μονάδες, 37.703 δωμάτια και 76.819 κλίνες,
- Η Ενότητα Χανίων διαθέτει το 25% του δυναμικού της Περιφέρειας με 621 μονάδες, 21.501 δωμάτια και 48.017 κλίνες,
- Η Ενότητα Ρεθύμνου αντιπροσωπεύει το 18% του δυναμικού της Περιφέρειας με 345 μονάδες, 15.417 δωμάτια και 33.216 κλίνες και
- Η Ενότητα Λασιθίου διαθέτει το 14% του δυναμικού με 222 μονάδες, 12.606 δωμάτια και 26.791 κλίνες.

Διάγραμμα 26: Ποσοστιαία κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού σε δωμάτια της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

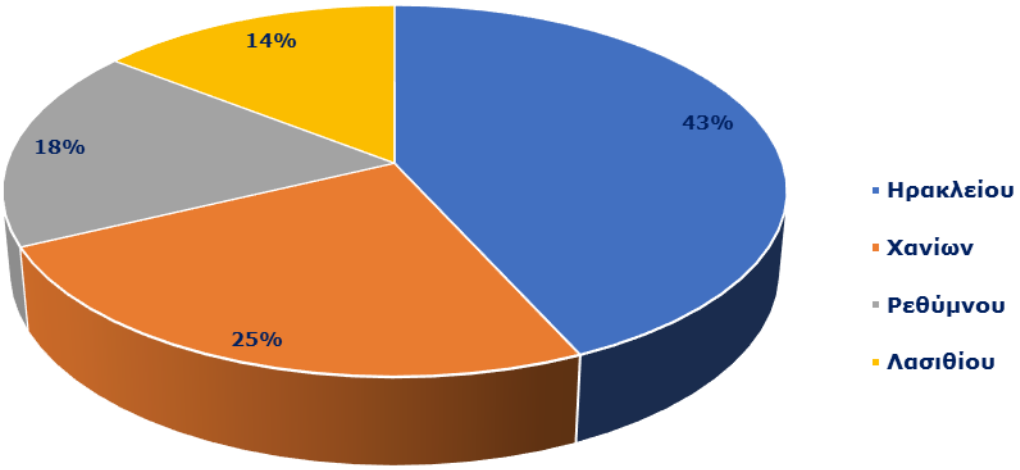

Πηγή: ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2010 – 2018, παρατηρούμε αύξηση στα 5* (+38%), 4* (+23%) και 3* (+14%) και μείωση στα 2* (-17%) και 1* (-12%).

Διάγραμμα 27: Εξέλιξη των ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Κρήτης (2010=100), 2010 – 2018

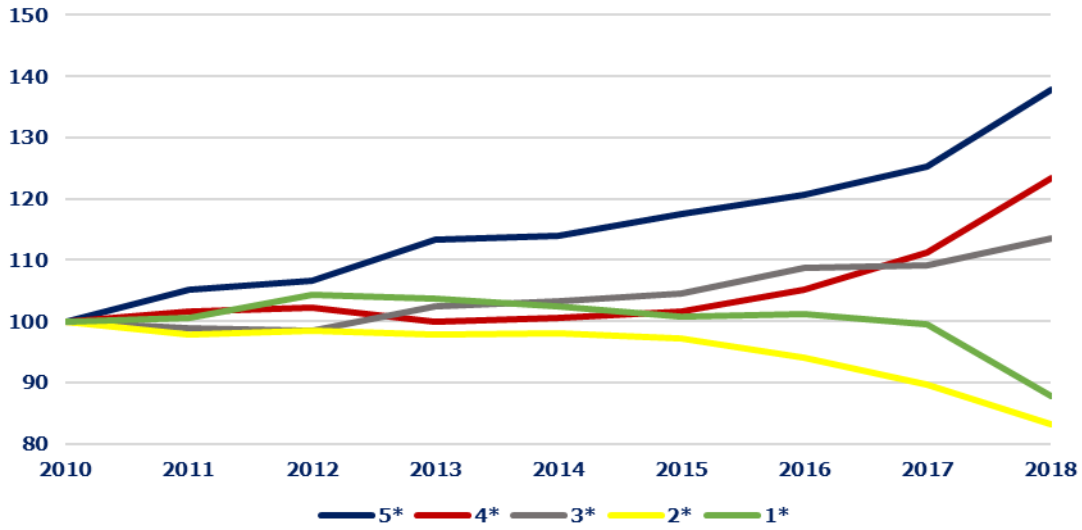

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.2 ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΔΩΜΑΤΙΩΝ, 2018

2.2.1 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Πίνακας 20: Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

Δυναμικό Ενοικιαζόμενων Δωματίων ανά Περιφέρεια, 2018						
Περιφέρεια		**4Κ**	**3Κ**	**2Κ**	**1Κ**	**Σύνολο**
Νότιο Αιγαίο	Μονάδες	585	2.067	3.524	1.157	7.333
	Δωμάτια	4.591	15.959	23.649	6.847	51.046
	Κλίνες	11.132	37.025	53.270	15.121	116.548
Κεντρική Μακεδονία	Μονάδες	103	978	1.859	1.128	4.068
	Δωμάτια	869	7.697	13.272	7.249	29.087
	Κλίνες	2.144	17.229	31.759	17.207	68.339
Ιόνια Νησιά	Μονάδες	157	814	2.080	1.226	4.277
	Δωμάτια	1.320	5.781	12.506	6.347	25.954
	Κλίνες	3.296	14.439	29.626	15.103	62.464
Κρήτη	**Μονάδες**	**144**	**1.208**	**1.532**	**525**	**3.409**
	Δωμάτια	**1.254**	**9.374**	**10.548**	**3.131**	**24.307**
	Κλίνες	**3.025**	**22.344**	**23.903**	**7.015**	**56.287**
Θεσσαλία	Μονάδες	56	390	954	361	1.761
	Δωμάτια	465	2.364	6.320	2.257	11.406
	Κλίνες	1.253	5.836	14.433	4.971	26.493
Στερεά Ελλάδα	Μονάδες	49	450	535	241	1.275
	Δωμάτια	346	3.587	3.516	1.291	8.740
	Κλίνες	826	7.842	7.665	2.730	19.063
Ήπειρος	Μονάδες	133	480	523	193	1.329
	Δωμάτια	1.200	2.880	2.917	998	7.995
	Κλίνες	2.952	7.238	6.766	2.208	19.164
Πελοπόννησος	Μονάδες	66	417	626	199	1.308
	Δωμάτια	508	2.850	3.586	953	7.897
	Κλίνες	1.336	6.962	8.683	2.313	19.294
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Μονάδες	25	212	678	242	1.157
	Δωμάτια	240	1.553	4.234	1.324	7.351
	Κλίνες	549	3.948	9.876	2.851	17.224
Βόρειο Αιγαίο	Μονάδες	12	162	693	131	998
	Δωμάτια	70	1.219	4.655	735	6.679
	Κλίνες	199	2.962	10.364	1.559	15.084
Αττική	Μονάδες	124	133	339	183	779
	Δωμάτια	1.211	1.233	2.445	1.029	5.918
	Κλίνες	2.863	2.786	5.369	2.280	13.298
Δυτική Ελλάδα	Μονάδες	21	102	106	45	274
	Δωμάτια	141	731	644	232	1.748
	Κλίνες	345	1.674	1.503	543	4.065
Δυτική Μακεδονία	Μονάδες	21	41	41	3	106
	Δωμάτια	138	295	278	14	725
	Κλίνες	292	647	641	33	1.613
Σύνολο	**Μονάδες**	**1.496**	**7.454**	**13.490**	**5.634**	**28.074**
	Δωμάτια	**12.353**	**55.523**	**88.570**	**32.407**	**188.853**
	Κλίνες	**30.212**	**130.932**	**203.858**	**73.934**	**438.936**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Ελλάδα το 2018 διέθετε 28.074 μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων με 188.853 δωμάτια και 438.936 κλίνες. Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κεντρικής Μακεδονίας, των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Θεσσαλίας αντιπροσώπευαν το 2018 το 74% του δυναμικού ενοικιαζόμενων δωματίων της χώρας (20.848 μονάδες). Το top-5 των Περιφερειών, με εξαίρεση την Θεσσαλία αντί για την Αττική, παραμένει ίδιο και για το δυναμικό των ενοικιαζόμενων δωματίων.

Στις επιμέρους κατηγορίες κλειδιών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στις μονάδες 2Κ (48%), 3Κ (27%) και 1Κ (20%) και χαμηλή στις μονάδες με 4Κ (5%).

Η εικόνα στα δωμάτια δεν αλλάζει σημαντικά: 4Κ (7%), 3Κ (29%), 2Κ (47%) και 1Κ (17%) ενώ παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες: 4Κ (7%), 3Κ (30%), 2Κ (46%) και 1Κ (17%). Σε αντίθεση με το ξενοδοχειακό δυναμικό και τα 5* ξενοδοχεία, που αν και αποτελούν μόλις το 5% των μονάδων κατέχουν το 18% των δωματίων και το 19% των κλινών, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια με 4Κ δεν εμφανίζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στα δωμάτια και στις κλίνες.

Διάγραμμα 28: Κατανομή ενοικιαζόμενων μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία κλειδιών στην Ελλάδα, 2018

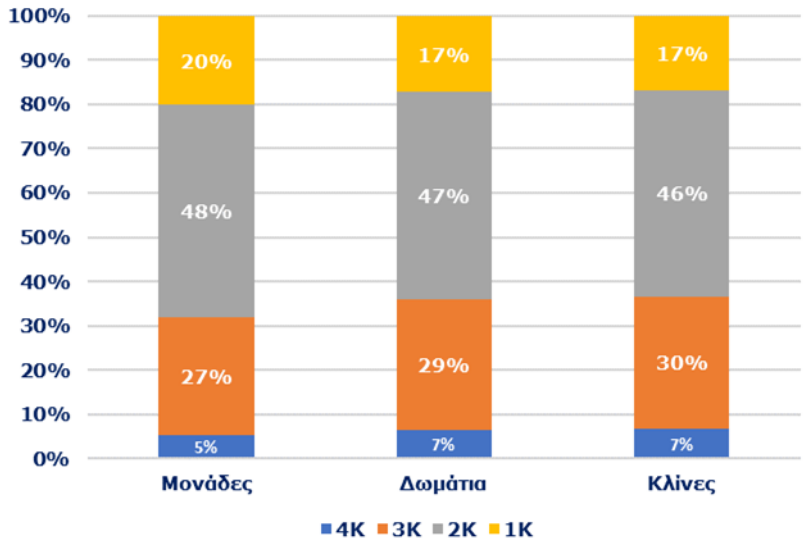

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Την μεγαλύτερη συγκέντρωση σε μονάδες με 4Κ έχουν οι Περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου (39%), Ιονίων Νήσων (10%), Κρήτης (10%) και Ηπείρου (9%) αντιπροσωπεύοντας το 68% των μονάδων με 4Κ. Ενώ οι Περιφέρειες με την μεγαλύτερη συγκέντρωση στις μονάδες με 3 Κ είναι το Νότιο Αιγαίο (28%), η Κρήτη (16%), η Κεντρική Μακεδονία (13%) και τα Ιόνια Νησιά (11%) αντιπροσωπεύοντας το 68%.

Αναφορικά με την κατανομή των δωματίων, αξιοσημείωτο είναι ότι οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κεντρικής Μακεδονίας, των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Θεσσαλίας αντιπροσωπεύουν το 2018 το 75% των δωματίων της χώρας. Παρόμοια είναι η εικόνα και για τις κλίνες στις επιμέρους Περιφέρειες.

Διάγραμμα 29: Ποσοστιαία κατανομή των ενοικιαζόμενων δωματίων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

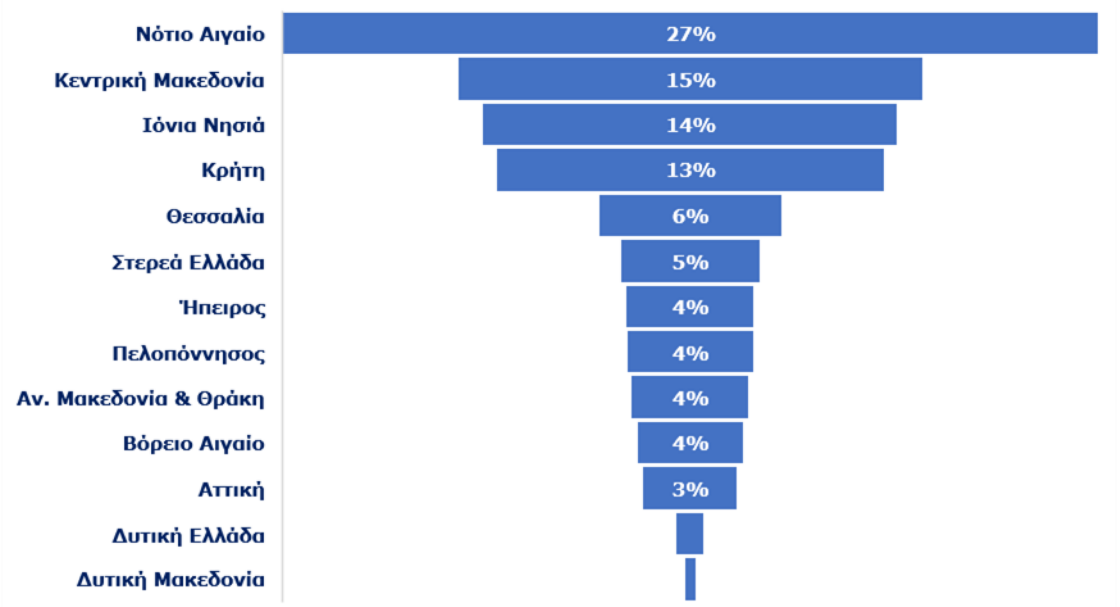

2.2.2 Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 2018 το 12% των μονάδων, το 13% των δωματίων και το 13% των κλινών της χώρας. Συνολικά διαθέτει 3.409 μονάδες με 24.307 δωμάτια και 56.287 κλίνες.

Πίνακας 21: Δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2018						
Ενότητα		**4Κ**	**3Κ**	**2Κ**	**1Κ**	**Σύνολο**
Ηρακλείου	Μονάδες	67	350	362	106	**885**
	Δωμάτια	683	3.980	3.340	765	**8.768**
	Κλίνες	1.645	8.452	7.007	1.608	**18.712**
Χανίων	Μονάδες	38	525	616	174	**1.353**
	Δωμάτια	172	3.148	3.894	1.076	**8.290**
	Κλίνες	466	8.232	9.233	2.488	**20.419**
Ρεθύμνου	Μονάδες	17	218	330	114	**679**
	Δωμάτια	200	1.409	1.947	631	**4.187**
	Κλίνες	459	3.642	4.503	1.437	**10.041**
Λασιθίου	Μονάδες	22	115	224	131	**492**
	Δωμάτια	199	837	1.367	659	**3.062**
	Κλίνες	455	2.018	3.160	1.482	**7.115**
Σύνολο	**Μονάδες**	**144**	**1.208**	**1.532**	**525**	**3.409**
	Δωμάτια	**1.254**	**9.374**	**10.548**	**3.131**	**24.307**
	Κλίνες	**3.025**	**22.344**	**23.903**	**7.015**	**56.287**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στις επιμέρους κατηγορίες κλειδιών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στις μονάδες με 2Κ (45%) και 3Κ (35%) και χαμηλή στις μονάδες με 1Κ (15%) και 4Κ (4%).

Η εικόνα στα δωμάτια δεν αλλάζει σημαντικά: 4Κ (5%), 3Κ (39%), 2Κ (43%) και 1Κ (13%) ενώ παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες: 4Κ (5%), 3Κ (40%), 2Κ (42%) και 1Κ (12%).

Διάγραμμα 30: Κατανομή ενοικιαζόμενων μονάδων, δωματίων και κλινών ανά κατηγορία κλειδιών στην Περιφέρεια Κρήτης, 2018

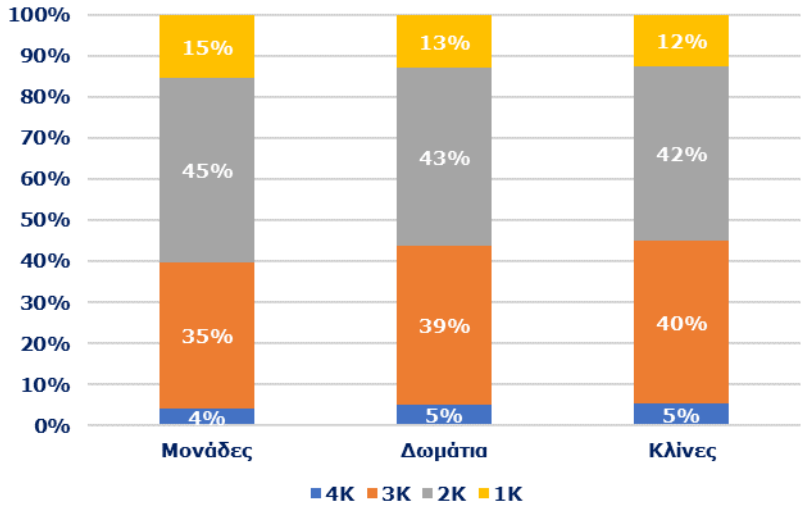

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Ηρακλείου αντιπροσωπεύει το 36% του δυναμικού δωματίων της Περιφέρειας με 885 μονάδες, 8.768 δωμάτια και 18.712 κλίνες,
- Η Ενότητα Χανίων διαθέτει το 34% του δυναμικού της Περιφέρειας με 1.353 μονάδες, 8.290 δωμάτια και 20.419 κλίνες,
- Η Ενότητα Ρεθύμνου αντιπροσωπεύει το 17% του δυναμικού της Περιφέρειας με 679 μονάδες, 4.187 δωμάτια και 10.041 κλίνες και
- Η Ενότητα Λασιθίου διαθέτει το 13% του δυναμικού με 492 μονάδες, 3.062 δωμάτια και 7.115 κλίνες.

Διάγραμμα 31: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

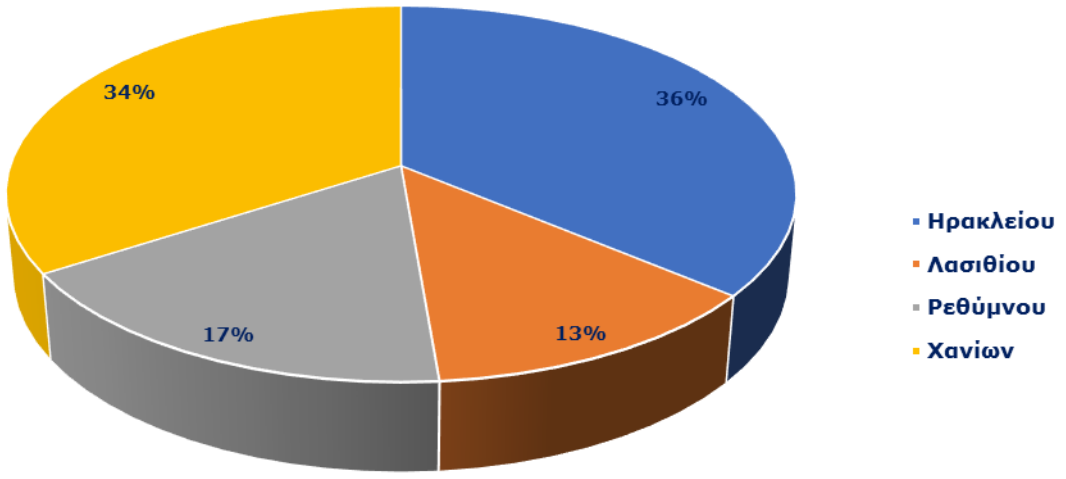

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.3 ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΥΛΕΩΝ, 2018

2.3.1 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Επίσης, η Ελλάδα το 2018 διέθετε και 11.415 τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις με 17.300 δωμάτια και 90.910 κλίνες. Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Πελοποννήσου αντιπροσώπευαν το 2018 το 79% του δυναμικού των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της χώρας (9.055 δωμάτια).

Πίνακας 22: Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018			
Περιφέρεια	**Μονάδες**	**Δωμάτια**	**Κλίνες**
Νοτίου Αιγαίου	3.862	4.972	28.326
Ιονίων Νησιών	2.235	3.432	18.691
Κρήτης	**2.306**	**3.159**	**17.623**
Πελοποννήσου	652	1.384	6.125
Αττικής	483	744	4.232
Στερεάς Ελλάδας	240	709	2.763
Κεντρικής Μακεδονίας	411	672	3.445
Θεσσαλίας	502	648	3.531
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	242	599	2.383
Βορείου Αιγαίου	228	384	1.473
Δυτικής Ελλάδας	129	277	1.084
Ηπείρου	98	256	949
Δυτικής Μακεδονίας	27	64	285
Σύνολο	**11.415**	**17.300**	**90.910**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την κατανομή των δωματίων, παρατηρούμε ότι οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (29%), των Ιονίων Νήσων (20%), της Κρήτης (18%) και της Πελοποννήσου (8%) αντιπροσώπευαν το 2018 το 75% των δωματίων της χώρας.

Διάγραμμα 32: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

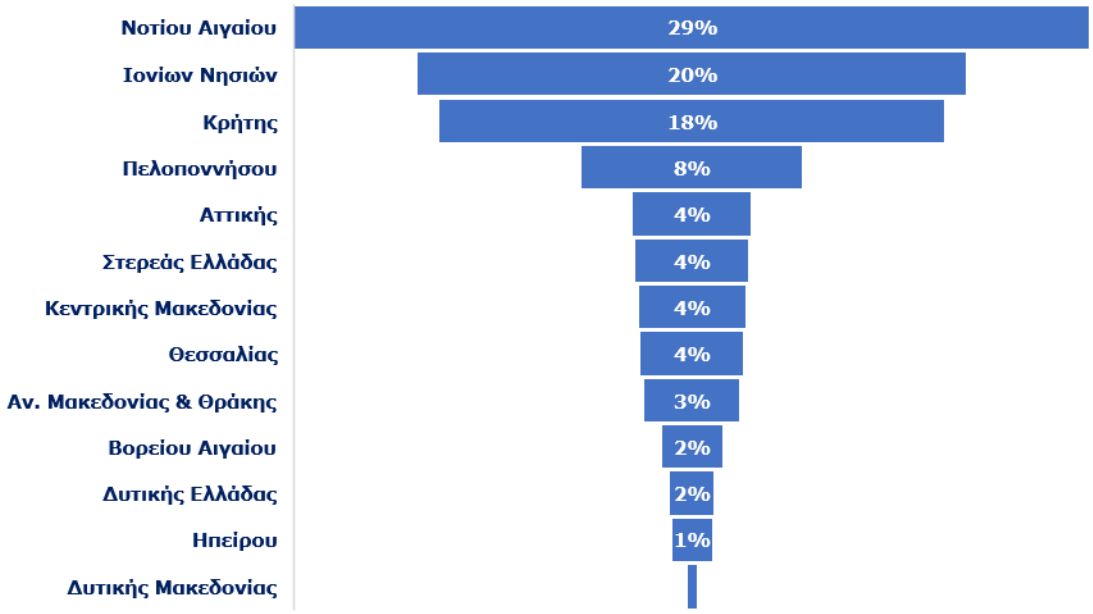

Η εικόνα διαφοροποιείται ελαφρώς στις κλίνες με τις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (31%), των Ιονίων Νήσων (21%), της Κρήτης (19%) και της Πελοποννήσου (7%) να αντιπροσωπεύουν για το 2018 το 78% των κλινών της χώρας.

Δηλαδή οι 4 αυτές Περιφέρειες αντιπροσώπευαν για το 2018 το 79% των μονάδων, το 75% των δωματίων και το 78% των κλινών.

2.3.2 Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 2018 το 20% των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της χώρας, το 18% των δωματίων και το 19% των κλινών. Συνολικά διαθέτει 2.306 μονάδες με 3.159 δωμάτια και 17.623 κλίνες.

Πίνακας 23: Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Ενότητα, 2018			
Ενότητα	**Μονάδες**	**Δωμάτια**	**Κλίνες**
Χανίων	1.020	1.319	7.656
Ρεθύμνης	582	741	4.431
Λασιθίου	346	552	2.626
Ηρακλείου	358	547	2.910
Σύνολο	**2.306**	**3.159**	**17.623**

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Χανίων αντιπροσώπευε το 42% του δυναμικού της Περιφέρειας με 1.020 μονάδες, 1.319 δωμάτια και 7.656 κλίνες,
- Η Ενότητα Ρεθύμνου διαθέτει το 23% του δυναμικού της Περιφέρειας με 582 μονάδες, 741 δωμάτια και 4.431 κλίνες,
- Η Ενότητα Λασιθίου αντιπροσώπευε το 17% του δυναμικού της Περιφέρειας με 346 μονάδες, 552 δωμάτια και 2.626 κλίνες και
- Η Ενότητα Ηρακλείου διαθέτει το 17% του δυναμικού με 358 μονάδες, 547 δωμάτια και 2.910 κλίνες.

Διάγραμμα 33: Ποσοστιαία κατανομή των δωματίων των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

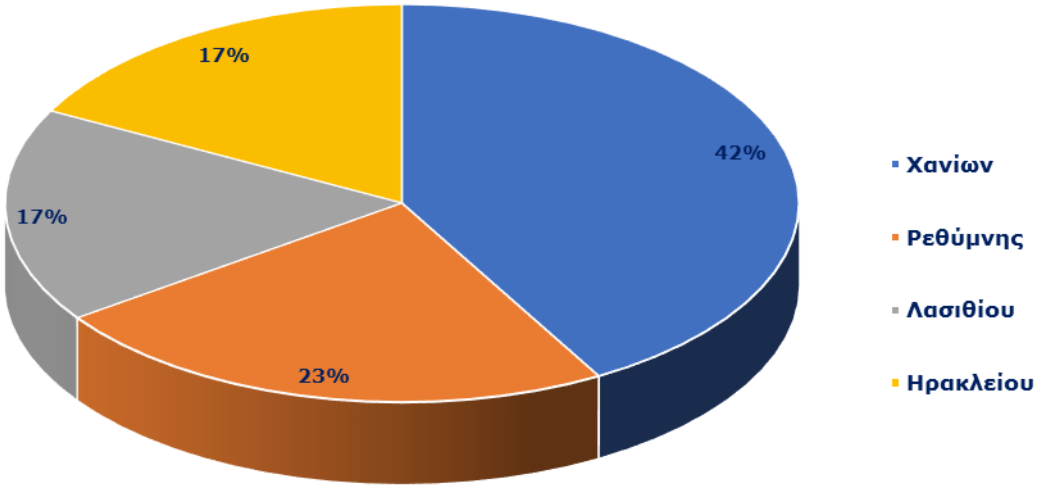

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

2.4 ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ, 2001 - 2011

Στην Ενότητα αυτή γίνεται η καταγραφή του συνόλου των κατοικιών καθώς επίσης των κενών και των δευτερεύουσων και εξοχικών κατοικιών. Η καταγραφή αυτή γίνεται λόγω της σημαντικής αύξησης των βραχυχρόνιων μισθώσεων (μέσω Airbnb κ.α.) στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Οι κενές και οι εξοχικές & δευτερεύουσες κατοικίες αποτελούν ή μπορούν να αποτελέσουν καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης.

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή κατοικιών που διενεργήθηκε το 2011, η Ελλάδα σημείωσε αύξηση στο σύνολο των κατοικιών της κατά +17% (από 5.476.162 το 2001 σε 6.384.353 το 2011). Σε απόλυτες τιμές, οι μεγαλύτερες αυξήσεις εντοπίστηκαν στις Περιφέρειες Αττικής (+290.780 κατοικίες ή +16%), Κεντρικής Μακεδονίας (+163.354 κατοικίες ή +18%) και Κρήτης (+70.989 ή +23%). Σημαντικά υψηλότερη αύξηση (+56%) παρουσίασαν οι κενές κατοικίες (από 1.439.041 το 2001 σε 2.249.813 το 2011) και οι εξοχικές & δευτερεύουσες κατοικίες κατά +47% (από 922.228 το 2001 σε 1.351.845 το 2011). Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι κενές κατοικίες μαζί με τις εξοχικές και δευτερεύουσες αντιπροσώπευαν το 56% του συνόλου των κατοικιών, με τα υψηλότερα ποσοστά να καταγράφονται στις Περιφέρειες Αττικής (14%) και Κεντρικής Μακεδονίας (9%).

Η Περιφέρεια Κρήτης εμφάνισε αύξηση στις κατοικίες της κατά +23% (από 310.748 το 2001 σε 381.737 το 2011), κατά +61% στις κενές κατοικίες (από 86.891 το 2001 σε 140.099 το 2011) και κατά +44% στις δευτερεύουσες & εξοχικές κατοικίες (από 56.766 το 2001 σε 81.656 το 2011).

Πίνακας 24: Δυναμικό κύριων και δευτερευουσών κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2001 - 2011

Περιφέρεια	Σύνολο Κατοικιών, 2011	Σύνολο Κενών, 2011	Εξοχικές & Δευτερεύουσες κατοικίες, 2011	Κενές & Εξοχικές & Δευτερεύουσες κατοικίες ως % επί του συνόλου, 2011	%Δ Σύνολο Κατοικιών 2001 - 2011	%Δ Σύνολο Κενών 2001 - 2011	%Δ Εξοχικές & Δευτερ. 2001 - 2011
Αττικής	2.121.155	609.058	295.178	14%	16%	78%	64%
Κεντρική Μακεδονία	1.076.148	360.990	200.295	9%	18%	62%	56%
Πελοποννήσου	411.462	198.386	148.239	5%	14%	35%	28%
Θεσσαλίας	397.301	132.749	87.891	3%	14%	54%	43%
Δυτικής Ελλάδας	390.609	148.250	100.941	4%	14%	56%	54%
Κρήτης	**381.737**	**140.099**	**81.656**	**3%**	**23%**	**61%**	**44%**
Στερεάς Ελλάδας	359.236	158.234	115.324	4%	15%	43%	35%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	340.682	105.333	64.864	3%	20%	63%	85%
Νοτίου Αιγαίου	229.919	113.284	75.257	3%	22%	41%	32%
Ηπείρου	204.948	76.560	53.682	2%	16%	46%	40%
Ιονίων Νήσων	160.298	79.591	43.839	2%	22%	50%	41%
Δυτική Μακεδονία	159.409	55.294	34.087	1%	15%	58%	52%
Βορείου Αιγαίου	151.449	71.985	50.592	2%	7%	17%	13%
Ελλάδα	**6.384.353**	**2.249.813**	**1.351.845**	**56%**	**17%**	**56%**	**47%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των κατοικιών της Ελλάδας, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των κατοικιών βρίσκονται στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας όπου εντοπίζονται και τα 2 μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη). Συγκεκριμένα, οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αντιπροσώπευαν για το 2011 το 50% των κατοικιών της Ελλάδας.

Διάγραμμα 34: Ποσοστιαία κατανομή των κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2011

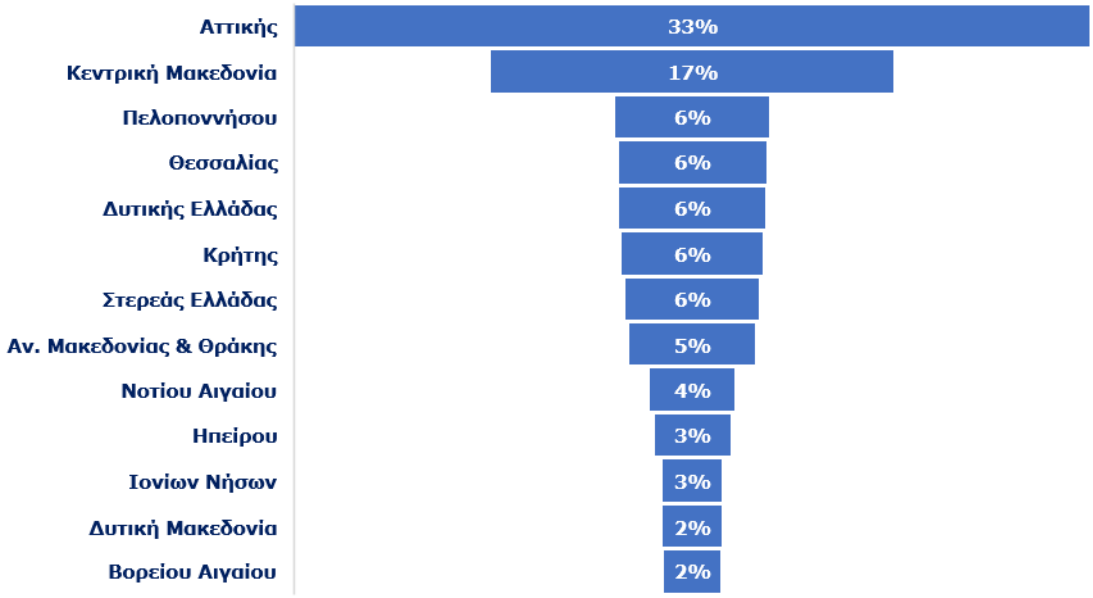

Η εικόνα στην ποσοστιαία κατανομή των κενών κατοικιών είναι παρόμοια με το σύνολο των κατοικιών, με μικρές διαφοροποιήσεις ανά Περιφέρεια. Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση εντοπίζεται στην Περιφέρεια Αττικής.

Διάγραμμα 35: Ποσοστιαία κατανομή των κενών κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2011

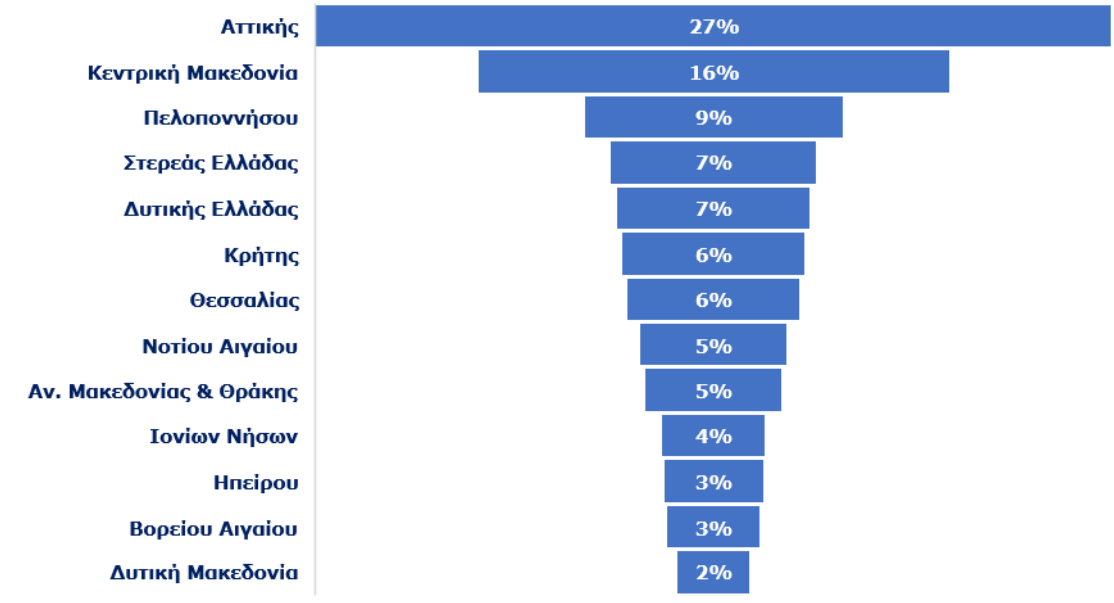

Αναφορικά με τις εξοχικές & δευτερεύουσες κατοικίες παρατηρούμε ότι η Αττική (22%), η Κεντρική Μακεδονία (15%) και η Πελοπόννησος (11%) σημειώνουν τα μεγαλύτερα μερίδια, αντιπροσωπεύοντας το 48% του συνόλου της χώρας.

Διάγραμμα 36: Ποσοστιαία κατανομή των εξοχικών & δευτερεύουσων κατοικιών της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2011

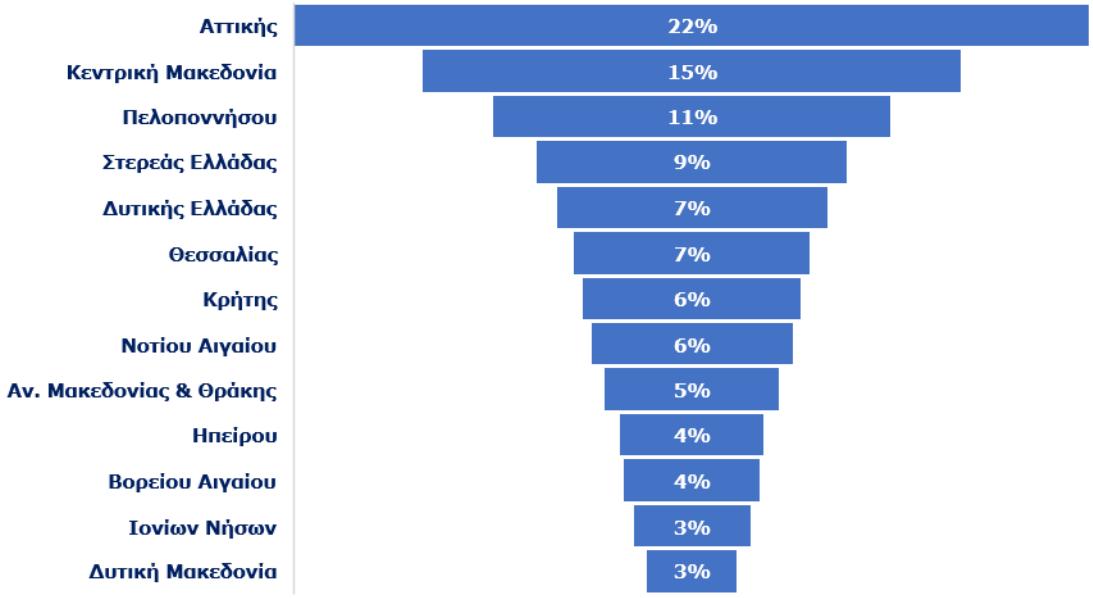

Συμπερασματικά, οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αντιπροσωπεύουν για το 2011 το 50% των κατοικιών της Ελλάδας εκ των οποίων το 43% των κενών κατοικιών και το 37% των εξοχικών και δευτερεύουσων κατοικιών.

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 2011 το 6% των κατοικιών της Ελλάδας, εκ των οποίων το 6% των κενών κατοικιών και το 6% των εξοχικών και δευτερεύουσων κατοικιών.

2.5 ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΜΠΙΝΓΚ, 2018

2.5.1 Δυναμικό κάμπινγκ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Πίνακας 25: Δυναμικό κάμπινγκ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

Δυναμικό Κάμπινγκ στην Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018							
Περιφέρεια		**5***	**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
Κεντρική Μακεδονία	Μονάδες	0	13	9	45	3	70
	Οικίσκοι	0	38	90	193	26	347
	Θέσεις	0	2.751	875	2.546	169	6.341
Πελοπόννησος	Μονάδες	0	0	9	45	2	56
	Οικίσκοι	0	0	17	37	0	54
	Θέσεις	0	0	1.001	2.999	131	4.131
Νότιο Αιγαίο	Μονάδες	0	1	3	26	3	33
	Οικίσκοι	0	0	101	198	0	299
	Θέσεις	0	20	253	1.850	540	2.663
Αν. Μακεδονία & Θράκη	Μονάδες	0	5	2	6	3	16
	Οικίσκοι	0	0	0	1	0	1
	Θέσεις	0	879	266	557	392	2.094
Ιόνια Νησιά	Μονάδες	0	1	3	20	0	24
	Οικίσκοι	0	26	0	143	0	169
	Θέσεις	0	101	259	1.506	0	1.866
Δυτική Ελλάδα	Μονάδες	0	1	5	17	0	23
	Οικίσκοι	0	41	15	12	0	68
	Θέσεις	0	120	408	1.129	0	1.657
Στερεά Ελλάδα	Μονάδες	0	2	8	11	1	22
	Οικίσκοι	0	50	35	14	0	99
	Θέσεις	0	360	463	703	30	1.556
Ήπειρος	Μονάδες	0	0	3	13	0	16
	Οικίσκοι	0	0	0	21	0	21
	Θέσεις	0	0	204	864	0	1.068
Θεσσαλία	Μονάδες	1	0	0	12	1	14
	Οικίσκοι	0	0	0	9	0	9
	Θέσεις	75	0	0	700	196	971
Αττική	Μονάδες	0	2	1	5	1	9
	Οικίσκοι	0	0	0	6	0	6
	Θέσεις	0	222	78	406	60	766
Κρήτη	**Μονάδες**	**0**	**1**	**1**	**12**	**1**	**15**
	Οικίσκοι	**0**	**0**	**0**	**14**	**0**	**14**
	Θέσεις	**0**	**90**	**18**	**552**	**100**	**760**
Βόρειο Αιγαίο	Μονάδες	0	0	0	1	0	1
	Οικίσκοι	0	0	0	0	0	0
	Θέσεις	0	0	0	25	0	25
Σύνολο	**Μονάδες**	**1**	**26**	**44**	**213**	**15**	**299**
	Οικίσκοι	**0**	**155**	**258**	**648**	**26**	**1.087**
	Θέσεις	**75**	**4.543**	**3.825**	**13.837**	**1.618**	**23.898**

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Ελλάδα το 2018 διέθετε 299 μονάδες κάμπινγκ με 1.087 οικίσκους και 23.898 θέσεις. Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (71%) και 3* (15%) κάμπινγκ και χαμηλή στα 4* (9%), 1* (5%) και 5* (0,3%).

Η εικόνα στους οικίσκους ανά κατηγορία αστεριού είναι: 4* (14%), 3* (24%), 2* (60%) και 1* (2%) ενώ παρόμοια είναι και η εικόνα στις θέσεις 5* (0,3%), 4* (19%), 3* (16%), 2* (58%) και 1* (7%). Επίσης, αξιοσημείωτο είναι ότι το μοναδικό 5* κάμπινγκ καταγράφεται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Διάγραμμα 37: Κατανομή μονάδων, οικίσκων και θέσεων ανά κατηγορία αστεριού στην Ελλάδα, 2018

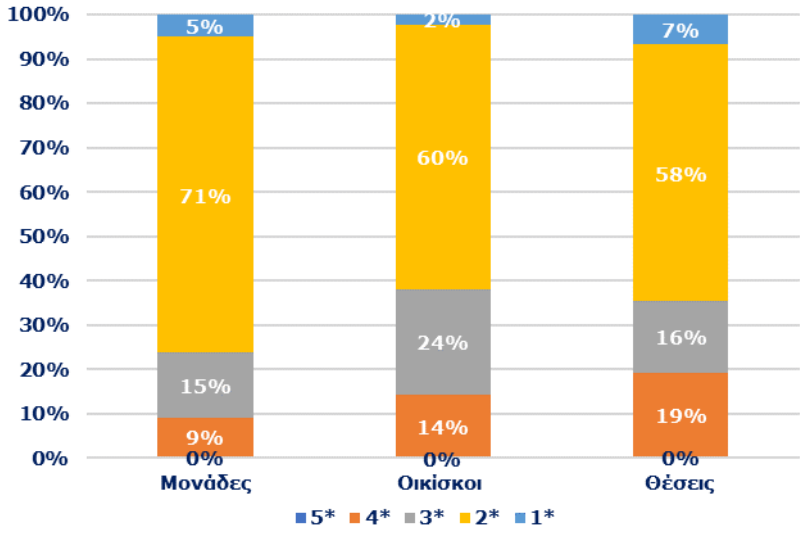

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των μονάδων των κάμπινγκ ανά Περιφέρεια, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία βρίσκεται στις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου αντιπροσωπεύοντας το 53% του συνόλου της χώρας. Αξιοσημείωτο είναι, ότι τουριστικές Περιφέρειες όπως τα Ιόνια Νησιά (8%) και η Κρήτη (5%) καταγράφουν μικρό δυναμικό στα κάμπινγκ.

Διάγραμμα 38: Ποσοστιαία κατανομή των μονάδων των κάμπινγκ της Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

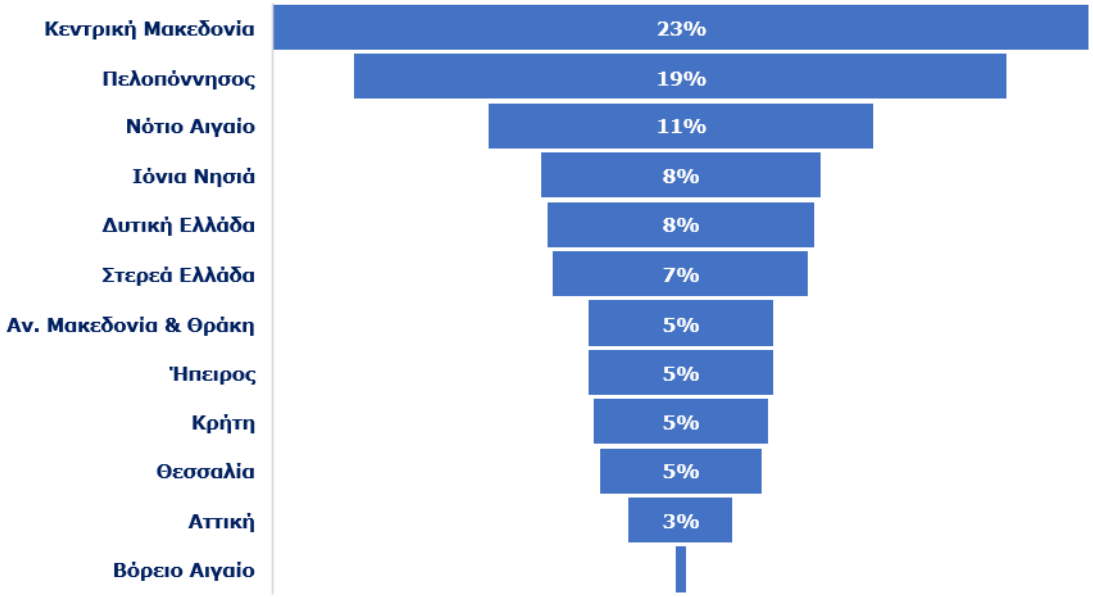

Όσον αναφορά τους οικίσκους, η εικόνα διαφοροποιείται, με τις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων να καταγράφουν τα υψηλότερα μερίδια αντιπροσωπεύοντας το 75% του δυναμικού της χώρας.

Διάγραμμα 39: Ποσοστιαία κατανομή των οικίσκων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

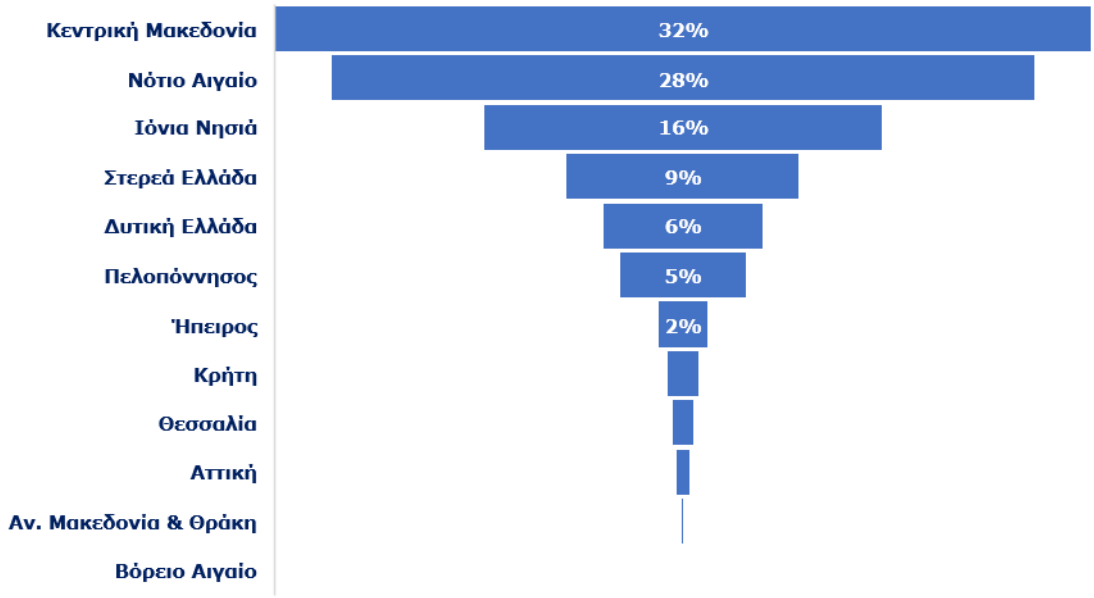

Τέλος, στις θέσεις των κάμπινγκ, τα μεγαλύτερα μερίδια καταγράφονται στις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου αντιπροσωπεύοντας το 55% του δυναμικού της χώρας.

Διάγραμμα 40: Ποσοστιαία κατανομή των θέσεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

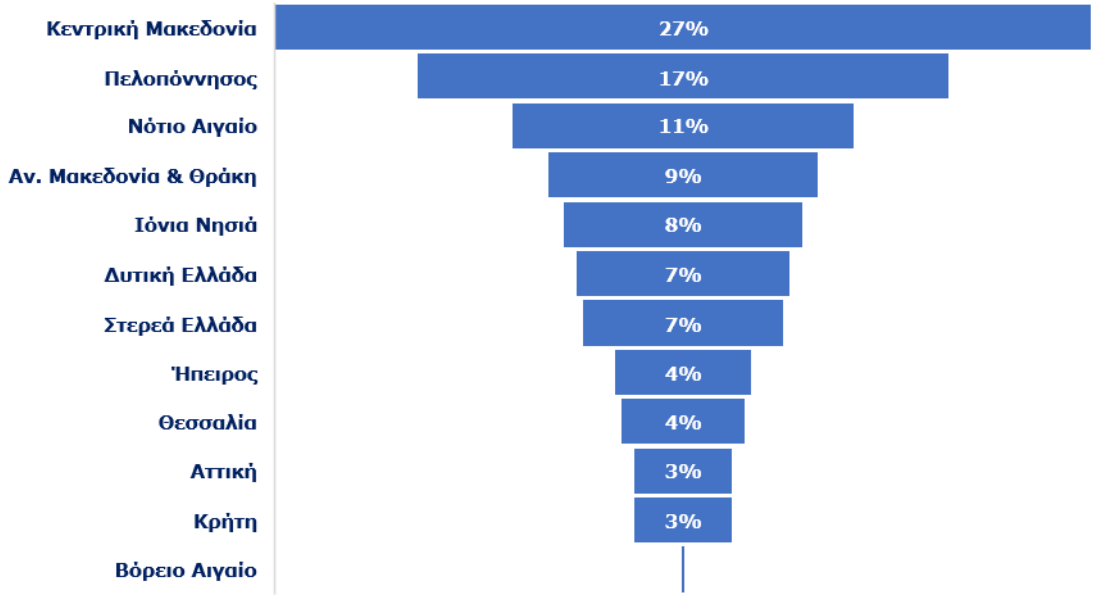

2.5.2 Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 2018 το 5% των μονάδων της χώρας, το 1% των οικίσκων και το 3% των θέσεων. Συνολικά διαθέτει 15 μονάδες με 14 οικίσκους και 760 θέσεις. Επίσης, αξιοσημείωτο είναι ότι στην Περιφέρεια Κρήτης το 73% των θέσεων εντοπίζεται στα κάμπινγκ 2*.

Πίνακας 26: Δυναμικό κάμπινγκ στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Δυναμικό Κάμπινγκ 2018						
Ενότητα		**4***	**3***	**2***	**1***	**Σύνολο**
Χανίων	Μονάδες	0	0	6	0	**6**
	Οικίσκοι	0	0	0	0	**0**
	Θέσεις	0	0	259	0	**259**
Ηρακλείου	Μονάδες	1	0	1	1	**3**
	Οικίσκοι	0	0	14	0	**14**
	Θέσεις	90	0	21	100	**211**
Ρεθύμνου	Μονάδες	0	1	3	0	**4**
	Οικίσκοι	0	0	0	0	**0**
	Θέσεις	0	18	166	0	**184**
Λασιθίου	Μονάδες	0	0	2	0	**2**
	Οικίσκοι	0	0	0	0	**0**
	Θέσεις	0	0	106	0	**106**
Σύνολο	**Μονάδες**	**1**	**1**	**12**	**1**	**15**
	Οικίσκοι	**0**	**0**	**14**	**0**	**14**
	Θέσεις	**90**	**18**	**552**	**100**	**760**

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενότητες, παρατηρούμε ότι:

- Η Ενότητα Χανίων αντιπροσωπεύει το 34% του δυναμικού των θέσεων της Περιφέρειας με 6 μονάδες, 0 οικίσκους και 259 θέσεις,
- Η Ενότητα Ηρακλείου διαθέτει το 28% του δυναμικού της Περιφέρειας με 3 μονάδες, 14 οικίσκους και 211 θέσεις,
- Η Ενότητα Ρεθύμνου διαθέτει το 24% του δυναμικού της Περιφέρειας με 4 μονάδες, 0 οικίσκους και 184 θέσεις και
- Η Ενότητα Λασιθίου διαθέτει το 14% του δυναμικού της Περιφέρειας με 2 μονάδες, 0 οικίσκους και 106 θέσεις.

Διάγραμμα 41: Ποσοστιαία κατανομή των θέσεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

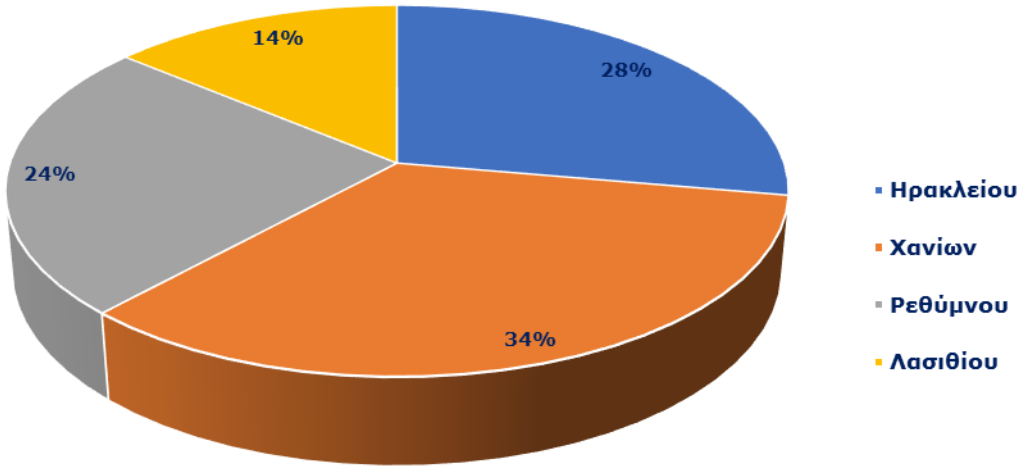

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3 ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

3.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Οι Παραδοσιακοί οικισμοί, είναι οικισμοί με ιδιαίτερη «ιστορική, πολεοδομική, αρχιτεκτονική, λαογραφική, κοινωνική και αισθητική» φυσιογνωμία διατηρώντας αναλλοίωτη την εικόνα που είχαν στον παρελθόν καθώς και τον τοπικό τους χαρακτήρα. Με ευθύνη του ΥΠΕΚΑ (Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας), 856 οικισμοί έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Στην Περιφέρεια Κρήτης καταγράφονται 99 παραδοσιακοί οικισμοί.

Πίνακας 27: Παραδοσιακοί Οικισμοί

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ				
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΡΕΘΥΜΝΟΥ		ΧΑΝΙΩΝ
ΕΘΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΑΒΔΑΝΙΤΑΙ	ΚΑΣΤΕΛΑΟΣ	ΑΓΙΑ ΡΟΥΜΕΛΗ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ (ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΗΣ)	ΑΝΑΤΟΛΗ	ΑΒΔΕΛΛΑΣ	ΖΩΝΗ Β' ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΒΩΣΑΚΟΥ	ΚΟΜΙΤΑΔΕΣ
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΧΩΡΙΟ	ΒΑΙΟΝ	ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ	ΚΑΣΤΡΙΟΝ	ΛΟΥΤΡΟ
ΚΟΥΤΟΥΛΟΥΦΑΡΙ	ΒΡΑΧΑΣΙΟΝ	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΚΑΤΩ ΠΟΡΟΣ	ΟΜΑΛΟΣ
ΜΑΤΑΛΑ	ΕΠΑΝΩ ΕΛΟΥΝΤΑ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΚΑΨΑΛΙΑΝΑ	ΠΑΤΗΜΑ
ΠΙΣΚΟΠΙΑΝΟΝ	ΕΠΑΝΩ ΣΙΣΙΟΝ	ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΚΕΡΑΜΕΣ	ΣΚΑΛΩΤΗ
ΠΡΙΝΙΑΣ	ΕΤΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΜΑΜΑΣ	ΚΡΑΣΟΥΝΑΣ	ΦΥΛΑΚΗ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ (ΜΕΓΑΛΟ ΧΩΡΙΟ)	ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ	ΑΛΦΑ	ΚΥΡΙΑΝΝΑ	ΧΩΡΑ ΣΦΑΚΙΩΝ
	ΚΑΤΩ ΖΑΚΡΟΣ	ΑΜΑΡΙΟΝ	ΛΑΓΚΑ	
	ΚΡΙΤΣΑ	ΑΜΝΑΤΟΣ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΙ	
	ΛΙΜΝΑΙ	ΑΜΠΕΛΑΚΙΟΝ	ΜΑΡΟΥΛΑΣ	
	ΜΑΚΡΥΓΙΑΛΟΣ	ΑΝΩ ΤΡΙΠΟΔΟΝ	ΜΕΓΑΛΟ ΜΕΤΟΧΙ	
	ΜΙΛΑΤΟΣ	ΑΠΟΔΟΥΛΟΥ	ΜΕΛΑΜΠΕΣ	
	ΠΛΑΚΑ	ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΙΣ	ΜΕΛΙΔΟΝΙΟ	
	ΦΟΥΡΝΗ	ΑΡΜΕΝΙΟΙ	ΜΙΚΡΟ ΜΕΤΟΧΙ	
		ΑΡΧΟΝΤΙΚΗ	ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙΟΝ	
		ΑΤΣΙΠΟΠΟΥΛΟΝ	ΜΟΥΝΤΡΟΣ	
		ΒΕΔΕΡΟΙ	ΜΟΥΡΤΖΑΝΑ	
		ΒΕΡΓΙΑΝΑ	ΜΠΑΛΙΟΝ	
		ΓΑΛΛΟΣ	ΜΥΘΡΙΟΣ	
		ΓΑΡΑΖΟΝ	ΜΥΛΟΙ	
		ΓΙΑΝΝΟΥΔΙΟΝ	ΟΜΑΛΑ	
		ΔΑΜΑΒΟΛΟΣ	ΠΙΚΡΗΣ	
		ΔΑΦΝΕΔΕΣ	ΠΛΕΥΡΙΑΝΑ	
		ΔΑΦΝΗ	ΠΡΑΣΙΑΙ	
		ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ	ΠΡΙΝΕΣ	
		ΕΠΙΣΚΟΠΗ	ΡΕΘΥΜΝΟΝ (ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΗΣ)	
		ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΛΑΠΠΑΙΩΝ	ΡΟΥΣΣΟΣΠΙΤΙΟΝ	
		ΖΟΥΡΙΔΙΟΝ	ΡΟΥΣΤΙΚΑ	
		ΚΑΛΑΜΑΣ	ΣΑΪΤΟΥΡΑΙ	
		ΚΑΛΑΝΔΑΡΕ	ΣΚΕΠΑΣΤΗ	
		ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ	ΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ	
		ΚΑΠΕΔΙΑΝΑ	ΦΟΥΡΦΟΥΡΑΣ	
		ΚΑΡΕ	ΧΡΟΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ	

Πηγή: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ

3.2.1 Αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης αποτελεί ένα νησί με τεράστια ιστορική και πολιτισμική σημασία για την Ελλάδα, δεδομένου ότι στο νησί αναπτύχθηκε ο θεωρούμενος ως πρώτος πολιτισμός επί σημερινού Ευρωπαϊκού εδάφους, ο Μινωικός πολιτισμός (2.800 π.χ. – 1.400 π.χ.). Στην Περιφέρεια σώζονται πλήθος αρχαιολογικών χώρων που μαρτυρούν την άνθιση και ανάπτυξη του Μινωικού πολιτισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας είναι η Φαιστός ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του Μινωικού πολιτισμού που βρίσκεται στην εύφορη κοιλάδα της Κάτω Μεσαράς. Η Φαιστός αποτέλεσε το θρησκευτικό και λατρευτικό κέντρο στη νότια Κρήτη. Άλλη σημαντική πόλη της αρχαιότητας ήταν η Κνωσός η οποία βρίσκεται 5 χλμ. νοτιοανατολικά του Ηρακλείου στο λόφο της Κεφάλας και αποτέλεσε την πρωτεύουσα του Μινωικού πολιτισμού.

Άλλοι αρχαιολογικοί χώροι είναι η αρχαία πόλη της Γόρτυνας, τα Μάλια, ο Αρχαιολογικός χώρος της Αμνισού και της Τυλίσου στο Ηράκλειο, η αρχαία Ελεύθερνα η οποία βρίσκεται σε απόσταση 30 χιλ. νότια του Ρεθύμνου, η αρχαία Κίσαμος στα Χανιά, η Υρτακίνα στα Τεμένια Σελίνου η οποία υπήρξε μια από τις σπουδαιότερες αρχαίες πόλεις της ορεινής ενδοχώρας στη ΝΔ Κρήτη, ο αρχαιολογικός χώρος «Αζωγυρές» ή «Αζοϊρές» που απλώνεται στα νότια της Αρχαίας Απτέρας και ανατολικά του επαρχιακού δρόμου που οδηγεί στο χωριό Στύλος, ο αρχαιολογικός χώρος Τρυπητού, Ιτάνου, Γουρνιών και Ζάκρου στο Λασίθι κ.α.

Οι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Κρήτης χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού παρατίθενται στον πίνακα κατωτέρω.

Πίνακας 28: Αρχαιολογικοί χώροι στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Αρχαιολογικοί Χώροι - Μνημεία στην Περιφέρεια Κρήτης			
Ηρακλείου	**Λασιθίου**	**Ρεθύμνου**	**Χανίων**
Φαιστός	Οχυρή Νησίδα Σπιναλόγκα	Παλαιά πόλη Ρεθύμνου	Φρούριο Φραγκοκάστελλο
Μάλια	Αρχαιολογικός Χώρος στο Παλαίκαστρο Σητείας	Αποδούλου	Γραμβούσα Κισάμου
Κνωσός	Αρχαιολογικός Χώρος Τρυπητού Σητείας	Νεκρόπολη Αρμένων	Σούδα Χανίων - Ενετική Οχύρωση
Γόρτυνα	Αρχαιολογικός Χώρος στον Πετρά Σητείας	Ελεύθερνα	Φαλάσαρνα
Αμνισός	Αρχαιολογικός Χώρος στη Νησίδα Μόχλου Σητείας		Υρτακίνα στα Τεμένια Σελίνου
Βόϊλα	Αρχαιολογικός Χώρος στη Λατώ		Τάρρα στην Αγ. Ρούμελη Σφακίων
Τύλισος	Αρχαιολογικός Χώρος Ιτάνου		Συία (Σούγια) στο Σέλινο
	Αρχαιολογικός Χώρος Γουρνιών		Πολυρρήνια Κισάμου
	Αρχαιολογικός Χώρος στη Βασιλική Ιεράπετρας		Πόλη Χανίων (Κυδωνία)
	Αρχαιολογικός Χώρος Ζάκρου		Λισός Σελίνου
			Κίσαμος
			Άπτερα στα Μεγάλα Χωράφια Αποκορώνου
			Ανώπολις Σφακίων
			Έλυρος στο Ροδοβάνι Σελίνου
			Γαύδος
			Αζοϊρές Στύλου στον Αποκόρωνα

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3.2.2 Μουσεία της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Στο ανωτέρω πολιτιστικό απόθεμα θα πρέπει να προστεθούν και τα μουσεία που βρίσκονται διάσπαρτα στην Περιφέρεια και εκθέτουν τα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα που έχουν ανασκαφεί.

Τα σημαντικότερα μουσεία της Περιφέρειας είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου ένα από τα πιο μεγάλα και αξιόλογα μουσεία στην Ελλάδα στο οποίο εκτίθενται αντιπροσωπευτικά δείγματα από όλες τις περιόδους της κρητικής προϊστορίας και ιστορίας που καλύπτουν περίπου 5.500 χρόνια, από την νεολιθική εποχή μέχρι και τους ρωμαϊκούς χρόνους. Κυρίαρχη θέση, όμως, στις συλλογές του κατέχουν τα μοναδικά αριστουργήματα της μινωικής τέχνης, την οποία μπορεί κανείς να θαυμάσει σε όλη της την εξέλιξη. Άλλα μουσεία της Περιφέρειας είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Νικολάου το οποίο φιλοξενεί ευρήματα από την ανατολική Κρήτη και το Αρχαιολογικό Μουσείο Ρεθύμνου το οποίο φιλοξενεί περίπου 1.000 εκθέματα που χρονολογούνται από την Παλαιολιθική περίοδο μέχρι και τον 17ο αιώνα μ.χ.

Επίσης, στην Περιφέρεια καταγράφονται το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνου και το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Γαβαλοχωρίου στα οποία εκτίθενται παραδοσιακές ενδυμασίες, οικιακά σκεύη, ξυλόγλυπτα κ.α.

Τέλος, στην Περιφέρεια απαντώνται μουσεία εκκλησιαστικού ενδιαφέροντος της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου όπως το Μουσείο Μονής Αγ. Τριάδας Τζαγκαρόλων στο Ακρωτήρι και η Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Συλλογή Χανίων.

Τα αναγνωρισμένα Μουσεία της Περιφέρειας Κρήτης από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού παρατίθενται στο πίνακα κατωτέρω.

Πίνακας 29: Μουσεία στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Μουσεία στην Περιφέρεια Κρήτης			
Ηρακλείου	**Λασιθίου**	**Ρεθύμνου**	**Χανίων**
Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου	Αρχαιολογικό Μουσείο Αγίου Νικολάου	Αρχαιολογικό Μουσείο Ρεθύμνου	Αρχαιολογικό Μουσείο Κισάμου
Μουσείο Καζαντζάκη		Ιστορικό - Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνου	Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων
Ιστορικό Μουσείο Κρήτης			Βυζαντινή & Μεταβυζαντινή Συλλογή Χανίων
Μουσείο Κρητικής Εθνολογίας			Μουσείο Μονής Αγ. Τριάδας Τζαγκαρόλων στο Ακρωτήρι
Λυχνοστάτης - Μουσείο Παραδοσιακής Ζωής & Λαϊκού Πολιτισμού Κρήτης			Ιστορικό - Λαογραφικό Μουσείο Γαβαλοχωρίου
Δημοτικό Μουσείο της Μάχης της Κρήτης και της Εθνικής Αντίστασης			Ναυτικό Μουσείο Κρήτης

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3.3 ΓΑΛΑΖΙΕΣ ΣΗΜΑΙΕΣ, 2018

Στην Περιφέρεια Κρήτης βραβεύτηκαν το 2018 113 παραλίες με γαλάζια σημαία. Συγκεκριμένα:

- Ενότητα Χανίων (34): Βουλισμένη, Γραμμένο, Παχειά Άμμος, Σούγια, Χαλίκια, Ελαφονήσι, Καστέλι/Μαύρος Μόλος-Πλάκα, Φαλάσαρνα/Παχειά Άμμος 1, Φαλάσαρνα/Παχειά Άμμος 2, Κολυμβάρι, Πλατανιάς Λιμανάκια, Πλατανιάς/Γερανιώτης, Ραπανιανά, Αγ. Απόστολοι 1, Αγ. Απόστολοι 2, Αγ. Μαρίνα, Αγ. Ονούφριος, Καλαθάς, Καλαμάκι, Μαράθι, Νέα Χώρα, Σταλός, Σταυρός, Χρυσή Ακτή, Αλμυρίδα, Καβρός/Anemos, Καβρός/Eliros Mare, Καβρός/Georgioupolis Resort, Καβρός/Mythos Palace, Καλύβες Ξυδά, Κυανή, Μαϊστράλι, Περαστικός/Mare Monte, Περαστικός/Pilot Beach,
- Ενότητα Ηρακλείου (22): Αμμουδάρα 1/Agapi Beach, Αμμουδάρα 4/Candia Maris, Αμμουδάρα 5/Santa Marina, Αμμουδάρα/Atlantica Akti Zeus, Ελληνοπεράματα/Apollonia Beach, Μαδέ/Athina Palace, Φόδελε/Fodele Beach Hotel, Αγ. Γεώργιος 1/Aldemar Knossos Royal Village, Αγ. Γεώργιος 2-Παναγία ρύζι /AKS Annabelle Village, Αγ. Γεώργιος 3/Aldemar Royal Mare & Cretan Village, Αγία Πελαγία-Μενόπετρα/Akrogiali Beach, Ανισαράς/Lyttos Beach, Ανισσαράς/Mitsis Laguna Resort, Δράπανος/Nana Beach, Καστρί/Creta Maris, Κλωντζάνη/Sirens Hotels, Κοκκίνη Χάνι/Knossos Beach, Κοκκίνη Χάνι/Rinela, Κοκκίνη Χάνι/Themis Beach, Λιμένας Χερσονήσου 5/Silva Beach Hotel, Ποταμός/Cretan Malia Park, Μάταλα,
- Ενότητα Ρεθύμνου (16): Αδελιανός Κάμπος Α/Aquila Rithymna Beach, Πηγιανός Κάμπος/Grecotel White Palace, Πλατανιάς Β/Minos Mare Resort, Ρέθυμνο 1/Aquila Porto Rethymno, Ρέθυμνο 1/Ilios beach, Ρέθυμνο 1/Kriti beach, Ρέθυμνο 2/Pearl Beach, Ρέθυμνο 3/Steris Beach, Ρέθυμνο 4-Μυσσίρια/Creta Palace, Σκαλέτα/Creta Star, Λιανός Κάβος Λαυρίς/Iberostar Creta Panorama, Πάνορμο Λίμνη/Grecotel Club, Αγ. Γαλήνη/Ύστερο Βαρκοτόπι, Πλακιάς, Ροδάκινο, Σούδα και
- Ενότητα Λασιθίου (41): Αγ. Νικόλαος 1/Saint Nicolas Bay, Αγ. Νικόλαος 2/Minos Palace, Αγ. Νικόλαος 3/Minos Beach, Αγ. Παντελεήμονας, Αλμυρός, Άμμος / Μαρίνα, Άμμος/Δημοτική, Αμμουδάρα, Αμμούδι/Hermes Coral, Βούλισμα, Δρήρος/Domes of Elounda, Ελούντα /Porto Elounda, Ελούντα 1/Elounda Blu, Ελούντα/Elounda Mare, Καραβοστάσι, Κιτροπλατεία, Μιραμπέλλο/Mirabello Beach & Village, Πηγαϊδάκια Ελούντας/Elounda Village, Πήλος/Istron Bay, Πλάκα/Blue Palace, Πόρος 1/Elounda Bay Palace, Πόρος 2/Elounda Beach, Σπηλιάδα/Kalimera Kriti, Σχίσμα, Χαβάνια 1/Candia

Park Village, Χαβάνια 2, Χιόνα, Ανάληψη, Βάι/Φοινικόδασος, Κάτω Ζάκρος, Κουρεμένος, Λαγούφα/Μικρή Πόλη Κρήτη, Μακρύγιαλος-Λαγκούφα/Sunwing Makrigialos Beach, Σητεία 1 / Γαλλικό, Χιόνα, Αγία Φωτιά, Αχλιά Σχινοκαψάλων, Ιεράπετρα 1-Δημοτική, Κουτσουνάρι 2/Kakkos Bay, Κουτσουνάρι-Αγ.Ιωάννης/ Sunshine Kreta & Sunshine Crete Village, Μύρτος.

3.4 ΜΑΡΙΝΕΣ, 2018

Σύμφωνα με το Τμήμα Χωροθέτησης Υποδομών Θαλάσσιου Τουρισμού του Υπουργείου Τουρισμού, στην Ελλάδα έχουν χωροθετηθεί με πράξη χαρακτηρισμού 58 μαρίνες με δυναμικό 24.371 θέσεων. Αρκετές από τις μαρίνες, είναι βραβευμένες από το πρόγραμμα «Γαλάζιες Σημαίες της Ευρώπης». Επίσης, έχουν χωροθετηθεί και 91 Καταφύγια ή Αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών με 6.233 θέσεις ελλιμενισμού.

Στην Περιφέρεια Κρήτης καταγράφονται οχτώ μαρίνες με 1.973 θέσεις ελλιμενισμού. Συγκεκριμένα, οι καταγραφόμενες μαρίνες ανά Ενότητα είναι:

- Ηρακλείου: Γούβες (72 θέσεις), Μάλια (300 θέσεις) και Όρμος Δέρματα Ηρακλείου (416 θέσεις),
- Χανίων: Κίσσαμος (180 θέσεις) και Παλαιοχώρα (140 θέσεις),
- Ρεθύμνου: Αγία Γαλήνη (112 θέσεις) και Ρέθυμνο (500 θέσεις) και
- Λασιθίου: Άγιος Νικόλαος (253).

Επίσης, στην Περιφέρεια έχουν χωροθετηθεί και έξι Καταφύγια ή Αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών (1 στο Ηράκλειο, 2 στα Χανιά, 1 στο Ρέθυμνο και 2 στο Λασίθι) με 356 θέσεις ελλιμενισμού.

3.5 ΓΚΟΛΦ

Στην Περιφέρεια Κρήτης συναντάμε δύο γήπεδα γκολφ. Το ένα βρίσκεται στην Ενότητα Ηρακλείου (Crete Golf Club) και αποτελεί ένα από τα καλύτερα γήπεδα γκολφ στην Ελλάδα. Βρίσκεται 15 χλμ. ανατολικά του Διεθνούς Αεροδρομίου Ηρακλείου και 7 χλμ. νότια του Λιμένα Χερσονήσου. Το γήπεδο γκολφ "The Crete Golf Club" 18-οπών, έχει σχεδιαστεί από τον αρχιτέκτονα γηπέδων Bob Hunt.

Το δεύτερο γήπεδο γκολφ βρίσκεται στην Ελούντα στην Ενότητα Λασιθίου. Το γήπεδο γκολφ "Porto Elounda Golf Club" είναι 9 οπών και προσφέρει την ευκαιρία στους ενδιαφερόμενους, είτε να μάθουν να παίζουν γκολφ κατά την διάρκεια των διακοπών τους, είτε να ενισχύσουν τις τεχνικές τους.

3.6 ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ

Σε όλη την Κρήτη λειτουργούν πολλά καταδυτικά κέντρα (κυρίως στα βόρεια του νησιού) που μπορούν να εξυπηρετήσουν δύτες όλων των κατηγοριών, κάθε χρονική περίοδο.

- **Χανιά**, ο κόλπος της Σούδας & οι βραχώδεις ακτές από τις Καλύβες ως και τη Γεωργιούπολη φιλοξενούν δεκάδες εντυπωσιακά σημεία κατάδυσης, με δεκάδες σπηλιές και βραχώδεις αβύσσους. Ανάμεσα τους ξεχωρίζει το υποθαλάσσιο σπήλαιο των Ελεφάντων, που πήρε το όνομα του από τα οστά ελεφάντων που υπάρχουν απολιθωμένα ακόμη στο βυθό,
- **Ρέθυμνο,** ο βυθός στα Σκινάρια είναι από τους εντυπωσιακότερους στο νησί, με πλούσια ζωή και ορατότητα που ξεπερνάει τα 40μ. Στο βορρά, οι βραχώδεις ακτές ανάμεσα στη Σκαλέτα και το Γεροπόταμο, γεμάτες σπηλιές, προσφέρονται για υποβρύχια εξερεύνηση,
- **Ηράκλειο,** Οι κύριες περιοχές κατάδυσης βρίσκονται στην περιοχή της Αχλάδας, δυτικά του Ηρακλείου. Καταδυτικά κέντρα βρίσκονται στις παραλίες της Λυγαριάς και του Μονοναύτη. Αρκετές σχολές κατάδυσης βρίσκονται επίσης στη Χερσόνησο και στα Μάλια, προσφέροντας συνήθως καταδυτικές εκδρομές στο νησί της Ντίας.
- **Λασίθι**, η καταδυτική εμπειρία ξεκινάει συνήθως από την περιοχή του Αγίου Νικολάου, το νησί των Αγίων Πάντων και το Βούλισμα. Στις ακτές του Κάβο Σίδερο, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει ίσως τον πλουσιότερο βυθό στο νησί. Στην Ιεράπετρα, καταδύσεις γίνονται στην παραλία του Περιστερά και στο νησάκι της Αγίας Φωτιάς. Στο Κουφονήσι, την Ίτανο & την Ελούντα υπάρχουν τμήματα βυθισμένων παλιών πόλεων, που μπορούν εξερευνηθούν με μάσκα.

3.7 ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ - TREKKING

Το Ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων αποστάσεων Ε4 περιλαμβάνει ένα μεγάλο οδικό δίκτυο μονοπατιών με ιδιαίτερη πολιτιστική, φυσική και ιστορική αξία. Έχει σηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση Περιπατητών και ενώνει την Κίσσαμο με τη Ζάκρο αφού διασχίσει όλους τους μεγάλους ορεινούς όγκους της Κρήτης (Λευκά Όρη, Κρυονερίτης, Βρύσινας, Κέντρος, Ψηλορείτης, Γιούχτας, Δίκτη, Θρυπτή) με μερικές διακλαδώσεις. Εκτός από το δίκτυο μονοπατιών Ε4, υπάρχουν δεκάδες πεζοπορικές διαδρομές. Οι κυριότερες από αυτές είναι:

- Στο Φαράγγι της Σαμαριάς,
- Στο Φαράγγι Αγίου Αντωνίου Πατσού,
- Στο Φαράγγι Ρίχτη,
- Στο Φαράγγι Σαρακίνας,
- Στο Φαράγγι Αράδαινας,
- Στο Φαράγγι Δικτάμου,
- Στο Φαράγγι Αλμυρού,
- Στο Φαράγγι Αποσελέμη,
- Στο Σφακιανό Φαράγγι,
- Στο Φαράγγι Μποριανών,
- Ανάβαση στον Ψηλορείτη,
- Ελαφονήσι – Σούγια,
- Δάσος του Ρούβα,
- Διάσχιση της Ορεινής Ερήμου στα Λευκά Όρη,
- Στο Φαράγγι των Νεκρών,
- Μονοπάτι της Δίκτης,
- Ανάβαση στο όρος Γκίγκιλος,
- Μονοπάτι του Κουδουμά,
- Στο Φαράγγι του Ίμπρου,
- Το Ιερό μονοπάτι του Γιούχτα,
- Στο Φαράγγι Αγίας Ειρήνης,
- Οροπέδιο Λασιθίου.

3.8 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Στην Περιφέρεια Κρήτης συναντάμε και πλήθος αναρριχητικών πεδίων για τους λάτρεις της αναρρίχησης. Τα σημαντικότερα πεδία της Περιφέρειας ανά Ενότητα είναι:

Ηράκλειο

- Αναρριχητικό πεδίο Παλαιόκαστρου, διαθέτει 3 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας V – VII,
- Αναρριχητικό πεδίο Κοψιάς, διαθέτει 20 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας IV – VIII,
- Αναρριχητικό πεδίο Αγιοφάραγγου, διαθέτει 6 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας V – VII,
- Αναρριχητικό πεδίο Καπετανιανά, βρίσκεται κοντά στο χωριό Καπετανιανά στα Αστερούσια Όρη. Διαθέτει 40 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας IV – VIII,

Χανιά

- Αναρριχητικό πεδίο Καλαθάς, βρίσκεται στην Ενότητα Χανίων και διαθέτει 30 διαδρομές. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι IV – VII,
- Αναρριχητικό πεδίο Σταυρός Ακρωτήρι, διαθέτει 6 διαδρομές και ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών είναι V – VII,
- Αναρριχητικό πεδίο Γκίγκιλος, διαθέτει 15 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας V – VII,
- Αναρριχητικό πεδίο Θέρισσος, βρίσκεται κοντά στο χωριό Θέρισσος και διαθέτει 16 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας V – VII

Ρέθυμνο

- Αναρριχητικό πεδίο Κρύας Βρύσης, το αναρριχητικό πεδίο βρίσκεται στο χωριό Κρύα Βρύση της Ενότητας Ρεθύμνου στους πρόποδες του βουνού Κέδρος και στο τέλος του φαραγγιού της Γρε Δάφνης. Ο βράχος είναι σε μεγάλο ποσοστό κάθετος ή αρνητικός. Βαθμός δυσκολίας διαδρομών V – VIII,

Λασίθι

- Αναρριχητικό πεδίο Πέζας, βρίσκεται ανατολικά 12χλμ. από τον Άγιο Νικόλαο σε υψόμετρο 300μ. Το πεδίο αποτελείται από 4 βράχους: Μίνωα, Τάλω, Ιστρώνα και Πάνα. Το ανάπτυγμα των διαδρόμων του κυμαίνεται από 14 έως 30μ. Ο βαθμός δυσκολίας των διαδρομών του κυμαίνεται από 8a – 8b+,
- Αναρριχητικό πεδίο Δίκτης, διαθέτει 14 διαδρομές με βαθμό δυσκολίας IV – VI+.

3.9 ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Η Κρήτη διαθέτει καταφύγια και στους τρεις μεγάλους ορεινούς όγκους της, τα οποία συντηρούν οι Ορειβατικοί Σύλλογοι του νησιού. Τα ορειβατικά καταφύγια που καταγράφονται στην Περιφέρεια Κρήτης είναι:

- Καταφύγιο Καλλέργη, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.680μ., 5χλμ. ανατολικά του Οροπεδίου του Ομαλού και αποτελεί το γνωστότερο και καλύτερα οργανωμένο καταφύγιο της Κρήτης. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει 50 άτομα και είναι ανοικτό καθημερινά από τον Απρίλιο ως τον Οκτώβριο.
- Καταφύγιο στην Ταύρη, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.200μ., 2χλμ. δυτικά του οικισμού Αμμουδάρι του Ασκύφου, 51 χλμ. νότια των Χανίων. Το καταφύγιο διαθέτει 42 κλίνες.
- Καταφύγιο Χρήστος Χουλιόπουλος, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.980μ., στο οροπέδιο Κατσιβέλι στις παρυφές της κορυφής Σβουριχτής. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει 20 άτομα.
- Καταφύγιο Βόλικας, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.450μ. κοντά στους Κάμπους Κεραμιών στα Βόρεια Λευκά Όρη. Το καταφύγιο είναι το παλαιότερο της Κρήτης, καθώς κτίστηκε το 1958 και ανακαινίστηκε το 2006. Μπορεί να φιλοξενήσει 30 άτομα.
- Καταφύγιο Τουμπωτός Πρίνος, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.600μ. στις δυτικές παρυφές του Ψηλορείτη.
- Καταφύγιο Λάκκου Μιγερού, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.670μ. στην θέση Λάκκος Μιγερού στην Περιφέρεια του χωριού Λιβάδια Μυλοπόταμου στον Ψηλορείτη. Στο καταφύγιο υπάρχουν 6 κρεβάτια.
- Καταφύγιο Πρίνος, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.100μ. στις ανατολικές πλαγιές του Ψηλορείτη, στην Περιφέρεια του χωριού Άνω Ασίτες. Το καταφύγιο λειτουργεί από το 1967 και μπορεί να φιλοξενήσει 30 άτομα.
- Καταφύγιο Σαμάρι, βρίσκεται στον Ψηλορείτη σε υψόμετρο 1.417μ. στην δυτική πλαγιά του φαραγγιού του Αγίου Νικολάου. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει περίπου 20 ορειβάτες.
- Καταφύγιο Στροβίλι, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.533μ. πάνω από το Οροπέδιο Λιμνάκαρο της Οροσειράς Δίκτη. Το καταφύγιο μπορεί να φιλοξενήσει 12 άτομα.
- Καταφύγιο Θρυπτής, βρίσκεται σε υψόμετρο 1.476μ. δίπλα από το εκκλησάκι του Αφέντη Χριστού.

4 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

4.1 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ, 2013 - 2018

4.1.1 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Στην Ελλάδα την περίοδο 2013 – 2018, σημειώθηκε αύξηση κατά +62% (από 12,8 εκατ. το 2013 σε 20,8 εκατ. το 2018) στις διεθνείς αεροπορικές αφίξεις. Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των αφίξεων τους, με τις υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις να καταγράφονται στις Περιφέρειες Πελοποννήσου (+119%, από 58 χιλ. το 2013 σε 127 χιλ. το 2018), Αττικής (+118%, από 2,6 εκατ. το 2013 σε 5,7 εκατ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+112%, από 76 χιλ. το 2013 σε 160 χιλ. το 2018) και Δυτικής Ελλάδας (+65%, από 224 χιλ. το 2013 σε 371 χιλ. το 2018). Σε απόλυτες διαφορές οι υψηλότερες αυξήσεις την περίοδο 2013 – 2018 καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Αττικής (+3,1 εκατ.), Κρήτης (+1,2 εκατ.), Νοτίου Αιγαίου (+1,4 εκατ.), Ιονίων Νήσων (+1,0 εκατ.) και Κεντρικής Μακεδονίας (+814 χιλ.).

Πίνακας 30: Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττικής	2.622.609	3.394.561	4.159.014	4.524.944	4.799.157	5.729.403	118%
Κρήτης	**3.323.978**	**3.533.754**	**3.483.319**	**3.900.169**	**4.250.971**	**4.555.421**	**37%**
Νοτίου Αιγαίου	3.194.216	3.568.374	3.571.426	3.667.218	4.065.867	4.546.194	42%
Ιονίων Νήσων	1.630.111	1.859.023	1.916.497	2.139.491	2.347.704	2.675.700	64%
Κεντρικής Μακεδονίας	1.351.378	1.569.814	1.556.788	1.710.606	1.928.874	2.165.736	60%
Δυτικής Ελλάδας	224.495	249.772	263.269	290.010	347.635	371.429	65%
Βορείου Αιγαίου	175.906	215.563	221.796	141.055	168.999	215.088	22%
Θεσσαλίας	154.056	173.955	171.373	186.868	197.706	205.926	34%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	75.814	75.818	85.993	88.509	129.739	160.370	112%
Πελοποννήσου	57.947	108.623	86.508	106.921	121.609	126.746	119%
Ηπείρου	0	0	0	0	3.232	9.845	
Στερεάς Ελλάδας	0	0	3.256	1.085	1.129	1.985	
Δυτικής Μακεδονίας	0	0	0	0	0	125	
Ελλάδα	**12.810.510**	**14.749.257**	**15.519.239**	**16.756.876**	**18.362.622**	**20.763.968**	**62%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT- Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διεθνών αφίξεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στις Περιφέρειες Αττικής (28%), Κρήτης (22%), Νοτίου Αιγαίου (22%), Ιονίων Νήσων (13%) και Κεντρικής Μακεδονίας (10%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες υποδέχτηκαν το 2018 το 95% του συνόλου των διεθνών αεροπορικών αφίξεων της Ελλάδας.

Διάγραμμα 42: Ποσοστιαία κατανομή των διεθνών αεροπορικών αφίξεων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

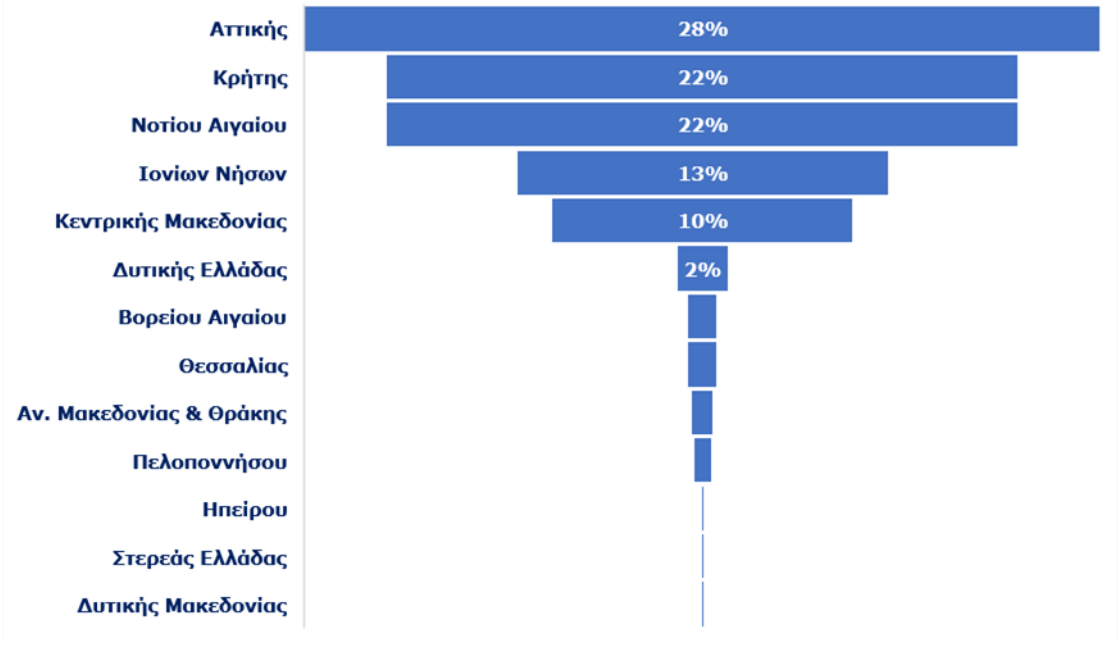

4.1.2 Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσαν αύξηση κατά +37% (από 3,3 εκατ. το 2013 σε 4,6 εκατ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Ηρακλείου (+36%, από 2,5 εκατ. το 2013 σε 3,4 εκατ. το 2018), Χανίων (+37%, από 849 χιλ. το 2013 σε 1,2 εκατ. το 2018) και Λασιθίου (+895%, από 2 χιλ. το 2013 σε 19 χιλ. το 2018).

Πίνακας 31: Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 - 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	2.472.775	2.595.702	2.542.914	2.859.931	3.151.795	3.371.797	36%
Χανίων	849.271	935.615	939.794	1.039.616	1.093.200	1.164.395	37%
Λασιθίου	1.932	2.437	611	622	5.976	19.229	895%
Κρήτη	**3.323.978**	**3.533.754**	**3.483.319**	**3.900.169**	**4.250.971**	**4.555.421**	**37%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT- Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διεθνών αφίξεων στις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στην Ενότητα Ηρακλείου (74%) και ακολούθως στα Χανιά (26%). Η Ενότητα Λασιθίου και συγκεκριμένα το αεροδρόμιο της Σητείας αντιπροσωπεύει μόλις το 0,4% των διεθνών αεροπορικών αφίξεων που καταγράφηκαν στην Περιφέρεια Κρήτης για το 2018.

Διάγραμμα 43: Ποσοστιαία κατανομή των διεθνών αεροπορικών αφίξεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

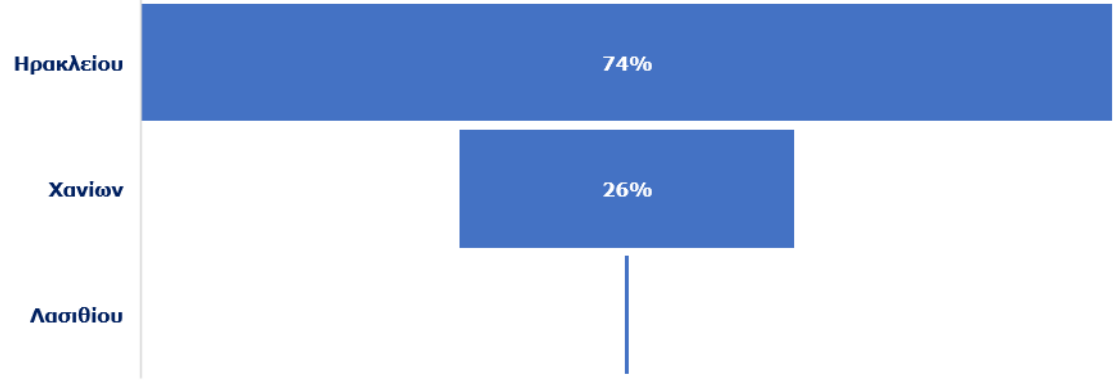

4.2 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, 2013 - 2018

4.2.1 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Στην Ελλάδα την περίοδο 2013 – 2018, σημειώθηκε αύξηση στην κίνηση εσωτερικού κατά +75% (από 4,9 εκατ. το 2013 σε 8,6 εκατ. το 2018). Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των αφίξεων τους, με εξαίρεση μόνο την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (-34%, από 10 χιλ. το 2013 σε 7 χιλ. το 2018). Τις υψηλότερες αυξήσεις σε απόλυτους αριθμούς σημείωσαν οι Περιφέρειες Αττικής (+80% ή +1,8 εκατ. επισκέπτες), Νοτίου Αιγαίου (+99% ή +788 χιλ. επισκέπτες), Κεντρικής Μακεδονίας (+76% ή +497 χιλ. επισκέπτες), Κρήτης (+63% ή +384 χιλ. επισκέπτες) και Ιονίων Νήσων (+84% ή +115 χιλ. επισκέπτες). Η μικρότερη αύξηση καταγράφηκε στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (+1%, από 4 χιλ. το 2013 σε 4 χιλ. το 2018).

Πίνακας 32: Κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττικής	2.215.379	2.689.631	3.282.544	3.640.410	3.758.129	3.976.701	80%
Νοτίου Αιγαίου	800.243	953.988	1.153.108	1.292.527	1.454.828	1.588.533	99%
Κεντρικής Μακεδονίας	655.359	888.459	1.097.676	1.109.598	1.197.084	1.152.806	76%
Κρήτης	**611.513**	**707.540**	**897.968**	**949.392**	**999.180**	**995.895**	**63%**
Βορείου Αιγαίου	331.776	362.481	372.542	387.042	393.266	410.659	24%
Ιονίων Νήσων	137.362	155.070	177.775	212.025	219.583	252.499	84%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	111.984	114.929	119.360	120.834	120.457	139.722	25%
Ηπείρου	31.866	39.424	43.048	48.083	44.239	44.456	40%
Θεσσαλίας	11.827	16.156	16.344	20.838	21.360	21.815	84%
Πελοποννήσου	9.535	7.977	6.821	6.712	15.851	11.168	17%
Στερεάς Ελλάδας	9.955	6.211	7.485	6.452	7.209	6.611	-34%
Δυτικής Ελλάδας	3.006	2.793	5.489	9.684	6.428	4.718	57%
Δυτικής Μακεδονίας	3.964	3.000	3.442	4.662	4.034	4.001	1%
Ελλάδα	**4.933.769**	**5.947.659**	**7.183.602**	**7.808.259**	**8.241.648**	**8.609.584**	**75%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή της κίνησης εσωτερικού στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στις Περιφέρειες Αττικής (46%), Νοτίου Αιγαίου (18%), Κεντρικής Μακεδονίας (13%) και Κρήτης (12%). Δηλαδή τα αεροδρόμια των 4 αυτών Περιφερειών υποδέχτηκαν το 2018 το 90% της εσωτερικής κίνησης της Ελλάδας.

Διάγραμμα 44: Ποσοστιαία κατανομή της κίνησης εσωτερικού της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

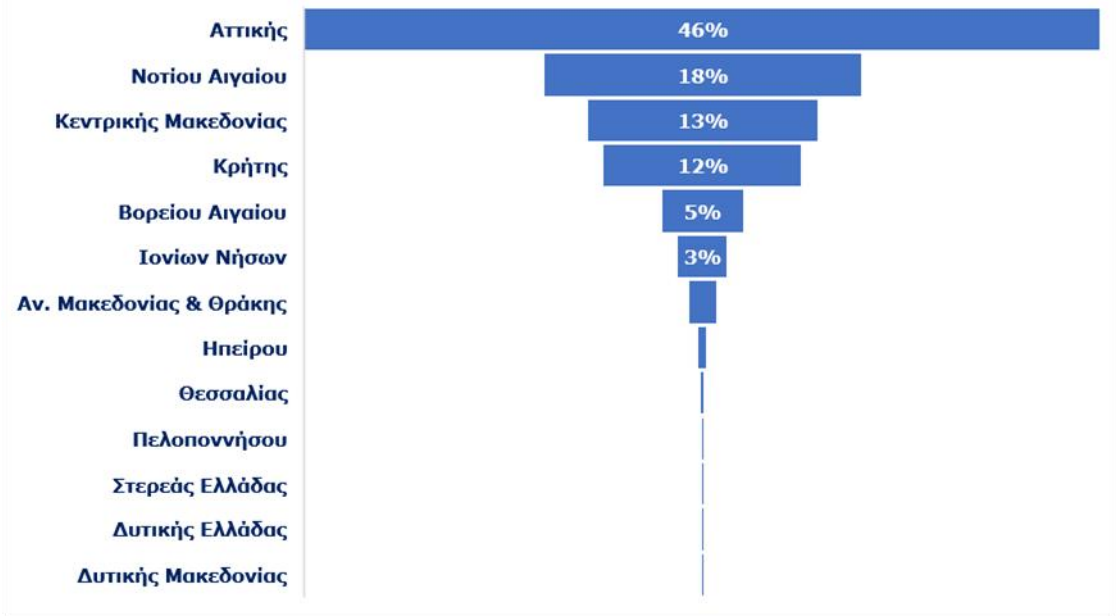

4.2.2 Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε αύξηση κατά +63% (από 612 χιλ. το 2013 σε 996 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή, με εξαίρεση την Ενότητα Λασιθίου (-27%, από 16 χιλ. το 2013 σε 11 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Ενότητες: Ηρακλείου (+62%, από 410 χιλ. το 2013 σε 666 χιλ. το 2018) και Χανίων (+71%, από 186 χιλ. το 2013 σε 319 χιλ. το 2018).

Πίνακας 33: Αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 - 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	409.981	407.162	473.771	503.021	574.803	665.722	62%
Χανίων	185.888	285.611	411.793	436.793	414.769	318.759	71%
Λασιθίου	15.644	14.767	12.404	9.578	9.608	11.414	-27%
Κρήτης	**611.513**	**707.540**	**897.968**	**949.392**	**999.180**	**995.895**	**63%**

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ, FRAPORT Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή της αεροπορικής κίνησης εσωτερικού στις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες για το 2018, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζεται στις Ενότητες Ηρακλείου (67%) και Χανίων (32%). Η Ενότητα Λασιθίου και συγκεκριμένα το αεροδρόμιο της Σητείας αντιπροσωπεύει μόλις το 1% της αεροπορικής κίνησης εσωτερικού που καταγράφηκε στην Περιφέρεια Κρήτης.

Διάγραμμα 45: Ποσοστιαία κατανομή της αεροπορικής κίνησης εσωτερικού στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

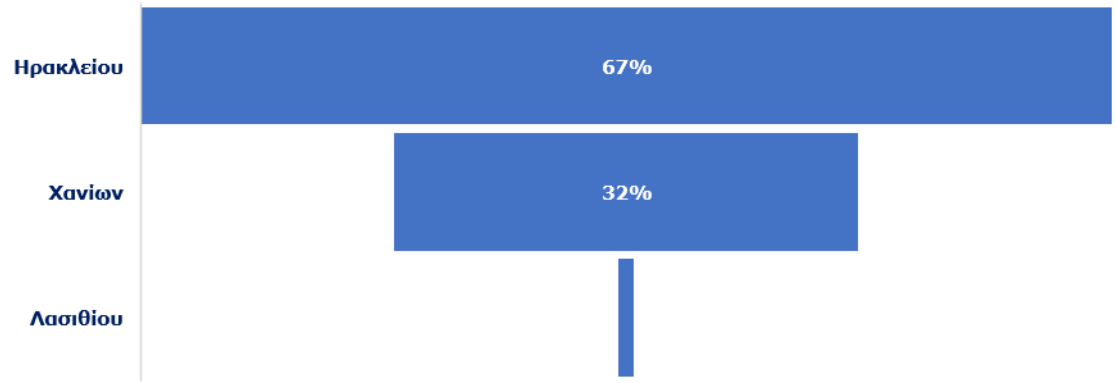

4.3 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, 2013 - 2018

4.3.1 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Στην Ενότητα αυτή καταγράφονται οι διακινηθέντες (επιβίβαση και αποβίβαση) εσωτερικού από τους κατά τόπους λιμένες της χώρας. Οι διακινηθέντες εσωτερικού την περίοδο 2013 – 2018, στους λιμένες της χώρας σημείωσαν μείωση κατά -1% (από 70,8 εκατ. το 2013 σε 70,2 εκατ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες της χώρας σημείωσαν αύξηση στους διακινηθέντες επιβάτες, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Αττικής (-18%, από 36,4 εκατ. το 2013 σε 29,8 εκατ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας (-24%, από 5,8 εκατ. το 2013 σε 4,4 εκατ. το 2018) και Στερεάς Ελλάδας (-7%, από 2,4 εκατ. το 2013 σε 2,2 εκατ. το 2018).

Πίνακας 34: Διακινηθέντες εσωτερικού στους λιμένες της χώρας ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Αττικής	36.353.806	29.129.874	28.950.459	27.795.511	29.315.860	29.775.672	-18%
Νοτίου Αιγαίου	9.972.232	11.178.355	11.040.557	11.511.849	13.023.588	14.117.081	42%
Ιονίων Νήσων	4.802.410	4.981.852	4.700.327	4.895.180	5.224.639	5.604.635	17%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	3.289.445	3.681.335	3.942.035	4.200.682	4.392.321	4.432.651	35%
Δυτικής Ελλάδας	5.789.761	6.494.926	6.249.616	4.271.304	4.312.585	4.413.601	-24%
Κρήτης	**2.446.140**	**2.685.989**	**2.268.104**	**2.430.335**	**2.805.390**	**2.936.979**	**20%**
Στερεάς Ελλάδας	2.350.808	2.119.732	2.114.039	2.079.675	2.112.974	2.196.668	-7%
Ηπείρου	1.599.345	1.615.320	1.560.773	1.615.324	1.776.662	1.879.806	18%
Θεσσαλίας	1.298.652	1.352.840	1.309.660	1.387.309	1.500.274	1.499.130	15%
Βορείου Αιγαίου	1.343.633	1.345.520	1.715.910	1.475.599	1.475.875	1.447.094	8%
Κεντρικής Μακεδονίας	806.891	846.389	837.902	981.700	965.920	993.338	23%
Πελοποννήσου	734.768	830.375	540.283	727.890	977.712	894.677	22%
Ελλάδα	**70.787.891**	**66.262.507**	**65.229.665**	**63.372.358**	**67.883.800**	**70.191.332**	**-1%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εντοπίζονται στις Περιφέρειες Αττικής (42%) και Νοτίου Αιγαίου (20%). Δηλαδή οι δύο αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 62% της συνολικής διακίνησης της Ελλάδας για το 2018.

Διάγραμμα 46: Ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στα λιμάνια της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

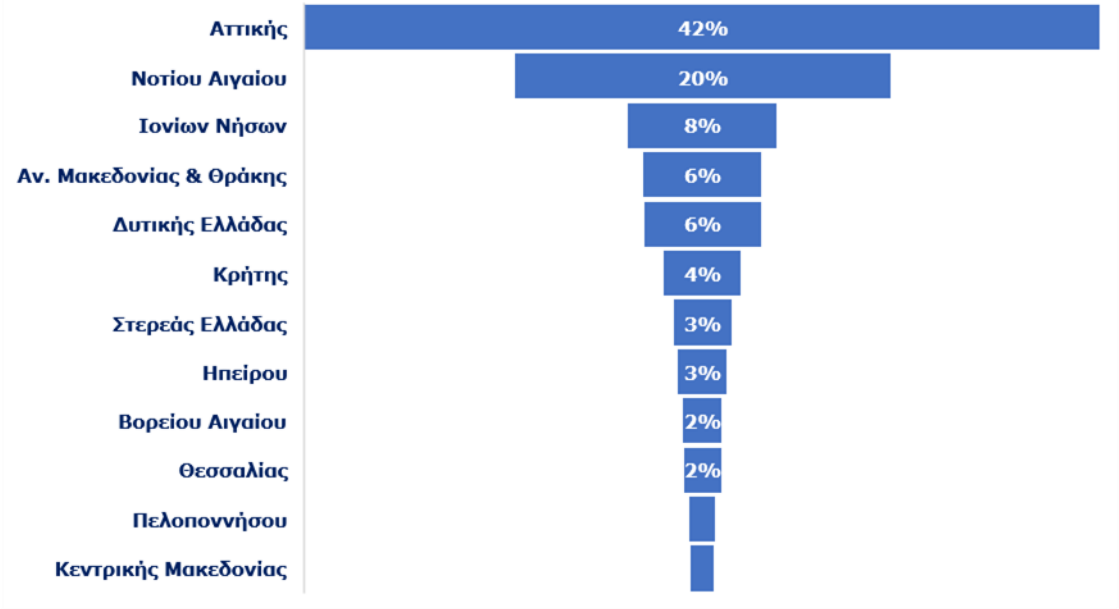

4.3.2 Ακτοπλοϊκή κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Κρήτης

Η Περιφέρεια Κρήτης για το 2018 αντιπροσωπεύει το 4% των διακινηθέντων εσωτερικού της χώρας, σημειώνοντας την περίοδο 2013-2018 αύξηση κατά +20% (από 2,4 εκατ. το 2013 σε 2,9 εκατ. το 2018). Επιμέρους, η εικόνα είναι θετική: Ηράκλειο (+12%, από 1,4 εκατ. το 2013 σε 1,6 εκατ. το 2018), Χανιά (+25%, από 1,0 εκατ. το 2013 σε 1,3 εκατ. το 2018) και Λασίθι (+2%, από 11 χιλ. το 2013 σε 11 χιλ. το 2018). Η Ενότητα Ρεθύμνου το 2013 δεν σημείωσε ακτοπλοϊκή κίνηση ενώ το 2018 κατέγραψε 68 χιλ. διακινηθέντες.

Πίνακας 35: Διακινηθέντες εσωτερικού στους λιμένες της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 - 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	1.394.711	1.632.260	1.401.693	1.467.038	1.549.771	1.561.172	12%
Χανίων	1.040.638	973.789	1.183.455	954.464	854.087	1.296.435	25%
Ρεθύμνου	0	70.669	389	0	61.664	68.322	
Λασιθίου	10.791	9.271	11.935	8.833	10.500	11.050	2%
Κρήτη	**2.446.140**	**2.685.989**	**2.597.472**	**2.430.335**	**2.476.022**	**2.936.979**	**20%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στα λιμάνια της Περιφέρειας για το 2018, παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα μερίδια καταγράφονται στις Ενότητες Ηρακλείου (53%) και Χανίων (44%). Οι Ενότητες Ρεθύμνου (2%) και Λασιθίου (0,4%) αντιπροσωπεύουν κάτι λιγότερο από το 3% των συνολικών διακινηθέντων που καταγράφηκαν στην Περιφέρεια.

Διάγραμμα 47: Ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στα λιμάνια της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

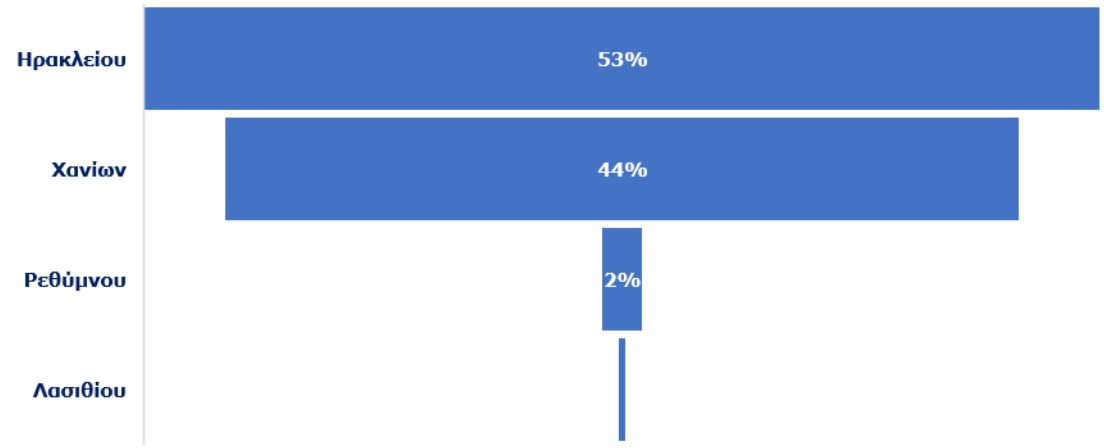

4.4 ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, 2013 - 2018

Οι διακινηθέντες εξωτερικού την περίοδο 2013-2018 σημείωσαν αύξηση κατά +21% (από 1,5 εκατ. το 2013 σε 1,8 εκατ. το 2018). Επιμέρους, διακινηθέντες εξωτερικού καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Ηπείρου (λιμάνι Ηγουμενίτσας) (+22%, από 780 χιλ. το 2013 σε 955 χιλ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας (λιμάνι Πάτρας) (-12%, από 559 χιλ. το 2013 σε 490 χιλ. το 2018) και Ιονίων Νήσων (λιμάνι Κέρκυρας) (+230%, από 106 χιλ. το 2013 σε 350 χιλ. το 2018). Επίσης, οι Λοιποί λιμένες σημείωσαν μείωση στους διακινηθέντες τους κατά -74% (από 50 χιλ. το 2013 σε 13 χιλ. το 2018).

Πίνακας 36: Διακινηθέντες εξωτερικού στους λιμένες της χώρας ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηπείρου	780.142	928.975	971.012	836.566	918.972	955.379	22%
Δυτικής Ελλάδας	559.486	590.328	603.312	497.313	500.725	489.583	-12%
Ιονίων Νήσων	105.902	138.566	162.221	186.634	262.103	349.764	230%
Λοιπές	50.205	11.282	5.631	6.722	18.147	12.932	-74%
Ελλάδα	**1.495.735**	**1.669.151**	**1.742.176**	**1.527.235**	**1.699.947**	**1.807.658**	**21%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εξωτερικού στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στην Περιφέρεια Ηπείρου (53%) και ακολούθως στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας (27%), Ιονίων Νήσων (19%) και Λοιπών (1%).

Διάγραμμα 48: Ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εξωτερικού στα λιμάνια της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2018

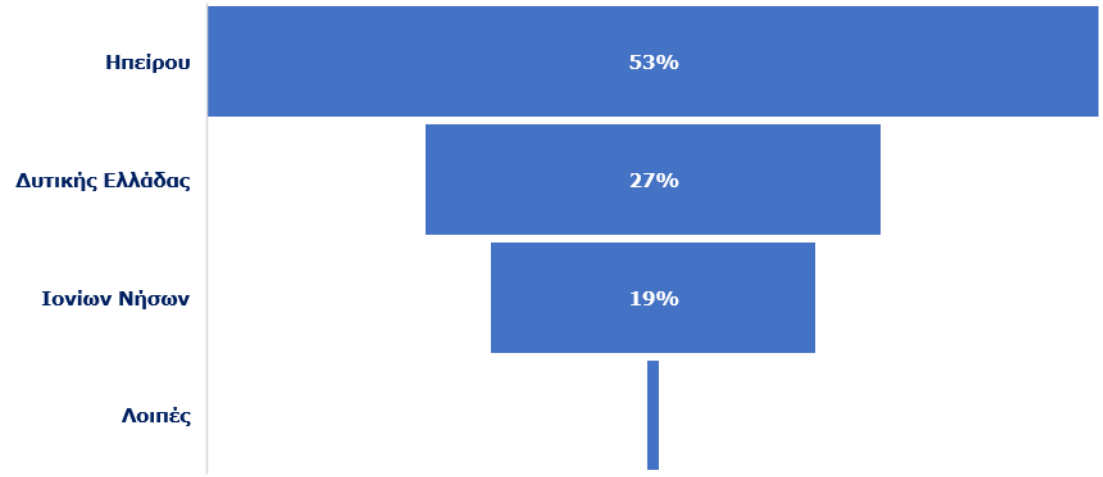

4.5 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ, 2013 - 2018

4.5.1 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Η κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στα λιμάνια της Ελλάδας σημείωσε μείωση την περίοδο 2013 – 2018 κατά -20% (από 4.288 το 2013 σε 3.410 το 2018). Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως μετά το 2016, στην πολιτική αναταραχή (αποτυχημένο πραξικόπημα) και στους φόβους ασφαλείας (τρομοκρατία) στην γειτονική Τουρκία, αφού τα αξιοθέατα σε Ελλάδα και Τουρκία πλασάρονται από τις εταιρίες κρουαζιέρας σε κοινά πακέτα.

Πίνακας 37: Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Νοτίου Αιγαίου	1.870	1.714	1.989	1.875	1.455	1.466	-22%
Αττικής	751	638	680	708	607	526	-30%
Ιονίων Νήσων	614	487	527	587	477	520	-15%
Κρήτης	**282**	**286**	**293**	**303**	**279**	**308**	**9%**
Δυτικής Ελλάδας	309	253	245	276	273	223	-28%
Πελοποννήσου	142	130	165	204	161	157	11%
Βορείου Αιγαίου	133	136	155	137	53	109	-18%
Θεσσαλίας	48	71	88	72	18	40	-17%
Στερεάς Ελλάδας	88	50	83	92	74	35	-60%
Ηπείρου	18	17	11	11	8	14	-22%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	15	26	23	19	6	7	-53%
Κεντρικής Μακεδονίας	18	31	35	23	4	5	-72%
Ελλάδα	**4.288**	**3.839**	**4.294**	**4.307**	**3.415**	**3.410**	**-20%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στην κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στους λιμένες τους, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Πελοποννήσου (+11%, από 142 κρουαζιερόπλοια το 2013 σε 157 κρουαζιερόπλοια το 2018) και Κρήτης (+9%, από 282 κρουαζιερόπλοια το 2013 σε 308 κρουαζιερόπλοια το 2018).

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή της κίνησης κρουαζιερόπλοιων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το Νότιο Αιγαίο (43%), η Αττική (15%), τα Ιόνια Νησιά (15%), η Κρήτη (9%) και η Δυτική Ελλάδα (7%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό, αντιπροσωπεύοντας για το 2018 το 89% της κίνησης των κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 49: Ποσοστιαία κατανομή κίνησης κρουαζιερόπλοιων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

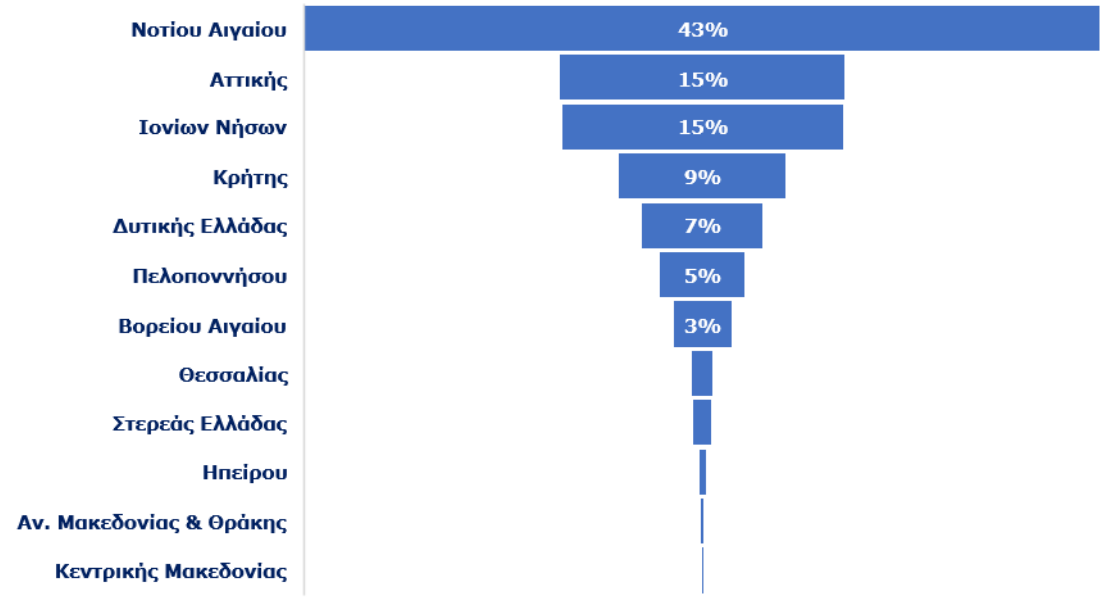

4.5.2 Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Κρήτης

Η Περιφέρεια Κρήτης υποδέχτηκε το 2018 το 9% των κρουαζιερόπλοιων που επισκέφθηκαν την χώρα. Συγκεκριμένα, η κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε αύξηση κατά +9% (από 282 κρουαζιερόπλοια το 2013 σε 308 κρουαζιερόπλοια το 2018). Ο μεγαλύτερος όγκος εντοπίζεται στα λιμάνια του Ηρακλείου (+6%, από 177 κρουαζιερόπλοια το 2013 σε 187 κρουαζιερόπλοια το 2018) και των Χανίων (+66%, από 47 το 2013 σε 78 το 2018) για όλη την εξεταζόμενη περίοδος. Μικρότερη κίνηση καταγράφεται στα λιμάνια του Αγ. Νικολάου (-54%, από 52 το 2013 σε 24 το 2018), του Ρεθύμνου (+220%, από 5 το 2013 σε 16 το 2018) και της Σητείας (+200%, από 1 το 2013 σε 3 το 2018).

Πίνακας 38: Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά λιμάνι, 2013 – 2018

Λιμάνι	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	177	160	170	165	131	187	6%
Χανίων	47	38	59	86	84	78	66%
Αγ. Νικολάου	52	66	52	49	43	24	-54%
Ρεθύμνου	5	18	11	3	21	16	220%
Σητείας	1	4	1	0	0	3	200%
Κρήτη	**282**	**286**	**293**	**303**	**279**	**308**	**9%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή της κίνησης κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Κρήτης για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχει το λιμάνι του Ηρακλείου, αντιπροσωπεύοντας το 61% της συνολικής κίνησης της Περιφέρειας και ακολουθούν τα λιμάνια των Χανίων (25%), του Αγ. Νικολάου (8%), του Ρεθύμνου (5%) και της Σητείας (1%). Δηλαδή τα λιμάνια του Ηρακλείου και των Χανίων αντιπροσωπεύουν το 86% της συνολικής κίνησης κρουαζιερόπλοιων της Περιφέρειας.

Διάγραμμα 50: Ποσοστιαία κατανομή κίνησης κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά λιμάνι, 2018

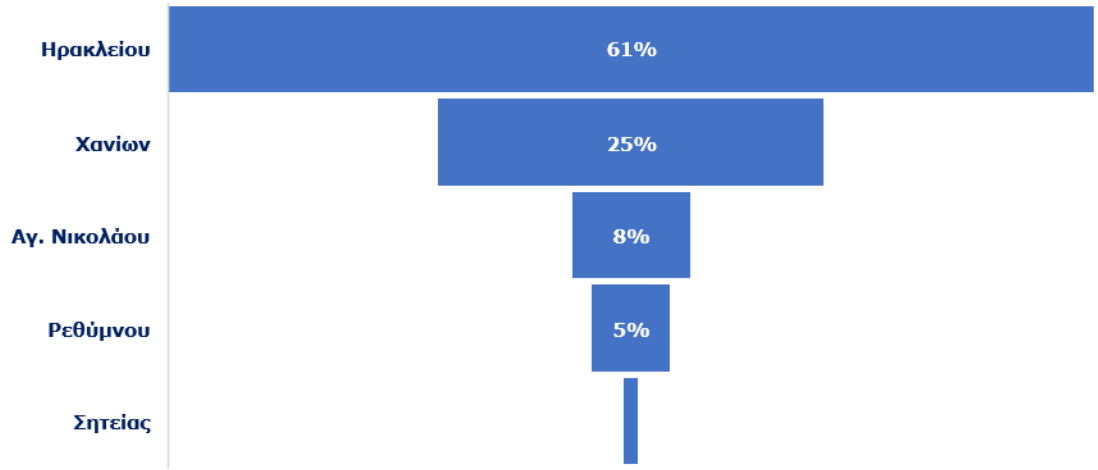

4.5.3 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Ο αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στα λιμάνια της Ελλάδας σημείωσε μείωση την περίοδο 2013 – 2018 κατά -15% (από 5,7 εκατ. το 2013 σε 4,8 εκατ. το 2018). Η αίσθηση ανασφάλειας στην Τουρκία, όπως προαναφέραμε άνωθεν, συνέβαλε στην μείωση της κίνησης των κρουαζιερόπλοιων και κατ' επέκταση στον αριθμό των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας αφού τα δρομολόγια πολλών κρουαζιερόπλοιων συμπεριλάμβαναν προορισμούς και αξιοθέατα και της Ελλάδας και της Τουρκίας.

Πίνακας 39: Αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Νοτίου Αιγαίου	1.978.538	1.886.537	1.996.720	2.000.688	1.764.651	1.844.651	-7%
Αττικής	1.316.947	1.086.444	1.026.014	1.141.850	1.074.263	961.724	-27%
Ιονίων Νήσων	914.475	771.353	802.316	859.554	754.383	894.190	-2%
Δυτικής Ελλάδας	765.244	585.624	460.972	505.854	567.999	469.693	-39%
Κρήτης	**440.288**	**329.709**	**355.699**	**413.655**	**340.033**	**453.677**	**3%**
Πελοποννήσου	90.814	85.648	108.543	106.666	53.790	85.633	-6%
Θεσσαλίας	24.030	62.973	76.051	44.432	11.767	41.647	73%
Βορείου Αιγαίου	95.800	83.635	76.803	83.587	29.316	17.109	-82%
Ηπείρου	5.558	4.208	4.057	8.179	9.088	12.650	128%
Στερεάς Ελλάδας	8.141	8.309	17.851	14.848	14.423	3.628	-55%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	7.469	13.087	13.061	6.042	3.226	2.538	-66%
Κεντρικής Μακεδονίας	14.585	19.720	26.356	18.876	2.424	1.502	-90%
Ελλάδα	**5.661.889**	**4.937.247**	**4.964.443**	**5.204.231**	**4.625.363**	**4.788.642**	**-15%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν μείωση στον αριθμό των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Κρήτης (+3%, από 440 χιλ. το 2013 σε 454 χιλ. το 2018), Θεσσαλίας (+73%, από 24 χιλ. το 2013 σε 42 χιλ. το 2018) και Ηπείρου (+128%, από 6 χιλ. το 2013 σε 13 χιλ. το 2018).

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στις επιμέρους Περιφέρειες για το 2018, παρατηρούμε ότι το Νότιο Αιγαίο (39%), η Αττική (20%), τα Ιόνια Νησιά (19%), η Δυτική Ελλάδα (10%) και η Κρήτη (9%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό, αντιπροσωπεύοντας για το 2018 το 97% των συνολικών αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας.

Διάγραμμα 51: Ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

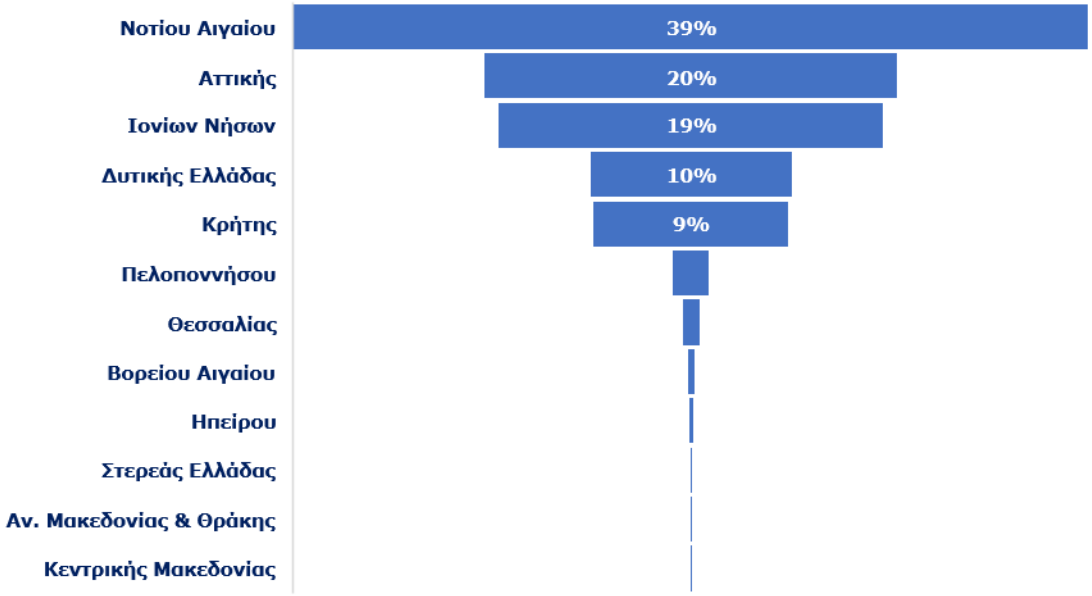

4.5.4 Αριθμός αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Κρήτης

Η Περιφέρεια Κρήτης υποδέχτηκε το 2018 το 9% των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας που επισκέφθηκαν την χώρα. Συγκεκριμένα, οι αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας την περίοδο 2013 – 2018 στην Περιφέρεια Κρήτης σημείωσαν αύξηση κατά +3% (από 440 χιλ. το 2013 σε 454 χιλ. το 2018). Ο μεγαλύτερος όγκος εντοπίζεται στα λιμάνια του Ηρακλείου (+10%, από 270 χιλ. το 2013 σε 298 χιλ. το 2018) και των Χανίων (+13%, από 124 χιλ. το 2013 σε 140 χιλ. το 2018) για όλη την εξεταζόμενη περίοδος. Μικρότερη κίνηση καταγράφεται στα λιμάνια του Αγ. Νικολάου (-69%, από 44 χιλ. το 2013 σε 14 χιλ. το 2018), της Σητείας (+59%, από 910 αφίξεις το 2013 σε 1 χιλ. το 2018) και του Ρεθύμνου (-45%, από 1 χιλ. το 2013 σε 741 αφίξεις το 2018).

Πίνακας 40: Αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Κρήτης ανά λιμάνι, 2013 – 2018

Λιμάνι	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	270.020	242.951	219.805	238.780	181.693	297.929	10%
Χανίων	124.205	33.304	96.612	147.915	128.067	139.944	13%
Αγ. Νικολάου	43.817	46.432	37.762	26.560	28.972	13.616	-69%
Σητείας	910	2.802	444	0	0	1.447	59%
Ρεθύμνου	1.336	4.220	1.076	400	1.301	741	-45%
Κρήτη	**440.288**	**329.709**	**355.699**	**413.655**	**340.033**	**453.677**	**3%**

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Κρήτης για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχει το λιμάνι του Ηρακλείου, αντιπροσωπεύοντας το 66% των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας της Περιφέρειας και ακολουθούν τα λιμάνια των Χανίων (31%), του Αγ. Νικολάου (3%), της Σητείας (0,3%) και του Ρεθύμνου (0,2%). Δηλαδή τα λιμάνια του Ηρακλείου και των Χανίων αντιπροσωπεύουν το 97% των συνολικών αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας της Περιφέρειας.

Διάγραμμα 52: Ποσοστιαία κατανομή του αριθμού των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας στην Περιφέρεια Κρήτης ανά λιμάνι, 2018

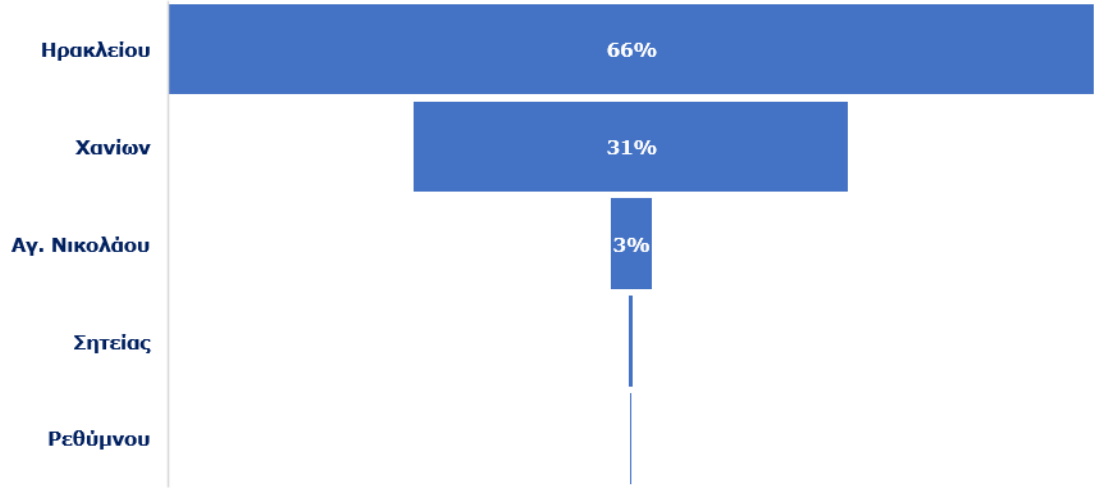

4.6 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ, 2013 - 2018

4.6.1 Επισκέπτες σε μουσεία στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Ο αριθμός των επισκεπτών στα Μουσεία της Ελλάδας την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε αύξηση κατά +69% (από 3,4 εκατ. επισκέπτες το 2013 σε 5,7 εκατ. επισκέπτες το 2018), απόρροια της αύξησης κατά +68% (από 17.920 χιλ. το 2013 σε 30.123 χιλ. το 2018) στον αριθμό των διεθνών αφίξεων που καταγράφηκε στην Ελλάδα για την ίδια περίοδο.

Πίνακας 41: Επισκέπτες σε μουσεία της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Επισκέπτες σε Μουσεία ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018							
Περιφέρεια	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2013 - 2018**
Αττική	1.743.523	2.162.221	2.295.545	2.155.754	2.518.113	2.733.790	57%
Κρήτη	**229.940**	**297.569**	**312.274**	**461.751**	**590.311**	**767.262**	**234%**
Κεντρική Μακεδονία	311.601	465.487	541.193	653.068	668.906	683.282	119%
Νότιο Αιγαίο	418.704	482.626	478.588	432.124	500.781	506.030	21%
Στερεά Ελλάδα	193.104	246.396	276.968	263.487	327.025	372.461	93%
Δυτική Ελλάδα	147.275	173.800	174.653	169.352	199.715	214.714	46%
Πελοπόννησος	74.274	73.242	69.232	81.002	94.851	99.970	35%
Ιόνια Νησιά	70.684	60.001	61.135	67.130	70.631	78.670	11%
Θεσσαλία	43.922	45.826	40.395	56.438	59.064	68.256	55%
Ήπειρος	46.591	50.014	56.059	54.253	58.377	65.276	40%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	32.369	40.594	41.502	35.037	45.940	51.064	58%
Βόρειο Αιγαίο	52.534	49.570	50.847	35.669	42.682	41.440	-21%
Δυτική Μακεδονία	12.250	7.005	7.451	8.570	11.945	17.427	42%
Ελλάδα	**3.376.771**	**4.154.351**	**4.405.842**	**4.473.635**	**5.188.341**	**5.699.642**	**69%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των επισκεπτών σε Μουσεία, με εξαίρεση το Βόρειο Αιγαίο (-21%, από 53 χιλ. το 2013 σε 41 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Αττική (+57%, από 1,7 εκατ. το 2013 σε 2,7 εκατ. το 2018), Κρήτη (+234%, από 230 χιλ. το 2013 σε 767 χιλ. το 2018), Κεντρική Μακεδονία (+119%, από 312 χιλ. το 2013 σε 683 χιλ. το 2018), Νότιο Αιγαίο (+21%, από 419 χιλ. το 2013 σε 506 χιλ. το 2018), Στερεά Ελλάδα (+93%, από 193 χιλ. το 2013 σε 372 χιλ. το 2018), Δυτική Ελλάδα (+46%, από 147 χιλ. το 2013 σε 215 χιλ. το 2018), Πελοπόννησος (+35%, από 74 χιλ. το 2013 σε 100 χιλ. το 2018), Ιόνια Νησιά (+11%, από 71 χιλ. το 2013 σε 79 χιλ. το 2018), Θεσσαλία (+55%, από 44 χιλ. το 2013 σε 68 χιλ. το 2018), Ήπειρος (+40%, από 47 χιλ. το 2013 σε 65 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονία & Θράκη (+58%, από 32 χιλ. το 2013 σε 51 χιλ. το 2018) και Δυτική Μακεδονία (+42%, από 12 χιλ. το 2013 σε 17 χιλ. το 2018).

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι η Αττική το 2018 αντιπροσωπεύει σχεδόν τις μισές επισκέψεις (48%) που καταγράφονται στην Ελλάδα και ακολουθούν η Κρήτη (13%), η Κεντρική Μακεδονία (12%) και το Νότιο Αιγαίο (9%). Δηλαδή οι 4 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 82% των επισκέψεων στα Μουσεία της Ελλάδας που καταγράφηκαν το 2018.

Διάγραμμα 53: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

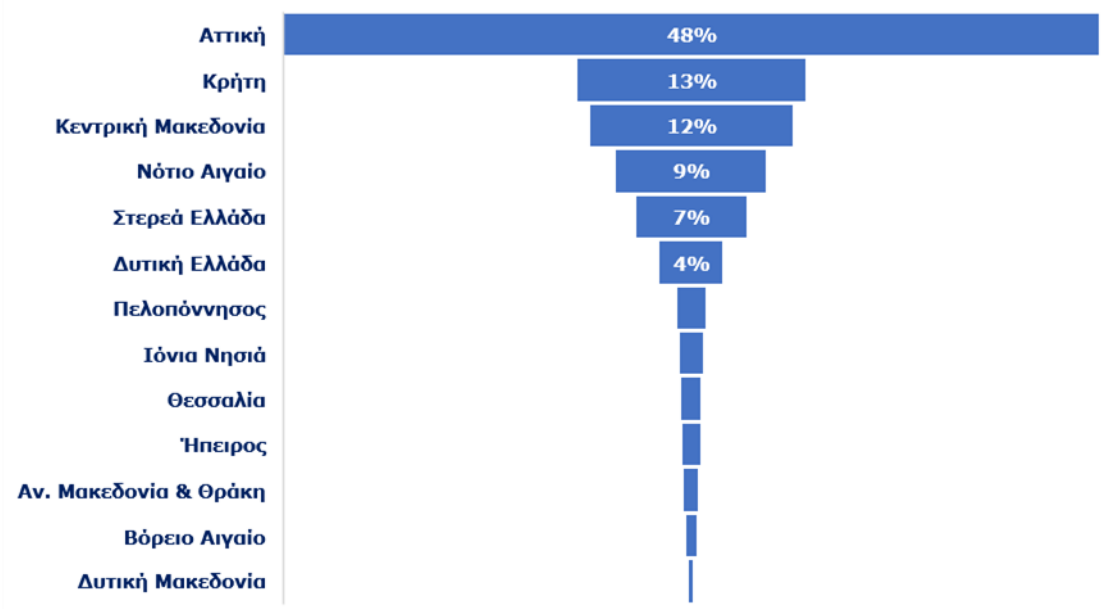

4.6.2 Επισκέπτες σε μουσεία στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης το 2018 κατείχε το 13% του συνόλου των επισκεπτών σε μουσεία της Ελλάδας, σημειώνοντας αύξηση κατά +234% (από 230 χιλ. το 2013 σε 767 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες σημείωσαν αύξηση στην επισκεψιμότητα τους: Ηρακλείου (+308%, από 136 χιλ. το 2013 σε 555 χιλ. το 2018), Ρεθύμνου (+392%, από 19 χιλ. το 2013 σε 92 χιλ. το 2018), Χανίων (+63%, από 45 χιλ. το 2013 σε 73 χιλ. το 2018) και Λασιθίου (+54%, από 30 χιλ. το 2013 σε 47 χιλ. το 2018).

Πίνακας 42: Επισκέπτες σε μουσεία της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 – 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	135.963	198.942	201.657	355.237	426.191	555.031	308%
Ρεθύμνου	18.729	17.611	16.088	10.588	59.930	92.222	392%
Χανίων	44.997	46.442	59.958	57.262	64.207	73.483	63%
Λασιθίου	30.251	34.574	34.571	38.664	39.983	46.526	54%
Κρήτη	**229.940**	**297.569**	**312.274**	**461.751**	**590.311**	**767.262**	**234%**

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε μουσεία για το 2018, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Ηρακλείου (72%) καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό και ακολουθούν οι Ενότητες Ρεθύμνου (12%), Χανίων (10%) και Λασιθίου (6%).

Διάγραμμα 54: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε Μουσεία στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

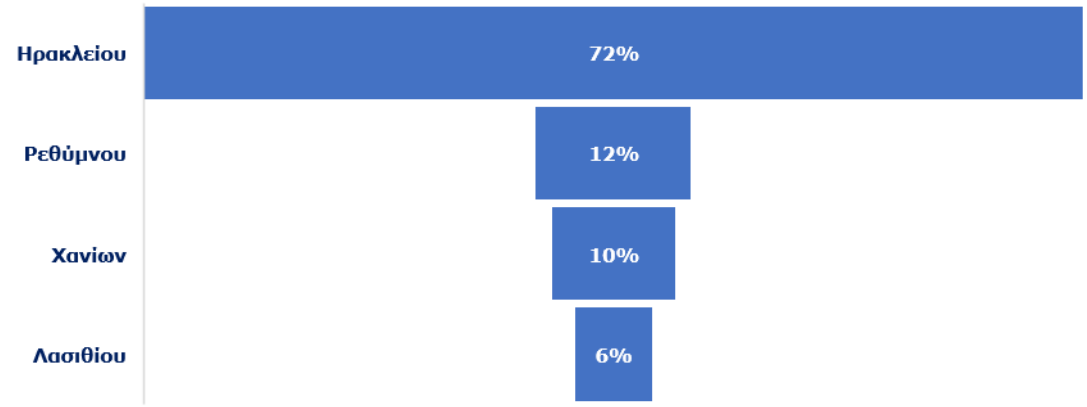

4.7 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΕ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ 2013 - 2018

4.7.1 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Ο αριθμός των επισκεπτών στους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε αύξηση κατά +58% (από 8,2 εκατ. το 2013 σε 12,9 εκατ. το 2018).

Πίνακας 43: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 – 2018

Επισκέπτες σε Αρχαιολογικούς Χώρους ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018							
Περιφέρεια	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2013 - 2018**
Αττική	2.772.044	3.618.412	4.145.093	3.960.512	4.910.124	5.611.977	102%
Κρήτη	**1.549.062**	**1.567.924**	**1.482.109**	**1.451.026**	**1.747.669**	**2.123.640**	**37%**
Πελοπόννησος	995.098	1.374.832	1.441.529	1.388.340	1.637.613	1.885.649	89%
Νότιο Αιγαίο	1.438.391	1.776.129	1.638.165	1.198.314	1.311.872	1.378.335	-4%
Δυτική Ελλάδα	504.597	514.353	486.368	482.250	549.546	557.467	10%
Κεντρική Μακεδονία	310.823	351.211	350.106	340.854	389.372	457.872	47%
Στερεά Ελλάδα	231.085	297.117	324.175	294.322	351.855	409.872	77%
Ιόνια Νησιά	173.198	226.918	236.949	225.166	185.690	206.550	19%
Ήπειρος	46.422	81.104	80.677	81.196	79.686	91.051	96%
Βόρειο Αιγαίο	74.285	60.479	53.177	59.288	72.438	84.862	14%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	53.064	62.186	63.209	59.633	63.213	72.938	37%
Θεσσαλία	16.640	19.856	15.817	21.454	18.756	18.848	13%
Δυτική Μακεδονία	2.180	2.640	2.679	2.318	1.263	2.010	-8%
Ελλάδα	**8.166.889**	**9.953.161**	**10.320.053**	**9.564.673**	**11.319.097**	**12.901.071**	**58%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι επιμέρους Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στον αριθμό των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους, με εξαίρεση το Νότιο Αιγαίο (-4%, από 1,4 εκατ. το 2013 σε 1,4 εκατ. το 2018) και τη Δυτική Μακεδονία (-8%, από 2 χιλ. το 2013 σε 2 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Αττική (+102%, από 2,8 εκατ. το 2013 σε 5,6 εκατ. το 2018), Κρήτη (+37%, από 1,5 εκατ. το 2013 σε 2,1 εκατ. το 2013), Πελοπόννησος (+89%, από 995 χιλ. το 2013 σε 1,9 εκατ. το 2018), Δυτική Ελλάδα (+10%, από 505 χιλ. το 2013 σε 557 χιλ. το 2018), Κεντρική Μακεδονία (+47%, από 311 χιλ. το 2013 σε 458 χιλ. το 2018), Στερεά Ελλάδα (+77%, από 231 χιλ. το 2013 σε 410 χιλ. το 2018), Ιόνια Νησιά (+19%, από 173 χιλ. το 2013 σε 207 χιλ. το 2018), Ήπειρο (+96%, από 46 χιλ. το 2013 σε 91 χιλ. το 2018), Βόρειο Αιγαίο (+14%, από 74 χιλ. το 2013 σε 85 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονία & Θράκη (+37%, από 53 χιλ. το 2013 σε 83 χιλ. το 2018) και Θεσσαλία (+13%, από 17 χιλ. το 2013 σε 19 χιλ. το 2018).

Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι η Αττική αντιπροσωπεύει σχεδόν τα 2/5 των επισκέψεων (44%) που καταγράφονται στην Ελλάδα και ακολουθούν η Κρήτη (16%), η Πελοπόννησος (15%) και το Νότιο Αιγαίο (11%). Δηλαδή οι 4 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 85% των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας που καταγράφηκαν το 2018.

Διάγραμμα 55: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

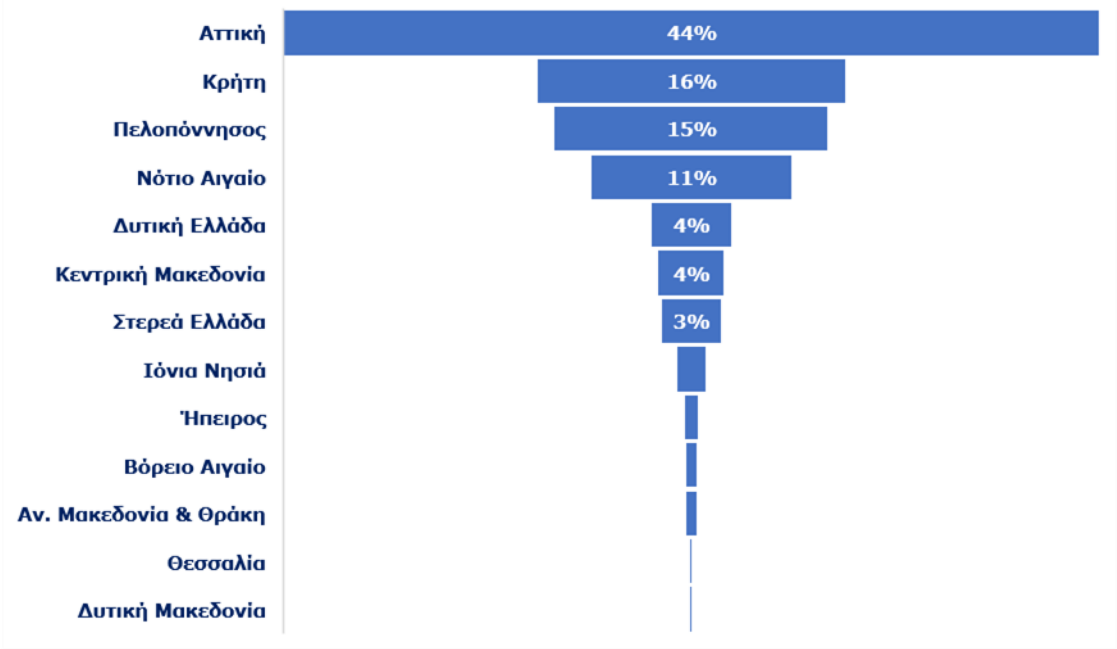

4.7.2 Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης το 2018 αντιπροσώπευε το 16% του συνόλου των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, σημειώνοντας αύξηση κατά +37% (από 1,5 εκατ. το 2013 σε 2,1 εκατ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες σημείωσαν αύξηση στην επισκεψιμότητα τους: Ηρακλείου (+50%, από 941 χιλ. το 2013 σε 1,4 εκατ. το 2018) και Λασιθίου (+3%, από 608 χιλ. το 2013 σε 628 χιλ. το 2018). Οι Ενότητες Χανίων και Ρεθύμνου που το 2013 δεν κατέγραφαν επισκέπτες το 2018 κατέγραψαν 66 χιλ. και 19 χιλ. αντίστοιχα.

Πίνακας 44: Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 – 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	940.892	938.232	892.082	880.140	1.083.305	1.410.383	50%
Λασιθίου	608.170	626.863	563.189	539.990	604.584	628.356	3%
Χανίων	0	2.829	14.760	19.040	38.669	65.583	
Ρεθύμνου	0	0	12.078	11.856	21.111	19.318	
Κρήτη	**1.549.062**	**1.567.924**	**1.482.109**	**1.451.026**	**1.747.669**	**2.123.640**	**37%**

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους για το 2018, παρατηρούμε ότι η Ενότητα Ηρακλείου (66%) καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό και ακολουθούν οι Ενότητες Λασιθίου (30%), Χανίων (3%) και Ρεθύμνου (1%).

Διάγραμμα 56: Ποσοστιαία κατανομή των επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

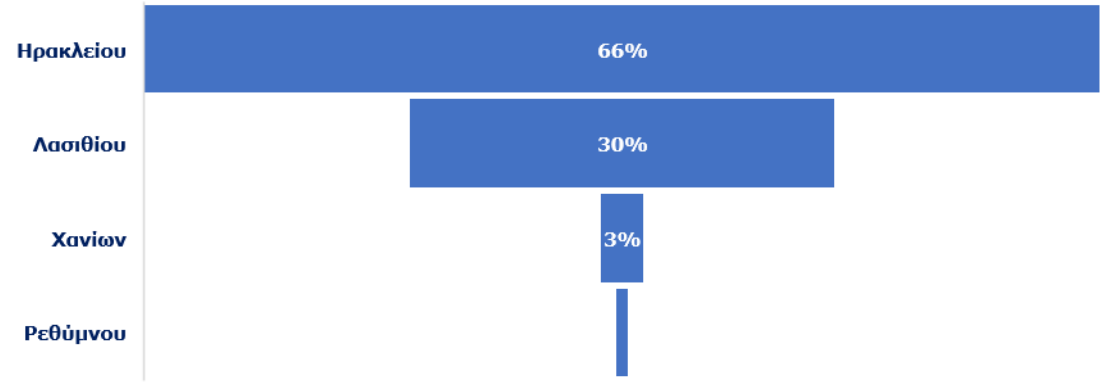

5 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ, 2016 - 2018

5.1 ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2016 - 2018

Η συγκέντρωση και επεξεργασία ταξιδιωτικών στοιχείων ανά Περιφέρεια, όπως αυτά συλλέγονται μέσω της Έρευνας Συνόρων[4], ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2016 και έκτοτε η Τράπεζα της Ελλάδος συγκεντρώνει στοιχεία για την περιφερειακή κατανομή των ταξιδιωτικών εισπράξεων, καθώς και των επισκέψεων και διανυκτερεύσεων των εισερχόμενων ταξιδιωτών[5]. Η ταξινόμηση των Περιφερειών γίνεται σύμφωνα με την επίσημη στατιστική ταξινόμηση της ΕΕ (NUTS 2013/EU-28) και συγκεκριμένα με το δεύτερο επίπεδο αυτής (NUTS 2), που συμπίπτει με την διοικητική διαίρεση της χώρας σε 13 Περιφέρειες. Ως επισκέψεις, ορίζονται οι επισκέψεις που κάνει ένας τουρίστας στις επιμέρους Περιφέρειες της χώρας. Για παράδειγμα ένας τουρίστας που ταξιδεύει στην Ελλάδα και επισκέπτεται δύο Περιφέρειες (π.χ. Αττικής και Νοτίου Αιγαίου) στην Έρευνα Συνόρων καταγράφεται ως μια **άφιξη** και δύο **επισκέψεις**.

5.1.1 Επισκέψεις στην Ελλάδα

Οι επισκέψεις στην Ελλάδα την περίοδο 2016 – 2018 αυξήθηκαν κατά +23% (από 28.376 χιλ. το 2016 σε 34.831 χιλ. το 2018). Αναφορικά με τις επιμέρους Περιφέρειες η εικόνα είναι θετική, με εξαίρεση την Περιφέρεια Θεσσαλίας (-6%, από 714 χιλ. το 2016 σε 675 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Κεντρικής Μακεδονίας (+22%, από 6,4 εκατ. το 2016 σε 7,8 εκατ. το 2018), Νοτίου Αιγαίου (+27%, από 5,2 εκατ. το 2016 σε 6,6 εκατ. το 2018), Αττικής (+25%, από 4,5 εκατ. το 2016 σε 5,7 εκατ. το 2018), Κρήτης (+15%, από 4,5 εκατ. το 2016 σε 5,2 εκατ. το 2018), Ιονίων Νήσων (+29%, από 2,5 εκατ. το 2016 σε 3,2 εκατ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+42%, από 1,4 εκατ. το 2016 σε 1,9 εκατ. το 2018), Πελοποννήσου (+5%, από 843 χιλ. το 2016 σε 886 χιλ. το 2018), Ηπείρου (+15%, από 717 χιλ. το 2016 σε 823 χιλ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας (+36%, από 513 χιλ. το 2016 σε 699 χιλ. το 2018), Στερεάς Ελλάδας (+34%, από 409 χιλ. το 2016 σε 549 χιλ. το 2018), Βορείου Αιγαίου (+19%, από 328 χιλ. το 2016 σε 389

[4] Για συνοπτική παρουσίαση της μεθοδολογίας της Έρευνας Συνόρων βλ. εδώ.

[5] Δεν περιλαμβάνονται μεγέθη από κρουαζιέρες, πέραν όσων καταγράφονται από την Έρευνα Συνόρων.

χιλ. το 2018) και Δυτικής Μακεδονίας (+6%, από 330 χιλ. το 2016 σε 349 χιλ. το 2018).

Πίνακας 45: Επισκέψεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2016 - 2018

Επισκέψεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2016 - 2018				
Περιφέρεια	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Κεντρική Μακεδονία	6.395	7.262	7.830	22%
Νότιο Αιγαίο	5.227	5.841	6.629	27%
Αττικής	4.543	5.137	5.681	25%
Κρήτη	**4.537**	**4.806**	**5.228**	**15%**
Ιόνια Νησιά	2.457	2.966	3.162	29%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	1.363	1.349	1.930	42%
Πελοπόννησος	843	727	886	5%
Ήπειρος	717	713	823	15%
Δυτική Ελλάδα	513	563	699	36%
Θεσσαλία	714	694	675	-6%
Στερεά Ελλάδα	409	376	549	34%
Βόρειο Αιγαίο	328	364	389	19%
Δυτική Μακεδονία	330	222	349	6%
Ελλάδα	**28.376**	**31.021**	**34.831**	**23%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι η Κεντρική Μακεδονία (22%), το Νότιο Αιγαίο (19%), η Αττική (16%), η Κρήτη (15%) και τα Ιόνια Νησιά (9%) δέχονται το μεγαλύτερο ποσοστό επισκεπτών, αντιπροσωπεύοντας για το 2018 το 82% του συνόλου των επισκέψεων στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 57: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

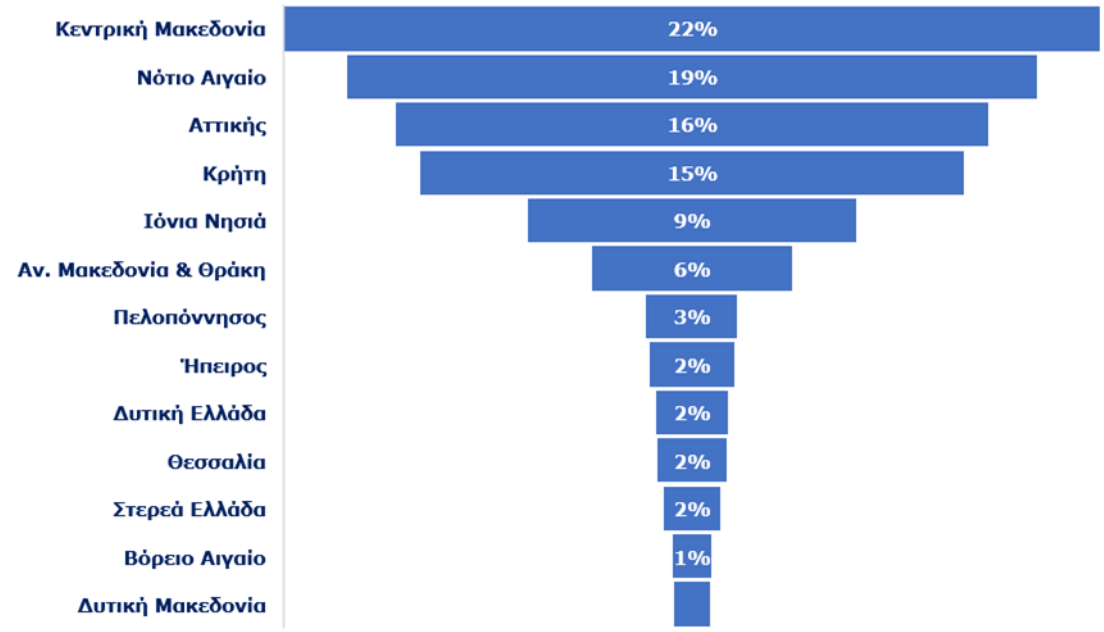

5.1.2 Επισκέψεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 15% των επισκέψεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2018, σημειώνοντας αύξηση σε σύγκριση με το 2016 κατά +15% (από 4,5 εκατ. το 2016 σε 5,2 εκατ. το 2018). Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης, όλες καταγράφουν θετική ποσοστιαία μεταβολή, με εξαίρεση τις αγορές του Ην. Βασιλείου (-19%, από 604 χιλ. το 2016 σε 491 χιλ. το 2018) και της Ρωσίας (-70%, από 150 χιλ. το 2016 σε 45 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες αγορές: Γερμανία (+33%, από 1,1 εκατ. το 2016 σε 1,4 εκατ. το 2018), Γαλλία (+39%, από 447 χιλ. το 2016 σε 622 χιλ. το 2018), Ολλανδία (+24%, από 261 χιλ. το 2016 σε 323 χιλ. το 2018), Βέλγιο (+35%, από 186 χιλ. το 2016 σε 250 χιλ. το 2018), Ιταλία (+4%, από 224 χιλ. το 2016 σε 234 χιλ. το 2018), Ελβετία (+22%, από 151 χιλ. το 2016 σε 184 χιλ. το 2018) και Λοιπές (+15%, από 1,5 εκατ. το 2016 σε 1,7 εκατ. το 2018).

Πίνακας 46: Επισκέψεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης (σε χιλ.), 2016 - 2018

Κατανομή επισκέψεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά αγορά (σε χιλ.), 2016 - 2018				
Χώρες Προέλευσης	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Γερμανία	1.059	1.296	1.412	33%
Γαλλία	447	473	622	39%
Ην. Βασίλειο	604	692	491	-19%
Ολλανδία	261	331	323	24%
Βέλγιο	186	194	250	35%
Ιταλία	224	179	234	4%
Ελβετία	151	182	184	22%
Ρωσία	150	104	45	-70%
Λοιπές	1.455	1.355	1.667	15%
Σύνολο	**4.537**	**4.806**	**5.228**	**15%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2018, οι επισκέπτες από την Γερμανία κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο με 27% (23% το 2016) και ακολουθούν από την Γαλλία με 12% (10% το 2016), από το Ην. Βασίλειο με 9% (13% το 2016), από την Ολλανδία με 6% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2016), από το Βέλγιο με 5% (4% το 2016), από την Ιταλία με 4% (5% το 2016), από την Ελβετία με 4% (3% το 2016), από την Ρωσία με 1% (3% το 2016) και από τις Λοιπές με 32% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2016).

Διάγραμμα 58: Ποσοστιαία κατανομή των επισκέψεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης, 2016 - 2018

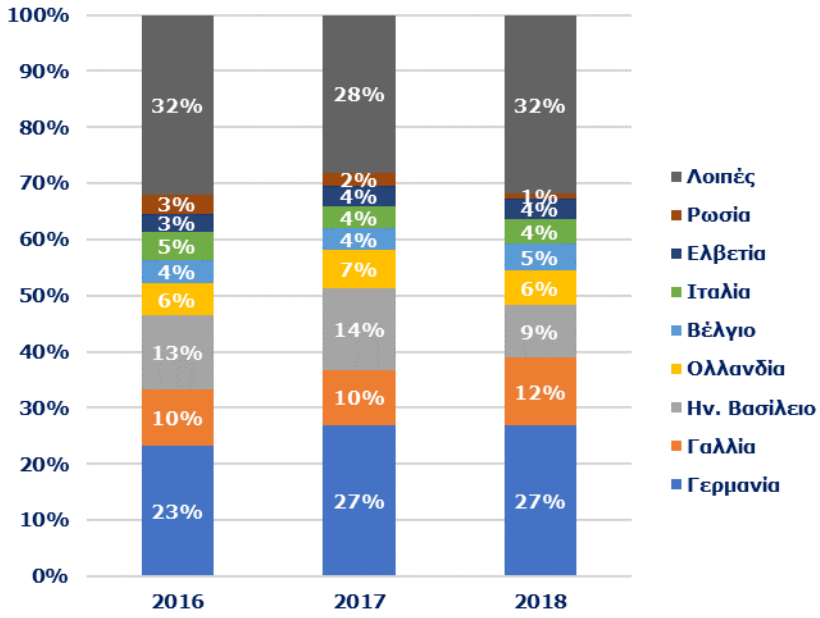

Πηγή: ΤτΕ Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.1.3 Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα την περίοδο 2016 – 2018 αυξήθηκαν κατά +19% (από 190.402 χιλ. το 2016 σε 227.012 χιλ. το 2018). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι μικτή, με τις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (+28%, από 40,0 εκατ. το 2016 σε 51,1 εκατ. το 2018), της Κεντρικής Μακεδονίας (+23%, από 36,3 εκατ. το 2016 σε 44,7 εκατ. το 2018), της Κρήτης (+11%, από 39,4 εκατ. το 2016 σε 43,8 εκατ. το 2018), της Αττικής (+27%, από 24,8 εκατ. το 2016 σε 31,4 εκατ. το 2018), των Ιονίων Νήσων (+15%, από 21,5 εκατ. το 2016 σε 24,8 εκατ. το 2018), της Πελοποννήσου (+15%, από 5,8 εκατ. το 2016 σε 6,6 εκατ. το 2018), της Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+19%, από 5,4 εκατ. το 2016 σε 6,5 εκατ. το 2018), της Δυτικής Ελλάδας (+16%, από 2,7 εκατ. το 2016 σε 3,2 εκατ. το 2018), του Βορείου Αιγαίου (+27%, από 2,5 εκατ. το 2016 σε 3,1 εκατ. το 2018) και της Στερεάς Ελλάδας (+63%, από 1,8 εκατ. το 2016 σε 3,0 εκατ. το 2018) να καταγράφουν αύξηση και τις Περιφέρειες της Θεσσαλίας (-18%, από 5,1 εκατ. το 2016 σε 4,2 εκατ. το 2018), της Ηπείρου (-7%, από 3,6 εκατ. το 2016 σε 3,4 εκατ. το 2018) και της Δυτικής Μακεδονίας (-11%, από 1,5 εκατ. το 2016 σε 1,3 εκατ. το 2018) μείωση.

Πίνακας 47: Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2016 - 2018

Διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε χιλ.), 2016 - 2018				
Περιφέρεια	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Νότιο Αιγαίο	39.996	46.210	51.084	28%
Κεντρική Μακεδονία	36.330	40.782	44.690	23%
Κρήτη	**39.378**	**40.271**	**43.819**	**11%**
Αττικής	24.769	29.437	31.386	27%
Ιόνια Νησιά	21.493	24.944	24.762	15%
Πελοπόννησος	5.760	5.214	6.614	15%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	5.414	5.421	6.467	19%
Θεσσαλία	5.121	5.027	4.217	-18%
Ήπειρος	3.622	3.643	3.362	-7%
Δυτική Ελλάδα	2.742	2.819	3.184	16%
Βόρειο Αιγαίο	2.458	3.217	3.113	27%
Στερεά Ελλάδα	1.845	2.013	2.998	63%
Δυτική Μακεδονία	1.475	859	1.316	-11%
Ελλάδα	**190.402**	**209.855**	**227.012**	**19%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στο Νότιο Αιγαίο (23%), στη Κεντρική Μακεδονία (20%), στη Κρήτη (19%), στην Αττική (14%) και στα Ιόνια Νησιά (11%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 86% των διανυκτερεύσεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2018. Άξιο αναφοράς, είναι ότι ενώ η Κεντρική Μακεδονία βρίσκεται στην 1η θέση επισκεψιμότητας στο σύνολο των 13 Περιφερειών στις διανυκτερεύσεις βρίσκεται στην 2η θέση.

Διάγραμμα 59: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

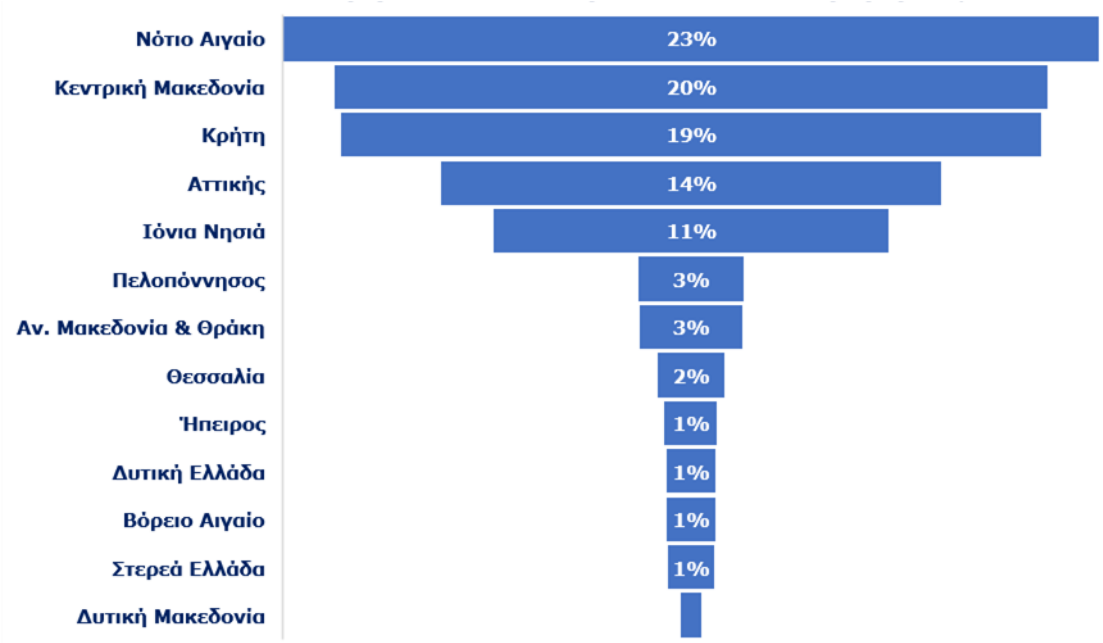

5.1.4 Διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 19% των διανυκτερεύσεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2018, σημειώνοντας αύξηση σε σύγκριση με το 2016 κατά +11% (από 39,4 εκατ. το 2016 σε 43,8 εκατ. το 2018). Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης η εικόνα είναι μικτή, με τις αγορές της Γερμανίας (+27%, από 9,9 εκατ. το 2016 σε 12,6 εκατ. το 2018), της Γαλλίας (+31%, από 4,0 εκατ. το 2016 σε 5,2 εκατ. το 2018), της Ολλανδίας (+13%, από 2,5 εκατ. το 2016 σε 2,8 εκατ. το 2018), του Βελγίου (+26%, από 1,7 εκατ. το 2016 σε 2,2 εκατ. το 2018), της Ιταλίας (+2%, από 1,8 εκατ. το 2016 σε 1,9 εκατ. το 2018), της Ελβετίας (+18%, από 1,3 εκατ. το 2016 σε 1,5 εκατ. το 2018) και των Λοιπών χωρών (+13%, από 11,4 εκατ. το 2016 σε 12,9 εκατ. το 2018) να καταγράφουν αύξηση και τις αγορές του Ην. Βασιλείου (-17%, από 5,3 εκατ. το 2016 σε 4,4 εκατ. το 2018) και της Ρωσίας (-74%, από 1,4 εκατ. το 2016 σε 368 χιλ. το 2018) μείωση.

Πίνακας 48: Διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης (σε χιλ.), 2016 - 2018

Κατανομή διανυκτερεύσεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά αγορά (σε χιλ.), 2016 - 2018				
Χώρες Προέλευσης	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Γερμανία	9.908	11.050	12.594	27%
Γαλλία	3.960	3.969	5.174	31%
Ην. Βασίλειο	5.280	6.032	4.369	-17%
Ολλανδία	2.460	2.770	2.782	13%
Βέλγιο	1.738	1.689	2.197	26%
Ιταλία	1.840	1.415	1.871	2%
Ελβετία	1.312	1.460	1.544	18%
Ρωσία	1.433	986	368	-74%
Λοιπές	11.446	10.900	12.920	13%
Σύνολο	**39.378**	**40.271**	**43.819**	**11%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2018, οι επισκέπτες από την Γερμανία κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο με 29% (25% το 2016) και ακολουθούν από την Γαλλία με 12% (10% το 2016), από το Ην. Βασίλειο με 10% (13% το 2016), από την Ολλανδία με 6% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2016), από το Βέλγιο με 5% (4% το 2016), από την Ιταλία με 4% (5% το 2016), από την Ελβετία με 4% (3% το 2016), από την Ρωσία με 1% (4% το 2016) και από τις Λοιπές με 29% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2016).

Διάγραμμα 60: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης, 2016 - 2018

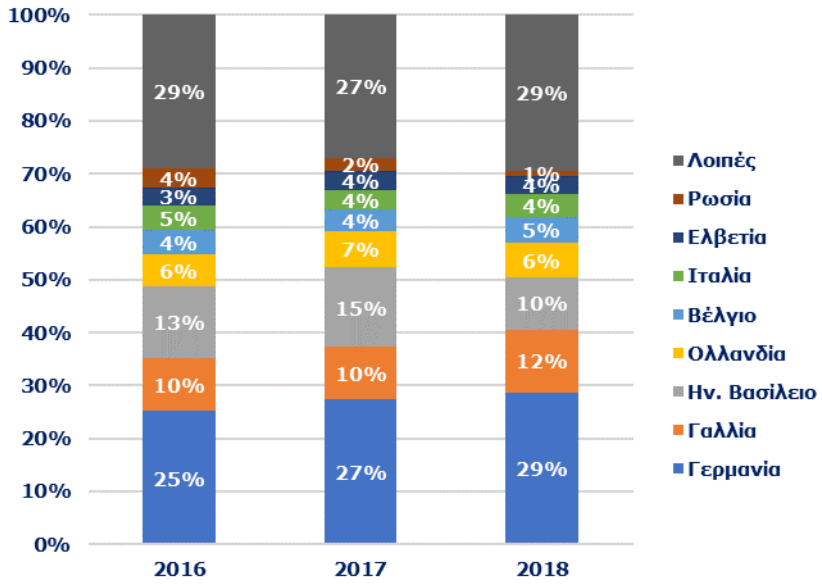

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.1.5 Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι εισπράξεις στην Ελλάδα την περίοδο 2016 – 2018 αυξήθηκαν κατά +23% (από € 12.749 εκατ. το 2016 σε € 15.653 εκατ. το 2018). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι μικτή με τις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (+41%, από € 3,1 δισ. το 2016 σε € 4,4 δισ. το 2018), της Κρήτης (+1%, από € 3,1 δισ. το 2016 σε € 3,1 δισ. το 2018), της Αττικής (+31%, από € 1,7 δισ. το 2016 σε € 2,3 δισ. το 2018), της Κεντρικής Μακεδονίας (+35%, από € 1,7 δισ. το 2016 σε € 2,3 δισ. το 2018), των Ιονίων Νήσων (+12%, από € 1,5 δισ. το 2016 σε € 1,7 δισ. το 2018), της Πελοποννήσου (+28%, από € 324 εκατ. το 2016 σε € 415 εκατ. το 2018), της Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+12%, από € 288 εκατ. το 2016 σε € 322 εκατ. το 2018), της Ηπείρου (+2%, από € 218 εκατ. το 2016 σε € 222 εκατ. το 2018), της Δυτικής Ελλάδας (+46%, από € 146 εκατ. το 2016 σε € 212 εκατ. το 2018), της Στερεάς Ελλάδας (+65%, από € 117 εκατ. το 2016 σε 194 εκατ. το 2018) και του Βορείου Αιγαίου (+26%, από € 131 εκατ. το 2016 σε € 164 εκατ. το 2018) να καταγράφουν αύξηση ενώ αντίθετα μείωση σημείωσαν οι Περιφέρειες Θεσσαλίας (-10%, από € 301 εκατ. το 2016 σε € 270 εκατ. το 2018) και Δυτικής Μακεδονίας (-11%, από € 68 εκατ. το 2016 σε € 61 εκατ. το 2018).

Πίνακας 49: Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε εκατ. €), 2016 - 2018

Εισπράξεις στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε εκατ. €), 2016 - 2018				
Περιφέρεια	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Νότιο Αιγαίο	3.136	3.653	4.414	41%
Κρήτη	**3.095**	**3.260**	**3.134**	**1%**
Αττικής	1.734	2.083	2.279	31%
Κεντρική Μακεδονία	1.688	1.852	2.275	35%
Ιόνια Νησιά	1.504	1.775	1.691	12%
Πελοπόννησος	324	307	415	28%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	288	282	322	12%
Θεσσαλία	301	290	270	-10%
Ήπειρος	218	216	222	2%
Δυτική Ελλάδα	146	159	212	46%
Στερεά Ελλάδα	117	113	194	65%
Βόρειο Αιγαίο	131	167	164	26%
Δυτική Μακεδονία	68	45	61	-11%
Ελλάδα	**12.749**	**14.202**	**15.653**	**23%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των εισπράξεων στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στο Νότιο Αιγαίο (28%), στη Κρήτη (20%), στην Αττική (15%), στη Κεντρική Μακεδονία (15%) και στα Ιόνια Νησιά (11%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν το 88% των εισπράξεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2018. Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι και στα 3 βασικά μεγέθη (επισκέψεις, διανυκτερεύσεις, εισπράξεις) το top-5 των Περιφερειών παραμένει ίδιο με διαφοροποιήσεις μόνο στις θέσεις.

Διάγραμμα 61: Ποσοστιαία κατανομή των εισπράξεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

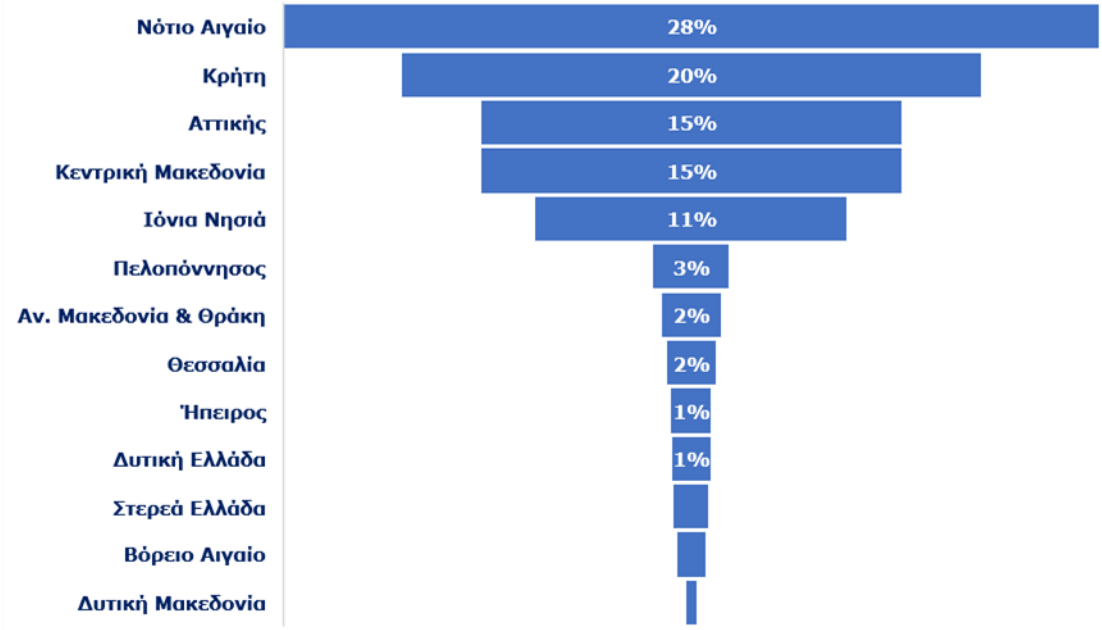

5.1.6 Εισπράξεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσωπεύει το 20% των εισπράξεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2018, σημειώνοντας αύξηση σε σύγκριση με το 2016 κατά +1% (από € 3,1 δισ. το 2016 σε € 3,1 δισ. το 2018). Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης, η εικόνα είναι μικτή, με τις αγορές της Γερμανίας (+10%, από € 860 εκατ. το 2016 σε € 945 εκατ. το 2018), της Γαλλίας (+0,01%, από € 346 εκατ. το 2016 σε € 346 εκατ. το 2018), της Ολλανδίας (+4%, από € 173 εκατ. το 2016 σε € 179 εκατ. το 2018), του Βελγίου (+25%, από € 137 εκατ. το 2016 σε € 171 εκατ. το 2018), της Ελβετίας (+27%, από € 130 εκατ. το 2016 σε € 166 εκατ. το 2018) και των Λοιπών χωρών (+6%, από € 815 εκατ. το 2016 σε € 866 εκατ. το 2018) να καταγράφουν αύξηση και τις αγορές του Ην. Βασιλείου (-20%, από € 408 εκατ. το 2016 σε € 327 εκατ. το 2018), της Ιταλίας (-7%, από € 125 εκατ. το 2016 σε € 117 εκατ. το 2018) και της Ρωσίας (-82%, από € 102 εκατ. το 2016 σε € 18 εκατ. το 2018) μείωση.

Πίνακας 50: Εισπράξεις στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Ενότητα (σε εκατ. €), 2016 - 2018

Κατανομή εισπράξεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά αγορά (σε εκατ. €), 2016 - 2018				
Χώρες Προέλευσης	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Γερμανία	860	960	945	10%
Γαλλία	346	344	346	0%
Ην. Βασίλειο	408	504	327	-20%
Ολλανδία	173	256	179	4%
Βέλγιο	137	136	171	25%
Ελβετία	130	155	166	27%
Ιταλία	125	96	117	-7%
Ρωσία	102	92	18	-82%
Λοιπές	815	717	866	6%
Σύνολο	**3.095**	**3.260**	**3.134**	**1%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2018, οι επισκέπτες από την Γερμανία κατέχουν το υψηλότερο μερίδιο με 30% (28% το 2016) και ακολουθούν από την Γαλλία με 11% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2016), από το Ην. Βασίλειο με 10% (13% το 2016), από την Ολλανδία με 6% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2016), από το Βέλγιο με 5% (4% το 2016), από την Ελβετία με 5% (4% το 2016), από την Ιταλία με 4% (αμετάβλητο σε σχέση με το 2016), από την Ρωσία με 1% (3% το 2016) και από τις Λοιπές με 28% (26% το 2016).

Διάγραμμα 62: Ποσοστιαία κατανομή των εισπράξεων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης, 2016 - 2018

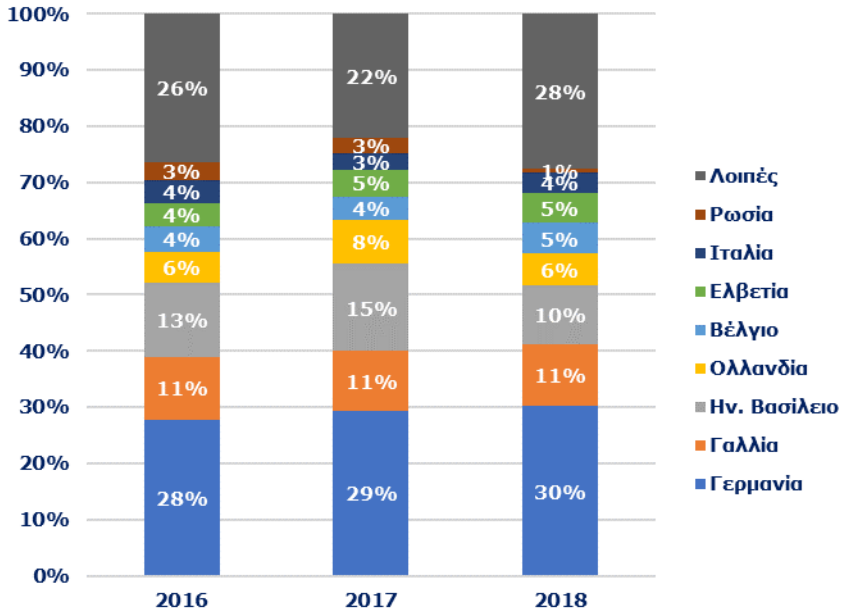

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2 ΒΑΣΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2016 - 2018

5.2.1 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα

Η Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα την περίοδο 2016 – 2018 σημείωσε οριακή αύξηση κατά +0,02% (από € 449 το 2016 σε € 449 το 2018). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι μικτή, με τις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (+11%, από € 600 το 2016 σε € 666 το 2018), της Πελοποννήσου (+22%, από € 384 το 2016 σε € 469 το 2018), του Βορείου Αιγαίου (+6%, από € 399 το 2016 σε € 422 το 2018), της Αττικής (+5%, από € 382 το 2016 σε € 401 το 2018), της Στερεάς Ελλάδας (+23%, από € 287 το 2016 σε € 353 το 2018), της Δυτικής Ελλάδας (+7%, από € 283 το 2016 σε € 303 τοι 2018) και της Κεντρικής Μακεδονίας (+10%, από € 264 το 2016 σε € 291 το 2018) να καταγράφουν αύξηση ενώ αντίθετα οι Περιφέρειες της Κρήτης (-12%, από € 682 το 2016 σε € 599 το 2018), των Ιονίων Νήσων (-13%, από € 612 το 2016 σε € 535 το 2018), της Θεσσαλίας (-5%, από € 422 το 2016 σε € 401 το 2018), της Ηπείρου (-11%, από € 304 το 2016 σε € 270 το 2018), της Δυτικής Μακεδονίας (-15%, από € 205 το 2016 σε € 174 το 2018) και της Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-21%, από € 212 το 2016 σε € 167 το 2018) μείωση.

Πίνακας 51: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2016 - 2018

Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2016 - 2018				
Περιφέρεια	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Νότιο Αιγαίο	600	626	666	11%
Κρήτη	**682**	**678**	**599**	**-12%**
Ιόνια Νησιά	612	598	535	-13%
Πελοπόννησος	384	423	469	22%
Βόρειο Αιγαίο	399	458	422	6%
Αττικής	382	406	401	5%
Θεσσαλία	422	418	401	-5%
Στερεά Ελλάδα	287	301	353	23%
Δυτική Ελλάδα	283	282	303	7%
Κεντρική Μακεδονία	264	255	291	10%
Ήπειρος	304	303	270	-11%
Δυτική Μακεδονία	205	203	174	-15%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	212	209	167	-21%
Ελλάδα	**449**	**458**	**449**	**0%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη μικρότερη από τον Μέσο Όρο και για τα τρία έτη, με εξαίρεση τις Περιφέρειες: Νοτίου Αιγαίου (€ 600 το 2016, € 626 το 2017 και € 666 το 2018), Κρήτης (€ 682 το 2016, € 678 το 2017 και € 599 το 2018), Ιονίων Νήσων (€ 612 το 2016, € 598 το 2017 και € 535 το 2018), Πελοποννήσου (μόνο για το 2018, € 384 το 2016, € 423 το 2017 και € 469 το 2018) και Βορείου Αιγαίου (μόνο για το 2017, € 399 το 2016, € 458 το 2017 και € 422 το 2018).

Διάγραμμα 63: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2016 - 2018

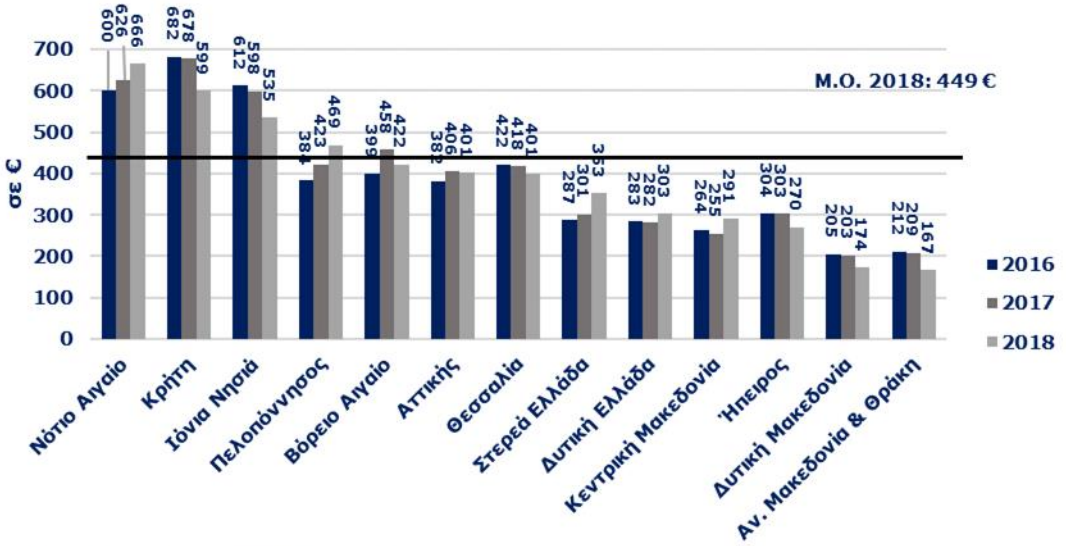

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.2 Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης

Η Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Κρήτης κατέγραψε μείωση την περίοδο 2016 - 2018 κατά -12% (από € 682 το 2016 σε € 599 το 2018). Η μείωση αυτή, οφείλεται στην μείωση που καταγράφηκε στην Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη από όλες τις αγορές, με εξαίρεση την αγορά της Ελβετίας (+4%, από € 864 το 2016 σε € 898 το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες αγορές: Βέλγιο (-7%, από € 736 το 2016 σε € 683 το 2018), Γερμανία (-18%, από € 812 το 2016 σε € 669 το 2018), Ην. Βασίλειο (-1%, από € 675 το 2016 σε € 666 το 2018), Γαλλία (-28%, από € 774 το 2016 σε € 556 το 2018), Ολλανδία (-16%, από € 661 το 2016 σε € 554 το 2018), Ιταλία (-10%, από € 558 το 2016 σε € 499 το 2018), Ρωσία (-41%, από € 679 το 2016 σε € 403 το 2018) και Λοιπές Χώρες (-7%, από € 560 το 2016 σε € 520 το 2018). Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη της Περιφέρειας Κρήτης για τα έτη 2016, 2017 και 2018 έχει υπερκεράσει αυτής του συνόλου της χώρας κατά 52%, 48% και 33% αντίστοιχα.

Πίνακας 52: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (σε €), 2016 - 2018

Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης (σε €), 2016 - 2018				
Χώρες Προέλευσης	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Ελβετία	864	855	898	4%
Βέλγιο	736	702	683	-7%
Γερμανία	812	741	669	-18%
Ην. Βασίλειο	675	728	666	-1%
Γαλλία	774	727	556	-28%
Ολλανδία	661	774	554	-16%
Ιταλία	558	535	499	-10%
Ρωσία	679	880	403	-41%
Λοιπές	560	529	520	-7%
Περιφέρεια	**682**	**678**	**599**	**-12%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Σε σύγκριση με τον Μέσο Όρο της Περιφέρειας η εικόνα είναι μικτή, με τις αγορές της Ελβετίας (€ 864 το 2016, € 855 το 2017 και € 898 το 2018), του Βελγίου (€ 736 το 2016, € 702 το 2017 και € 683 το 2018) και της Γερμανίας (€ 812 το 2016, € 741 το 2017 και € 669 το 2018) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και για τα τρία έτη, την Γαλλία (€ 774 το 2016, € 727 το 2017 και € 556 το 2018) μόνο τα έτη 2016 και 2017, το Ην. Βασίλειο (€ 675 το 2016, € 728

το 2017 και € 666 το 2018) μόνο τα έτη 2017 και 2018, την Ολλανδία (€ 661 το 2016, € 774 το 2017 και € 554 το 2018) και την Ρωσία (€ 679 το 2016, € 880 το 2017 και € 403 το 2018) μόνο το 2017. Αντίθετα, οι αγορές της Ιταλίας (€ 558 το 2016, € 535 το 2017 και € 499 το 2018) και των Λοιπών χωρών (€ 560 το 2016, € 529 το 2017 και € 520 το 2018) κατέγραψαν χαμηλότερη Ημερήσια Δαπάνη και για τα τρία έτη.

Διάγραμμα 64: Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (σε €), 2016 – 2018

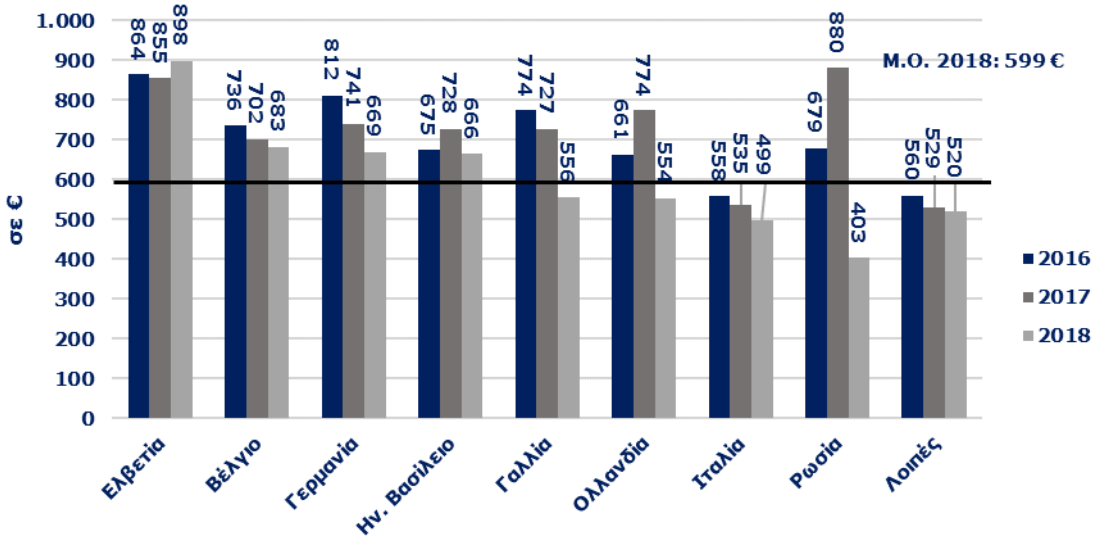

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.3 Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Η Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Ελλάδα την περίοδο 2016 – 2018 σημείωσε αύξηση κατά +3% (από € 67 το 2016 σε € 69 το 2018). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι μικτή, με τις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (+10%, από € 78 το 2016 σε € 86 το 2018), της Αττικής (+4%, από € 70 το 2016 σε € 73 το 2018), της Δυτικής Ελλάδας (+25%, από € 53 το 2016 σε € 67 το 2018), της Ηπείρου (+10%, από € 60 το 2016 σε € 66 το 2018), της Στερεάς Ελλάδας (+2%, από € 63 το 2016 σε € 65 το 2018), της Θεσσαλίας (+9%, από € 59 το 2016 σε € 64 το 2018), της Πελοποννήσου (+12%, από € 56 το 2016 σε € 63 το 2018), της Κεντρικής Μακεδονίας (+10%, από € 46 το 2016 σε € 51 το 2018) και της Δυτικής Μακεδονίας (+0,2%, από € 46 το 2016 σε € 46 το 2018) να καταγράφουν αύξηση και τις Περιφέρειες της Κρήτης (-9%, από € 79 το 2016 σε € 72 το 2018), των Ιονίων Νήσων (-2%, από € 70 το 2016 σε € 68 το 2018), του Βορείου Αιγαίου (-1%, από € 53 το 2016 σε € 53 το 2018) και της Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-7%, από € 53 το 2016 σε € 50 το 2018) μείωση.

Πίνακας 53: Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2016 - 2018

Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2016 - 2018				
Περιφέρεια	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Νότιο Αιγαίο	78	79	86	10%
Αττικής	70	71	73	4%
Κρήτη	**79**	**81**	**72**	**-9%**
Ιόνια Νησιά	70	71	68	-2%
Δυτική Ελλάδα	53	56	67	25%
Ήπειρος	60	59	66	10%
Στερεά Ελλάδα	63	56	65	2%
Θεσσαλία	59	58	64	9%
Πελοπόννησος	56	59	63	12%
Βόρειο Αιγαίο	53	52	53	-1%
Κεντρική Μακεδονία	46	45	51	10%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	53	52	50	-7%
Δυτική Μακεδονία	46	52	46	0%
Ελλάδα	**67**	**68**	**69**	**3%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν Μέση Ημερήσια Δαπάνη μικρότερη από τον Μέσο Όρο και για τα τρία έτη, με εξαίρεση τις Περιφέρειες: Νοτίου Αιγαίου (€ 78 το 2016, € 79 το 2017 και € 86 το 2018), Αττικής (€ 70 το 2016, € 71 το 2017 και € 73 το 2018), Κρήτης (€ 79 το 2016, € 81 το 2017 και € 72 το 2018) και Ιονίων Νήσων (μόνο για το 2016 και το 2017, € 70 το 2016, € 71 το 2017 και € 68 το 2018).

Διάγραμμα 65: Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε €), 2016 - 2018

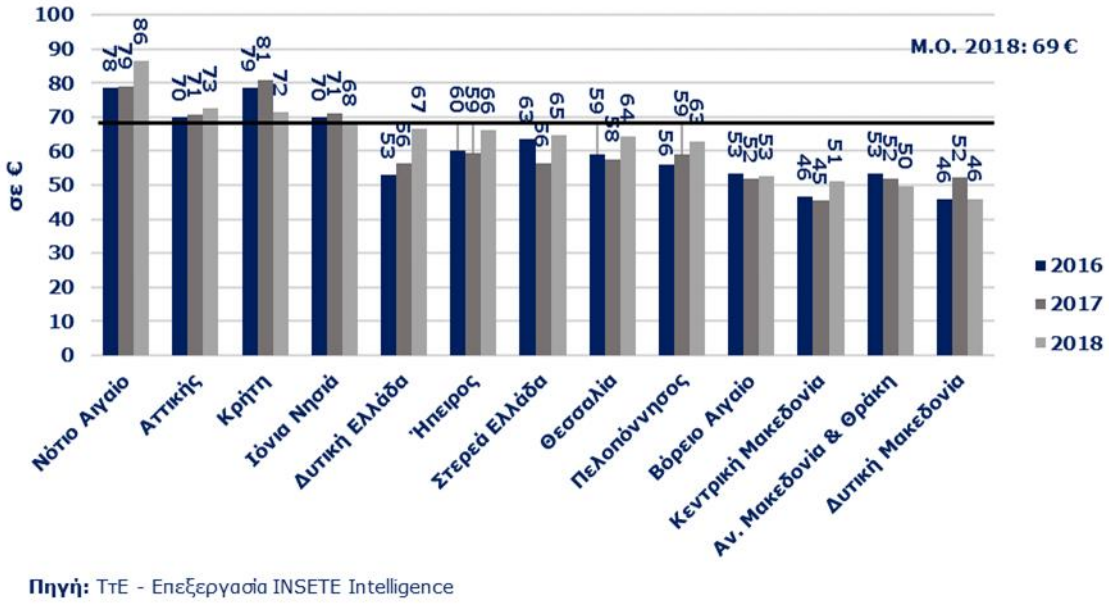

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.4 Μέση Ημερήσια Δαπάνη ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης

Η Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Περιφέρεια Κρήτης κατέγραψε μείωση την περίοδο 2016 - 2018 κατά -9% (από € 79 το 2016 σε € 72 το 2018). Επιμέρους όλες οι αγορές καταγράφουν αρνητική ποσοστιαία μεταβολή, με εξαίρεση την αγορά της Ελβετίας (+8%, από € 99 το 2016 σε € 107 το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες αγορές: Βέλγιο (-1%, από € 79 το 2016 σε € 78 το 2018), Γερμανία (-14%, από € 87 το 2016 σε € 75 το 2018), Ην. Βασίλειο (-3%, από € 77 το 2016 σε € 75 το 2018), Γαλλία (-23%, από € 87 το 2016 σε € 67 το 2018), Ολλανδία (-8%, από € 70 το 2016 σε € 64 το 2018), Ιταλία (-8%, από € 68 το 2016 σε € 62 το 2018), Ρωσία (-30%, από € 71 το 2016 σε € 50 το 2018) και Λοιπές Χώρες (-6%, από € 71 το 2016 σε € 67 το 2018). Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι για τα έτη 2016, 2017 και 2018 η Μέση Ημερήσια Δαπάνη της Περιφέρειας Κρήτης έχει υπερκεράσει αυτή του συνόλου της χώρας κατά 17%, 20% και 4% αντίστοιχα.

Πίνακας 54: Μέση Ημερήσια Δαπάνη ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (σε €), 2016 - 2018

Μέση Ημερήσια Δαπάνη στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης (σε €), 2016 - 2018				
Χώρες Προέλευσης	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Ελβετία	99	106	107	8%
Βέλγιο	79	81	78	-1%
Γερμανία	87	87	75	-14%
Ην. Βασίλειο	77	84	75	-3%
Γαλλία	87	87	67	-23%
Ολλανδία	70	92	64	-8%
Ιταλία	68	68	62	-8%
Ρωσία	71	93	50	-30%
Λοιπές	71	66	67	-6%
Περιφέρεια	**79**	**81**	**72**	**-9%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Σε σύγκριση με τον Μέσο Όρο της Περιφέρειας η εικόνα είναι μικτή, με τις αγορές της Ελβετίας (€ 99 το 2016, € 106 το 2017 και € 107 το 2018) και της Γερμανίας (€ 87 το 2016, € 87 το 2017 και € 75 το 2018) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Ημερήσια Δαπάνη και για τα τρία έτη, της Γαλλίας (€ 87 το 2016, € 87 το 2017 και € 67 το 2018) τα έτη 2016 και 2017, του Ην. Βασιλείου (€ 77 το 2016, € 84 το 2017 και € 75 το 2018) τα έτη 2017 και 2018, της Ολλανδία (€ 70 το 2016, € 92 το 2017 και € 64 το 2018) και της Ρωσίας (€ 71 το 2016, € 93 το 2017 και € 50 το

2018) μόνο για το 2017 και του Βελγίου (€ 79 το 2016, € 81 το 2017 και € 78 το 2018) μόνο για το 2018. Αντίθετα, οι αγορές της Ιταλίας (€ 68 το 2016, € 68 το 2017 και € 62 το 2018) και των Λοιπών χωρών (€ 71 το 2016, € 66 το 2017 και € 67 το 2018) κατέγραψαν χαμηλότερη Ημερήσια Δαπάνη και για τα τρία έτη.

Διάγραμμα 66: Μέση Ημερήσια Δαπάνη ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (σε €), 2016 – 2018

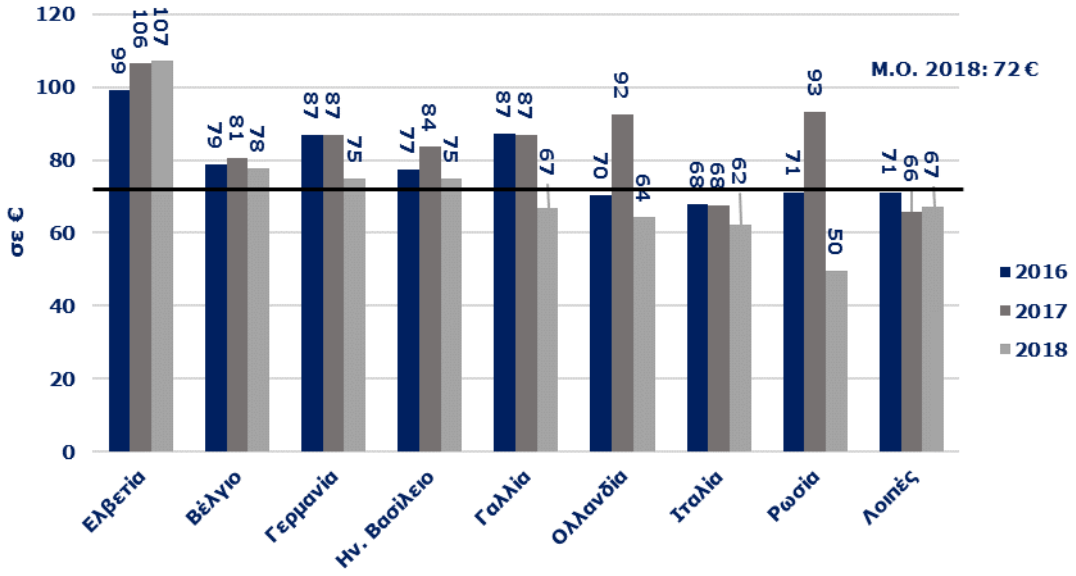

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.5 Μέση Διάρκεια Παραμονής στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Η Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα την περίοδο 2016 – 2018 κατέγραψε μείωση κατά -3% (από 6,7 ημέρες το 2016 σε 6,5 ημέρες το 2018). Η εικόνα στις επιμέρους Περιφέρειες είναι μικτή, με τις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου (+7%, από 7,5 ημέρες το 2016 σε 8,0 ημέρες το 2018), Νοτίου Αιγαίου (+0,1%, από 7,7 ημέρες το 2016 σε 7,7 ημέρες το 2018), Πελοποννήσου (+10%, από 6,8 ημέρες το 2016 σε 7,5 ημέρες το 2018), Κεντρικής Μακεδονίας (+0,1%, από 5,7 ημέρες το 2016 σε 5,7 ημέρες το 2018), Αττικής (+0,5%, από 5,5 ημέρες το 2016 σε 5,5 ημέρες το 2018) και Στερεάς Ελλάδας (+21%, από 4,5 ημέρες το 2016 σε 5,5 ημέρες το 2018) να καταγράφουν αύξηση και τις Περιφέρειες της Κρήτης (-4%, από 8,7 ημέρες το 2016 σε 8,4 ημέρες το 2018), των Ιονίων Νήσων (-10%, από 8,7 ημέρες το 2016 σε 7,8 ημέρες το 2018), της Θεσσαλίας (-13%, από 7,2 ημέρες το 2016 σε 6,2 ημέρες το 2018), της Δυτικής Ελλάδας (-14%, από 5,3 ημέρες το 2016 σε 4,6 ημέρες το 2018), της Ηπείρου (-20%, από 5,1 ημέρες το 2016 σε 4,1 ημέρες το 2018), της Δυτικής Μακεδονίας (-16%, από 4,5 ημέρες το 2016 σε 3,8 ημέρες το 2018) και της Αν. Μακεδονίας & Θράκης (-16%, από 4,0 ημέρες το 2016 σε 3,4 ημέρες το 2018) μείωση.

Πίνακας 55: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε ημέρες), 2016 - 2018

Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Περιφέρεια (σε ημέρες), 2016 - 2018				
Περιφέρεια	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Κρήτη	**8,7**	**8,4**	**8,4**	**-4%**
Βόρειο Αιγαίο	7,5	8,8	8,0	7%
Ιόνια Νησιά	8,7	8,4	7,8	-10%
Νότιο Αιγαίο	7,7	7,9	7,7	0%
Πελοπόννησος	6,8	7,2	7,5	10%
Θεσσαλία	7,2	7,2	6,2	-13%
Κεντρική Μακεδονία	5,7	5,6	5,7	0%
Αττικής	5,5	5,7	5,5	0%
Στερεά Ελλάδα	4,5	5,4	5,5	21%
Δυτική Ελλάδα	5,3	5,0	4,6	-14%
Ήπειρος	5,1	5,1	4,1	-20%
Δυτική Μακεδονία	4,5	3,9	3,8	-16%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	4,0	4,0	3,4	-16%
Ελλάδα	**6,7**	**6,8**	**6,5**	**-3%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η εικόνα στην Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη είναι μικτή με τις Περιφέρειες της Κρήτης (8,7 ημέρες το 2016, 8,4 ημέρες το 2017 και 8,4 ημέρες το 2018), του Βορείου Αιγαίου (7,5 ημέρες το 2016, 8,8 ημέρες το 2017 και 8,0 ημέρες το 2018), των Ιονίων Νήσων (8,7 ημέρες το 2016, 8,4 ημέρες το 2017 και 7,8 ημέρες το 2018), του Νοτίου Αιγαίου (7,7 ημέρες το 2016, 7,9 ημέρες το 2017 και 7,7 ημέρες το 2018) και της Πελοποννήσου (6,8 ημέρες το 2016, 7,2 ημέρες το 2017 και 7,5 ημέρες το 2018) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Διάρκεια Παραμονής από τον Μέσο Όρο της χώρας και για τα 3 έτη, της Θεσσαλίας (7,2 ημέρες το 2016, 7,2 ημέρες το 2017 και 6,2 ημέρες το 2018) μόνο τα έτη 2016 και 2017 ενώ αντίθετα οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας (5,7 ημέρες το 2016, 5,6 ημέρες το 2017 και 5,7 ημέρες το 2018), Αττικής (5,5 ημέρες το 2016, 5,7 ημέρες το 2017 και 5,5 ημέρες το 2018), Στερεάς Ελλάδας (4,5 ημέρες το 2016, 5,4 ημέρες το 2017 και 5,5 ημέρες το 2018), Δυτικής Ελλάδας (5,3 ημέρες το 2016, 5,0 ημέρες το 2017 και 4,6 ημέρες το 2018), Ηπείρου (5,1 ημέρες το 2016, 5,1 ημέρες το 2017 και 4,1 ημέρες το 2018), Δυτικής Μακεδονίας (4,5 ημέρες το 2016, 3,9 ημέρες το 2017 και 3,8 ημέρες το 2018) και Αν. Μακεδονίας & Θράκης (4,0 ημέρες το 2016, 4,0 ημέρες το 2017 και 3,4 ημέρες το 2018) σημείωσαν χαμηλότερη Μέση Διάρκεια Παραμονής από τον Μ.Ο της χώρας.

Διάγραμμα 67: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια (σε ημέρες), 2016 - 2018

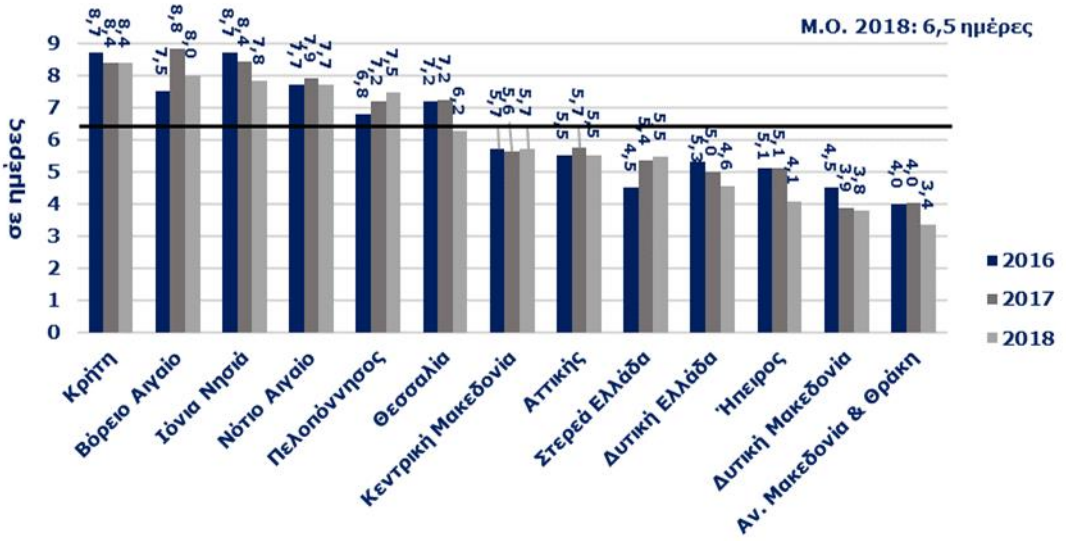

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.2.6 Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Κρήτης ανά χώρα προέλευσης

Η Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη στην Περιφέρεια Κρήτης κατέγραψε μείωση την περίοδο 2016 - 2018 κατά -4% (από 8,7 ημέρες το 2016 σε 8,4 ημέρες το 2018). Όλες οι αγορές σημείωσαν μείωση με εξαίρεση την αγορά του Ην. Βασιλείου (+2%, από 8,7 ημέρες το 2016 σε 8,9 ημέρες το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες αγορές: Γερμανία (-5%, από 9,4 ημέρες το 2016 σε 8,9 ημέρες το 2018), Βέλγιο (-6%, από 9,3 ημέρες το 2016 σε 8,8 ημέρες το 2018), Ολλανδία (-9%, από 9,4 ημέρες το 2016 σε 8,6 ημέρες το 2018), Ελβετία (-4%, από 8,7 ημέρες το 2016 σε 8,4 ημέρες το 2018), Γαλλία (-6%, από 8,9 ημέρες το 2016 σε 8,3 ημέρες το 2018), Ρωσία (-15%, από 9,6 ημέρες το 2016 σε 8,1 ημέρες το 2018), Ιταλία (-2%, από 8,2 ημέρες το 2016 σε 8,0 ημέρες το 2018) και Λοιπές Χώρες (-2%, από 7,9 ημέρες το 2016 σε 7,7 ημέρες το 2018). Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι για τα έτη 2016, 2017 και 2018 η Μέση Διάρκεια Παραμονής της Περιφέρειας Κρήτης έχει υπερκεράσει αυτή του συνόλου της χώρας κατά 30%, 24% και 29% αντίστοιχα.

Πίνακας 56: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (σε ημέρες), 2016 - 2018

Μέση Διάρκεια Παραμονής στην Περιφέρεια Κρήτης ανά αγορά (σε ημέρες), 2016 - 2018				
Χώρες Προέλευσης	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2016 - 2018**
Γερμανία	9,4	8,5	8,9	-5%
Ην. Βασίλειο	8,7	8,7	8,9	2%
Βέλγιο	9,3	8,7	8,8	-6%
Ολλανδία	9,4	8,4	8,6	-9%
Ελβετία	8,7	8,0	8,4	-4%
Γαλλία	8,9	8,4	8,3	-6%
Ρωσία	9,6	9,4	8,1	-15%
Ιταλία	8,2	7,9	8,0	-2%
Λοιπές	7,9	8,0	7,7	-2%
Περιφέρεια	**8,7**	**8,4**	**8,4**	**-4%**

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE - Intelligence

Σε σύγκριση με το Μέσο Όρο της Περιφέρειας η εικόνα είναι μικτή, με τις αγορές της Γερμανίας (9,4 ημέρες το 2016, 8,5 ημέρες το 2017 και 8,9 ημέρες το 2018), του Ην. Βασιλείου (8,7 ημέρες το 2016, 8,7 ημέρες το 2017 και 8,9 ημέρες το 2018), του Βελγίου (9,3 ημέρες το 2016, 8,7 ημέρες το 2017 και 8,8 ημέρες το 2018) και της Ολλανδίας (9,4 ημέρες το 2016, 8,4 ημέρες το 2017 και 8,6 ημέρες το 2018) να καταγράφουν υψηλότερη Μέση Διάρκεια Παραμονής και για τα τρία έτη, της

Γαλλίας (8,9 ημέρες το 2016, 8,4 ημέρες το 2017 και 8,3 ημέρες το 2018) και της Ρωσίας (9,6 ημέρες το 2016, 9,4 ημέρες το 2017 και 8,1 ημέρες το 2018) τα έτη 2016 και 2017. Αντίθετα, οι αγορές της Ιταλίας (8,2 ημέρες το 2016, 7,9 ημέρες το 2017 και 8,0 ημέρες το 2018) και των Λοιπών Χωρών (7,9 ημέρες το 2016, 8,0 ημέρες το 2017 και 7,7 ημέρες το 2018) κατέγραψαν χαμηλότερη Διάρκεια Παραμονής και για τα τρία έτη. Επίσης, στην αγορά της Ελβετίας (8,7 ημέρες το 2016, 8,0 ημέρες το 2017 και 8,4 ημέρες το 2018) η Μέση Διάρκεια Παραμονής είναι ίδια με το Μ.Ο. της Περιφέρειας τα έτη 2016 και 2018 και χαμηλότερη το 2017.

Διάγραμμα 68: Μέση Διάρκεια Παραμονής ανά Επίσκεψη και ανά χώρα προέλευσης στην Περιφέρεια Κρήτης (σε ημέρες), 2016 - 2018

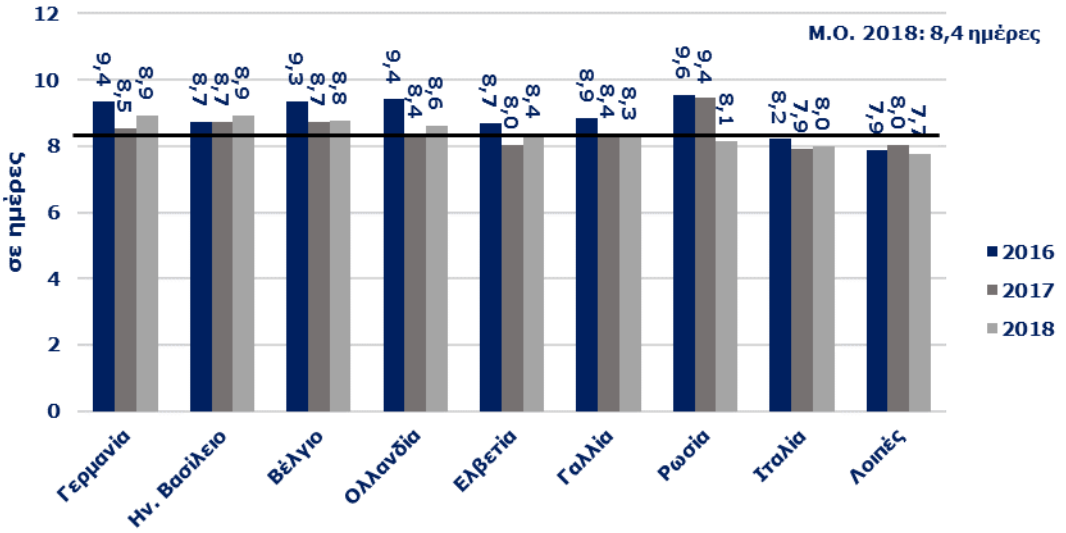

Πηγή: ΤτΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.3 ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΗΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

5.3.1 Κύριες Αγορές

Η Περιφέρεια Κρήτης αποτελεί έναν ώριμο και από τους πιο διαδεδομένους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας υποδέχοντας χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδας, οι κυριότερες αγορές με βάση τον αριθμό των επισκέψεων είναι:

Γερμανία: Η γερμανική αγορά όπως καταγράφεται και στην ενότητα 5.1.2, αποτελεί την κύρια αγορά της Περιφέρειας Κρήτης, καταγράφοντας το 2018 σχεδόν το 1/3 των επισκέψεων της (1,4 εκατ.), σημειώνοντας αύξηση κατά +9% (από 1,3 εκατ. το 2017 σε 1,4 εκατ. το 2018). Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η γερμανική οικονομία μετά από μια περίοδο τεχνικής ύφεσης στα μέσα του 2019, αναμένεται να αναπτυχθεί αν και με μικρούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η εξωτερική ζήτηση φαίνεται τώρα να είναι ασθενέστερη απ' ότι αναμενόταν, ενώ και η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να υποχωρήσει λόγω των χαμηλών επενδύσεων. Η αγορά εργασίας, αντίθετα, θα υποστηρίξει την ιδιωτική κατανάλωση αν και με χαμηλότερο ρυθμό απ' ότι τα προηγούμενα έτη. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η εγχώρια αποταμίευση παραμένουν σε υψηλά επίπεδα ενώ η δημοσιονομική κατεύθυνση αναμένεται να είναι ήπια επεκτατική κατά την περίοδο πρόβλεψης, καθώς τα πλεονάσματα του προϋπολογισμού μειώνονται.

Γαλλία: η γαλλική αγορά αποτελεί την 2η μεγαλύτερη αγορά για την Περιφέρεια Κρήτης, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +32% (από 473 χιλ. το 2017 σε 622 χιλ. το 2018). Σε ότι αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της γαλλικής οικονομίας προβλέπεται να μειωθεί το 2019 και να παραμείνει στα ίδια επίπεδα το 2020 και το 2021. Η ιδιωτική κατανάλωση προβλέπεται να αυξηθεί, αντισταθμίζοντας εν μέρει την επιβράδυνση των επενδύσεων, ενώ η συνεισφορά των εξαγωγών στην αύξηση του ΑΕΠ προβλέπεται να είναι ουδέτερη τα προσεχή έτη. Το δημόσιο έλλειμα προβλέπεται προσωρινά να υπερβεί το 3% του ΑΕΠ το 2019, αλλά θα μειωθεί σε 2,2% το 2020 και το 2021.

Ηνωμένο Βασίλειο: η βρετανική αγορά αποτελεί για το 2018 την 3η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2017-2018 μείωση κατά -29% (από 692 χιλ. το 2017 σε 491 χιλ. το 2018). Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αύξηση του ΑΕΠ του Ηνωμένου Βασιλείου παραμένει ανθεκτική, αν και με ευμετάβλητη και αναμένεται να αυξηθεί με σταθερό ρυθμό. Η ιδιωτική κατανάλωση θα βρει υποστήριξη από την αύξηση των μισθών, αλλά η συνεχιζόμενη αβεβαιότητα σχετικά με τις μελλοντικές εμπορικές σχέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου με την ΕΕ είναι πιθανόν να επηρεάσουν τις επενδύσεις των επιχειρήσεων. Το εμπόριο αναμένεται να παραμείνει ο κύριος μοχλός ανάπτυξης όσο η εξωτερική ζήτηση παραμένει αδύναμη. Η αύξηση της απασχόλησης αναμένεται να επιβραδυνθεί, η ανεργία να παραμείνει σχεδόν στα ίδια επίπεδα ενώ ο πληθωρισμός αναμένεται να μειωθεί το 2019 και τα επόμενα χρόνια παρουσιάσει σταδιακή ανάπτυξη.

Ολλανδία: η ολλανδική αγορά αποτελεί το 2018 την 4η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2017-2018 μείωση κατά -2% (από 331 χιλ. το 2017 σε 323 χιλ. το 2018). Αναφορικά με τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ολλανδική οικονομία εμφάνισε ανάπτυξη 2,6% το 2018, ενώ η οικονομική δραστηριότητα παρέμεινε ισχυρή και το πρώτο εξάμηνο του 2019, υποστηριζόμενη από την ισχυρή εγχώρια ζήτηση και τις εξαγωγές. Παρόλα αυτά η ανάπτυξη προβλέπεται να είναι ήπια τα επόμενα χρόνια. Η συνεισφορά από τις εξαγωγές αναμένεται να είναι αρνητική εξαιτίας του διεθνούς περιβάλλοντος, ενώ η εγχώρια ζήτηση θα παραμείνει ανθεκτική, υποστηριζόμενη από την αύξηση των μισθών και την ιδιωτική κατανάλωση. Η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που εφαρμόζεται έχει ως στόχο να παράσχει μια περαιτέρω ώθηση στο διαθέσιμο εισόδημα και στην δημόσια κατανάλωση.

Βέλγιο: η βελγική αγορά το 2018 αποτελεί την 5η μεγαλύτερη αγορά για την Περιφέρεια Κρήτης, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +29% (από 194 χιλ. το 2017 σε 250 χιλ. το 2018). Σε ότι αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οικονομία του Βελγίου αναμένεται να επιβραδυνθεί το 2019 ενώ προβλέπεται να σταθεροποιηθεί τα έτη 2020 και 2021. Η εγχώρια ζήτηση θα συνεχίσει να αποτελεί τον κύριο μοχλό ανάπτυξης όσο η αποδυνάμωση των επενδύσεων αντισταθμίζεται εν μέρει από την δυναμική της ιδιωτικής κατανάλωσης. Η συμβολή του εμπορίου στην ανάπτυξη αναμένεται να είναι ουδέτερη το 2019 και αρνητική το 2020 ενώ ο πληθωρισμός προβλέπεται ότι θα μειωθεί το 2019 και να

αυξηθεί ελαφρώς στην συνέχεια. Το έλλειμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να επιδεινωθεί σημαντικά.

Ιταλία: η ιταλική αγορά αποτελεί την 6η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας σημειώνοντας την περίοδο 2017-2018 αύξηση επισκέψεων κατά +31% (από 179 χιλ. το 2017 σε 234 χιλ. το 2018). Αναφορικά με τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οικονομία της Ιταλίας παραμένει στάσιμη από τις αρχές του 2018 και εξακολουθεί να μην παρουσιάζει σημάδια ουσιαστικής ανάκαμψης. Το 2020, η ανάπτυξη αναμένεται να είναι ήπια, εξαιτίας της αύξησης της εξωτερικής ζήτησης και των δαπανών των νοικοκυριών, αν και οι τελευταίες θα περιοριστούν εν μέρει από μια εξασθενημένη αγορά εργασίας. Το έλλειμα και το χρέος αναμένονται να αυξηθούν τα επόμενα χρόνια, λόγω της ασθενούς οικονομικής ανάπτυξης και του αυξανόμενου κόστους των μέτρων που πάρθηκαν τα προηγούμενα χρόνια. Ο πληθωρισμός προβλέπεται να μειωθεί φέτος και να αυξηθεί μετριοπαθώς το 2020-2021.

Ελβετία: η ελβετική αγορά αποτελεί την 7η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας Κρήτης, σημειώνοντας την περίοδο 2017-2018 αύξηση επισκέψεων κατά +1% (από 182 χιλ. το 2017 σε 184 χιλ. το 2018). Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, η οικονομία της Ελβετίας μετά την επιβράδυνση κατά την διάρκεια του 2019 αναμένεται να αυξηθεί το 2020 και το 2021. Η ιδιωτική κατανάλωση θα παραμείνει ανθεκτική, υποστηριζόμενη από την χαμηλή ανεργία. Το δυσμενές παγκόσμιο περιβάλλον, θα επηρεάσει τις επενδύσεις και το εμπόριο, αλλά το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα παραμείνει υψηλό. Τα διεθνή αθλητικά γεγονότα θα ενισχύσουν τις εξαγωγές υπηρεσιών και επομένως την ανάπτυξη το 2020. Ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει μετά την πρόσφατη ανατίμηση του νομίσματος, αλλά θα αυξηθεί το 2021. Η νομισματική πολιτική θα παραμείνει πολύ ευνοϊκή, με το επιτόκιο να παραμένει στο -0,75% τα επόμενα δύο χρόνια. Η δημοσιονομική πολιτική που θα εφαρμοστεί το 2020 θα είναι επεκτατική.

Ρωσία: η ρωσική αγορά αποτελεί το 2018 την 8η μεγαλύτερη αγορά της Περιφέρειας, σε όρους επισκέψεων, σημειώνοντας την περίοδο 2017-2018 μείωση κατά -57% (από 104 χιλ. το 2017 σε 45 χιλ. το 2018). Σε ότι αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οικονομική δραστηριότητα στην Ρωσία αναμένεται να επιβραδυνθεί το 2019, εξαιτίας της αύξησης των συντελεστών ΦΠΑ, της αβεβαιότητας και της μείωσης της παγκόσμιας ζήτησης. Οι δυνατότητες άσκησης

μακροοικονομικής πολιτικής έχουν βελτιωθεί, καθώς έχουν αποκατασταθεί τα δημοσιονομικά αποθέματα και έχει ενισχυθεί το θεσμικό πλαίσιο. Επίσης, το ΑΕΠ αναμένεται να ανακάμψει ελαφρώς σε σχέση με την βαθμιαία βελτίωση της ανάπτυξης και την αύξηση των δημόσιων επενδύσεων.

5.3.2 Δυνητικές Αγορές

Η Περιφέρεια Κρήτης αποτελεί έναν ώριμο τουριστικά προορισμό με πλούσιο πολιτιστικό και φυσικό απόθεμα. Οι ικανοποιητικές υποδομές και η ποικιλία τουριστικών δραστηριοτήτων μπορεί να καταστήσουν την Κρήτη προορισμό για όλο τον χρόνο ενώ με την διαφοροποίηση του προϊόντος της μπορεί να επιτύχει περαιτέρω επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Ενδεικτικά, αγορές που μπορούν να αποτελέσουν εν δυνάμει πελάτες της Περιφέρειας Κρήτης είναι:

Αυστρία: ο εισερχόμενος τουρισμός από την Αυστρία κατέγραψε την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +32% σε σύγκριση με το 2017 (από 396 χιλ. σε 521 χιλ.). Σύμφωνα με την μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ, «Ακτινογραφία του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, 2016–2018», η Αυστρία είναι μια αγορά με χαμηλό δείκτη ανεργίας και υψηλές αποδοχές, με αποτέλεσμα 3 στους 4 κατοίκους της να ταξιδεύουν στο εξωτερικό, με τις διακοπές να θεωρούνται απαραίτητο στοιχείο στην κλίμακα ιεράρχησης των αναγκών τους. Το προϊόν με την μεγαλύτερη ζήτηση την χειμερινή περίοδο είναι ο χιονοδρομικός τουρισμός και το καλοκαίρι ο Ήλιος & Θάλασσα. Σε ότι αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οικονομική ανάπτυξη της Αυστρίας προβλέπεται να μετριαστεί, αλλά να παραμείνει ισχυρή το 2019 και να σταθεροποιηθεί το 2020 και το 2021. Η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να παραμείνει η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης, με ισχυρή ιδιωτική κατανάλωση υποστηριζόμενη από δημοσιονομικά μέτρα. Οι καθαρές εξαγωγές αναμένεται να γυρίσουν σε ελαφρώς θετικό πρόσημο το 2020 και το 2021. Το ισοζύγιο προβλέπεται να βελτιωθεί περαιτέρω το 2019 προτού μειωθεί το 2020 εξαιτίας των πρόσφατων υιοθετημένων δημοσιονομικών μέτρων και της λιγότερο ευνοϊκής μακροοικονομικής προοπτικής.

Σουηδία: ο εισερχόμενος τουρισμός από την Σουηδία εμφάνισε την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +3% (από 493 χιλ. το 2017 σε 509 χιλ. το 2018). Σύμφωνα με την μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ, «Ακτινογραφία του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, 2016–2018», οι υψηλές θερμοκρασίες που επικράτησαν στην Σουηδία το 2018, επηρέασαν τις κρατήσεις και ενίσχυσαν την τάση συμπλήρωσης των διακοπών Ήλιος & Θάλασσας με την αναζήτηση νέων εμπειριών. Αναφορικά με τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οικονομία της Σουηδίας εμφανίζει επιβράδυνση. Συγκεκριμένα, οι εξαγωγές αναμένεται να καταστούν η κύρια δύναμη της ανάπτυξης, καθώς η εγχώρια ζήτηση και οι επενδύσεις είναι ασθενείς. Το ποσοστό της ανεργίας εκτιμάται ότι θα αυξηθεί πάνω από το 7% ενώ ο πληθωρισμός θα

παραμείνει κάτω από το 2%. Το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να μειωθεί εξαιτίας του προϋπολογισμού του 2020 και της βραδύτερης ανάπτυξης. Παρόλα αυτά το δημόσιο χρέος ως προς το ΑΕΠ θα συνεχίσει να μειώνεται.

ΗΠΑ: ο εισερχόμενος τουρισμός από τις ΗΠΑ σημείωσε την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +27% (από 865 χιλ. το 2017 σε 1.097 χιλ. το 2018). Σύμφωνα με την μελέτη ΙΝΣΕΤΕ, «Ακτινογραφία του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, 2016–2018», οι διεθνείς μετακινήσεις των Αμερικανών περιορίζονται λόγω της υψηλής ανταγωνιστικότητας της εγχώριας αγοράς, της περιορισμένης περιόδου αδείας (10-15 ημέρες) και του χαμηλού ποσοστού του πληθυσμού που διαθέτει διαβατήριο (45%). Για την αγορά των ΗΠΑ το 2017, ο τουρισμός δεν θεωρείται ως προτεραιότητα, καθώς έρχεται 4ος (έναντι της 5ης θέσης το 2015) στον κατάλογο προτιμήσεων μετά την νυχτερινή ζωή, τη βελτίωση της κατοικίας και τις αγορές ηλεκτρονικών συσκευών. Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αμερικανική οικονομία αναμένεται να επιβραδυνθεί, καθώς εξακολουθούν να υφίστανται οι οικονομικές εντάσεις με την Κίνα και η αυξημένη πολιτική αβεβαιότητα, οι οποίες επηρεάζουν τις προοπτικές των ιδιωτικών επενδύσεων. Ταυτόχρονα, η πρόσφατη χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής έχει ως στόχο να μετριάσει την οικονομική ύφεση, ενώ τα ουδέτερα αποτελέσματα από τα σημαντικά δημοσιονομικά κίνητρα που εφαρμόστηκαν πέρυσι αρχίζουν να φθίνουν.

Δανία: ο εισερχόμενος τουρισμός από την Δανία εμφάνισε την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +38% (από 279 χιλ. το 2017 σε 385 χιλ. το 2018). Σύμφωνα με την μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ, «Ακτινογραφία του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, 2016–2018», ο τουρίστας από την Δανία είναι ταξιδιώτης υψηλής έντασης. Ο σκληρός σκανδιναβικός καιρός, η ευνοϊκή οικονομική κατάσταση και νομοθεσία για διακοπές καθώς και το ενδιαφέρον των Δανών για διαφορετικούς πολιτισμούς προϋποθέτει ότι το ταξίδι αποτελεί τρόπο ζωής. Κατά την χειμερινή περίοδο καταγράφεται το 40% του συνόλου των ταξιδίων του έτους. Οι διακοπές Ήλιος & Θάλασσα εμφανίζουν την μεγαλύτερη ζήτηση και ακολουθούν το City Break με υψηλά ποσοστά ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια, ο αθλητικός τουρισμός και η επαφή με την φύση. Επίσης, η παραδοσιακή αγορά πακέτων (μέσω tour operators) εξακολουθεί να έχει σημαντική ζήτηση, κυρίως μεταξύ των ηλικιωμένων και των οικογενειών με παιδιά. Αναφορικά με τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οικονομική ανάπτυξη στην Δανία προβλέπεται να παραμείνει ισχυρή φέτος και να επιβραδυνθεί τα έτη 2020 και 2021. Η κατανάλωση και σε μικρότερο βαθμό, οι επενδύσεις αναμένεται να τονώσουν την ανάπτυξη, ενώ η συμβολή των εξαγωγών

θα μετριαστεί. Ο Κρατικός Προϋπολογισμός αναμένεται να εμφανίσει πλεόνασμα ρεκόρ φέτος ενώ τα επόμενα χρόνια προβλέπεται να είναι οριακά θετικός.

Πολωνία: ο εισερχόμενος τουρισμός από την Πολωνία εμφάνισε την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +41% (από 747 χιλ. το 2017 σε 1.050 χιλ. το 2018). Σύμφωνα με την μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ, «Ακτινογραφία του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα, 2016–2018», οι Πολωνοί εκτιμούν σε μικρότερο βαθμό απ' ότι έκαναν στο παρελθόν τις προσφορές τελευταίας στιγμής ενώ προτιμούν στις καλοκαιρινές διακοπές τους την άνεση αντί για το χαμηλό κόστος. Οι Πολωνοί τουρίστες κάνουν διακοπές συνήθως μιας εβδομάδας, με το 43% εξ' αυτών να επιλέγουν 4* ξενοδοχεία. Τέλος, η πιο δημοφιλής επιλογή ταξιδιού είναι το All Inclusive με 3 στους 4 πελάτες ταξιδιωτικών πρακτορείων να το επιλέγουν. Σε ότι αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αύξηση του ΑΕΠ της Πολωνίας αναμένεται να διατηρηθεί το 2019 στο 4,1%. Το 2020, προβλέπεται σταδιακή επιβράδυνση, ακολουθούμενη από μια σταθεροποίηση το 2021. Η ιδιωτική κατανάλωση θα παραμείνει ο κύριος μοχλός ανάπτυξης υποστηριζόμενη από τις ευνοϊκές τάσεις της αγοράς εργασίας και τα δημοσιονομικά κίνητρα. Η αύξηση των επενδύσεων αναμένεται να είναι ήπια, λόγω των ασθενέστερων προσδοκιών της ζήτησης στον ιδιωτικό τομέα, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις προβλέπονται να αυξηθούν, αν και σε βραδύτερο ρυθμό, σε μεγάλο βαθμό από τα κονδύλια της ΕΕ. Το δημοσιονομικό έλλειμα προβλέπεται να αυξηθεί το 2019.

Καναδάς: ο εισερχόμενος τουρισμός από τον Καναδά κατέγραψε την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +75% (από 198 χιλ. το 2017 σε 346 χιλ. το 2018). Σύμφωνα με την μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ, «Η Ακτινογραφία του Εισερχόμενου Τουρισμού στην Ελλάδα, 2016–2018», οι Καναδοί είναι εξοικειωμένοι με τα ταξίδια, μιας και η πλειοψηφία αυτών έχει επισκεφθεί έναν διεθνή προορισμό για ταξίδι αναψυχής τα τελευταία 2 χρόνια. Οι Καναδοί είναι πιο πιθανόν να ταξιδέψουν κατά τη διάρκεια του χειμώνα, για να ξεφύγουν από το κρύο, σε θερμότερους προορισμούς για διακοπές Ήλιος & Θάλασσα. Αναφορικά με τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, η οικονομία του Καναδά προβλέπεται να αναπτυχθεί ήπια τα επόμενα χρόνια εξαιτίας της επιβράδυνσης του διεθνούς εμπορίου και της παρατεταμένης παγκόσμιας αβεβαιότητας, οι οποίες έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις εξαγωγές και στις επενδύσεις. Η αγορά εργασίας θα παραμείνει ισχυρή, υποστηρίζοντας τα εισοδήματα, αλλά η αύξηση της απασχόλησης θα επιβραδυνθεί ενώ παράλληλα το ποσοστό ανεργίας θα σταματήσει να μειώνεται, παραμένοντας σε χαμηλά επίπεδα. Η Τράπεζα του Καναδά θα πρέπει τα προσεχή

τρίμηνα να μειώσει τα επιτόκια ελαφρώς για να στηρίξει την ζήτηση κάτι που θα βοηθήσει να διατηρηθεί ο πληθωρισμός κοντά στον μέσο στόχο.

Νορβηγία: ο εισερχόμενος τουρισμός από την Νορβηγία κατέγραψε την περίοδο 2017-2018 μείωση κατά -3% (από 250 χιλ. το 2017 σε 244 χιλ. το 2018). Σύμφωνα με την μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ, «Η Ακτινογραφία του Εισερχόμενου Τουρισμού στην Ελλάδα, 2016–2018», ο Νορβηγός τουρίστας είναι ένας πεπειραμένος ταξιδιώτης που θεωρεί τις διακοπές απαραίτητες και όχι ένα προϊόν πολυτελείας. Επίσης, στην νορβηγική αγορά παρατηρείται αλλαγή στις ταξιδιωτικές τάσεις, με μείωση της ζήτησης για πακέτα All inclusive και αύξηση του ενδιαφέροντος για εναλλακτικούς προορισμούς. Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, η ανάπτυξη του ΑΕΠ στην Ηπειρωτική χώρα ήταν ισχυρή, αλλά θα επιβραδυνθεί, κυρίως λόγω της μείωσης των επενδύσεων σε πετρέλαιο και της χαμηλότερης αύξησης των εξαγωγών και των δαπανών των νοικοκυριών. Η αύξηση της απασχόλησης θα αρχίσει να μετριάζεται. Δεδομένης της επιβράδυνσης της οικονομίας, η Τράπεζα της Νορβηγίας θα διατηρήσει το επιτόκιο σταθερό μετά τις πρόσφατες αυξήσεις. Ωστόσο, οι αρχές θα πρέπει να παραμείνουν σε επαγρύπνηση όσον αφορά τους κινδύνους γύρω από τις τιμές του πετρελαίου, την εξασθένηση των παγκόσμιων προοπτικών και, εγχωρίως, στην στεγαστική αγορά και στην έκδοση στεγαστικών δανείων.

Κίνα: ο εισερχόμενος τουρισμός από την Κίνα σύμφωνα με στοιχεία της Euromonitor κατέγραψε την περίοδο 2017-2018 αύξηση κατά +13% (από 83 χιλ. το 2017 σε 94 χιλ. το 2018). Οι κύριοι λόγοι επίσκεψης των τουριστών από την Κίνα στην Ευρώπη είναι η τέχνη και ο πολιτισμός, τα ψώνια, η γαστρονομία και ο τουρισμός πόλης (Turespana Νοέμβριος 2019). Αντίθετα, ο τουρισμός Ήλιος & Θάλασσα βρίσκεται χαμηλά στις προτιμήσεις των τουριστών από την Κίνα. Η περίοδος με την μεγαλύτερη ζήτηση ταξιδίων είναι τα τέλη Ιανουαρίου αρχές Φεβρουαρίου και ο μήνας Οκτώβριος (εθνική εορτή). Η Μέση Διάρκεια για ένα ταξίδι στην Ευρώπη κυμαίνεται από 1-2 εβδομάδες (TUI – New Chinese tourists in Europe from 2017). Σε ότι αφορά Στις οικονομικές εξελίξεις και σύμφωνα με τις φθινοπωρινές (Νοέμβριος 2019) εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κινέζικη οικονομία κατά τους πρώτους μήνες του 2019 αυξήθηκε κατά 6,2%, παρά το δυσμενές διεθνές περιβάλλον και την μείωση της εγχώριας ζήτησης. Παρόλα αυτά την περίοδο πρόβλεψης, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω καθώς οι συνεχιζόμενες οικονομικές εντάσεις με τις ΗΠΑ, η αυξημένη αβεβαιότητα και οι εγχώριες διαρθρωτικές αδυναμίες συνεχίζουν να επηρεάζουν την οικονομική δραστηριότητα.

5.4 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΦΙΞΕΩΝ – ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ – ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ[6], 2013 - 2018

5.4.1 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα (αλλοδαπών και ημεδαπών) την περίοδο 2013 – 2018 κατέγραψαν αύξηση κατά +37% (από 16 εκατ. το 2013 σε 22 εκατ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν αύξηση, με εξαίρεση την Δυτική Μακεδονία (-7%, από 132 χιλ. το 2013 σε 123 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Κρήτης (+42%, από 3,1 εκατ. το 2013 σε 4,4 εκατ. το 2018), Αττικής (+41%, από 3,0 εκατ. το 2013 σε 4,3 εκατ. το 2018), Νοτίου Αιγαίου (+44%, από 2,8 εκατ. το 2013 σε 4,0 εκατ. το 2018), Κεντρικής Μακεδονίας (+26%, από 2,0 εκατ. το 2013 σε 2,6 εκατ. το 2018), Ιονίων Νήσων (+54%, από 1,1 εκατ. το 2013 σε 1,8 εκατ. το 2018), Πελοποννήσου (+36%, από 841 χιλ. το 2013 σε 1,1 εκατ. το 2018), Θεσσαλίας (+31%, από 741 χιλ. το 2013 σε 972 χιλ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας (+10%, από 591 χιλ. το 2013 σε 651 χιλ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+23%, από 524 χιλ. το 2013 σε 647 χιλ. το 2018), Στερεάς Ελλάδας (+33%, από 457 χιλ. το 2013 σε 610 χιλ. το 2018), Ηπείρου (+30%, από 370 χιλ. το 2013 σε 482 χιλ. το 2018) και Βορείου Αιγαίου (+15%, από 300 χιλ. το 2013 σε 346 χιλ. το 2018).

Πίνακας 57: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Κρήτης	**3.066.087**	**3.250.910**	**3.316.404**	**3.706.861**	**3.993.924**	**4.361.962**	**42%**
Αττικής	3.032.793	3.623.811	3.805.609	3.721.862	4.107.066	4.267.891	41%
Νοτίου Αιγαίου	2.767.706	3.029.920	3.211.252	3.301.280	3.698.691	3.976.452	44%
Κεντρικής Μακεδονίας	2.038.748	2.158.427	2.392.102	2.430.086	2.547.544	2.578.398	26%
Ιονίων Νήσων	1.147.073	1.244.552	1.375.479	1.490.856	1.717.806	1.763.942	54%
Πελοποννήσου	840.756	899.808	935.140	983.795	1.133.876	1.142.046	36%
Θεσσαλίας	741.114	783.215	814.656	813.763	923.834	972.442	31%
Δυτικής Ελλάδας	590.574	555.166	645.768	588.632	633.483	651.288	10%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	524.381	550.722	606.705	605.998	649.015	646.938	23%
Στερεάς Ελλάδας	457.482	481.002	513.600	541.231	598.656	609.729	33%
Ηπείρου	369.837	390.806	385.687	406.791	457.581	482.102	30%
Βορείου Αιγαίου	300.132	323.532	353.364	286.460	343.099	346.398	15%
Δυτικής Μακεδονίας	132.265	126.992	122.935	118.766	131.741	123.310	-7%
Ελλάδα	**16.008.948**	**17.418.863**	**18.478.701**	**18.996.381**	**20.936.316**	**21.922.898**	**37%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

[6] Τα στοιχεία προκύπτουν από μέρος των συνολικών διαθέσιμων κλινών – δεν γίνεται εκτίμηση και προβολή των αποτελεσμάτων στο 100% των μονάδων αναφοράς λόγω έλλειψης της πληροφορίας των μηνών λειτουργίας του κάθε καταλύματος μέσα στο έτος.

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή, παρατηρούμε ότι ο μεγαλύτερος όγκος αφίξεων καταγράφεται στα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειών της Κρήτης (20%), της Αττικής (19%), του Νοτίου Αιγαίου (18%), της Κεντρικής Μακεδονίας (12%) και των Ιονίων Νήσων (8%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν για το 2018 το 77% των συνολικών αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα.

Διάγραμμα 69: Ποσοστιαία κατανομή των αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα ανά Περιφέρεια, 2018

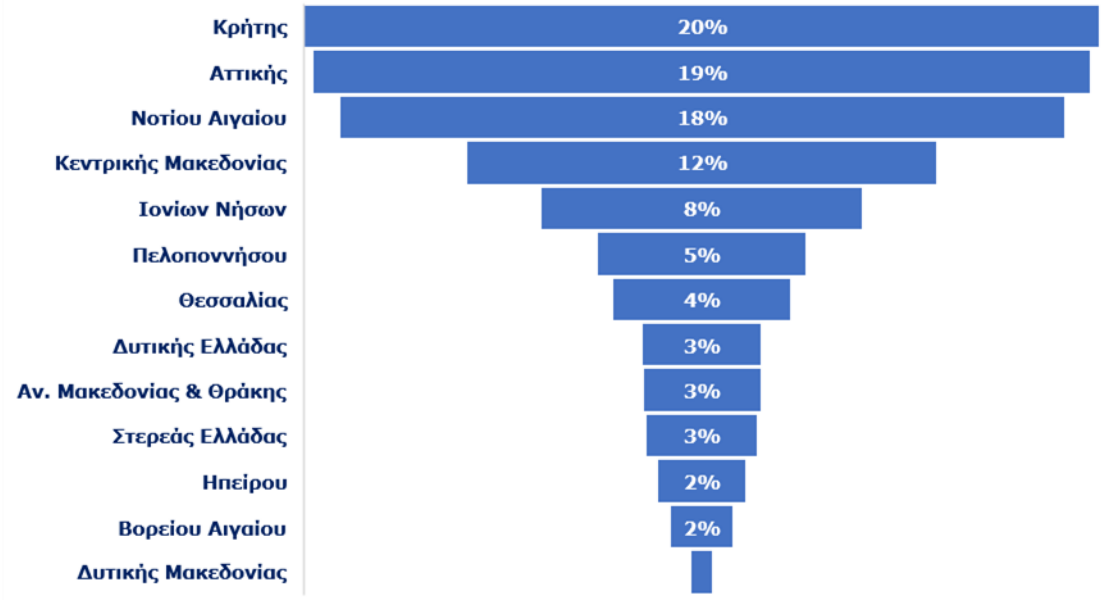

Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι αφίξεις αλλοδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα αυξήθηκαν σε υψηλότερο βαθμό (+53%, από 10,5 εκατ. το 2013 σε 16,0 εκατ. το 2018) σε σύγκριση με τους ημεδαπούς (+7%, από 5,5 εκατ. το 2013 σε 5,9 εκατ. το 2018). Τέλος, το μερίδιο των αλλοδαπών ως προς το σύνολο των αφίξεων την περίοδο 2013 – 2018 αυξάνεται (από 66% το 2013 σε 73% το 2018) ενώ αντίθετα των ημεδαπών μειώνεται (από 34% το 2013 σε 27% το 2018).

5.4.2 Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσώπευε το 2018 το 20% των συνολικών αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα, σημειώνοντας αύξηση κατά +42% σε σύγκριση με το 2013 (από 3,1 εκατ. το 2013 σε 4,4 εκατ. το 2018). Οι αφίξεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας σημείωσαν αύξηση κατά +47% (από 2,7 εκατ. το 2013 σε 4,0 εκατ. το 2018) ενώ των ημεδαπών αύξηση κατά +1% (από 325 χιλ. το 2013 σε 329 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Ηρακλείου (+35%, από 1,4 εκατ. το 2013 σε 1,9 εκατ. το 2018), Χανίων (+34%, από 774 χιλ. το 2013 σε 1,0 εκατ. το 2018), Λασιθίου (+55%, από 471 χιλ. το 2013 σε 731 χιλ. το 2018) και Ρεθύμνου (+65%, από 432 χιλ. το 2013 σε 713 χιλ. το 2018). Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι αλλοδαποί κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στην Περιφέρεια Κρήτης με αυξητική τάση (από 89% το 2013 σε 92% το 2018).

Πίνακας 58: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 - 2018

Ενότητα		2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	Αλλοδαποί	1.264.996	1.328.598	1.331.789	1.510.454	1.634.916	1.738.218	37%
	Ημεδαποί	123.694	133.864	139.427	146.543	133.644	140.006	13%
Χανίων	Αλλοδαποί	668.130	719.802	732.725	774.776	798.154	942.016	41%
	Ημεδαποί	106.018	100.588	107.357	110.808	102.116	97.271	-8%
Λασιθίου	Αλλοδαποί	430.591	477.682	476.938	573.188	599.271	691.416	61%
	Ημεδαποί	40.283	39.785	41.511	41.873	41.567	39.945	-1%
Ρεθύμνης	Αλλοδαποί	377.514	404.554	441.362	476.432	622.448	661.714	75%
	Ημεδαποί	54.861	46.037	45.295	72.787	61.808	51.376	-6%
Σύνολο	**Αλλοδαποί**	**2.741.231**	**2.930.636**	**2.982.814**	**3.334.850**	**3.654.789**	**4.033.364**	**47%**
	Ημεδαποί	**324.856**	**320.274**	**333.590**	**372.011**	**339.135**	**328.598**	**1%**
Σύνολο Περιφέρειας		**3.066.087**	**3.250.910**	**3.316.404**	**3.706.861**	**3.993.924**	**4.361.962**	**42%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2018, η Ενότητα Ηρακλείου (43%) καταγράφει το υψηλότερο μερίδιο αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα και ακολουθούν οι Ενότητες Χανίων (24%), Λασιθίου (17%) και Ρεθύμνου (16%).

Διάγραμμα 70: Ποσοστιαία κατανομή των αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

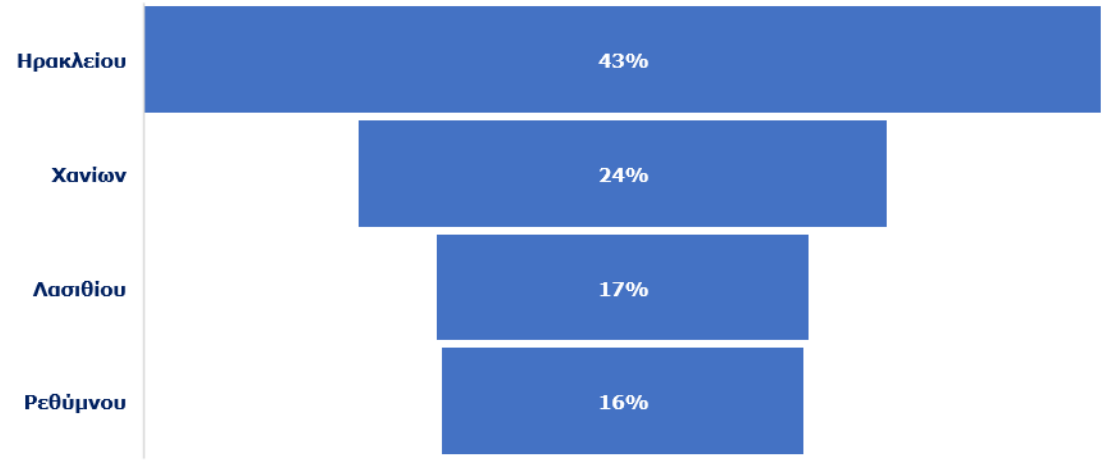

5.4.3 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Οι διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα (αλλοδαπών και ημεδαπών) την περίοδο 2013 – 2018 κατέγραψαν αύξηση κατά +28% (από 70 εκατ. το 2013 σε 90 εκατ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες κατέγραψαν αύξηση, με εξαίρεση την Δυτική Μακεδονία (-7%, από 317 χιλ. το 2013 σε 293 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Κρήτης (+25%, από 20,1 εκατ. το 2013 σε 25,1 εκατ. το 2018), Νοτίου Αιγαίου (+30%, από 17,3 εκατ. το 2013 σε 22,4 εκατ. το 2018), Ιονίων Νήσων (+32%, από 7,7 εκατ. το 2013 σε 10,2 εκατ. το 2018), Αττικής (+41%, από 6,4 εκατ. το 2013 σε 9,1 εκατ. το 2018), Κεντρικής Μακεδονίας (+19%, από 7,5 εκατ. το 2013 σε 8,9 εκατ. το 2018), Πελοποννήσου (+40%, από 2,2 εκατ. το 2013 σε 3,1 εκατ. το 2018), Θεσσαλίας (+23%, από 1,8 εκατ. το 2013 σε 2,2 εκατ. το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+15%, από 1,7 εκατ. το 2013 σε 2,0 εκατ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας (+27%, από 1,5 εκατ. το 2013 σε 1,9 εκατ. το 2018), Βορείου Αιγαίου (+23%, από 1,5 εκατ. το 2013 σε 1,8 εκατ. το 2018), Στερεάς Ελλάδας (+46%, από 1,2 εκατ. το 2013 σε 1,7 εκατ. το 2018) και Ηπείρου (+37%, από 849 χιλ. το 2013 σε 1,2 εκατ. το 2018).

Πίνακας 59: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 - 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Κρήτης	**20.101.304**	**20.593.775**	**21.094.955**	**22.807.734**	**24.473.913**	**25.083.261**	**25%**
Νοτίου Αιγαίου	17.319.632	17.848.265	18.807.465	18.833.749	21.310.044	22.439.895	30%
Ιονίων Νήσων	7.723.344	7.932.618	8.394.831	9.134.553	9.885.033	10.231.098	32%
Αττικής	6.432.242	7.824.796	7.994.126	8.003.823	8.833.584	9.098.555	41%
Κεντρικής Μακεδονίας	7.475.156	7.925.296	8.194.395	8.367.559	9.086.001	8.886.343	19%
Πελοποννήσου	2.213.720	2.425.776	2.479.313	2.804.252	3.091.937	3.106.093	40%
Θεσσαλίας	1.808.605	1.953.060	1.980.296	2.062.744	2.209.719	2.223.430	23%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	1.695.632	1.681.590	1.798.036	1.770.206	1.973.242	1.953.831	15%
Δυτικής Ελλάδας	1.457.381	1.580.920	1.740.236	1.807.778	1.902.912	1.857.922	27%
Βορείου Αιγαίου	1.492.523	1.653.055	1.764.524	1.530.785	1.750.671	1.837.209	23%
Στερεάς Ελλάδας	1.180.302	1.292.221	1.342.734	1.535.314	1.717.667	1.728.160	46%
Ηπείρου	848.809	937.854	892.226	956.624	1.099.202	1.166.169	37%
Δυτικής Μακεδονίας	316.904	302.976	288.976	269.903	294.448	293.251	-7%
Ελλάδα	**70.065.554**	**73.952.202**	**76.772.113**	**79.885.024**	**87.628.373**	**89.905.217**	**28%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή, παρατηρούμε ότι ο μεγαλύτερος όγκος διανυκτερεύσεων καταγράφεται στα ξενοδοχειακά καταλύματα των Περιφερειών της Κρήτης (28%), του Νοτίου Αιγαίου (25%), των Ιονίων Νήσων (11%), της Κεντρικής Μακεδονίας (10%) και της Αττικής (10%). Δηλαδή οι 5 αυτές Περιφέρειες αντιπροσωπεύουν για το 2018 το 84% των συνολικών διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα της χώρας.

Διάγραμμα 71: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018

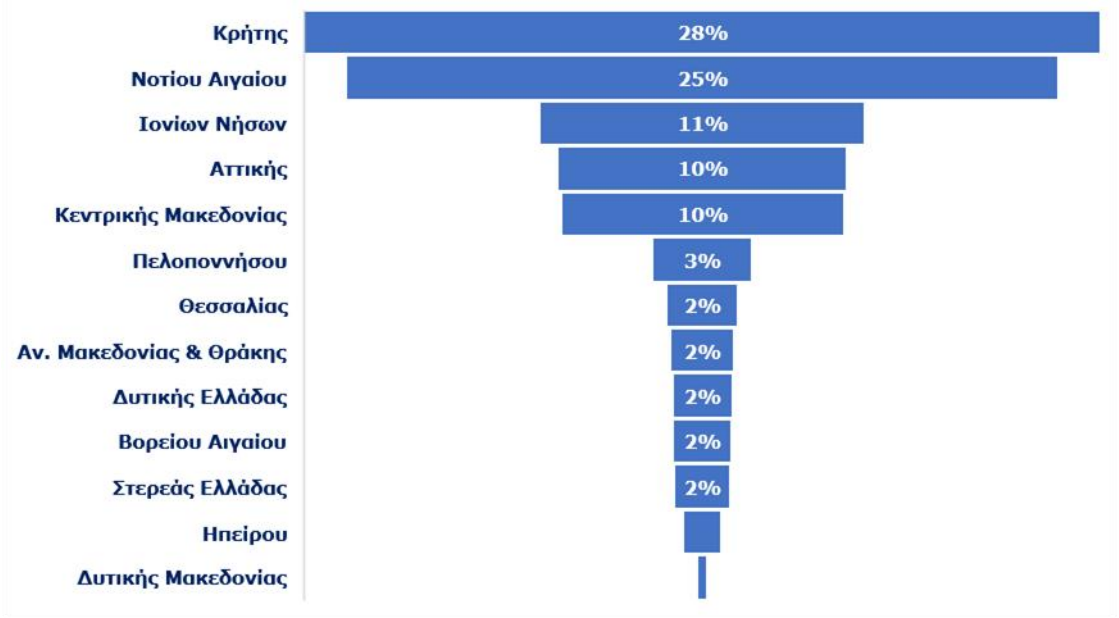

Επιπροσθέτως, οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Ελλάδα αυξήθηκαν σε υψηλότερο βαθμό (+29%, από 57,1 εκατ. το 2013 σε 76,5 εκατ. το 2018) σε σύγκριση με τους ημεδαπούς (+9%, από 13,0 εκατ. το 2013 σε 13,4 εκατ. το 2018). Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το μερίδιο των αλλοδαπών την περίοδο 2013-2018 αυξάνεται (από 81% το 2013 σε 85% το 2018) σε αντίθεση με τους ημεδαπούς που σημειώνει μείωση (από 19% το 2013 σε 15% το 2018).

5.4.4 Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Η Περιφέρεια Κρήτης αντιπροσώπευε το 2018 μόλις το 28% των συνολικών διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα (αλλοδαποί και ημεδαποί), σημειώνοντας αύξηση κατά +25% σε σύγκριση με το 2013 (από 20,1 εκατ. το 2013 σε 25,1 εκατ. το 2018). Οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας σημείωσαν αύξηση κατά +26% (από 19,2 εκατ. το 2013 σε 24,2 εκατ. το 2018) ενώ των ημεδαπών μείωση κατά -7% (από 925 χιλ. το 2013 σε 860 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Ηρακλείου (+25%, από 9,0 εκατ. το 2013 σε 11,3 εκατ. το 2018), Χανίων (+29%, από 4,7 εκατ. το 2013 σε 6,1 εκατ. το 2018), Ρεθύμνου (+23%, από 3,5 εκατ. το 2013 σε 4,2 εκατ. το 2018) και Λασιθίου (+18%, από 3,0 εκατ. το 2013 σε 3,5 εκατ. το 2018). Η πλειοψηφία των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης προέρχεται κυρίως από αλλοδαπούς τουρίστες (~96%).

Πίνακας 60: Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 – 2018

Ενότητα		2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ 2013 - 2018
Ηρακλείου	Αλλοδαποί	8.658.402	8.770.111	8.699.021	9.745.691	10.704.899	10.934.782	26%
	Ημεδαποί	314.052	326.721	347.461	334.427	313.493	320.983	2%
Χανίων	Αλλοδαποί	4.402.387	4.559.878	4.888.029	5.141.346	5.515.145	5.804.045	32%
	Ημεδαποί	298.271	293.514	317.187	331.461	293.851	274.971	-8%
Ρεθύμνης	Αλλοδαποί	3.253.456	3.431.974	3.508.407	3.714.845	4.050.269	4.086.718	26%
	Ημεδαποί	198.176	173.865	159.298	180.223	176.748	156.324	-21%
Λασιθίου	Αλλοδαποί	2.861.960	2.924.998	3.061.610	3.237.561	3.302.770	3.397.405	19%
	Ημεδαποί	114.600	112.714	113.942	122.180	116.738	108.033	-6%
Σύνολο	**Αλλοδαποί**	**19.176.205**	**19.686.961**	**20.157.067**	**21.839.443**	**23.573.083**	**24.222.950**	**26%**
	Ημεδαποί	**925.099**	**906.814**	**937.888**	**968.291**	**900.830**	**860.311**	**-7%**
Σύνολο Περιφέρειας		**20.101.304**	**20.593.775**	**21.094.955**	**22.807.734**	**24.473.913**	**25.083.261**	**25%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα, η Ενότητα Ηρακλείου εμφάνισε το 2018 το υψηλότερο ποσοστό (45%) και ακολουθούν οι Ενότητες Χανίων (24%), Ρεθύμνου (17%) και Λασιθίου (14%).

Διάγραμμα 72: Ποσοστιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2018

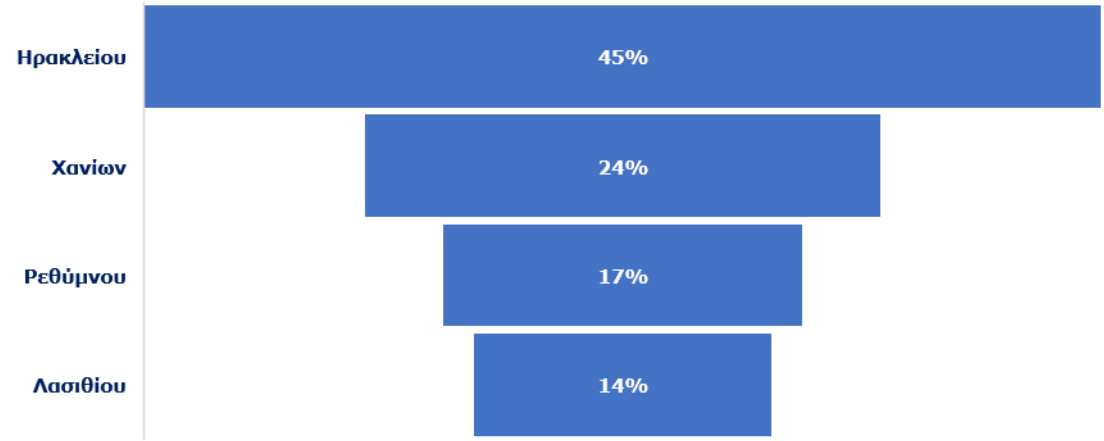

5.4.5 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια

Η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Ελλάδας την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε βελτίωση (από 45% το 2013 σε 53% το 2018). Επιμέρους, όλες οι Περιφέρειες εμφάνισαν βελτίωση των πληροτήτων τους, με εξαίρεση την Δυτική Μακεδονία (από 19% το 2013 σε 18% το 2018). Ενδεικτικά οι υπόλοιπες Περιφέρειες: Κρήτης (από 61% το 2013 σε 65% το 2018), Ιονίων Νήσων (από 58% το 2013 σε 63% το 2018), Νοτίου Αιγαίου (από 54% το 2013 σε 62% το 2018), Αττικής (από 37% το 2013 σε 51% το 2018), Κεντρικής Μακεδονίας (από 43% το 2013 σε 47% το 2018), Βορείου Αιγαίου (από 33% το 2013 σε 38% το 2018), Αν. Μακεδονίας & Θράκης (από 28% το 2013 σε 36% το 2018), Δυτικής Ελλάδας (από 29% το 2013 σε 36% το 2018), Πελοποννήσου (από 25% το 2013 σε 34% το 2018), Θεσσαλίας (από 29% το 2013 σε 32% το 2018), Ηπείρου (από 26% το 2013 σε 32% το 2018) και Στερεάς Ελλάδας (από 21% το 2013 σε 30% το 2018).

Πίνακας 61: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2013 – 2018

Περιφέρεια	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Κρήτης	**61%**	**62%**	**62%**	**65%**	**67%**	**65%**
Ιονίων Νήσων	58%	54%	60%	62%	64%	63%
Νοτίου Αιγαίου	54%	55%	59%	58%	62%	62%
Αττικής	37%	45%	47%	47%	51%	51%
Κεντρικής Μακεδονίας	43%	44%	46%	46%	49%	47%
Βορείου Αιγαίου	33%	36%	39%	33%	37%	38%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	28%	34%	36%	36%	37%	36%
Δυτικής Ελλάδας	29%	32%	34%	35%	36%	36%
Πελοποννήσου	25%	27%	27%	31%	32%	34%
Θεσσαλίας	29%	30%	30%	30%	32%	32%
Ηπείρου	26%	27%	26%	28%	31%	32%
Στερεάς Ελλάδας	21%	22%	23%	26%	28%	30%
Δυτικής Μακεδονίας	19%	18%	17%	16%	17%	18%
Ελλάδα	**45%**	**47%**	**49%**	**50%**	**53%**	**53%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.4.6 Πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα

Οι πληρότητες των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας Κρήτης την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσαν βελτίωση (από 61% το 2013 σε 65% το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενότητες κατέγραψαν βελτίωση των πληροτήτων τους: Ηρακλείου (από 64% το 2013 σε 69% το 2018), Ρεθύμνου (από 60% το 2013 σε 63% το 2018), Χανίων (από 59% το 2013 σε 62% το 2018) και Λασιθίου (από 54% το 2013 σε 61% το 2018).

Πίνακας 62: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά Περιφερειακή Ενότητα, 2013 – 2018

Ενότητα	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ηρακλείου	64%	67%	65%	70%	72%	69%
Ρεθύμνου	60%	64%	61%	64%	66%	63%
Χανίων	59%	57%	59%	61%	62%	62%
Λασιθίου	54%	57%	59%	61%	62%	61%
Κρήτη	**61%**	**62%**	**62%**	**65%**	**67%**	**65%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

5.5 ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΥΝΤΟΜΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ, 2014 - 2018

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) διενεργεί και την Έρευνα συλλογικών καταλυμάτων σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια). Η έρευνα διενεργείται σύμφωνα με τον κανονισμό 692/2011 της Ε.Ε. Τα στοιχεία για τις αφίξεις και τις διανυκτερεύσεις πελατών (αλλοδαπών και ημεδαπών) στα καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) της χώρας συγκεντρώνονται από δειγματοληπτική έρευνα που πραγματοποιείται στα καταλύματα αυτά.

5.5.1 Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής

Οι αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) την περίοδο 2014 – 2018 κατέγραψαν αύξηση κατά +66% (από 3,9 εκατ. το 2014 σε 6,4 εκατ. το 2018). Επιμέρους, οι αφίξεις αλλοδαπών σημείωσαν αύξηση κατά +93% (από 2,4 εκατ. το 2014 σε 4,6 εκατ. το 2018) και των ημεδαπών κατά +21% (από 1,5 εκατ. το 2014 σε 1,8 εκατ. το 2018).

Πίνακας 63: Αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 – 2018

Αφίξεις ημεδαπών και αλλοδαπών σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) ανά Περιφέρεια, 2014 - 2018							
Περιφέρεια		**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2014 - 2018**
Νοτίου Αιγαίου	Αλλοδαποί	489.584	661.824	849.037	958.922	1.174.469	140%
	Ημεδαποί	490.049	619.438	614.334	645.398	600.337	23%
Κρήτης	**Αλλοδαποί**	**249.676**	**451.882**	**833.730**	**870.496**	**997.446**	**299%**
	Ημεδαποί	**32.859**	**65.441**	**104.461**	**84.949**	**82.971**	**153%**
Κεντρικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	674.078	776.609	733.308	779.357	862.282	28%
	Ημεδαποί	188.875	190.932	163.522	147.287	126.681	-33%
Ιονίων Νήσων	Αλλοδαποί	471.521	511.469	537.215	557.225	631.297	34%
	Ημεδαποί	68.587	64.865	49.903	49.974	43.433	-37%
Πελοποννήσου	Αλλοδαποί	92.608	101.632	151.152	146.004	177.086	91%
	Ημεδαποί	147.039	167.093	290.527	215.682	199.958	36%
Θεσσαλίας	Αλλοδαποί	102.878	139.929	117.935	134.574	164.959	60%
	Ημεδαποί	117.661	131.300	155.392	162.333	152.087	29%
Ηπείρου	Αλλοδαποί	109.370	108.455	125.676	166.512	209.125	91%
	Ημεδαποί	105.127	95.278	102.087	110.993	115.161	10%
Αττικής	Αλλοδαποί	63.112	79.702	112.451	98.785	115.291	83%
	Ημεδαποί	119.557	124.409	152.355	175.445	165.597	39%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	Αλλοδαποί	63.031	92.560	133.138	151.823	153.055	143%
	Ημεδαποί	31.710	38.415	49.675	44.168	39.998	26%
Στερεάς Ελλάδας	Αλλοδαποί	1.981	1.487	21.304	26.241	34.785	1656%
	Ημεδαποί	100.863	109.115	134.313	142.342	126.117	25%
Βορείου Αιγαίου	Αλλοδαποί	74.287	94.581	85.213	93.021	95.581	29%
	Ημεδαποί	5.471	6.321	59.733	49.911	50.038	815%
Δυτικής Ελλάδας	Αλλοδαποί	11.237	11.760	13.594	17.086	21.346	90%
	Ημεδαποί	36.251	31.494	45.964	53.157	49.585	37%
Δυτικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	2.111	2.843	2.138	2.992	3.229	53%
	Ημεδαποί	15.398	15.518	19.552	21.696	18.445	20%
Σύνολο Χώρας	**Αλλοδαποί**	**2.405.474**	**3.034.733**	**3.715.891**	**4.003.038**	**4.639.951**	**93%**
	Ημεδαποί	**1.459.447**	**1.659.619**	**1.941.818**	**1.903.335**	**1.770.408**	**21%**
Σύνολο Χώρας		**3.864.921**	**4.694.352**	**5.657.709**	**5.906.373**	**6.410.359**	**66%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σε Περιφερειακό επίπεδο, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στις αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής την περίοδο 2014 – 2018, με τις υψηλότερες αυξήσεις σε απόλυτες διαφορές να σημειώνονται στις Περιφέρειες της Κρήτης (+282% ή +798 χιλ., από 283 χιλ. το 2014 σε 1.080 χιλ. το 2018) και Νοτίου Αιγαίου (+81% ή +795 χιλ., από 980 χιλ. το 2014 σε 1.775 χιλ. το 2018). Οι δύο αυτές Περιφέρειες μαζί με τις επίσης τουριστικές Περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (+15% ή +126 χιλ., από 863 χιλ. το 2014 σε 989 χιλ. το 2018) και των Ιονίων Νήσων (+25% ή +135 χιλ., από 540 χιλ. το 2014 σε 675 χιλ. το 2018) αντιπροσώπευαν για το 2018 το 70% των συνολικών αφίξεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

Τέλος, οι αφίξεις αλλοδαπών φαίνονται ότι αυξάνουν το μερίδιο τους την περίοδο 2014 – 2018 (από 62% το 2014 σε 72%) σε αντίθεση με τους ημεδαπούς που καταγράφουν μείωση του μεριδίου τους (από 38% το 2014 σε 28% το 2018). Η μείωση του μεριδίου των ημεδαπών οφείλεται στον μικρότερο ρυθμό αύξησης τους και όχι στην μείωση των ημεδαπών αφίξεων.

Διάγραμμα 73: Εξέλιξη των αφίξεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2018

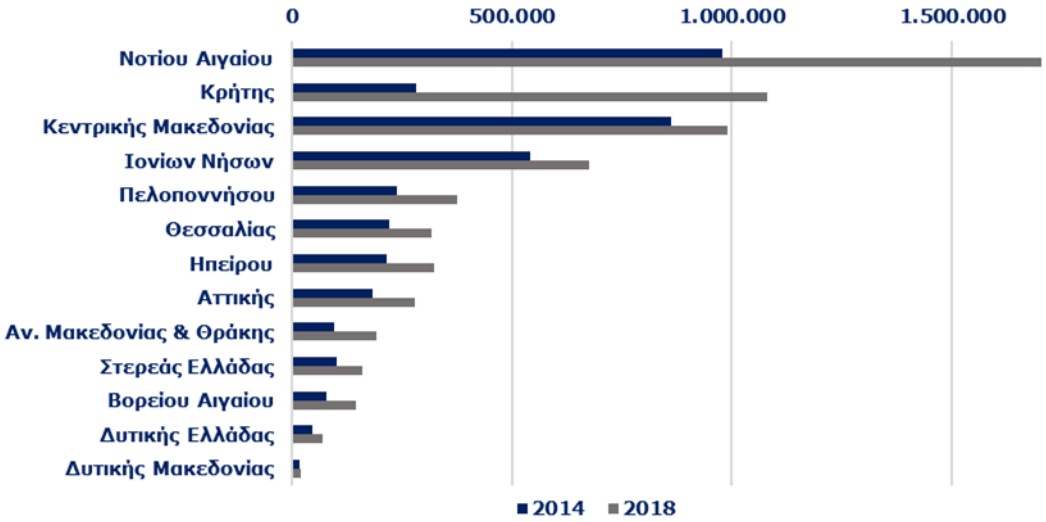

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2014 – 2018, κατέγραψε αύξηση στις αφίξεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής κατά +282% ή +798 χιλ. (από 283 χιλ. το 2014 σε 1,1 εκατ. το 2018). Επιμέρους, οι αλλοδαποί εμφάνισαν αύξηση κατά +299% (από 250 χιλ. το 2014 σε 997 χιλ. το 2018) και οι ημεδαποί αύξηση κατά +153% (από 33 χιλ. το 2014 σε 83 χιλ. το 2018). Η Περιφέρεια Κρήτης το 2018 αντιπροσώπευε το 17% των συνολικών αφίξεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

5.5.2 Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής

Οι διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) την περίοδο 2014 – 2018 κατέγραψαν αύξηση κατά +57% (από 20,1 εκατ. το 2014 σε 31,5 εκατ. το 2018). Επιμέρους, οι αφίξεις αλλοδαπών σημείωσαν αύξηση κατά +73% (από 14,5 εκατ. το 2014 σε 25,2 εκατ. το 2018) και των ημεδαπών κατά +14% (από 5,6 εκατ. το 2014 σε 6,4 εκατ. το 2018).

Πίνακας 64: Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 – 2018

Διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) ανά Περιφέρεια, 2014 - 2018							
Περιφέρεια		**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**%Δ 2014 - 2018**
Νοτίου Αιγαίου	Αλλοδαποί	2.090.100	2.851.139	4.361.076	4.762.368	5.670.704	171%
	Ημεδαποί	1.967.103	2.949.992	2.714.558	2.696.700	2.513.071	28%
Κρήτης	**Αλλοδαποί**	**1.486.787**	**2.956.125**	**4.610.092**	**4.892.542**	**5.264.633**	**254%**
	Ημεδαποί	**121.699**	**220.222**	**497.530**	**391.537**	**355.889**	**192%**
Κεντρικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	4.894.872	5.234.343	4.341.666	4.545.408	4.715.306	-4%
	Ημεδαποί	852.027	824.851	624.097	559.092	455.847	-46%
Ιονίων Νήσων	Αλλοδαποί	3.324.918	3.417.034	4.184.767	4.369.939	4.825.807	45%
	Ημεδαποί	472.481	411.606	333.670	347.807	282.842	-40%
Θεσσαλίας	Αλλοδαποί	552.472	731.251	666.830	722.911	829.258	50%
	Ημεδαποί	381.497	464.025	513.813	574.178	509.998	34%
Ηπείρου	Αλλοδαποί	605.339	608.667	736.144	923.796	1.147.878	90%
	Ημεδαποί	300.978	256.681	322.440	335.926	338.054	12%
Πελοποννήσου	Αλλοδαποί	381.593	397.501	469.905	487.642	551.422	45%
	Ημεδαποί	517.357	577.764	750.735	565.296	508.362	-2%
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	Αλλοδαποί	316.156	458.064	770.427	844.303	863.817	173%
	Ημεδαποί	96.396	90.667	210.119	183.141	157.310	63%
Βορείου Αιγαίου	Αλλοδαποί	570.957	674.740	526.768	586.352	631.470	11%
	Ημεδαποί	36.017	36.524	334.904	272.120	258.301	617%
Αττικής	Αλλοδαποί	251.487	290.077	304.826	300.482	345.224	37%
	Ημεδαποί	312.308	312.834	382.309	429.258	389.845	25%
Στερεάς Ελλάδας	Αλλοδαποί	6.700	4.651	157.389	189.064	230.890	3346%
	Ημεδαποί	259.804	285.950	437.221	444.756	392.097	51%
Δυτικής Ελλάδας	Αλλοδαποί	50.899	54.848	50.471	58.426	71.199	40%
	Ημεδαποί	214.750	140.380	164.803	187.524	162.135	-25%
Δυτικής Μακεδονίας	Αλλοδαποί	4.607	6.022	4.718	5.918	6.297	37%
	Ημεδαποί	32.320	42.364	45.427	47.306	40.085	24%
	Αλλοδαποί	**14.536.887**	**17.684.462**	**21.185.079**	**22.689.151**	**25.153.905**	**73%**
	Ημεδαποί	**5.564.737**	**6.613.860**	**7.331.626**	**7.034.641**	**6.363.836**	**14%**
Σύνολο Χώρας		**20.101.624**	**24.298.322**	**28.516.705**	**29.723.792**	**31.517.741**	**57%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σε Περιφερειακό επίπεδο, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση στις διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής την περίοδο 2014 – 2018, με εξαίρεση τις Περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (-10%, από 5,7 εκατ. το 2014 σε 5,2 εκατ. το 2018) και της Δυτικής Ελλάδας (-12%, από 266 χιλ. το 2014 σε 233 χιλ. το 2018). Οι υψηλότερες αυξήσεις σε απόλυτες διαφορές καταγράφηκαν στις Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (+102% ή 4,1 εκατ., από 4,1 εκατ. το 2014 σε 8,2 εκατ. το 2018), της Κρήτης (+249% ή +4,0 εκατ., από 1,6 εκατ. το 2014 σε 5,6

εκατ. το 2018), των Ιονίων Νήσων (+35% ή +1,3 εκατ., από 3,8 εκατ. το 2014 σε 5,1 εκατ. το 2018) και της Αν. Μακεδονίας & Θράκης (+148% ή 609 χιλ., από 413 χιλ. το 2014 σε 1,0 εκατ. το 2018). Οι Περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Κρήτης, της Κεντρικής Μακεδονίας και των Ιονίων Νήσων το 2018 αντιπροσώπευαν το 76% των συνολικών διανυκτερεύσεων που καταγράφηκαν σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

Η πλειοψηφία των διανυκτερεύσεων έγινε από αλλοδαπούς με αυξητική τάση την περίοδο 2014 – 2018 (από 72% το 2014 σε 80% το 2018) ενώ αντίθετα το μερίδιο των ημεδαπών μειώθηκε (από 28% το 2014 σε 20% το 2018).

Διάγραμμα 74: Εξέλιξη των διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια) στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2014 και 2018

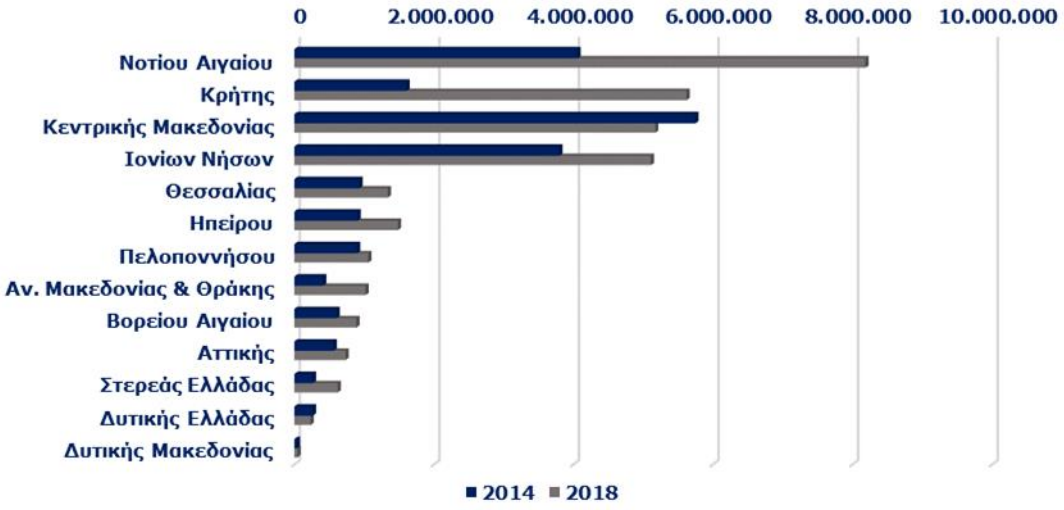

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Περιφέρεια Κρήτης την περίοδο 2014 – 2018, κατέγραψε αύξηση στις διανυκτερεύσεις σε καταλύματα σύντομης διαμονής κατά +249% ή +4,0 εκατ. (από 1,6 εκατ. το 2014 σε 5,6 εκατ. το 2018). Επιμέρους, οι διανυκτερεύσεις από αλλοδαπούς εμφάνισαν αύξηση κατά +254% ή +3,8 εκατ. (από 1,5 εκατ. το 2014 σε 5,3 εκατ. το 2018) και από ημεδαπούς αύξηση κατά +192% ή +234 χιλ. (από 122 χιλ. το 2014 σε 356 χιλ. το 2018). Η Περιφέρεια Κρήτης το 2018 αντιπροσώπευε το 18% των συνολικών διανυκτερεύσεων σε καταλύματα σύντομης διαμονής.

5.6 ΤΙΜΕΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ, 2017 - 2018

Σε αυτή την Ενότητα, αποτυπώνονται οι τιμές των ξενοδοχειακών δωματίων ανά κατηγορία αστεριού και ανά Περιφέρεια. Τα στοιχεία προέρχονται από την trivago και ως εκ τούτου αφορούν μάλλον στην αγορά μεμονωμένων ταξιδιωτών. Παρ' όλα αυτά δίνουν σημαντικές πληροφορίες για την τάση στους επιμέρους προορισμούς. Για την καλύτερη ερμηνεία των στοιχείων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, ότι προκύπτουν από διοικητικά στοιχεία από το αρχείο της trivago, χωρίς στατιστική επεξεργασία για αναγωγή στο σύνολο. Συνεπώς υπόκεινται στους ακόλουθους περιορισμούς:

- Οι τιμές των ξενοδοχείων βασίζεται σε clickouts[7],
- Ο μήνας αφορά στον μήνα άφιξης στο ξενοδοχείο και όχι στον μήνα κράτησης.
- Οι τιμές των ξενοδοχείων αποτελούν σταθμισμένους μέσους όρους των τιμών. Η στάθμιση γίνεται με βάση τον αριθμό clickouts.

5.6.1 Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Κρήτης

Οι τιμές των δωματίων ανά κατηγορία αστεριού τα έτη 2017 – 2018 στην Περιφέρεια Κρήτης σημειώνουν διακυμάνσεις ανά μήνα, με τις υψηλότερες τιμές να καταγράφονται τους μήνες Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο. Συγκεκριμένα στα 5* δωμάτια η εικόνα είναι μικτή, με τους μήνες Ιανουάριο (+50%, από € 96 το 2017 σε € 143 το 2018), Φεβρουάριο (+39%, από € 90 το 2017 σε € 125 το 2018), Μάρτιο (+28%, από € 92 το 2017 σε € 118 το 2018) και Νοέμβριο (+1%, από € 123 σε € 124 το 2018) να καταγράφουν αύξηση και τους μήνες Απρίλιο (-2%, από € 146 το 2017 σε € 143 το 2018), Μάιο (-3%, από € 193 το 2017 σε € 188 το 2018), Ιούνιο (-5%, από € 279 το 2017 σε € 265 το 2018), Ιούλιο (-1%, από € 377 το 2017 σε € 373 το 2018), Αύγουστο (-6%, από € 396 το 2017 σε € 372 το 2018), Σεπτέμβριο (-5%, από € 276 το 2017 σε € 263 το 2018), Οκτώβριο (-5%, από € 178 το 2017 σε € 169 το 2018) και Δεκέμβριο (-1%, από € 126 το 2017 σε € 125 το 2018) να καταγράφουν μείωση.

Αναφορικά με τα 4* δωμάτια η εικόνα είναι θετική με όλους τους μήνες να καταγράφουν αύξηση. Οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις σημειώθηκαν τους

[7] Το clickout γίνεται όταν ο επισκέπτης μεταβεί από το site της trivago κάνοντας «κλικ» σε ένα συνεργαζόμενο online travel agent.

μήνες Ιανουάριο (+33%, από € 84 το 2017 σε € 112 το 2018), Μάρτιο (+20%, από € 79 το 2017 σε € 95 το 2018) και Νοέμβριο (+12%, από € 80 το 2017 σε € 89 το 2018).

Παρόμοια είναι η εικόνα και στα 3* δωμάτια με όλους τους μήνες να καταγράφουν αύξηση. Οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις σημειώθηκαν τους μήνες Δεκέμβριο (+14%, από € 58 το 2017 σε € 65 το 2018), Μάρτιο (+12%, από € 48 το 2017 σε € 54 το 2018), Μάιο (+11%, από € 58 το 2017 σε € 64 το 2018) και Ιούνιο (+11%, από € 76 το 2017 σε € 84 το 2018).

Τέλος, τα δωμάτια 1*-2* σημειώνουν θετική ποσοστιαία μεταβολή όλους τους μήνες, με εξαίρεση τον Δεκέμβριο (-4%, από € 49 το 2017 σε € 47 το 2018). Οι υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις σημειώθηκαν τους μήνες Ιανουάριο (+15%, από € 38 το 2017 σε € 44 το 2018), Ιούλιο (+14%, από € 65 το 2017 σε € 74 το 2018), Φεβρουάριο (+12%, από € 46 το 2017 σε € 51 το 2018) και Μάρτιο (+12%, από € 37 το 2017 σε € 42 το 2018).

Αξιοσημείωτο για την Περιφέρεια Κρήτης, είναι η εικόνα που σημειώνεται στα επιμέρους ξενοδοχειακά δωμάτια, με τα 4*, 3* και 1*-2* (με εξαίρεση τον Δεκέμβριο) να καταγράφουν αύξηση όλους τους μήνες ενώ αντίθετα η εικόνα των 5* δωματίων είναι μικτή.

Πίνακας 65: Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων ανά κατηγορία αστεριού στην Περιφέρεια Κρήτης, 2017 - 2018

Τιμές ξενοδοχειακών δωματίων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία αστεριού (σε €), 2017 - 2018												
	5*			4*			3*			1*-2*		
Μήνας	2017	2018	%Δ	2017	2018	%Δ	2017	2018	%Δ	2017	2018	%Δ
Ιανουάριος	96	143	50%	84	112	33%	51	52	1%	38	44	15%
Φεβρουάριος	90	125	39%	87	97	11%	55	56	1%	46	51	12%
Μάρτιος	92	118	28%	79	95	20%	48	54	12%	37	42	12%
Απρίλιος	146	143	-2%	83	88	6%	56	58	3%	43	43	0%
Μάιος	193	188	-3%	93	101	8%	58	64	11%	43	47	8%
Ιούνιος	279	265	-5%	132	146	11%	76	84	11%	53	59	11%
Ιούλιος	377	373	-1%	180	197	10%	102	111	9%	65	74	14%
Αύγουστος	396	372	-6%	184	194	6%	106	111	5%	71	75	7%
Σεπτέμβριος	276	263	-5%	128	141	10%	77	84	8%	54	59	8%
Οκτώβριος	178	169	-5%	89	97	9%	59	63	7%	43	45	4%
Νοέμβριος	123	124	1%	80	89	12%	54	58	6%	42	44	4%
Δεκέμβριος	126	125	-1%	90	96	7%	58	65	14%	49	47	-4%

Πηγή: Trivago - Επεξεργασία INSETE Intelligence

6 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

6.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ, 2017

Η ανάλυση των οικονομικών δεικτών απόδοσης βασίζεται σε στοιχεία ισολογισμών 964 εταιρειών, για τις οποίες βρέθηκε ισολογισμός τόσο για το 2016 όσο και για το 2017, οι οποίες ταυτοποιήθηκαν με τα 1.037 ξενοδοχεία τα οποία τους ανήκουν και τα οποία διαθέτουν 76.694 δωμάτια στις κατηγορίες 2*, 3*, 4* και 5*. Με τον τρόπο αυτό κατέστη δυνατό να αναλυθούν όχι μόνο χρηματοοικονομικοί αλλά και λειτουργικοί δείκτες ανά κατηγορία και ανά προορισμό[8].

Το δείγμα αντιπροσωπεύει το 24% των μονάδων και το 31% των δωματίων των 5* ξενοδοχείων, το 19% των μονάδων και το 27% των δωματίων των 4* ξενοδοχείων, το 13% των μονάδων και το 18% των δωματίων των 3* ξενοδοχείων και το 5% των μονάδων και το 7% των δωματίων των 2* ξενοδοχείων.

Για τις Περιφέρειες Αν. Μακεδονίας & Θράκης, Βορείου Αιγαίου, Δυτικής Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας δεν υπήρχε επαρκές δείγμα για την ανάλυση των ισολογισμών των ξενοδοχείων 5* που ευρίσκονται σε αυτές. Ομοίως δεν υπήρχε επαρκές δείγμα για τα Δωδεκάνησα για την ανάλυση των ισολογισμών των ξενοδοχείων 3*. Στις περιπτώσεις αυτές προβήκαμε μόνο σε εκτίμηση του Κύκλου Εργασιών τους, ενώ τα μεγέθη ΚΠΦΤΑ[9], ΚΠΦ[10], Καθαρά Πάγια, Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια δεν εκτιμήθηκαν. Εκτιμούμε όμως ότι λόγω του μικρού αριθμού δωματίων στις εν λόγω Περιφέρειες, η παράλειψή τους δεν αλλοιώνει ουσιωδώς την εκτίμηση των συνολικών μεγεθών που προαναφέρθηκαν, ανά κατηγορία.

Τέλος, για την κατηγορία 2*, επαρκές δείγμα υπήρξε μόνο στις Περιφέρειες Αττικής, Αν. Μακεδονίας & Θράκης, Βορείου Αιγαίου, Ηπείρου, Κρήτης και Πελοποννήσου και για τον λόγο αυτό δεν παρουσιάζεται η συνολική εικόνα τους αλλά δίδονται στοιχεία για τα ξενοδοχεία 2* μόνο στις αντίστοιχες Περιφέρειες.

[8] Για αναλυτική μεθοδολογία βλ. σελ. 8 και 9 αντίστοιχης μελέτης με στοιχεία 2015.

[9] Κέρδη Προ Φόρων Τόκων και Αποσβέσεων.

[10] Κέρδη Προ Φόρων

6.1.1 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Ελλάδα

Πίνακας 66: Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Ελλάδα, 2017

Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Ελλάδα, 2017			
Κατηγορία:	**5***	**4***	**3***
Δωμάτια	71.793	108.637	98.669
Κύκλος Εργασίων	2.685.099.440	2.042.949.980	985.003.718
ΚΠΦΤΑ	834.173.437	487.852.434	179.523.835
ως % του Κύκλου Εργασιών	31%	24%	18%
ΚΠΦ	391.508.971	169.432.932	46.501.118
ως % του Κύκλου Εργασιών	15%	8%	5%
Καθαρά Πάγια	1.861.049.568	946.985.697	361.035.520
Ίδια Κεφάλαια	5.383.932.426	3.486.976.034	2.006.049.481
Μακροπρόθεσμα Δάνεια	4.778.164.516	1.870.809.134	670.855.988
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Ίδια Κεφάλαια	0,9	0,5	0,3
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/ΚΠΦΤΑ	5,7	3,8	3,7

Πηγή: ICAP, ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι:

- Ο κύκλος εργασιών των ξενοδοχείων 3*, 4* και 5* υπερβαίνει τα € 5,7 δισ. αθροιστικά ενώ τα συνολικά επενδεδυμένα Ίδια Κεφάλαια υπερβαίνουν τα € 10,8 δισ. και ο Μακροπρόθεσμος Δανεισμός τα € 7,3 δισ. Η αξία των Παγίων μετά τις Αποσβέσεις (Καθαρά Πάγια) ανέρχεται σε € 3,2 δισ. περίπου.
- Αν και τα ξενοδοχεία 5* έχουν μικρότερο συνολικό αριθμό δωματίων από τα ξενοδοχεία 3* και 4*, έχουν σημαντικά μεγαλύτερη οικονομική σημασία με όρους Κύκλου Εργασιών, Κερδοφορίας (ΚΠΦΤΑ και ΚΠΦ), Επενδεδυμένων Παγίων και Επενδεδυμένων Κεφαλαίων, τόσο Ιδίων όσο και Δανείων.
- Έχουν επίσης καλύτερους δείκτες κερδοφορίας τόσο σε επίπεδο ΚΠΦΤΑ όσο και σε επίπεδο ΚΠΦ. Συγκεκριμένα, οι δείκτες Κερδοφορίας (ΚΠΦΤΑ και ΚΠΦ) ως ποσοστό του Κύκλου Εργασιών των 5* ξενοδοχείων κρίνονται ως πολύ ικανοποιητικοί, των 4* ως ικανοποιητικοί ενώ των 3* ως μάλλον χαμηλοί.
- Τέλος, η χρηματοοικονομική επάρκεια (βάσει των δεικτών Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς ΚΠΦΤΑ) κρίνεται ως υγιής για τις κατηγορίες 3* και 4* ενώ για την κατηγορία 5* αυτό ισχύει μόνο για τον πρώτο δείκτη (Μακροπρόθεσμων Δανείων προς Ίδια Κεφάλαια), ενώ ο δεύτερος δείκτης (Μακροπρόθεσμων Δανείων προς ΚΠΦΤΑ) κρίνεται ως μάλλον υψηλός.

Πίνακας 67: Βασικοί δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Ελλάδα, 2017

Βασικοί Δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Ελλάδα, 2017			
Κατηγορία:	**5***	**4***	**3***
Κύκλος Εργασιών/Δωμάτιο	37.401	18.805	9.983
Καθαρά Πάγια/Δωμάτιο	25.922	8.717	3.659
Ίδια Κεφάλαια/Δωμάτιο	74.992	32.097	20.331
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Δωμάτιο	66.555	17.221	6.799

Πηγή: ICAP, ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σύμφωνα με τον πίνακα 66, προκύπτει ότι, ανά Δωμάτιο, τόσο ο Κύκλος Εργασιών όσο και τα Επενδεδυμένα Πάγια, τα Ίδια Κεφάλαια και τα Μακροπρόθεσμα Δάνεια είναι σημαντικά υψηλότερα όσο υψηλότερη είναι η κατηγορία του ξενοδοχείου.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι ενώ ο Κύκλος Εργασιών ανά Δωμάτιο στα ξενοδοχεία 5* είναι περίπου διπλάσιος από αυτόν των 4* (που με τη σειρά τους είναι διπλάσιος αυτού των 3*), τα Επενδεδυμένα Κεφάλαια και Πάγια ανά Δωμάτιο είναι υπερδιπλάσια στα ξενοδοχεία 5* σε σχέση με τα αντίστοιχα 4*. Δηλαδή η απόδοση, με όρους Κύκλου Εργασιών ανά Δωμάτιο σε σχέση με τα Επενδεδυμένα Κεφάλαια και Πάγια ανά Δωμάτιο στα ξενοδοχεία 5* υπολείπεται αυτής των ξενοδοχείων 4*. Η εικόνα αυτή συνάδει και με την εικόνα στους δείκτες χρηματοοικονομικής επάρκειας του Πίνακα 65.

6.1.2 Οικονομικοί δείκτες απόδοσης ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης

Η ανάλυση των οικονομικών δεικτών απόδοσης στην Περιφέρεια Κρήτης βασίζεται σε στοιχεία ισολογισμών 243 εταιρειών, για τις οποίες βρέθηκε ισολογισμός τόσο για το 2016 όσο και για το 2017, οι οποίες ταυτοποιήθηκαν με τα 267 ξενοδοχεία τα οποία τους ανήκουν και τα οποία διαθέτουν 17.634 δωμάτια στις κατηγορίες 5*, 4*, 3* και 2*.

Το δείγμα αντιπροσωπεύει το 19% των μονάδων και το 23% των δωματίων των 5* ξενοδοχείων, το 20% των μονάδων και το 24% των δωματίων των 4* ξενοδοχείων, το 14% των μονάδων και το 19% των δωματίων των 3* ξενοδοχείων και το 19% των μονάδων και το 20% των δωματίων των 2* ξενοδοχείων.

Πίνακας 68: Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης, 2017

Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη και δείκτες ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης, 2017				
Κατηγορία:	**5***	**4***	**3***	**2***
Δωμάτια	18.818	26.306	16.534	19.811
Κύκλος Εργασίων	702.125.145	494.974.774	188.024.702	189.391.952
ΚΠΦΤΑ	208.747.426	109.655.467	38.496.361	47.081.942
ως % του Κύκλου Εργασιών	30%	22%	20%	25%
ΚΠΦ	51.896.813	40.239.515	16.712.085	14.030.285
ως % του Κύκλου Εργασιών	7%	8%	9%	7%
Καθαρά Πάγια	659.787.110	258.890.173	66.286.811	72.718.854
Ίδια Κεφάλαια	1.237.822.733	775.111.058	384.753.856	520.102.698
Μακροπρόθεσμα Δάνεια	1.469.098.926	353.993.749	80.187.933	88.654.072
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Ίδια Κεφάλαια	1,2	0,5	0,2	0,2
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/ΚΠΦΤΑ	7,0	3,2	2,1	1,9

Πηγή: ICAP, ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι:

- Ο κύκλος εργασιών των ξενοδοχείων 2*, 3*, 4* και 5* ανέρχεται σε € 1,6 δισ. περίπου ενώ τα συνολικά Επενδεδυμένα Ίδια Κεφάλαια υπερβαίνουν τα € 2,9 δισ. και ο Μακροπρόθεσμος Δανεισμός τα € 1,9 δισ. Η αξία των Παγίων μετά τις Αποσβέσεις (Καθαρά Πάγια) ανέρχεται σε € 1,1 δισ. περίπου.
- Τα ξενοδοχεία 5* έχουν σημαντικά μεγαλύτερο Κύκλο Εργασιών, Κερδοφορία (ΚΠΦΤΑ και ΚΠΦ), Καθαρά Πάγια, Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια σε σύγκριση με τις υπόλοιπες κατηγορίες ξενοδοχείων.

- Έχουν επίσης καλύτερους δείκτες κερδοφορίας τόσο σε επίπεδο ΚΠΦΤΑ όσο και σε επίπεδο ΚΠΦ.
- Ο δείκτης ΚΠΦΤΑ ως ποσοστό του Κύκλου Εργασιών των 5* και 2* ξενοδοχείων κρίνεται ως ικανοποιητικός ενώ των 4* και των 3* ως χαμηλός. Παράλληλα, ο δείκτης ΚΠΦ ως ποσοστό του Κύκλου Εργασιών των ξενοδοχείων 5*, 4* και 2* κρίνεται ως ικανοποιητικός και των 3* ως πολύ ικανοποιητικός.
- Τέλος, οι δείκτες Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς Ίδια Κεφάλαια και Μακροπρόθεσμα Δάνεια προς ΚΠΦΤΑ των 5* ξενοδοχείων κρίνονται ως οριακά υψηλοί ενώ των 4*, 3* και 2* ως υγιείς.

Πίνακας 69: Βασικοί δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Περιφέρεια Κρήτης, 2017

Βασικοί Δείκτες ξενοδοχείων ανά δωμάτιο στην Περιφέρεια Κρήτης, 2017				
Κατηγορία:	**5***	**4***	**3***	**2***
Κύκλος Εργασιών/Δωμάτιο	37.311	18.816	11.372	9.560
Καθαρά Πάγια/Δωμάτιο	35.061	9.841	4.009	3.671
Ίδια Κεφάλαια/Δωμάτιο	65.779	29.465	23.270	26.253
Μακροπρόθεσμα Δάνεια/Δωμάτιο	78.069	13.457	4.850	4.475

Πηγή: ICAP, ΜΗΤΕ, ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σύμφωνα με τον πίνακα 68, προκύπτει ότι, ανά Δωμάτιο, τόσο ο Κύκλος Εργασιών όσο και τα Επενδεδυμένα Πάγια, τα Ίδια Κεφάλαια και τα Μακροπρόθεσμα Δάνεια είναι σημαντικά υψηλότερα όσο υψηλότερη είναι η κατηγορία του ξενοδοχείου. Εξαίρεση αποτελούν τα Ίδια Κεφάλαια στην κατηγορία 2* όπου βρίσκονται υψηλότερα από τα αντίστοιχα των 3*. Επίσης, τα Καθαρά Πάγια και τα Μακροπρόθεσμα Δάνεια ανά Δωμάτιο για τα 5* είναι δυσανάλογα υψηλότερα απ' ότι ο Κύκλος Εργασιών ανά Δωμάτιο σε σχέση με τα αντίστοιχα μεγέθη για τα ξενοδοχεία 4*.

Στους επιμέρους δείκτες για τις κατηγορίες 3*, 4* και 5*, η Περιφέρεια Κρήτης σε σύγκριση με το σύνολο της Ελλάδας (βλ. Πίνακα 66) εμφανίζει:

- υψηλότερο Κύκλο Εργασιών ανά Δωμάτιο στα 4* και 3* και οριακά χαμηλότερο στα 5*,
- υψηλότερα Καθαρά Πάγια ανά Δωμάτιο σε όλες τις κατηγορίες ξενοδοχείων,
- υψηλότερα Ίδια Κεφάλαια ανά Δωμάτιο στα 3* και χαμηλότερα στα 5* και 4* και
- υψηλότερα Μακροπρόθεσμα Δάνεια ανά Δωμάτιο στα 5* και χαμηλότερα στα 4* και 3*.

6.2 ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ, 2017-2018

Ο Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης (GRI) πελατών ξενοδοχείων υπολογίζεται από την ReviewPro, εταιρεία που ειδικεύεται στην μέτρηση της online φήμης των ξενοδοχείων. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται για κάθε ξενοδοχείο, μέσω ανάλυσης των μεταβλητών που συνδέονται με τις αναρτήσεις σχολίων πελατών σε εκατοντάδες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, ιστοσελίδες σχολιασμού ξενοδοχείων και ιστοσελίδες OTAs (online travel agents – διαδικτυακά ταξιδιωτικά γραφεία). Επίσης, λαμβάνει υπόψιν όχι μόνο τις ημερήσιες κριτικές αλλά και τα ιστορικά δεδομένα των τελευταίων 365 ημερών δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στις πιο πρόσφατες κριτικές. Δείκτες άνω του 80% υποδηλώνουν θετική εμπειρία. Ο δείκτης είναι ποιοτικός και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της εξέλιξης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Για τον υπολογισμό έχουν αναλυθεί τα στοιχεία 1.126 ξενοδοχείων από την Ελλάδα, διαφόρων κατηγοριών και από διαφορετικές περιοχές της χώρας. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι τα στοιχεία που παρουσιάζονται για το 2018 βασίζονται σε 435 χιλ. αξιολογήσεις από πελάτες ελληνικών ξενοδοχείων. Συνεπώς, ο δείκτης GRI αποτυπώνει το ανταγωνιστικό επίπεδο του ελληνικού ξενοδοχειακού προϊόντος.

6.2.1 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

Πίνακας 70: Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2017-18

Δείκτες Ποιότητας των ξενοδοχείων της Ελλάδας ανά Περιφέρεια, 2017-18		
	2017	2018
Κυκλάδες	89,8%	90,0%
Ήπειρος	90,1%	89,9%
Θεσσαλία	86,3%	86,2%
Βόρειο Αιγαίο	85,3%	86,2%
Κρήτη	85,9%	86,2%
Κεν. Μακεδονία	85,6%	86,0%
Δωδεκάνησα	85,4%	85,8%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	84,4%	85,6%
Στερεά Ελλάδα	85,2%	85,1%
Ιόνια Νησιά	84,3%	85,0%
Πελοπόννησος	85,8%	84,9%
Αττική	84,1%	84,6%
GRI	**86,0%**	**86,3%**

Πηγή: Review Pro - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στον Πίνακα 69 καταγράφεται ο Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης (GRI) των πελατών ξενοδοχείων τόσο ανά Περιφέρεια (με εξαίρεση τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Ελλάδας όπου δεν διαθέτουμε στοιχεία) όσο και για το σύνολο της χώρας. Από τα στοιχεία, παρατηρούμε ότι οι πελάτες που επέλεξαν για την διαμονή τους ξενοδοχεία έμειναν ικανοποιημένοι από τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους τόσο στο σύνολο της χώρας όσο και στις επιμέρους Περιφέρειες (βλ. άνωθεν).

Συγκεκριμένα, το επίπεδο ικανοποίησης των πελατών ξενοδοχείων στο σύνολο της Ελλάδας, σημείωσε βελτίωση την περίοδο 2017-2018 (από 86,0% το 2017 σε 86,3% το 2018). Επιμέρους, οι Κυκλάδες (από 89,8% το 2017 σε 90,0% το 2018), το Βόρειο Αιγαίο (από 85,3% το 2017 σε 86,2% το 2018), η Κρήτη (από 85,9% το 2017 σε 86,2% το 2018), η Κεντρική Μακεδονία (από 85,6% το 2017 σε 86,0% το 2018), τα Δωδεκάνησα (από 85,4% το 2017 σε 85,8% το 2018), η Αν. Μακεδονία & Θράκη (από 84,4% το 2017 σε 85,6% το 2018), τα Ιόνια Νησιά (από 84,3% το 2017 σε 85,0% το 2018) και η Αττική (από 84,1% το 2017 σε 84,6% το 2018) σημειώνουν βελτίωση του επιπέδου ικανοποίησης των πελατών ξενοδοχείων ενώ αντίθετα η Ήπειρος (από 90,1% το 2017 σε 89,9% το 2018), η Θεσσαλία (από 86,3% το 2017 σε 86,2% το 2018), η Στερεά Ελλάδα (από 85,2% το 2017 σε 85,1% το 2018) και η Πελοπόννησος (από 85,8% το 2017 σε 84,9% το 2018) κατέγραψαν επιδείνωση της ικανοποίησης των πελατών τους. Τέλος, αξιοσημείωτο είναι ότι οι Κυκλάδες (89,8% το 2017 και 90,0% το 2018) και η Περιφέρεια Ηπείρου (90,1% το 2017 και 89,9% το 2018) εμφάνισαν τα υψηλότερα επίπεδα ικανοποίησης ενώ η Αττική (84,1% το 2017 και 84,6% το 2018) τα χαμηλότερα.

6.2.2 Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία αστεριού

Πίνακας 71: Δείκτες ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία αστεριού, 2017-18

Δείκτες Ποιότητας ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης ανά κατηγορία αστεριού, 2017-18		
	2017	2018
5*	89,0%	89,2%
4*	85,3%	85,5%
3*	85,8%	86,0%
1*- 2*	83,0%	83,6%
GRI	**85,9%**	**86,2%**

Πηγή: Review Pro - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Ο Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης (GRI) των πελατών ξενοδοχείων στην Περιφέρεια Κρήτης σημείωσε βελτίωση την περίοδο 2017-2018 (από 85,9% το 2017 σε 86,2% το 2018). Η Περιφέρεια Κρήτης το 2018 σημείωσε το 5ο υψηλότερο επίπεδο ικανοποίησης πελατών ξενοδοχείων από όλους τους εξεταζόμενους προορισμούς.

Όλες οι επιμέρους κατηγορίες αστεριών στα ξενοδοχεία της Περιφέρειας Κρήτης εμφάνισαν την περίοδο 2017-2018 βελτίωση στο επίπεδο ικανοποίησης των πελατών τους. Συγκεκριμένα: 5* (από 89,0% το 2017 σε 89,2% το 2018), 4* (από 85,3% το 2017 σε 85,5% το 2018), 3* (από 85,8% το 2017 σε 86,0% το 2018) και 1*-2* (από 83,0% το 2017 σε 83,6% το 2018). Επιπροσθέτως, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η Περιφέρεια Κρήτης σημείωσε το 2018 το 5ο υψηλότερο ποσοστό ικανοποίησης πελατών ξενοδοχείων στα 5* και 3*.

7 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ενότητα περιλαμβάνει την συνοπτική καταγραφή επιλεγμένων **βασικών στρατηγικών κατευθύνσεων και προβλέψεων που έχουν άμεση σχέση με την τουριστική ανάπτυξη,** όπως έχουν θεσμοθετηθεί και προωθούνται στο πλαίσιο του **Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ)** για την Περιφέρεια Κρήτης (βλ. ΦΕΚ 260 ΑΑΠ/08.11.2017).

Τα **ΠΧΠ** θεσμοθετούνται με Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας μετά από δημόσια διαβούλευση. **Αποτελούν τα βασικά εργαλεία άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού αλλά και αναπτυξιακής πολιτικής σε Περιφερειακό επίπεδο**, παρέχοντας κατευθύνσεις για την χωρική οργάνωση και την ανάπτυξη των Περιφερειών της Χώρας και δίνοντας στρατηγικές κατευθύνσεις στα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού που έχουν ρυθμιστικό χαρακτήρα.

Στις επόμενες ενότητες περιγράφονται στρατηγικές κατευθύνσεις που έχουν σχέση με:

- **πρότυπα χωρικής οργάνωσης, αναπτυξιακούς πόλους και άξονες, κόμβους και πύλες μεταφορών** καθώς και με
- ειδικές **πρόνοιες και κατευθύνσεις** σε ότι αφορά στην **τουριστική ανάπτυξη ανά χωρική/ γεωγραφική ενότητες, θεματικές μορφές τουρισμού και ειδικές κατηγορίες του χώρου** (πχ. παράκτιος και νησιωτικός χώρος, ορεινός χώρος, κλπ.) καθώς και **όρους δόμησης** (πχ. αρτιότητες, επιτρεπόμενες χρήσεις, πυκνότητα κλινών).

Πρακτικά, οι πρόνοιες και οι κατευθύνσεις αυτές λαμβάνουν υπόψη μία σειρά επιτελικών σχεδίων και προγραμμάτων όπως Εθνικές Πολιτικές (πχ. Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης, ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων), τα οικεία Περιφερειακά και Τομεακά (πχ. υποδομές μεταφορών, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη) Επιχειρησιακά Προγράμματα, αλλά και τις επηρεάζουν. Παράλληλα **έχουν άμεση και στενή σχέση τόσο με τον σχεδιασμό του χώρου ρυθμιστικού χαρακτήρα** (πχ. πολεοδομικά σχέδια) όσο και **με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών έργων** (πχ. μέσω της διαδικασίας της χωροθέτησης και της περιβαλλοντικής αδειοδότησης) στους τομείς – μεταξύ άλλων – των μεταφορών, των υποδομών και του τουρισμού.

Σκοπός και στόχοι

Η προώθηση καινοτομικών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού, μέσω πιλοτικών εγχειρημάτων, για τη μετάβαση προς έναν ποιοτικό, διαφοροποιημένο, οργανωμένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικό.

Η αλλαγή του προτύπου κατανάλωσης του χώρου με περιορισμό της άμετρης κατανάλωσης γης που πραγματοποιείται εις βάρος γεωργικών και δασικών εκτάσεων και η προώθηση της συγκεντρωμένης ανάπτυξης των χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων στον χώρο.

Η αλλαγή του προτύπου ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας με επιδίωξη αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων και, αναβάθμισης του δομημένου χώρου στην υπέρ-αναπτυγμένη βόρεια ακτή, και περιορισμό ανάπτυξης μορφών μαζικού και μονοθεματικού τουρισμού.

Χωροταξική ένταξη της Κρήτης στα ευρύτερα χωρικά σύνολα

Με την ολοκλήρωση των προγραμματισμένων αερολιμενικών υποδομών στον αερολιμένα Χανίων και με τη μεταφορά του αερολιμένα Ηρακλείου στο Καστέλι Πεδιάδος υποστηρίζονται οι στόχοι για την χρονική διεύρυνση, τον εμπλουτισμό και την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, για την εξυπηρέτηση του ευρωπαϊκού και του διεθνούς τουρισμού.

Ανάπτυξη των δύο συνεργαζόμενων τομέων του τουρισμού και της γεωργίας, με κατάλληλα μέτρα χωροταξικής και περιβαλλοντικής πολιτικής, ανεξάρτητα από τις εξελίξεις στον ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο και τις ρυθμίσεις στον τομέα των πολιτικών ανταγωνισμού και με την στήριξη της Αγροτοδιατροφικής Σύμπραξης Κρήτης. Δημιουργούνται πλέγματα και ανάπτυξη διασυνδέσεων μεταξύ επιλεγμένων κλάδων (αγροτοδιατροφικό, πολιτιστικό-τουριστικό, περιβαλλοντικό και σύμπλεγμα της γνώσης) και οργανώνονται διακρατικές επιχειρηματικές δράσεις για τη σύνδεση της παραγωγής, της τυποποίησης και της μεταποίησης γεωργο-περιβαλλοντικών προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας, του ποιοτικού τουρισμού και των αξιών του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Βασικοί άξονες και πόλοι ανάπτυξης

- από τον χερσαίο άξονα ανάπτυξης εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας (Καστέλι Κισσάμου-Σητεία),
- από τους επιδιωκόμενους να αναπτυχθούν χερσαίους άξονες διαπεριφερειακής εμβέλειας (Ηράκλειο – Άγιοι Δέκα - Ιεράπετρα - Παχιά Άμμος και Ρέθυμνο – Τυμπάκι -Άγιοι Δέκα),
- από τους υφιστάμενους θαλάσσιους άξονες σύνδεσης /'ανάπτυξης' με τον Πειραιά και την Αθήνα,
- από τους προτεινόμενους να ενισχυθούν θαλάσσιους άξονες σύνδεσης /'ανάπτυξης' με Καλαμάτα/Γύθειο, Θεσσαλονίκη, Ερμούπολη/ Μυτιλήνη/ Αλεξανδρούπολη και Ρόδο,
- από τις διεθνείς λιμενικές πύλες Ηρακλείου και Σούδας,
- την διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Ηρακλείου και την προτεινόμενη με μεταβατική διάταξη ως διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Χανίων, την αερολιμενική πύλη διαπεριφερειακής εμβέλειας Σητείας,
- τις προτεινόμενες με μεταβατική διάταξη διαπεριφερειακής εμβέλειας λιμενικές πύλες Καστέλι, Ρέθυμνο και Σητεία και τον εξειδικευμένο εμπορευματικό λιμένα στο Τυμπάκι

Ευρύτερες χωρικές ενότητες

Επιλέγονται ως πρότυπο εξέλιξης της τουριστικής δραστηριότητας οι ήπιες μορφές πολυθεματικού τουρισμού, εναλλακτικού και ποιοτικά αναβαθμισμένου τύπου στα ορεινά και ημιορεινά σύνολα ή μορφές τουρισμού ενταγμένες σε οργανωμένους υποδοχείς.

Στην υπέρ-αναπτυγμένη βόρεια ακτή επιδιώκεται η ανάληψη δράσεων αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων και αναβάθμισης του δομημένου χώρου και αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού η έγκριση νέων αιτημάτων για ανάπτυξη μορφών μονοθεματικού μαζικού τουρισμού.

Η ζήτηση για παραθεριστική κατοικία, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, οδηγείται με συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις μέσω και των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων προς το εσωτερικό, στους πολυπληθείς ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς.

Οριοθετούνται ζώνες τουριστικής ανάπτυξης ενώ οι κατευθύνσεις για τον λοιπό - εκτός των ως άνω οριζόμενων ζωνών - παράκτιο «εκτός σχεδίου» χώρο είναι η θεσμοθέτηση διατάξεων, από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, ώστε να

περιορίζεται αποτελεσματικά η εκτός σχεδίου δόμηση για παραθεριστική κατοικία, με διοχέτευσή της κατά το δυνατόν στο δίκτυο των οικισμών.

Σημειακές παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας

Δυνατότητες υποδοχής μεγάλων επενδύσεων βρίσκονται σε τρεις σημαντικές εκτάσεις του δημοσίου, οι οποίες ευρίσκονται εντός των ορίων της περιοχής των Καλλικράτειων Δήμων Ηρακλείου, Μαλεβιζίου, Χερσονήσου, έχουν δυνατότητα να υποδεχθούν παραγωγικές δραστηριότητες εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας στον τριτογενή τομέα: α) η περιοχή του νυν αεροδρομίου Νίκος Καζαντζάκης που θα είναι διαθέσιμη όταν μεταφερθεί στη νέα θέση και κλείσει το αεροδρόμιο, β), ο χώρος του Α/Σ Λινοπεραμάτων εφόσον υλοποιηθεί η προβλεπόμενη μετεγκατάσταση του στην Κορακιά, γ) η έκταση της πρώην Αμερικάνικης Βάσης στις Γούρνες.

Ως στρατηγική κατεύθυνση προτείνεται η απόδοσή τους σε χρήσεις συνεδριακών / ερευνητικών / πολυθεματικών κέντρων συνδυασμένων με ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους και πολυθεματικά πάρκα αθλητικών δραστηριοτήτων και τουρισμού αναψυχής.

Περιορίζεται κατά το δυνατό η εγκατάσταση στην Κρήτη μεγάλων επενδύσεων μονοθεματικού τουρισμού, σύμφωνα με το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης, οι οποίες εφόσον εμπίπτουν εντός των περιοχών με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου ή και σε ζώνες τοπίου διεθνούς, εθνικής ή περιφερειακής σημασίας θα είναι ήπιου ή πρότυπου χαρακτήρα. Επιδιώκεται σταθερά η βελτίωση της απόδοσης του κλάδου και της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος στο πλαίσιο της ασκούμενης δημοσιονομικής πολιτικής καθώς και η προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος ως προϋπόθεση για την επιβίωση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του.

Πύλες του δικτύου μεταφορών

Το οδικό δίκτυο διασυνδέεται με τις διεθνείς και διαπεριφερειακές λιμενικές και αερολιμενικές πύλες της Κρήτης και διαμορφώνεται σύστημα μεταφορών, το οποίο συγκροτείται:

- από τις διεθνείς λιμενικές πύλες Ηρακλείου και Σούδας,
- την διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Ηρακλείου και την διεθνούς εμβέλειας αερολιμενική πύλη Χανίων,
- την αερολιμενική πύλη διαπεριφερειακής εμβέλειας Σητείας,

- τις διαπεριφερειακής εμβέλειας λιμενικές πύλες Καστέλι, Ρέθυμνο και Σητείας,
- τον εξειδικευμένο λιμένα εμπορευματικό λιμένα στο Τυμπάκι, που θα πρέπει να επαναξιολογηθεί ο χαρακτήρας του και κυρίως οι προτεραιότητες για τα έργα υποδομής, λόγω της πολιτικής αστάθειας στο χώρο της ΝΑ Μεσογείου.

Επιδιώκεται ο προσδιορισμός του λειτουργικού χαρακτήρα και η αξιοποίηση του υλοποιημένου δικτύου των μαρινών, που με τη σειρά τους συγκροτούν εν δυνάμει δίκτυο πυλών εισόδου στην Κρήτη, με κατά προτεραιότητα άξονες αναφοράς τα νησιά των Περιφερειών του Νότιου και του Βόρειου Αιγαίου και του Ιονίου.

Συνεχίζεται η προετοιμασία των απαιτούμενων μέτρων και παρεμβάσεων, καθώς και οι δράσεις για την εξεύρεση των βέλτιστων πηγών χρηματοδότησης για την αντικατάσταση του Α/Δ Ηρακλείου από νέο σύγχρονο Α/Δ στο Καστέλι Πεδιάδος.

Προγραμματίζεται η μετά την αντικατάσταση κατάλληλη χρήση του χώρου του υφιστάμενου αεροδρομίου Ν. Καζαντζάκης.

Προσδιορίζονται οι περιοχές με «φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου» οι οποίες ενοποιούν τις περιλαμβανόμενες στο δίκτυο «Φύση 2000» εκτεταμένες περιοχές και τις ζώνες και μεμονωμένα στοιχεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος και οι οποίες συγκροτούν ενιαίο δίκτυο σε μεγάλες χωρικές ενότητες, στις οποίες εντάσσονται και όλα τα νησιωτικά σύνολα, μικρότερα ή μεγαλύτερα.

Σε εφαρμογή των απαιτήσεων της Σύμβασης για το Τοπίο, εντοπίζονται οι ακόλουθες εννέα χωρικές ενότητες «τοπία ιδιαίτερης σημασίας» εντός του ενιαίου δικτύου των «περιοχών με φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου.

Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του παράκτιου, νησιωτικού και ορεινού χώρου

Προτείνεται ο σταδιακός περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης για παραθεριστική κατοικία, με διοχέτευσή της κατά το δυνατόν στο δίκτυο των οικισμών και θεσπίζονται μεγαλύτερες αρτιότητες σε ευαίσθητες κατηγορίες χρήσεων (παράκτιες εκτάσεις, γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, κ.λπ.).

Λαμβάνονται και θεσμοθετούνται σε εθνικό επίπεδο, αλλά και από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού, μέτρα για την κατάργηση των εν ισχύ παρεκκλίσεων αρτιότητας και κατάτμησης.

Με στόχο την προώθηση ήπιων μορφών πολυθεματικού οργανωμένου τουρισμού, εναλλακτικού και ποιοτικά αναβαθμισμένου τύπου οριοθετούνται οι παρακάτω ευρείες ζώνες τουριστικής ανάπτυξης και καθορίζονται όροι και προϋποθέσεις. Οι κατευθύνσεις για τον λοιπό - εκτός των ως άνω οριζόμενων ζωνών - παράκτιο «εκτός σχεδίου» χώρο είναι η θεσμοθέτηση αυστηρότερων διατάξεων, από τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

Ορίζονται, ως παράκτιες ζώνες αστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης οι ζώνες: (1) από Παχιά Άμμο έως Σέλλες περί τον Άγιο Νικόλαο, (2) από Ανώγεια Μιλάτου έως Φόδελε περί το Ηράκλειο - Χερσόνησο, (3) από Μπαλί έως Σέλια περί το Ρέθυμνο - Γεωργιούπολη και (4) από Αλμυρίδα έως Κολυμπάρι περί τα Χανιά.

Πέραν των γενικών κατευθύνσεων, που προαναφέρονται ειδικά ως προς τη μορφή της τουριστικής δραστηριότητας, απαιτείται αλλαγή του τρόπου μεταχείρισης των συγκεκριμένων κρίσιμων ζωνών, με ανάληψη δράσεων αποφόρτισης των υψηλών πιέσεων και αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και τις ειδικές ρυθμίσεις, ώστε να επιτευχθεί η εξυγίανση και η περιβαλλοντική / ποιοτική αναβάθμισή τους. Ταυτόχρονα, αποφεύγεται στο μέτρο του δυνατού η έγκριση νέων αιτημάτων για ανάπτυξη μορφών μονοθεματικού μαζικού τουρισμού. Ειδικότερα, προωθούνται κατά προτεραιότητα, μεταξύ άλλων,

- η αναβάθμιση και μετατροπή υφισταμένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετες και ολοκληρωμένες τουριστικές υποδομές και
- κατά περίπτωση η κατασκευή νέων καταλυμάτων 3, 4 και 5 αστέρων.
- Η κατασκευή τους θα οδηγείται κατά προτεραιότητα εντός σχεδίων πόλεων, ορίων οικισμών και ζωνών χρήσεων γης που επιτρέπουν τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Σε ό,τι αφορά στους όρους της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, ορίζονται ελάχιστη απαιτούμενη επιφάνεια γηπέδου τα είκοσι (20) στρέμματα και μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλινών/ στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων, αντιστοίχως.

Ορίζονται ως παράκτιες ζώνες ελέγχου οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής/ περιβαλλοντικής αναβάθμισης οι ζώνες: (1) από Καλυβιανή έως Ναυπήγεια περί το Καστέλι, (2) στην ευρύτερη περιοχή του Μόχλου Σητείας, (3) από Διόνυσο έως Παπαδόκαμπο περί την Σητεία, (4) από Ασπρόλιθο Γούδουρα έως και Βάτο Μύρτου περί την Ιεράπετρα, (5) από Μάταλα έως Φραγκοκάστελο, στη

νότια ακτή των Π.Ε. Ηρακλείου, Ρεθύμνου και Χανίων και (6) από Αγία Κυριακή έως και Ανύδρου, ανατολικά της Παλαιόχωρας.

Πέραν των γενικών κατευθύνσεων, ειδικά ως προς την τουριστική δραστηριότητα επιδιώκεται η ανάπτυξή τους με ήπιους και ποιοτικούς όρους, κυρίως ως προς τον βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, ώστε να λειτουργήσουν συμπληρωματικά με τις τουριστικές δραστηριότητες του βόρειου άξονα. Λαμβάνονται μέτρα ώστε να αποφευχθεί η επανάληψη των σημερινών κακών πρακτικών του μονοθεματικού μαζικού, μη ολοκληρωμένου τουρισμού και επιδιώκεται η παροχή υπηρεσιών υψηλού ποιοτικού επιπέδου.

Ειδικότερα, προωθούνται κατά προτεραιότητα, μεταξύ άλλων,

- οι σύνθετες και ολοκληρωμένες τουριστικές υποδομές, η παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων,
- ο περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 3, 4 και 5 αστέρων.
- Η κατασκευή τους θα οδηγείται κατά προτεραιότητα εντός σχεδίων πόλεων, ορίων οικισμών και ζωνών χρήσεων γης που επιτρέπουν τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Σε ό,τι αφορά στους όρους της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, ορίζονται ελάχιστη απαιτούμενη επιφάνεια γηπέδου τα δέκα (10) στρέμματα και μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων, αντιστοίχως.

Ορίζονται ως παράκτιες ζώνες ήπιας οικιστικής/ τουριστικής ανάπτυξης, ποιοτικής/ περιβαλλοντικής αναβάθμισης και προστασίας/ ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων οι ζώνες της ανατολικής και της δυτικής ακτής του νησιού, καθώς και η ζώνη στην ευρύτερη περιοχή της Σούγιας Χανίων, διότι διαθέτουν προϋποθέσεις ανάδειξης του τοπίου και των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Ειδικά, ως προς την τουριστική δραστηριότητα, προωθείται η ανάπτυξη διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος υψηλών προδιαγραφών καθώς και ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού (αγροτουρισμού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.λπ.), με παροχή υπηρεσιών που να διαφοροποιείται από το κυρίαρχο μοντέλο μαζικού τουρισμού ως προς τους πόρους που αξιοποιούνται, το βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, καθώς και τη χρονική περίοδο ανάπτυξής τους.

Ταυτόχρονα, προωθείται η προστασία και ανάδειξη της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς και η εξυγίανση της υπάρχουσας κατάστασης.

Η ανάπτυξή τους θα επιδιωχθεί με εργαλεία τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και με εξειδικευμένο φυσικό σχεδιασμό, όρους και περιορισμούς στη δόμηση και έλεγχο της καταλληλότητας και συμβατότητας των χρήσεων. Ειδικότερα, επιδιώκεται:

- η προσαρμογή της τυπολογίας των υφισταμένων καταλυμάτων σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών και των ειδικών εναλλακτικών μορφών που τις υποστηρίζουν,
- η αναβάθμιση και μετατροπή υφισταμένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετες και ολοκληρωμένες τουριστικές υποδομές ήπιας ανάπτυξης (οργανωμένοι υποδοχείς ήπιας ανάπτυξης, σύνθετα καταλύματα ήπιας ανάπτυξης), και
- ο περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων μονοθεματικού τουρισμού σε κατηγορίες 3, 4 και 5 αστέρων.
- Σε ό,τι αφορά στους όρους της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, ορίζονται ελάχιστη απαιτούμενη επιφάνεια γηπέδου τα δεκαπέντε (15) στρέμματα και μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλινών/ στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων.

Στο σύνολο του μικρού νησιωτικού χώρου, παράλληλα με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και

πολιτιστικού περιβάλλοντος, θα αποκαθίστανται – όπου συναντώνται - τα υπάρχοντα παραδοσιακά κτίσματα και κάστρα και θα δημιουργούνται μονοπάτια και μικρές υποστηρικτικές υποδομές για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Συγχρόνως, πρέπει να αντιμετωπιστεί, με πρόγραμμα που θα καταρτιστεί από τον Φορέα Διαχείρισης, ο έλεγχος του αριθμού και της κίνησης των πολυπληθών επισκεπτών, με δημιουργία μονοπατιών και μικρών υποδομών, όπου θα δύνανται να κυκλοφορούν.

Ορίζονται ως περιοχές ήπιας τουριστικής ανάπτυξης/ οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους, οι περιοχές

- στην Π.Ε. Λασιθίου, (1) ανατολικά της Σητείας και δυτικά του Παλαίκαστρου, (2) περί τον Ζίρο, Χανδρά, Άγιο Γεώργιο, Καλαμαύκη, Κατσιδώνιο, Επισκοπή (3) περί το Ορεινό, Καβούσι, (4) περί τον Κριτσά, την Κρούστα – Πρίνα και (5) περί τις Μάλες, στις ΝΑ παρυφές της Δίκτης,

- στην Π.Ε. Ηρακλείου, (1) στις ΝΑ παρυφές του Ψηλορείτη, από Φανερωμένη έως Κρουσώνα, (2) στα Αστερούσια, από δυτικά από τον Λέντα έως τις Τρεις Εκκλησιές (3) στα Αστερούσια, περί τον Τσούτσουρα και (4) περί την Άνω Βιάννο, στις ΝΔ παρυφές της Δίκτης,
- στην Π.Ε. Ρεθύμνης, (1) από Σπήλι έως Γερακάρι, Βαθιακό και Φουρφουρά, στον Κέδρο και στις ΝΔ πλαγιές του Ψηλορείτη, (2) από Μονή Αρκαδίου έως Ανώγεια, στις ΒΔ παρυφές του Ψηλορείτη και (3) στους ημιορεινούς όγκους από Επισκοπή έως Σέλια με ενσωματωμένο πλήθος κηρυγμένων παραδοσιακών οικισμών και στον ορεινό όγκο Ασή Γωνιά, Καλλικράτη, Μυριοκέφαλα, στην Π.Ε. Χανίων, και
- στην Π.Ε. Χανίων, (1) στις ανατολικές παρυφές των Λευκών Ορέων, από Σφακιά έως και δυτικά του διδύμου Βάμμος - Βρύσες, στις βόρειες από Θέρισο και Κεραμιά και στις δυτικές παρυφές των Λευκών Ορέων, από Σούγια - Οροπέδιο Ομαλού έως και Μεσκλά, (2) στους ορεινούς όγκους της Κισσάμου, στην ευρύτερη περιοχή Έλος, Βλάτος, Σηρικάρι και (3) της νήσου Γαύδου.

Στις παραπάνω ζώνες προωθείται η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού και των σχετικών με την ανάπτυξη του τομέα πολυδραστηριοτήτων (πολιτιστικός, συνεδριακός, εσωτερικός, ορεινός, διατροφικός, χειμερινός, κοινωνικός, αγροτικός και αθλητικός, κλπ), με στόχο την επέκταση της τουριστικής περιόδου και τη μείωση των εντάσεων που ασκούνται από την σημερινή μορφή ανάπτυξης των δραστηριοτήτων κατά τη θερινή περίοδο και μόνον στον παράκτιο χώρο.

Η υλοποίηση του έργου του νέου αεροδρομίου στο Καστέλι αποτελεί βασικό στόχο του παρόντος ΠΧΠ, με προγραμματικές προϋποθέσεις που θα διασφαλίζουν την μεγαλύτερη δυνατή προστασία της γεωργικής γης καθώς και την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων και περιορισμών για την κατασκευή και λειτουργία του αερολιμένα, όπως αναλυτικά οι τελευταίοι προβλέπονται από την ΜΠΕ. Απαιτείται να καθοριστούν όρια, να μελετηθούν και να θεσμοθετηθούν άμεσα χρήσεις γης για το σύνολο της περιβάλλουσας περιοχής. Συγχρόνως, θεωρείται έργο πρώτης προτεραιότητας η αναβάθμιση του υπάρχοντος αεροδρομίου, με βελτίωση της λειτουργικότητας του αεροσταθμού και της πλευράς εδάφους. Επιδιώκεται σε μόνιμη βάση, αλλά και ειδικότερα για την περίοδο που θα μεσολαβήσει έως την κατασκευή του νέου, η ουσιαστική συλλειτουργία των δύο διεθνών αεροδρομίων Χανίων και Ηρακλείου, προκειμένου να αποφορτιστεί το τελευταίο και να υπάρξει ορθολογικότερη κατανομή των αφίξεων/αναχωρήσεων επισκεπτών σε μεγαλύτερο γεωγραφικό εύρος στο νησί.

Προς την ίδια κατεύθυνση θα πρέπει να κινηθούν και οι διαδικασίες αναβάθμισης του Α/Δ Σητείας, που έχει αντικείμενο την κατασκευή νέου κτιρίου αεροσταθμού και

τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου. Επιδιώκεται να αποκτήσει σύντομα τη δυνατότητα να αναλάβει πιο αναβαθμισμένους και ενεργούς ρόλους και να συμβάλει στην αποφόρτιση των πιέσεων που ασκούνται στα δυο διεθνή Α/Δ.

Το δίκτυο ελικοδρομίων εξακολουθεί να παραμένει σχεδόν ανύπαρκτο και θα πρέπει το επόμενο διάστημα να πυκνώσει, τουλάχιστον για την εξυπηρέτηση των πλέον δυσπρόσιτων οικιστικών κέντρων της Περιφέρειας, αλλά και σε συνδυασμό με την κρουαζιέρα. Όσον αφορά την πρόβλεψη για δημιουργία δικτύου υδατοδρομίων, θα πρέπει να εκπονηθεί ειδική Μελέτη Σκοπιμότητας.

Θαλάσσιες Μεταφορές

Προωθείται η:

- αξιοποίηση των σημαντικών επενδύσεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στα λιμάνια, τις μαρίνες και τα αλιευτικά καταφύγια της Κρήτης με τη λειτουργική ιεράρχηση του ρόλου τους, την αισθητική τους αναβάθμιση ως πυλών εισόδου της νήσου και την συμπλήρωσή τους με ανάλογες υποδομές.
- ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των λιμανιών Ηρακλείου και Σούδας στην περιοχή της ΝΑ Μεσογείου, καθιέρωσή τους ως αφετηριακά ή βασικά λιμάνια – στάσεις της κρουαζιέρας στην Μεσόγειο και ένταξη των λιμένων Ρεθύμνου, Σητείας και Αγ. Νικολάου στο δίκτυο λιμένων κρουαζιέρας μικρής κλίμακας.

Χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων λοιπής τεχνικής υποδομής

Συγχρόνως πρέπει να καταβληθεί νέα προσπάθεια για τη δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων σε όλα τα λοιπά οικιστικά κέντρα των αναπτυξιακών ενοτήτων και υποενοτήτων και στις αναπτυσσόμενες οικιστικά παραλιακές περιοχές, και κατά προτεραιότητα σε: Νεάπολη, Μίλατος, Παλαίκαστρο, Κουτσουράς, Αρκαλοχώρι/Ευαγγελισμός, Άνω Βιάννος, Πεζά, Μοίρες, Λέντας, Κερατόκαμπος, Πέραμα, Κουλούκωνας, Σπήλι, Γεωργιούπολη - Επισκοπή, Βάμμος /Βρύσες, Χώρα Σφακίων, Κολυμπάρι, Κάντανος, Παλαιόχωρα, Λουτρό και Σούγια.

Στο παρόν Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο υιοθετείται το «Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων Κρήτης» το οποίο στηρίζεται στις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες, ενσωματώνει και αναβαθμίζει όλες τις υφιστάμενες δομές, με στρατηγική κατεύθυνση τη μείωση αποβλήτων και με στόχο την αύξηση της ανακύκλωσης και τη μείωση του υπολείμματος προς τελική διάθεση, προκρίνοντας παράλληλα δίκτυο συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών και ειδικών αποβλήτων.

Στις προβλεπόμενες παράκτιες ζώνες «ήπιας οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης και προστασίας / ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων» και «οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων / ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους» μπορεί να υπηρετηθεί αποτελεσματικά η καθοριστικής σημασίας προώθηση προγραμμάτων συμπληρωματικότητας της τουριστικής δραστηριότητας με τον αγροτοδιατροφικό τομέα που αποτελεί βασικό κρίκο της βιωσιμότητας όχι μόνο του γεωργικού τομέα της Κρήτης, αλλά και της οικονομίας της συνολικά. Στις ως άνω περιοχές προωθείται παράλληλα και η εγκατάσταση οργανωμένων τουριστικών εγκαταστάσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 της παρούσας.

Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ)

Πέρα από τις ζώνες όπου ασκούνται οι δραστηριότητες του πρωτογενή και του δευτερογενή τομέα, υποδεικνύονται οι εξής περιοχές στις οποίες θα αναζητηθεί κατά προτεραιότητα η Οργανωμένη Ανάπτυξη Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ):

- παράκτιες ζώνες αστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης της βόρειας ακτής, για δραστηριότητες αναβάθμισης των υφισταμένων ξενοδοχειακών/ τουριστικών μονάδων,
- παράκτιες ζώνες ελέγχου οικιστικής / τουριστικής ανάπτυξης και ποιοτικής / περιβαλλοντικής αναβάθμισης, για δραστηριότητες ξενοδοχειακών / τουριστικών μονάδων και
- ζώνες οργάνωσης πολυδραστηριοτήτων / ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ανάδειξης πολιτιστικών και φυσικών πόρων στους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους.

Ως περιοχή με μειονεκτικά χαρακτηριστικά, λόγω δυσμενούς προσπελασιμότητας, αλλά μεγάλου ενδιαφέροντος, λόγω των στοιχείων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που ενσωματώνει, θεωρείται η κατά μήκος του σημερινού (και της προτεινόμενης συμπλήρωσής του προς τη Γαύδο) ευρωπαϊκού μονοπατιού Ε4 και προσδιορίζονται ως ΠΟΑΔΠ και συγχρόνως ως ΠΕΧΠ, δίνοντας έμφαση ως προς τον χαρακτηρισμό της ως ΠΟΑΔΠ στην τόνωση των πολυδραστηριοτήτων και της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και ως ΠΕΠΧ, στην απαίτηση να καταστρωθεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα ενεργειών και έργων, κατά φάσεις και φορείς χρηματοδότησης, για την ανάδειξη των τοπίων, την προστασία και την αποκατάσταση των στοιχείων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και την εν γένει διαχείρισή της. Το πρόγραμμα μπορεί να οργανωθεί σε γεωγραφικές ενότητες, με αναφορά σε υπαρκτούς και σήμερα πόλους δραστηριοτήτων σε ορεινά δυναμικά οικιστικά κέντρα.

Όροι, περιορισμοί και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος

Μεταξύ άλλων, εκπόνηση Τομεακής Μελέτης για την ολοκληρωμένη διαχείριση του παράκτιου χώρου στην Περιφέρεια Κρήτης η οποία θα περιέχει κατευθύνσεις προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

Χάρτης 3: Η χωρική οργάνωση του τουρισμού μέσα από την ανάλυση του νέου ΠΧΠ Κρήτης

Η παρούσα μελέτη υλοποιήθηκε από το ΙΝΣΕΤΕ στο πλαίσιο της Πράξης:
«Δράσεις πρόγνωσης και παρακολούθησης μεταβολών του Τουριστικού Τομέα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της διαρθρωτικής προσαρμογής του»
με κωδικό MIS 5003333, η οποία εντάσσεται στο **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-2020" και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΤΠΑ, ΤΣ & ΕΚΤ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΑνΕΚ

ΕΠΑνΕΚ 2014-2020
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης